

14. Tiistaina 24 päivänä helmikuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Ed. Bjarne Kalliksen /skl ym. välikysymys kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä 525

Välikysymys 1/1998 vp
Äänestykset

Valtioneuvoston tiedonanto Suomen osallistumisesta euroalueeseen 526

Valtioneuvoston tiedonanto 1/1998 vp
Keskustelu

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Elo, Enestam, Hassi, Kalli, Karhunen, Koskinen Jari, Kurola ja Mölsä.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Elo ja Kalli.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä

sairauden perusteella edustajat Hassi, Jari Koskinen ja Mölsä,

virkahtävien perusteella ed. Elo sekä muun synn perusteella ed. Kalli.

Ed. Bjarne Kalliksen /skl ym. välikysymys kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

Välikysymys 1/1998 vp
Äänestykset

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään päätös ed. Kalliksen ym. välikysymyksestä kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä (VK 1/1998 vp). Keskustelu asiasta julistettiin viime keskiviikkona pidetyssä istunnossa päättyneeksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: "Kuultuansa annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen." Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on ed. Kallis ed. Myllyniemen kannattamana ehdottanut perusteltua päiväjärjestykseen siirtymistä, jonka sanamuoto on seuraava: "Eduskunta edellyttää, että hallitus Norjan tapaan asettaa arvotoimikunnan yhteiskunnan arvoperustan kohottamiseksi sekä parantaa poliisin toimintaedellytyksiä, jotta perustuslain takaama hengen, terveyden ja omaisuuden suoja toteutuisi nykyistä paremmin, ja

siirtyy päiväjärjestykseen."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Kalliksen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 48 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 15. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Valtioneuvoston tiedonanto Suomen osallistumisesta euroalueeseen

Valtioneuvoston tiedonanto 1/1998 vp
Keskustelu

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään valtioneuvoston tiedonanto Suomen osallistumisesta euroalueeseen (VNT 1/1998 vp).

Sitten kun keskustelu asiasta on julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 1 momentissa. Niiden, jotka eivät hyväksy tällaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä, tulee valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 2 momentin mukaan keskustelun aikana tehdä ehdotuksensa joko asian valiokuntaan lähettamisestä taikka perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen hyväksymisestä. Jos halutaan tehdä työjärjestyksen 52 §:n 2 momentissa tarkoitettu ehdotus päätöksenteon siirtämisestä, on sellainenkin ehdotus tehtävä, ennen kuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri **Niinistö:** Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto katsoo, että Suomen tulee osallistua 1 päivänä tammikuuta 1999 toimintansa aloittavaan euroalueeseen. Eduskuntaa pyydetään ottamaan kantaa tähän kysymykseen valtioneuvoston laatiman tiedonannon perusteella.

Suomen kanta euroalueeseen on kehittynyt johdonmukaisesti. Suomen osallistuminen euroalueeseen on ollut esillä siitä lähtien, kun Euroopan unionin jäsenyydestä ryhdyttiin keskustelemaan. Jo vuonna 1991 EU-jäsenyyttä käsittelevässä valtioneuvoston selonteossa käsiteltiin Talous- ja rahaliiton vaikutuksia Suomen taloudelle ja talouspoliittiselle päätöksenteolle.

Jäsenyysneuvottelujen alkaessa vuonna 1993 Suomi ilmoitti hallituksen pyrkivän määrätietoisesti täyttämään yhteisen rahan käyttöönotamisen edellytykset ensimmäisten valtioiden joukossa. Suomen jäsenyysneuvottelujen avauspuheen vuorossa Brysselissä helmikuun 12 päivänä 1993 esitettiin varsin myönteinen arvio Suomen aikeista osallistua euron ensivaiheeseen. Sanatarkasti se kuului seuraavasti: ”Hallitus pyrkii määrätietoisesti tilanteeseen, jossa edellytykset kolmannen vaiheeseen siirtymiseen ensimmäisessä vaiheessa täyttyvät.” Englanninkielinen alkuperäisilmaisu viittasi vielä selvemmin siihen, että hallituksella oli aie olla mukana ensimmäisessä vaiheessa.

Jäsenyyttä koskenutta kansanäänestystä pohjustettiin laajalla kansalaiskeskustelulla. Tätä ennen laadituissa EU-jäsenyyden taloudellisia vaikutuksia koskeissa selvityksissä todettiin, että EU-jäsenyyden taloudelliset hyödyt liittyvät keskeisesti Talous- ja rahaliiton toteutumiseen.

Nykyinen hallitus on täsmentänyt kantaansa Talous- ja rahaliittoon sitä mukaa, kun on varmistunut, että hanke toteutuu aikataulun mukaisesti ja että riittävä euroalueen laajuus ja vakaus on mahdollista saavuttaa. Suomen peruslinja on siis näyttäytynyt selkeänä ja johdonmukaisena jo jäsenyysneuvottelujen alkamisvaiheesta lähtien.

Eduskunnan päätösvaltaa on syytä kunnioittaa. Hyväksyessään lakiesityksen Suomen EU-jäsenyydestä vuonna 1994 eduskunta edellytti, että mahdollisesta euroalueeseen liittymisestä päätetään aikanaan eduskunnassa hallituksen erillisen esityksen perusteella. Eduskunta siis teki Suomen EU-jäsenyydestä päättäessään poliittisen varauksen Emun jäsenyydestä. Edellinen eduskunta siis varasi tälle eduskunnalle selvästi erityisen legitimaation antaa vastaus tehtyyn poliittiseen varaukseen.

Tiedonanto on hallituksen tarkoin harkitsema tapa lähestyä eduskuntaa. Vastaavanlaista menettelyä käytettiin myös, kun ratkaistiin koko integraatioprosessin keskeisin asia, se, hakeeko Suomi EU-jäsenyyttä vai ei. Tiedonanto on vakava ja kunnioittava tapa lähestyä eduskuntaa suuressa asiassa.

Viimekesäisen selonteon käsittelyn yhteydessä eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi, että sopivimpia eduskunnan päätöksentekotapoja olisivat tiedonanto tai erillinen lakiesitys. Hallitus on päätnyt siihen, että paras menettely eduskunnan poliittisen kannan ilmaisemiseksi on tehdä se tiedonannon pohjalta.

Eduskunta edellytti lisäksi kesällä 97, että

Emu-asiantuntijaryhmän raportissa esitettyä eri vaihtoehtoihin liittyvää selvitystyötä jatketaan. Tämän mukaisesti eduskunnalle on toimitettu useita — kaikkiaan 16 kappaletta — selvityksiä, jotka kattavat sekä asiantuntijaryhmän että eduskunnan itse esille nostamat lisäselvitystarpeet.

Tätä asiaa on valmisteltu harvinaisen pitkään ja mittavaan aineistoon perustuen. Tiedonantomenettely antaa eduskunnalle mahdollisuuden käsitellä yhteisen rahan käyttöönottoa perusteellisesti.

Euroalueesta on muodostumassa vakaa ja laaja. Emun valmisteluprosessi on edennyt hämmästyttävän vakaasti. Vähän väliä synnytyt häiriöspekulaatiot ovat yhtä useasti osoittautuneet aiheettomiksi. Näin kävi myös epäilyille, että Suomen markan erm-kytkentä olisi omiaan aiheuttamaan valuuttalevottomuutta.

Emu ei rakennu yksistään pääsykriteereille. Vakaussopimus edellyttää, että kriteerien hyvä taso myös säilytetään pysyvästi. Kyseessä ei siis ole korkeushyppy, jossa riman ylitettyään voi jälleen vapaasti pudota.

Suomelle kriteerit eivät ole mikään ongelma. Meidän oma taloutemme asettaa huomattavasti kovemmat tavoitteet. Julkisen talouden Suomi-kriteerit ovat siis Emu-kriteereitä tiukemmat. Pelkkä Emu-kriteerien täyttäminen ei takaa hyvinvointi-Suomen selviytymistä seuraavasta talouden taantumasta.

On hyvä muistaa, että Suomen julkinen talous on ollut perinteisesti ylijäämäinen ja velkaantuminen on ollut vähäistä. Ilman näitä hyveitä olisimme olleet vielä paljon suuremmissa vaikeuksissa laman koitettua. Maailmalla Suomi tunnetaan vieläkin paremmin velan maksajana kuin velan ottajana. Koko itsenäisyytemme aikana vain kahtena sotavuonna julkisen velan osuus on ylittänyt 60 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Toinen synkkä velkaantumisen aikakausi on ollut 90-luvun talouskriisi. Julkinen talous on ollut taloutemme väitetyistä suhdanneherkkyyksistä huolimatta ylijäämäinen vuosina 1970—89. Tätä taustaa vasten jo pääosin taakse jääneen lamame äärimmäisen poikkeuksellinen luonne korostuu.

Emussa on kysymys yleisistä tervettä taloudenpitoa koskevista tavoitteista, jotka eivät rajoita finanssipolitiikkaa talouden normaalien vaihtelujen olosuhteissa. Alijäämärajoitteet eivät päde, jos jäsenvaltioon kohdistuu ilman sen omaa syytä poikkeuksellinen vakava häiriö.

Emun mukanaan tuomat edut ovat jo nyt nähtävissä. Talouspolitiikkaan kohdistuvan luottamuksen lisääntyminen näkyy erityisen selvästi juuri Suomessa. Kolme vuotta kestäneen EU-jäsenyytemme aikana on pitkien korkojen taso puolintunut ja korkoero Saksaan nähden, joka oli vielä vuonna 1995 2,5 prosenttia, on käytännöllisesti katsoen kokonaan hävinnyt.

Talouden suotuisat kehitysnäkymät ja alentuvat korot ovat linkki Talous- ja rahaliiton ja työllisyyden välillä. Kestävällä tavalla työttömyyttä voidaan alentaa vain siten, että yksityisen sektorin toimintaedellytykset kohentuvat.

On selvää, että mahdollisimman laaja euroalue takaa parhaat taloudelliset hyödyt. Hyödyt kasvavat alueen koon mukaan. Poliittisesti mahdollisimman laaja euroalue merkitsee myös, ettei unioni sen myötä jakaannu pahasti kahtia. Ulkopuolelle jäävä vähemmistö pyrkii myöhemmin mukaan alueelle.

On väitetty, että erityisesti Ruotsin jääminen euroalueen ulkopuolelle olisi Suomen kannalta erityisen ongelmallista. Pienille ja keskisuurille yrityksille totuttu tapa kansainvälistyä on usein kulkenut Ruotsin kautta. Nyt tuo reitti ei enää esiinny yhtä houkuttelevana.

Näyttää siltä, että euroalue toteutuu vielä vuosi sitten odotettua laajempaan. Tämä johtuu siitä, että lähentymisohjelmat ovat edenneet odotettua paremmin. Se taas kertoo poliittisen tahdon täyttää Emu-kriteerit olevan voimakkaampaa, kuin mitä tuolloin vielä uskottiin asian olevan. Kun euroalueen laajuudesta alkaa olla tarkempaa tietoa Emin ja komission esitysten jälkeen, hallitus tulee lähestymään eduskuntaa normaaliin tapaan.

Onko euroalue sitten hyvää vai huonoa? Emupäätöksentekoa varten eduskunnalle tuotettu mittava aineisto antaa mahdollisuuden arvioida Emun hyötyjä ja haittoja.

Yhteistä valuuttaa puoltaa kiristynyt kansainvälinen kilpailu ja maailmanlaajuisten taloussuhteiden merkityksen korostuminen. Emu luo suhteellisia etuja kaikille eurooppalaisille valtioille, mutta on luonnollista, että euroalueeseen kuuluvat maat hyötyvät Emusta eniten.

Talous- ja rahaliiton toteutuminen tarjoaa eurooppalaiselle yritystoiminnalle uuden aloituksen. Tämä koskee erityisesti pieniä maita, joiden kotimarkkinat ovat ahtaat ja syrjäiset. Uusia mahdollisuuksia avautuu varsinkin pienille ja keskisuurille yrityksille, joiden yli rajojen ulottuvia toimintoja valuuttakurssiepävarmuus on haitannut. Näille yrityksille on ollut liian kallista

suojautua kansainväliseen toimintaan liittyviltä valuuttariskeiltä.

Yhteinen raha antaa eurooppalaisille yrityksille mahdollisuuden verkostoitua yli rajojen, laajentaa tuontia ja vientiä, solmia yhteistyö- ja alihankintasopimuksia sekä etsiä edullista rahoitusta euroalueen puitteissa. Suomalaisten pk-yritysten oma kyky hyödyntää noita etuja on ratkaiseva. Minulla ei ole tippaakaan tarvetta epäillä, etteivätkö ne kilpailussa pärjää.

Emu tuo Euroopassa maantieteellisesti kaukana olleen Suomen lähelle. Euron myötä valuuttaraja poistuu ja sisämarkkinat tulevat tavallaan lähemmäksi meitä. Geoeconomisen asemamme muuttuu. Kilpailutekijäksi muodostuu sekin, että meistä tulee ainut euroalueen maa, joka on laajojen Venäjän markkinoiden naapurina.

Käytännössä yhteinen raha merkitsee sitä, että rahapolitiikkaa koskeva päätöksenteko keskitetään Euroopan keskuspankkiin. Rahapolitiikan täytäntöönpano on edelleenkin hajautettu kansallisille keskuspankeille. Niillä jäsenvaltioilla, jotka ottavat yhteisen rahan käyttöön alusta alkaen, on merkittävä mahdollisuus olla mukana vaikuttamassa euroalueen muotoutumiseen. Tämä koskee ennen muuta Euroopan keskuspankkijärjestelmän valmistelua. Euroopan keskuspankin neuvostossa on jokaisella osallistuvalla jäsenvaltiolla yksi ääni.

Suomi voi vaikuttaa omalla panoksellaan myönteisesti tämän uuden ympäristön rakentamiseen. Me voimme tuoda siihen sekä asiantuntemusta että uusia toimintatapoja ja avoimuutta.

Tiedonannossa painotetaan, että Euroopan keskuspankkijärjestelmän kehittämisessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota yhteisen rahapolitiikan hyväksyttävyyden edistämiseen. Keskuspankin olisi oltava mahdollisimman avoin sekä valmis sen tavoitteita ja keinoja koskevaan julkiseen keskusteluun.

Euroalueen muodostamisen aikana olemme vaikuttamassa yhteisen rahapolitiikan luomiseen ja Euroopan keskuspankin johtoehtien nimittämiseen. Kun yhteiseen rahaan on siirrytty, olemme luomassa raha- ja valuuttapolitiikan suunta-aivoja. Vaikka muodollinen päätösvalta säilyy neuvostolla, on selvää, että euroalueeseen sitoutuvilla mailla on voimakas yhteinen intressi. Tämä on tunnustettu myös huippukokouksella. Euroalueeseen osallistuvien maiden ministerit voivat kokoontua ja tulevat kokoontumaan epävirallisesti keskustelemaan yhteiseen rahaan liittyvistä yhteisistä kysymyksistä.

Yhtenä epävarmuustekijänä, joka euroalueella voisi kohdata Suomea, on niin sanotut maa-kohtaiset häiriöt. Toisin sanoen sellaiset häiriöt, jotka koskevat Suomea, mutta eivät muita Euroopan maita. Tällaista häiriötä on pidetty todennäköisenä, koska Suomen väitetään poikkeavan rakenteeltaan niin paljon muista EU-maista.

Tämä väite on monessa suhteessa perustunut vanhentuneeseen käsitykseen. Metsäteollisuuden rinnalla tuotantorakenteessamme on nykyään kaksi muuta vahvaa tukijalkaa: metallituote- ja koneteollisuus sekä elektroniikkateollisuus. Kansantalouden vakauden kannalta on tärkeintä, ettemme ole enää yksipuolisesti riippuvaisia yksittäisistä toimialoista tai markkinoista. Entistä monipuolisemman tuotantorakenteen vuoksi ei maakohtainen häiriö koskisi koko kansantaloutta, vaan ainoastaan tuota yhtä sektoria.

Valuuttakurssien vaihtelut kohdistuvat metsäsektorin ohella muihinkin viennin toimialoihin. Ei voida ajatella, että Emun ulkopuolella-kaan valuuttakurssipolitiikka voisi määräytyä vain yhden toimialan etujen mukaisesti.

Erityisen tärkeää on se, että myös työmarkkinaosapuolet ovat toimineet vastuullisesti. Suomessa on pitkä yhteistyön perinne työmarkkinaosapuolten kesken. Tämä on osaltaan lisännyt mahdollisuuksia reagoida nopeasti kansantaloutta kohtaviin häiriöihin. Merkittävä osoitus tästä perinteestä on sopimus, jolla on saatu aikaiseksi niin sanottu puskurirahasto sekä henkilöstörahastojen ja tulospalkkausjärjestelmän hyväksikäytöstä yritystason varautumisessa.

Kansallisesta rahayksiköstä luopuminen ja siirtyminen suuremmalle valuutta-alueelle on paljon tunteita herättävä arkipäivän muutos. Oleellista ei kuitenkaan ole valuutan nimi, vaan se, mitä valuutalla saa. Kuluttajan kukkarossa euro näkyy 1.7.2002. Tuolloin euro on ainut alueella maksuvälineenä käytössä oleva valuutta. Tätä ennen kuluttajat tottuivat eurohintoihin siirtymäkauden aikana, jolloin hinnoittelussa näkyy sekä markkamääräinen että euromääräinen hinta.

Yhteisestä valuutasta tuolloin havaittavia etuja tulevat olemaan muun muassa, että valuuttavaihtoa ei euroalueella enää tarvita ja siitä johtuvat kustannukset poistuvat. Hintavertailu muihin maihin helpottuu. Pidemmällä aikavälillä Emu luo vakautta, joka näkyy alhaisena ja vakana korkotasona.

Hintojen ilmoittaminen kahdessa eri valuutassa on mahdollista ensi vuoden alusta, kun markan vaihtokurssi suhteessa muihin eurovaluut-

toihin on selvillä. Kuluttajien vaatimuksesta hintoihin voidaan siis alkaa totutella jo ennen siirtymäkautta ja ennen kuin euroja on käytännössä liikenteessä. Tätä opettelujaksoa tulee itse kukin meistä tarvitsemaan.

Talouden vakaus on Euroopan unionin alueella selvästi lisääntynyt, kun jäsenvaltioiden lähestyminen on edennyt. Kymmenessä vuodessa EU-alueen inflaatio on puoliintunut ja, mikä tärkeintä, inflaatioerot ovat selvästi kaventuneet.

Emu on osa eurooppalaista hyvinvointiprojektia. Se ei uhkaa sosiaaliturvaa, tasa-arvoa eikä alueellista kehitystä. Paras tapa puolustaa näitä tärkeitä kansallisia arvoja on pitää huolta julkisen talouden vahvuudesta ja sen rakenteiden terveydestä. Tämä edellyttää puolestaan kansantalouden vakautta ja kilpailukykyä.

Työllisyyden myönteisen kehityksen jatkumisen turvataan parhaiten siten, että vahvistamme erityisesti yksityisen sektorin mahdollisuuksia luoda pysyviä työpaikkoja. Talous- ja rahaliitto myötävaikuttaa tähän vakauttamalla yritysten toimintaympäristöä, avaamalla uusia markkina-alueita ja siten edistämällä yleistä talouskehitystä. Nämä seikat muodostavat tärkeän osan unionin työllisyysstrategiasta, josta sovittiin viime syksynä työllisyyshuippukokouksessa.

Monet niistä erilaisista vaikutuksista, joita Emulla on väitetty olevan, ovat seurausta taloudellisesta integraatiosta yleensä. Pääosa taloudellisen ympäristömme muutoksista tapahtuu yhteisestä rahasta riippumatta. On kysymys suurista trendeistä kuten kansainvälistyminen, informaatio- ja tietotekniikan murros tai väestörakenteen muutos. Yhdentyminen ja Talous- ja rahaliitto erityisesti heijastavat Euroopan maiden tarvetta varautua näihin nopeasti eteneviin suuren luokan muutostekijöihin.

Emu ei ole mikään mustavalkoinen projekti. Se ei ratkaise puolestamme mitään ongelmia automaattisesti. Se luo puitteet etsiä eurooppalainen dynaamisempi tapa toimia maailmantaloudessa. Toinen keskeinen Emuun liittyvä seikka on, että se luo mahdollisuuden poliittisesti paremmin ohjata sitä, mitä abstraktisesti kutsutaan markkinavoimiksi.

Fru talman! Statsrådet anser att Finland bör delta i euroområdet när detta i enlighet med fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen inleder sin verksamhet den 1 januari 1999. Såväl ekonomiska som politiska aspekter stöder denna ståndpunkt. Genom att delta i euroområ-

det ända från början tryggar vi bäst en fortsatt stabil ekonomisk utveckling både i vår ekonomiska omvärld och Europa. Regeringen har gått in för en lösningsmodell, enligt vilken riksdagen ombeds ta ställning till Finlands deltagande i euroområdet utgående från ett meddelande. Meddelandet ger riksdagen tillfälle till en grundlig behandling av de frågor som hänför sig till införandet av en gemensam valuta.

Emu är inget svartvitt projekt. Det löser inte automatiskt några problem, men skapar förutsättningar för att bygga upp ett europeiskt, dynamisk system för att fungera i världsekonomin. Emu är en del av tryggheten av den ekonomiska basen för ett välfärdssamhälle. En annan aspekt är att Emu också kan ses som ett projekt för att politiskt bättre styra det som abstrakt kallas för marknadskrafter.

Arvoisa puhemies! Osallistuminen euroalueeseen tuo Suomen kansantalouteen sekä taloudelliseen tehokkuuteen että vakauteen liittyviä hyötyjä. Euroalue on toteutumassa laajana. Jäsenvaltioiden osoittama kestävä lähentyminen ja vakaus- ja kasvusopimus näyttäisivät takaavan sen, että yhteinen raha tulee olemaan samalla kertaa myös vakaa.

Suomi on ollut EU:n jäsen vasta kolmisen vuotta. Varsin nopeasti yhteiskunnan eri tasot ovat sisäistäneet tämän jäsenyyden ikään kuin itsestäänselvytyksenä. Siitä on tullut osa arkea. Suomi on ollut eurooppalaistumisessa johdonmukainen. Tie 1960-luvun Finn-Efta-ratkaisusta EU:n jäsenyyteen puhuu selvää kieltä. Suomen liittyminen euro-alueeseen pääjoukon mukana on luonnollinen jatko tällä valitulla tiellä.

Valtiovarainministeri Niinistön puhe on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Statsrådet anser att Finland bör delta i euroområdet, som inleder sin verksamhet den 1 januari 1999. Riksdagen uppmanas att med utgångspunkt i statsrådets meddelande ta ställning till denna fråga.

Finlands hållning till euroområdet har utvecklats konsekvent. Finlands medverkan i euroområdet har varit föremål för intresse allt sedan diskussionerna om medlemskapet i Europeiska unionen inleddes. Redan i statsrådets redogörelse från år 1991, där EU-medlemskapet behandlades, dryftades den ekonomiska och monetära unionens verkningar i fråga om Finlands ekonomi och det ekonomisk-politiska beslutsfattandet.

När medlemsförhandlingarna inleddes 1993 meddelade man för Finlands del att regeringen avser att målmedvetet arbeta för att vårt land skall tillhöra de första som uppfyller kriterierna för en övergång till en gemensam valuta. I Finlands inledningsanförande vid medlemsförhandlingarna i Bryssel den 12 februari 1993 konstaterades i fråga om Finlands inställning till Emu att Finlands regering målmedvetet försöker uppfylla villkoren för ingående i den första grupp stater som ansluter sig till den tredje etappen. Av den engelska ursprungstexten framgår ännu tydligare regeringens avsikt att vara med i det första skedet.

Folkomröstningen om medlemskapet föregicks av en omfattande medborgardebatt. I de utredningar om EU-medlemskapets ekonomiska verkningar som gjorts tidigare konstaterades att den ekonomiska nyttan av EU-medlemskapet är mycket nära förknippad med förverkligandet av den ekonomiska och monetära unionen.

Den sittande regeringen har preciserat sin ståndpunkt till den ekonomiska och monetära unionen i takt med att det har blivit klart att projektet fullföljs i enlighet med tidtabellen och att det visat sig möjligt att euroområdet kan uppnå den bredd och stabilitet som krävs. Finlands primära linje har sålunda formulerats klart och konsekvent allt sedan medlemsförhandlingarna inleddes.

Det är skäl att respektera riksdagens beslutanderätt. När riksdagen 1994 godkände propositionen om Finlands EU-medlemskap förutsatte den att beslut om Finlands eventuella anslutning till euroområdet skulle fattas i riksdagen i sinom tid på grundval av en separat proposition i ärendet. Därmed gjorde riksdagen, samtidigt som den fattade beslut om Finlands EU-medlemskap, ett politiskt förbehåll. Den förra riksdagen gav sålunda uttryckligen den sittande regeringen en speciell legitimering att bemöta ovan nämnda politiska förbehåll.

Meddelandet är regeringens noga övervägda sätt att närma sig riksdagen. Motsvarande förfarande tillämpades också när man beslutade om den centrala frågan i hela integrationsprocessen, frågan om Finland skulle ansöka om medlemskap i EU eller inte. Meddelandet är ett seriöst och ärevärdigt sätt för regeringen att med respekt närma sig riksdagen i frågor av stor dignitet.

I samband med att den redogörelse som gavs i maj förra året behandlades, konstaterade riksdagens grundlagsutskott att ett meddelande eller ett separat lagförslag skulle vara de lämpligaste sät-

ten att fatta beslut i frågan. Regeringen anser att det mest motiverade förfarandet är att ärendet förs till riksdagen för behandling genom ett meddelande i enlighet med 36 § riksdagsordningen.

Sommaren 1997 förutsatte riksdagen dessutom att det utredningsarbete i fråga om olika alternativ som föreslogs i Emu-expertarbetsgruppens rapport skulle fortsätta. I enlighet med detta har riksdagen fått flera — allt som allt 16 — utredningar som täcker de behov av tilläggsutredningar som dels expertarbetsgruppen, dels riksdagen har presenterat.

Detta ärende har beretts osedvanligt länge och utgående från ett omfattande material. Meddelandeförfarandet ger riksdagen möjlighet att grundligt behandla övergången till en gemensam valuta.

Euroområdet kommer att bli stabilt och vidsträckt. Beredningsprocessen gällande Emu har avancerat extremt snabbt. De spekulationer om störningar som ofta lagts fram har lika ofta visat sig obefogade. Detta var ju fallet när det hävdades att Finlands Erm-koppling skulle ha gett upphov till oro på valutamarknaden.

Emu baserar sig inte uteslutande på inträde-skriterierna. Stabiliseringsavtalet innebär att nivån för kriterierna skall vara permanent hållbar. Det är därmed inte fråga om något slag av höjdhopp, där man efter att ha klarat ribban kan falla fritt.

För Finlands del innebär kriterierna inget problem. Landets egen ekonomi uppställer de strängaste målen. "Finlandskriterierna" för den offentliga ekonomin är striktare än Emu-kriterierna. Ett uppfyllande av enbart Emu-kriterierna garanterar inte att Välfärdsfinland klarar sig ur följande ekonomiska recession.

Vi bör hålla i minnet att Finlands offentliga ekonomi av tradition har visat överskott och att skuldsättningen har varit liten. Utan dessa dygder hade vi befunnit oss i betydligt större svårigheter när konjunkturedgången började.

Ute i världen har Finland alltjämt rykte om sig att vara ett land som betalar sina skulder, inte ett land som skuldsätter sig. Under hela vår självständighet har den offentliga skuldens andel bara under två krigsår överstigit 60 procent av bruttonationalprodukten.

En annan dyster period av skuldsättning var den ekonomiska krisen på 90-talet. Trots vår ekonomis påstådda konjunktürkänslighet har den offentliga ekonomin visat överskott under 1970—1989. Mot bakgrund av detta accentueras den oerhört extrema karaktären av den re-

cession som vi huvudsakligen redan lämnat bakom oss.

Inom Emu är det fråga om allmänna mål för en sund ekonomi, vilka inte begränsar finanspolitiken under förhållanden med normala växlingar i ekonomin. Begränsningarna beträffande underskott gäller inte, om en medlemsstat utan egen förskyllan drabbas av en exceptionell och allvarlig störning.

Fördelarna med Emu kan redan nu skönjas. Det ökade förtroendet för den ekonomiska politiken märks särskilt tydligt just i Finland. Under vårt treåriga medlemskap i EU har nivån på de långa räntorna halverats, och räntedifferensen gentemot Tyskland (som vid ingången av 1995 var 2,5 procentenheter) har praktiskt taget försvunnit.

De gynnsamma ekonomiska utsikterna och de sjunkande räntorna bildar en länk mellan den ekonomiska och monetära unionen och sysselsättningen. Arbetslösheten kan minska på ett hållbart sätt endast genom att verksamhetsbetingelserna inom den privata sektorn förbättras.

Det är klart att ett så brett euroområde som möjligt garanterar den största ekonomiska nyttan. Nyttan ökar med områdets storlek. Ett i politiskt hänseende möjligaste brett euroområde innebär också att unionen inte i alltför hög grad tudelas. Den minoritet som blir utanför strävar att komma med senare.

Det har påståtts att särskilt det att Sverige stannar utanför euroområdet skulle vara ett problem för Finland. För de små och medelstora företagen har vägen till internationalisering vanligtvis ofta gått via Sverige. Nu verkar den rutten inte längre så lockande.

Det ser ut som om euroområdet skulle bli mera omfattande än vad som förutspåddes för bara ett år sedan. Detta beror på att konvergensprogrammen har framskridit bättre än väntat, vilket å sin sida visar att den politiska viljan när det gäller uppfyllandet av Emu-kriterierna är starkare än vad man då vågade hoppas på. När man får närmare vetskap om euroområdets omfattning, efter Emi:s och kommissionens förslag, kommer regeringen att närma sig riksdagen på normalt sätt.

Är euroområdet sedan bra eller mindre bra? Det omfattande material som förelagts riksdagen för beslutsfattandet om Emu möjliggör en grundlig utvärdering av fördelarna och nackdelarna med projektet.

Den allt hårdare internationella konkurrensen och den ökade betydelsen av globala ekonomiska

relationer talar för en gemensam valuta. Emu skapar relativa fördelar för alla europeiska stater, men det är naturligt att de som hör till euroområdet har den största nyttan av den förbättrade konkurrenskraften i vår världsdel.

Den ekonomiska och monetära unionen ger företagsverksamheten i Europa en ny start. Detta gäller i synnerhet små länder, vilkas hemmamarknad är liten och avsides belägen. Nya möjligheter öppnas särskilt för de små och medelstora företagen. Den rådande växelkursosäkerheten har negativt påverkat den verksamhet dessa företag bedriver över gränserna. För dem har det varit alltför dyrt att skydda sig mot de valutarisker som hänför sig till den internationella verksamheten.

Den gemensamma valutan ger de europeiska företagen möjlighet att bilda nätverk över gränserna, att utvidga produktionen och exporten, att knyta samarbets- och underleverantörskontakter samt att söka förmånlig finansiering inom ramen för euroområdet. Det är de finländska små och medelstora företagens egen förmåga att utnyttja dessa fördelar som är avgörande. Jag ser ingen som helst orsak att tro att de inte skulle klara sig i konkurrensen.

Emu närmar det i geografiskt hänseende avlägsna Finland till Europa. I och med euron försvinner valutagränsen, och den inre marknaden kommer på sätt och vis närmare oss. Vår geoeconomiska ställning förändras. Också det faktum att vi blir det enda landet i euroområdet som är granne till de stora marknaderna i Ryssland kommer att vara en konkurrensfaktor.

I praktiken innebär den gemensamma valutan att beslutsfattandet när det gäller penningpolitiken koncentreras till Europeiska centralbanken. Verkställigheten av penningpolitiken sköts dock fortfarande av de nationella centralbankerna.

De medlemsstater som tar i bruk den gemensamma valutan genast från början har stora möjligheter att vara med och påverka utformningen av euroområdet. Detta gäller framför allt förbättringarna inför Europeiska centralbankssystemet. I Europeiska centralbankens råd har varje deltagande medlemsstat en röst.

Finland kan genom sin insats positivt påverka skapandet av denna nya miljö. Vi kan tillföra såväl sakkunskap som nya verksamhetssätt och öppenhet.

I meddelandet betonas att särskild uppmärksamhet vid utvecklandet av Europeiska centralbankssystemet bör fästas vid främjandet av den allmänna penningpolitikens acceptabilitet. Cen-

tralbanken skall vara så öppen som möjligt samt redo att föra en offentlig debatt om dess mål och medel.

När euroområdet bildas är vi med och påverkar skapandet av den gemensamma penningpolitiken och utnämningen av ECB:s ledande organ. Efter övergången till den gemensamma valutan är vi med och drar upp riktlinjerna för penning- och valutapolitiken. Trots att den formella beslutanderätten kvarstår hos rådet, är det klart att de länder som förbinder sig att medverka i euroområdet har ett starkt gemensamt intresse. Detta har erkänts på toppmötesnivå. Ministrarna i de länder som deltar i euroområdet kan samlas inofficiellt för att diskutera särskilda frågor som hänför sig till den gemensamma valutan.

En osäkerhetsfaktor som Finland kan råka ut för i euroområdet är de s.k. asymmetriska störningarna, dvs. störningar som gäller Finland men inte de övriga Emu-länderna. Det anses sannolikt att sådana störningar kommer att uppstå, eftersom Finland till strukturen i så hög grad påstås avvika från de övriga EU-länderna.

Detta påstående grundar sig på en i många avseenden föråldrad uppfattning. Vid sidan av skogsindustrin finns inom vår produktionsstruktur i dag två andra starka stöttepelare: metallprodukt- och maskinindustrin samt elektronikindustrin.

Med tanke på stabiliteten i samhällsekonomin är det viktigast att vi inte längre ensidigt är beroende av enskilda branscher eller marknader. På grund av den allt mångsidigare produktionsstrukturen utsträcker sig en asymmetrisk störning inte till hela samhällsekonomin utan begränsar sig till en enda sektor.

Valutakursvariationerna påverkar förutom skogsindustrin också exportbranscherna. Det är otänkbart att växelkurspolitiken, ens utanför Emu, kunde bestämmas utgående från en enda branschs intressen.

Särskilt viktigt är det att också arbetsmarknadsparterna har handlat på ett ansvarsfullt sätt. Finland har en lång tradition av samarbete mellan arbetsmarknadsparterna. Detta har ökat möjligheterna att snabbt reagera på störningar i samhällsekonomin. Ett betydelsefullt tecken på denna tradition är det avtal som har fåtts till stånd beträffande förberedelserna på företagsnivå, och som gäller de s.k. buffertfonderna samt användningen av personalfonder och ett resultatlönesystem.

Att avstå från den nationella myntenheten och

gå med i ett större valutaområde är en ändring i vardagen som väcker starka känslor.

Det väsentliga är emellertid inte valutans namn, utan vad vi får för den. I konsumentens plånbok syns euron den 1 juli 2002. Euron blir då den enda valuta som används som betalningsmedel inom området. Före det får konsumenterna vänja sig vid europriser under en övergångsperiod, då både mark och euro används vid prismärkningen.

Fördelar med den gemensamma valutan som då kommer att märkas är bl.a. att valutaväxling inte längre behövs inom euroområdet och att konstnaderna för den försvinner. Prisjämförelser med andra länder underlättas. På längre sikt skapar Emu en stabilitet som syns i form av en låg och stabil räntenivå.

Att ange priserna i två olika valutor blir möjligt från och med ingången av nästa år, då markens växelkurs i förhållande till de andra eurovalutorna klarnat. Om konsumenterna kräver det kan vi alltså börja vänja oss vid priserna redan före övergångsperioden och innan euron i praktiken satts i omlopp. Vi kommer alla att behöva denna inlärningsperiod.

Den ekonomiska stabiliteten inom Europeiska unionen har ökat klart i och med medlemsstaternas framskridande konvergens. På tio år har inflationen inom EU-området halverats och, ännu viktigare, inflationsskillnaderna har minskat klart.

Emu utgör en del av det europeiska välfärdsprojektet. Den hotar varken den sociala tryggheten, jämställdheten eller den regionala utvecklingen. Det bästa sättet att försvara dessa viktiga nationella värden är att se till att den offentliga ekonomin är stark och dess strukturer sunda. Detta förutsätter å sin sida en stabil och konkurrenskraftig samhällsekonomi.

En fortsatt positiv utveckling av sysselsättningen tryggas bäst genom att vi stärker i synnerhet den privata sektorns möjligheter att skapa bestående arbetsplatser.

Den ekonomiska och monetära unionen bidrar till detta genom att påverka företagets omvärld, öppna nya marknadsområden och därigenom främja den allmänna ekonomiska utvecklingen. Dessa omständigheter utgör en viktig del av unionens sysselsättningsstrategi, som man kom överens om i höstas under det toppmöte som behandlade sysselsättningen.

Flera av Emu:s påstådda verkningar är en följd av den allmänna ekonomiska integrationen. Största delen av förändringarna i vår ekonomis-

ka omvärld sker oberoende av den gemensamma valutan. Det är fråga om större trender som internationalisering, informations- och datateknikens genombrott eller förändringar i befolkningsstrukturen. Integrationen och i synnerhet den ekonomiska och monetära unionen avspeglar de europeiska ländernas behov av att förbereda sig för dessa snabbt framåtskridande och stora förändringar.

Emu är inget svartvitt projekt. Det löser inte automatiskt några problem, men skapar förutsättningar för att skapa ett europeiskt dynamiskt sätt att fungera i världsekonomin. En annan aspekt är att Emu också kan ses som ett projekt för att politiskt bättre styra det som abstrakt kallas för "marknadskrafter".

Deltagande i euroområdet innebär fördelar för den finländska samhällsekonomin i fråga om såväl ekonomisk effektivitet som stabilitet. Euroområdet kommer att bli omfattande. Den hållbara konvergens som medlemsstaterna uppvisat och stabilitets- och tillväxtpakten verkar garantera att den gemensamma valutan samtidigt även kommer att vara stabil.

Finland har varit EU-medlem bara tre år. Olika samhällsnivåer har mycket snabbt tagit till sig detta medlemskap som en självklarhet. Det har blivit en del av vardagen. Finland har varit konsekvent i sin europeisering. Vägen från 1960-talets Finn-Eftalösning till EU-medlemskapet talar sitt tydliga språk. En plats för Finland i första ledet är en naturlig fortsättning på den inslagna vägen mot euroområdet.

Ed. Alho: Arvoisa puhemies! Maailman muuttumiseen voi suhtautua kahdella tavalla. Voi odottaa ja katsoa tai ennakoida ja toimia. Odottaminen ja katsominen asennoitumisessa kansainvälistyvään talouteen oli mahdollista Suomen ollessa suljettu talous. Nopeasti muuttavassa kansainvälisessä taloudessa se ei enää käy. Riskienhallinta ja varautuminen erilaisiin vaihtoehtoihin edellyttävät ennakoimista ja päätöksentekokykyä.

Pääministeri Paavo Lipposen hallitus on valinnut omaksi toimintalinjakseen ennakoimisen ja toimimisen. Suomen euroalueeseen liittymistä koskeva tiedonanto on seurausta aktiivisesta vaikuttamisesta Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen, joka otettiin tavoitteeksi jo hallitusohjelmaa laadittaessa. Tavoitteena on ollut puhevalta kaikissa yhteisissä eurooppalaisissa asioissa — ja sitä kautta vaikutusvalta myös omissa asioissa.

Euroopan talous- ja rahaliitto on johdonmukainen seuraus pitkästä sodanjälkeisestä eurooppalaisesta yhdentymiskehityksestä. Toimivat sisämarkkinat, joilla liikkuvat tavarat, pääoma, palvelut ja työ, edellyttävät yhteistä vakaata valuuttaa. Valuutan vakaus edellyttää talouspolitiikan koordinoitua ja riittävää saman kaltaisuutta yhteisen valuutan mailta.

Vakaus on Suomen etu. Julkisen talouden alijäämän supistaminen ja valtion velkaantumisen pysäyttäminen olivat välttämättömiä syvän talouskriisin jäljiltä. Hallittu ja matala sekä inflaatio että korkokehitys ovat olleet takaamassa kasvua. Vakaa talouden kasvua tukeva politiikka on taas edellytys laman tuottaman vaikeimman ongelman ratkaisussa, työllisyyden parantamisessa ja hallituksen asettamassa työllisyyden puolittamistavoitteessa.

Näistä omista lähtökohdistamme tärkeät talouspolitiikan tavoitteet ovat olleet myös yhteiseen rahaan siirtymisen vakaan euroalueen onnistumisen mittarit. Nyt sinnikäs työ on tuottanut tulosta. Suomen talous on vakautettu ja täytämme euroalueessa toimimisen ehdot. Myös hallituksen valuuttakurssipolitiikka — päätös erm-järjestelmään liittymisestä valuuttaolojen rauhoituttua sille otolliseksi — oli selkeästi ja tietoisesti tulevan Rahaliiton kolmannen vaiheen ennakkointia.

Hallituksen johdonmukaisen politiikan ansiosta meillä on nyt eduskunnassa aito valinnan mahdollisuus. Tämä lupaus annettiin EU-kansanäänestyksen yhteydessä. Ennen edellisiä eduskuntavaaleja päädyttiin eduskunnassa silloisen hallituksen ja opposition yhteiseen näkemukseen, jonka mukaan eduskunta ratkaisee asian eikä erillistä neuvoa-antavaa kansanäänestystä Emusta järjestetä.

Hallitus esittää tiedonannossaan Suomen osallistumista Rahaliiton kolmanteen vaiheeseen sen alkamisajankohdasta lähtien. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antaa täyden tuensa hallituksen esitykselle.

Ärade talman! Finland och Sverige har valt olika strategier gentemot den gemensamma valutan. De finländska socialdemokraterna vill inte agera som åskådare, utan som likvärdiga aktörer i det gemensamma europeiska huset. I ett fungerande Europa behöver vi lika mycket stabilitet som tillväxt. När man definierar innekörden i uttrycket "tillväxtpolitik" har socialdemokratins insats varit och kommer att vara avgörande.

Att leva med sina medmänniskor är naturligtvis bättre än likgiltighet. Därför är det klart att den socialdemokratiska jämlikhetsrörelsen i längden vinner över de marknadskrafter, som vill fungera i anonymitetens skugga och utan socialt ansvar. Vi socialdemokrater stöder regeringens proposition om att bli en aktiv medlem i Emu. Vi uppfattar inte Emu som ett hot, utan som en utmaning och en möjlighet.

Puhemies! Tiedonannossa selvitetään Rahaliiton kolmannen vaiheen käynnistymisen taloudellisia vaikutuksia. Lähtökohdat Rahaliittohankkeen onnistumiselle ovat hyvät. Tiedonannossa viitataan siihen, että monista vaikeuksista huolimatta Rahaliittoon sitoutuneet Euroopan unionin jäsenmaat ovat onnistuneet toteuttamaan taloudellisen vakauden politiikkaa. EU-maiden keskinäiset erot inflaatiossa, korkotasossa ja julkisen talouden tasapainossa ovat kaventuneet. Unionin jäsenmaita yhdistää myös yhteiset ponnistelut työllisyyden parantamiseksi. Näyttää myös siltä, että euroalueeseen todennäköisesti liittyvien maiden suhdannetilanne on riittävän saman kaltainen, ettei yhteiseen rahapolitiikkaan siirtyminen aiheuta niille suuria ongelmia.

Tuoreet tiedot myös Euroopan maiden talouskehityksestä tukevat tiedonannossa omaksuttua optimismia. EU-maiden yritysten kilpailukyky on hyvä, ja kansantalouksien ulkoista tasapainoa mittaavat vaihtotaseet näyttävät vahvoilta. Myös valuuttavarannoiltaan EU-maat ovat vahvoja.

Finanssikriisejä joutuivat ennen Kaakkois-Aasiaa kokemaan monet Latinalaisen Amerikan maat, niin myös Suomi ja Ruotsi. Tämä seikka korostaa vahvan eurooppalaisen yhteistyön arvoa rahoitusjärjestelmän vakauden turvaamisessa. Eurooppalainen sosiaalisen markkinatalouden malli on myös osoittanut iskukykyä. Sosiaalinen eheys, siis huolenpito ihmisistä, ja osaminen ovat sittenkin vakaan talouskasvun liikkeelle panevat inhimilliset voimavarat.

Suomen valmiutta Rahaliittoon epäiltiin vielä muutama vuosi sitten vientimme rakenteen yksipuolisuuden ja korkean työttömyyden vuoksi. Tilanne on kuitenkin tänään jo toinen. Vienti on monipuolistunut elektroniikka- ja metalliteollisuuden voimakkaan kasvun ansiosta ja kansantaloutemme selvisi kunnialla vuosien 1995–96 taantumasta, vaikka niin kutsutun epäsymmetrisen sokin tunnusmerkit täytyivät metsäviennin osalta: Dollarin vaihtokurssi oli alhaalla yhtä

aikaa sellun maailmanmarkkinahinnan kanssa. Myös kotimarkkinat ovat elpyneet ja työllisyys on lähtenyt ripeään nousuun. Hyviä lähtökohтия ei kuitenkaan saa jäädä ihailemaan, ei Euroopassa eikä kotimaassa. Tarvitaan edelleen tavoitteita ja toimintaa.

Talous- ja rahaliiton maiden on päästävä keskinäisellä yhteistyöllä sellaiseen talouspolitiiseen kokonaisuuteen, joka turvaa vakauden, sosiaalisen eheyden ja tämän myötä nopean kasvun ja työllisyyden parantamisen. Jokaisen on omalta osaltaan varmistettava kitkon ja pysyvä sopeutuminen alhaiseen inflaatioon ja huolehdittava julkisen talouden kestävydestä. Näin voidaan parhaiten käyttää kansallista finanssipolitiikkaa maakohtaisten suhdanneongelmien lievittämiseksi. Rahapolitiikan keinoin ei voida ratkoa maakohtaisia ongelmia, saatikka eri euromaiden rakenteellisia ongelmia, jotka ovat saattaneet ilmetä ja vastaisuudessaakin voivat ilmetä suurena inflaationa ja työttömyytenä. Jokaisen jäsenmaan on Talousliiton onnistumisen, mutta ennen muuta oman itsensä vuoksi huolehdittava omakohtaisista suhdanne- ja rakenneongelmistaan.

Euroopan keskuspankki voi tällaisessa toimintaympäristössä harjoittaa sellaista rahapolitiikkaa, joka turvaa alhaiset korot ja siten vahvan talouskasvun edellytykset. Euroalueen poliittisilla päättäjillä, erityisesti eurooppalaisilla sosialidemokraateilla, ja kansalaisilla on oikeus odottaa, että Euroopan keskuspankki tullaan tuntemaan kasvua tukevasta politiikastaan, mutta samalla on tunnustettava, että Keskuspankin on pidettävä pitkän ajan päämääränään ennen kaikkea vakaata, alhaista inflaatiota.

Euroalueen vakaus ja taloudellinen menestys edellyttävät, että jäsenmaat omaksuvat tällaisen talouspoliittisen työnjaon. Pelisääntöjen omaksuminen edellyttää niin Euroopan keskuspankita kuin euroalueen kansallisiltakin keskuspankeilta suurta avoimuutta ja valmiutta vuoropuheluun poliittisten päätöksentekijöiden ja työmarkkinaosapuolten kesken. Poliittisille päättäjille ja euromaiden kansalaisille etäinen ja vieras Keskuspankki ei voi ajan oloon harjoittaa onnistunutta, vakaan inflaation ja alhaisen työttömyyden turvaavaa rahapolitiikkaa, vaikka pankki pyrkisi olemaan kovinkin pelottava. Rahapolitiikan uskottavuus käy käsi kädessä sen oikeutuksen kanssa. Tässä on opittavaa sekä keskuspankeilla, poliitikoilla että kansalaisilla.

Suomen omaa valmistautumista euroalueeseen on jatkettava. Julkisen talouden tasapaino

edellyttää sekä kasvun että säästäväisyyden politiikkaa. Tulopoliittiset ratkaisut, Emu-pusku-reista sopiminen ja huolenpito työeläkejärjestelmän taloudellisesta pohjasta ovat osoitus työmarkkinajärjestöjen panoksesta yhteiseen urakkaan. Tämän yhteistyön edellytysten vahvistaminen entisestään on otettava huomioon, kun talouspolitiikan kansallista seuranta- ja päätöksentekojärjestelmää aletaan meillä uudistaa euroaikaan.

Arvoisa puhemies! Kansalaisilla on varmasti vielä paljon kysyttävää Rahaliitosta — ja ainakin joillakin kansanedustajilla — sen mukanaan tuomista hyödyistä ja siihen liittyvistä riskeistä, siitä mitä euroalueeseen kuulumisen merkitsee kuluttajalle, mitä pienyrittäjälle, mitä säästäjälle, mitä asuntovelkaiselle.

Kuluttajan kannalta Rahaliiton ensi vaikutukset ovat todennäköisesti hämmäntäviä. Rahauudistukset ovat aina olleet vaivalloisia. Käyttöön tulee kokonaan uusi rahayksikkö, eivätkä rahanarvo ja uudet hinnat ole edes tasan jaollisia vanhojen kanssa, mutta euronahan käyttöönottamisen hyödyt tulevat näkyviin hitaasti, paitsi tietenkin kun matkustetaan, jolloin hankalasta valuutanvaihdosta päästään euroalueella eroon. (Ed. Kemppainen: Visalla!) Jokainen on voinut itse kokea, millainen merkitys on vahvalla ja vakaalla valuutalla. Meni mihin maailman kolkkaan tahansa — myös ed. Kemppainen — niin dollareilla on pärjännyt. Euro tulee nousemaan dollarin rinnalle kilpailukykyisenä valuuttana.

Kuluttajien kannalta tärkeintä on kilpailun tehostuminen eurooppalaisten yhteismarkkinoiden muuttuessa todellisuudeksi. Yhteisen valuutan alueella hintavertailu helpottuu. Mikäli hintataso on jossakin euroalueen kolkassa korkeampi, se houkuttelee yrittäjiä muualta Euroopasta painamaan hintoja alas. Odotettavissa on esimerkiksi niin kovaa pankkikilpailua, ettei takavuosien palvelumaksuprotesteja enää tulla tarvitsemaan.

Kuluttajien lisäksi myös pienyrittäjät hyötyvät. Käytännössä kansainvälistyneestä taloudesta eniten ovat hyötynyt tähän saakka suuret yritykset, sillä niillä on ollut varaa ottaa riski valuuttarajan ylittävillä liiketoimilla. Kansainvälisillä pääomamarkkinoilla kustannukset ja riskit on hoidettu ammattihenkilökunnalla ja mutkikkailta ja kalliilla rahoitusinstrumenteilla. Yhteisen rahan Emussa koko euroalueen rahamarkkinat ovat pientenkin yritysten ulottuvilla. Rajat ylittävä liiketoiminta muuttuu helpom-

maksi ja turvallisemmaksi valuuttakulujen ja -riskien poistuessa.

Asuntovelkaisillekin euro avaa uusia mahdollisuuksia. Meillä asuntoluotoitus on ollut hyvin pankkikeskeistä ja luottoajat hyvin lyhyitä. Useimmissa eurooppalaisissa maissa asuntoluotot ovat pitkäaikaisia, jopa 30-50 vuotta. Korkeat korot ovat olleetkin suomalaisille asuntolainanottajille usein hyvin raskaita. Vakaa korkoympäristö ja myös väistämätön pitkien asuntolainamarkkinoiden tulo Suomeen ovat asuntolainanottajien etu.

Puhemies! Suomen tie Euroopan talous ja rahaliittoon aukei tehdessämme sopimuksen Euroopan unionin jäseneksi liittymisestä vuonna 1994. Heti jäsenyyden alkaessa tulimme mukaan Rahaliiton toiseen vaiheeseen. Jäsenyys edellytti kansallisen lähentymisohjelman laatimista ja toteuttamista ja osallistumista EU-tason päätöksentekoon Emu-asioissa. Kolmannen vaiheen lähestyessä päätöksenteon tahti tiivistyy.

Maaliskuussa Euroopan komissiolle toimitetaan tiedot siitä, miten EU:n jäsenmaat ovat täytäneet Rahaliiton kolmannelle vaiheelle asetetut ehdot julkisen talouden tasapainosta ja rahanarvon vakaudesta. Huhtikuun lopulla Suomen eduskunta päättää hallituksen Emu-jäsenyyttä puoltavan tiedonannon hyväksymisestä, ja toukokuun ensimmäisten päivien aikana Suomen edustajat osallistuvat Brysselin huippukokouksessa päätöksiin Emun kolmannen vaiheen osallistujamaista, jäsenmaiden valuuttakurssien kiinnittämisestä ja Emu-instituutioiden perustamisesta ja henkilövalinnoista.

Juridis-teknisesti Rahaliiton kolmas vaihe käynnistyy 1. tammikuuta 1999. Talouspolitiikan todellisuudessa Rahaliiton kolmas vaihe käynnistyy kuitenkin jo parin kuukauden päästä rahamarkkinoiden avautuessa huippukokouksen jälkeen toukokuun 4 päivän aamuna. Tuolloin Emun kolmannen vaiheen aloittavat maat ovat sitoutuneet yhteiseen rahaan ja kansallisten valuuttojen keskinäiseen kiinnittämiseen peruuttamattomasti sovitulla ja kiinteällä kurssilla.

Poliittinen sitoutuminen Emuun ja sen ehtoihin merkitsee sitä, että osallistujamaat ovat tarpeen vaatiessa valmiita puolustamaan kaikin keinoin oman valuuttansa arvoa ja vastaavasti kiinteiden kurssien mukaisesti yhteisvastuullisesti käyttämään valuuttavarantojaan toisten Emu-maiden valuutan arvon puolustamiseen. Irtautuminen Rahaliitosta tai sen kolmannen vaiheen ehtojen muuttaminen on siinä jo hyvin vaikeaa.

Arvoisa puhemies! Kansalaismielipide on kääntynyt aiempaa myönteisemmäksi Rahaliittoon osallistumiselle. Ja se johtuu siitä, että nyt päätöksenteon asetelman voi hahmottaa vaikeassa asiassa selkeämmin. Kysymys ei ole Suomen osallistumisesta Rahaliittoon ensimmäisenä muutamien harvojen maiden joukossa, vaan Suomen pysymisestä EU-maiden suuren enemmistön mukana.

Hallituspuolueet suhtautuvat Emu-jäsenyyteen myönteisesti. Suurimmalla oppositiopuolueella, keskustalla, ei ole ollut tarjota päätöksentekoon todellista vaihtoehtoa. Keskustalla ja muulla oppositiolla on nyt tilaisuus osoittaa yhteistyötahtoaan, kantaa poliittista vastuuta ja osallistua EU-liittymissopimuksen mukaiseen päätöksentekoon.

Hiili- ja teräsyhteisöä perustettaessa ja Euroopan yhdentymisprosessin alkaessa Robert Schuman, ranskalainen poliitikko, sanoi tuolloin: "Historian kova koulu on opettanut minulle rajaseudun ihmisenä, että olen epäileväinen hätäisen improvisoinnin tai liian kunnianhimoisten hankkeiden suhteen. Mutta kun tosiasioihin ja ihmisten korkeimpiin etuihin perustuva kypsä harkinta johtaa uusiin aloitteisiin, jotka ovat jopa vallankumouksellisia, silloin meidän tulee pitää niistä kiinni päättäväisesti ja perään antamatta."

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä tiedonanto lähetetään suureen valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Haluan aluksi vastata ed. Ahon täällä esittämään yhteistyöpyyntöön niiltä osin, että kannatan hänen ehdotustaan tämän asian lähettämiseksi valiokuntakäsittelyyn.

Arvoisa puhemies! Suomi on tekemässä yhtä historiansa suurimmista ratkaisuksista. Hallituksen esitys Suomen liittymisestä Emuun on suuri asia valtiollisen olemassaolon monien keskeisten tunnusmerkkin kannalta. Ratkaisu on valtavan tärkeä samalla kertaa koko Suomelle ja jokaiselle suomalaiselle. Kansakunnan suurimpien mahdollisten päätösten tulee perustua laajaan hyväksyttävyyteen kansalaisten keskuudessa, kansalaisten kuulemiseen ja viime kädessä Suomen eduskunnan aitoon päätöksentekoon asiassa. Näin meneteltiin Suomen liittyessä Euroopan unionin jäseneksi.

Lipposen hallituksen Emu-ratkaisussa omak-

suma linja rikkoo karkealla tavalla näitä periaatteita. Ratkaisun yleisen hyväksyttävyyden kannalta riittävän vakava käsittely on nyt sivuutettu. EU-jäsenyyseratkaisusta poiketen hallitus on päättänyt unohtaa kansan kuulemisen asiassa neuvoo-antavan kansanäänestyksen muodossa. Hallitus esittää päätöksentekoa pelkällä tiedonantoäänestyksellä. Valtiopäiväjärjestyksen mukaan tiedonantoäänestyksessä on viime kädessä kysymys luottamuksen tai epäluottamuksen osoittamisesta hallitukselle. Tiedonantoäänestyksessä kansanedustajat eivät pääse äänestämään suoraan siitä, liittyäkö Emuun vai ei.

Ministeri Niinistön yritys väittää äsken, että Lipposen hallitus menetteli Emu-ratkaisussaan samalla tavalla, kuin menetteli Ahon hallitus Suomen EU-ratkaisussa, on hämmästyttävä ja paikkansa pitämätön. Vielä kerran: Väite ei pidä alkuunkaan paikkaansa. EU-jäsenyyden hakeminen kuului hallituksen toimivaltaan. EU-jäsenyyden hakeminen siis kuului hallituksen toimivaltaan. Silti Ahon hallitus halusi tuoda asian eduskuntaan tiedonannon muodossa, mutta, ed. Bryggare, itse päätös jäsenyydestä perustui ensin neuvoo-antavaan kansanäänestykseen, ja sen jälkeen eduskunta päätti asiasta määräenemmistöllä. Näiden kahden menettelytavan, nyt meneillään olevan ja Ahon hallituksen EU-ratkaisun ja sen menettelytavan, toisiinsa vertaaminen on kyllä aika kaukaa haettua menettelyä. Niitä voi toki verrata toisiinsa, mutta ne ovat kaksi täysin erilaista asiaa.

Arvoisa puhemies! Kaikesta on voinut jo pitkään havaita, että hallituksen johto on päättänyt viedä Suomen hinnalla millä hyvänsä Emuun heti sen käynnistyessä. Vielä taannoin vasemmistoliitto ja vihreät vaativat puoluekokouksissaan kansanäänestyksen järjestämistä. Omalle jäsenistölleen nämä puolueet lupailivat jäsenäänestyksiä.

Hallituspuolueiden piirissä eli ilmiselvästi ja pitkään usko siitä, että kun yhä useammat lekat saadaan takomaan hallituksen Emu-linjan puolesta, kansan ylivoimainen enemmistö kääntyisi pikaisen Emu-jäsenyyden kannalle. SAK ja muut työmarkkinajärjestöt rutistivat — osin jäsenistönsä tahdon vastaisesti — myönteiset Emu-kantansa. Valtamedioistakin osa päätti käynnistää oman Emu-kampanjansa. Asialle pantiin koko valta- ja valtiokoneisto.

Mutta kansa tunnistaa Emun riskit. Se tunnistaa sittenkin muut Pohjoismaat ja Ison-Britannian sopivammiksi kumppaneiksi Suomelle suurissa ratkaisuisa kuin esimerkiksi Portugalin,

Espanjan tai jopa Saksan. Kun kysytään, pitäisikö Suomen tehdä sama ratkaisu kuin pohjoiset naapurimme, kansan enemmistö vastaa ”kyllä”. Kansan enemmistö vastustaa pikaista Emu-jäsenyyttä.

Keskusta jätti viime syksynä lakialoitteen, jossa esitetään neuvoa-antavan Emu-kansanäänestysten järjestämistä. Vasemmistoliitto ja vihreät olivat olleet samalla kannalla, mutta eduskunnassa puolueet yllättäen unohtivat kansanäänestysvaatimuksensa.

Pisimpään monella tuolilla yritti istua vihreä liitto. Muutaman viikon tai päivän väliajoin se vaihtoi kantojaan. Ensin puolueen edustajana ed. Nikula torjui kansanäänestysaloitteen eduskunnan perustuslakivaliokunnassa. Sitten puoluekokous hyväksyi Emun ja asettui vaatimaan kansanäänestystä, ja tästä muutaman viikon kullutta samainen puolue hyväksyi hallituksessa yksimielisesti nyt käsillä olevan menettelyn, tiedonannon ilman kansanäänestystä. Ainakaan joustamattomuudesta ei voi vihreitä asiassa syyttää.

Tiedonannossaan hallitus tunnustaa kuin ilmoitusasiana, että Emuun liittyessä asiallisesti ottaen menetetään oikeus päättää omasta valuutasta. Keplottelua perustuslakitasoisella asialla, hallitusmuotoon kaiverretun markan kohtalosta ei voi hyväksyä. Se sotii kansan oikeustajua vastaan.

Hallitus lupaa kyllä, että perustuslakiuudistuksen yhteydessä eduskunta pääsee virallisesti hautaamaan Suomen markan. Ratkaisun siirtäminen Emuun liittymisen jälkeiseen aikaan nöyryyttää sekä kansaa että eduskuntaa. Emun jäsenenä Suomi voi päättää perustuslakinsa uudistamisesta näiltä osin vain yhdellä ainoalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Emu-ratkaisussa on kuultava kansan ääntä. Vieläkään ei ole liian myöhäistä järjestää kansanäänestystä keskustan esittämällä tavalla. Suomen keskustan mielestä neuvoa-antavan kansanäänestysten jälkeen asiasta on päätettävä asianomaisessa sääntämisyjärjestyksessä ja aidosti lailla. Mikäli Suomi Emu-ratkaisuun liittyen päättää luopua omasta markasta, on sitä merkitsevä perustuslain muutos tehtävä ennen jäsenyyden toteuttamista.

Hallituksen Emu-tiedonanto on 16-sivuinen kuvaus lähinnä Emu-kriteereistä, liittymispäätöksen teknisestä toteuttamisesta, Euroopan keskuspankista, sen organisoimisesta ja riippumattomuudesta. Se kertoo kansallisen lainsäädännön uudistamisen tarpeista, kolikoiden ja seteleiden painamisesta sekä valtion virastojen ja yksi-

tyisen elinkeinoelämän teknisestä valmistautumisesta Rahaliittoon.

Arviot muiden mukaan pyrkivien maiden talouden tilasta tai kriteereiden täyttämisestä hallitus siirtää jonnekin myöhempään aikaan. Arviot Suomen talouden omasta tilasta ja yhteisen keskuspankin, rahan, rahapolitiikan ja ennen pitkää myös finanssipolitiikan vaikutuksista Suomen taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen kehitykseen ovat liki olemattomia. Painomusteen tuhlamisesta hallitusta ei voi syyttää liioin analyysissa kansallisen politiikan suunnasta Emun jäsenenä.

Virkakoneisto on kyllä viime kuukausien aikana tuottanut joukon selvityksiä viime kevään selonteossa ja Jukka Pekkarisen professorityöryhmän raportissa esille nostettuihin ongelmiin. Hallituksen tiedonannossa näiden ongelmien ratkaisut sivuutetaan täysin.

Kysynkin: Kuka uskoo nyt käsiteltävään tiedonantoon, Emu-päätöksen pohjapaperiin, joka ei tunnista ainuttakaan Emu-jäsenyyteen liittyvää ongelmaa tai kielteistä vaikutusta? Kuka uskoo tiedonantoon, joka kiittää siitä, että Emu-alue laajenee Etelä-Euroopassa muun muassa Portugaliin, Espanjaan ja Italiaan, muttei sano sanallakaan, mitä Suomelle merkitsee monin veroin tärkeämpien Ruotsin, Tanskan ja Ison-Britannian jääminen Emun ulkopuolelle?

Suomen keskustan mielestä Suomen on itse arvioitava, milloin on etumme mukaista liittyä Maastrichtin sopimuksen mukaiseen yhteiseen Talous- ja rahaliittoon, milloin olemme itse siihen valmiita, milloin syntyvä yhteisvaluutta-alue on meille sopiva. Täsmälleen näin tekevät myös muut EU-maat.

Emuun liittyy kaikissa olosuhteissa sekä hyötyjä että haittoja. Valuutanvaihtokustannusten poistuminen, hinta- ja kustannusvertailtavuuden parantuminen ja monet muut asiat tuovat merkittäviäkin säästöjä ja tehokkuusetuja Emussa. Toisaalta siirtymäkustannukset ovat miljardien markkojen mittaiset, vaikkei sitä aina haluta äänneen sanoa. Kolikoittenkin painamiset muuten maksavat ison kasan rahaa Suomelle, vaikka muutama ilta sitten asiasta toisin väitettiin.

Vaikka tällaiset teknisluonteiset edut olisivat haittoja suuremmatkin, niiden merkitys on sitenkin marginaalinen Emu-jäsenyyden todellisiin suuriin vaikutuksiin verrattuna. Yhteinen Talous- ja rahaliitto saattaa edistää investointeja, ulkomaankauppaa ja kasvuakin, ainakin koko Emu-alueen puitteissa ja ainakin niin sanotusti normaalioloissa. Mutta Emu ei ole suinkaan vain normaaliolosuhteita. Suhdannevaihtelut

ovat ja pysyvät niin Emu-alueella kuin muuallakin. Miten Suomen käy Emun jäsenenä, kun kohtaamme seuraavan laskukauden?

Ratkaisevan tärkeää on, millainen yhteisestä valuutta-alueesta on syntymässä, miten se soveltuu Suomen etuihin. Kaikki tieteellisesti pätevät selvitykset osoittavat, että Suomi soveltuisi parhaiten samaan valuutta-alueeseen Ruotsin, Tanskan ja jopa Ison-Britannian kanssa. Näiden kolmen maan merkitys Suomen kaupalle on lähes yhtä suuri kuin kymmenen todennäköisen Emu-maan yhteensä. Nämä EU:n pohjoiset maat ovat kuitenkin jättäytymässä Emun ensimmäisen aallon ulkopuolelle.

Nyt Emuun ovat tulossa EU:n keskisen ja eteläisen Euroopan jäsenmaat. Samaiset selvitykset osoittavat, että noiden maiden talouden rakenne, talouden häiriöhistoria ja joustoperinteet ovat hyvin erilaiset kuin Suomessa. Näiden maiden kanssa Suomi soveltuu erittäin huonosti samaan yhteisvaluutta-alueeseen. Tällaisessa valuutta-alueessa Suomelle tyypilliset talouden häiriöt, taantumet ja lamat iskevät kilpailukykyämme niin kuin muidenkin kaltaistemme Pohjoismaiden kilpailukykyyn ja lujasti. Kilpailijoistamme, Ruotsista, Norjasta, Tanskasta ja Ison-Britanniastakin poiketen Emu-jäsenenä Suomen yhteisvaluutta euro ei jousta ja velalla ei Emussa saa elvyttää. Mutta jonkun olisi kuitenkin joustettava, mikäli mieli palauttaa kilpailukyky. Jostain ongelmiin joutuvien talouden osa-alueiden lääkitys on haettava.

Markkinatalouden lakien mukaan ensisijaisesti maksumiehen rooliin tällaisessa tilanteessa kysytään yritysten taseita, palkansaaajia, pienyrittäjiä ja viljelijöitä. Niiden joustomahdollisuudet ovat sittenkin rajalliset ja puskurit pienet. Joustajan roolin saavat silloin julkisen talouden budjetit. Jos valtion talous on runsaasti ylijäämäinen, kipeiltä leikkauksilta selvittää. Jos se ei ole ylijäämäinen, leikkausten kohteeksi joutuvat ihmisten jokapäiväisen selviytymisen kannalta tärkeät julkiset tulonsiirrot: perhe- ja sosiaaliturva, terveys-, koulutus- ja sosiaalipalvelut. (Ed. Zyskiewicz: Miten Emun ulkopuolella käy?)

Keskusta katsoo, että nyt syntymässä olevasta yhteisvaluutta-alueesta Emusta on tulossa Suomen etujen kanssa huonosti yhteensopiva. Suomen kanssa parhaiten samaan valuutta-alueeseen sopivat ja meille muutoinkin tärkeät EU-maat ovat jäämässä Emun ulkopuolella ja heikoimmin yhteensopivat ovat tulossa siihen mukaan.

Mutta mikä on valtiontalouden tila ja tulevai-

suuden näkymät? Onko valtion- ja kuntataloudessa tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa sellaisia ylijäämiä, sellaisia puskureita, joilla meille huonosti sopivassa yhteisvaluutta-alueessa kuitenkin selviydyttäisiin suhdannetaantumien ja lamojen tullen?

Huolimatta yli viisi vuotta jatkuneesta kokonaistalouden kasvusta, jonka kiitoksista tämäkin hallitus ansaitsee osansa, Suomen haavoittuvuus yhteisvaluutta-alueen riskeille ei ole juuri vähentynyt, päinvastoin.

Kansantalouden kasvun taakse kätkeytyvät valtiontalouden ongelmat ja aika synkät tulevaisuuden näkymät. Hallitus on kohdistanut valtion menojen leikkaukset uutta työttömyyttä aiheuttavalla tavalla. Hallitus on laiminlyönyt pk-yrityttömyyden tarpeet. Budjettitalouden jatkuva velanotto kasvattaa vielä vuosia nykyistä 420 miljardin markan velkataakkaa. Valtion menot uhkaavat kääntyä uuteen nousuun ja verotulojen kasvu uhkaa pysähtyä. (Ed. Zyskiewicz: Kepuhan vaatii enemmän velkaa!).

Työttömien määrä on uusimman työministeriön tilaston mukaan tarkasti 405 416 henkilöä, kun se Lipposen hallituksen työn käynnistytessä toukokuussa 1995 oli 448 195 henkilöä. Huippukorkeasuhdanteen imusta huolimatta työttömyyden vähentyminen on liki olematonta todellisen työttömyyden ollessa edelleen noin 600 000 henkilöä. Aiemmin muun muassa puheenjohtaja Claes Andersson piti tätä Emun kynnyskysymyksenä.

Vaikka Suomi kiistatta täyttää niin sanotut Emu-kriteerit, Suomen julkinen talous on erittäin haavoittuvainen Emu-riskille. Asiaa vaikeuttaa entisestään se, että leikkauslinjallaan hallitus on valmiiksi vaurioittanut monia sellaisia tärkeitä koettuja rakenteita ja monien sellaisten väestöryhmien selviytymisedellytyksiä, joille Emu-jäsenyys on erityinen uhka.

Tällaisia uhanalaisia asioita kiistatta ovat alueellinen ja sosiaalinen tasapaino. Emu merkitsee kaikissa oloissa alueellisen keskittymisen kiihtymistä ja talouden häiriötilanteissa leikkauspaineita muun muassa sosiaaliin ja sivistyksellisiin turvaverkkoihin.

Kun monet muut Emuun tähyävät maat ovat Emun varalle vahvistaneet heikoimpien alueidensa kestokykyä ja tasoittaneet maansa alueellisia eroja, on Suomen hallitus menetellyt asiassa päinvastoin. Se on liki lopettanut kansallisen aluepolitiikan ja suunnannut muutkin leikkaukset alue-eroja kasvattavalla tavalla. Muuttoliike kiihtyy. Kipeät jäljet näkyvät sekä suurkeskuk-

sisä että menettävillä alueilla. Kun monet muut Emuun pyrkivät maat, esimerkiksi Ranska, ovat kutoneet turvaverkkoja heikoimpien väestöryhmien varalle, Stakesin tilastot osoittavat, että Suomessa on menetelty tässäkin päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Suomen valtiontalouden ja työllisyyden tila ja näkymät ovat heikot. Emun riskeihin varautumisen kannalta välttämätöntä budjettilyijäämää ei ole näköpiirissä vuosiin. Talouden häiriötilanteiden riskit ovat Emu-jäsenyydessä vaarassa kaatua heikoimmassa asemassa olevien, jo valmiiksi kovien leikkauksien kohteiksi joutuneiden väestöryhmien ja alueiden kannettaviksi.

Suomen keskustan eduskuntaryhmä katsoo, että tällaisessa kunnossa olevalle Suomelle liittyminen meille huonosti sopivaan yhteisvaluuttal alueeseen Emuun ei ole Suomen ja suomalaisten edun mukaista. Suomen keskustan eduskuntaryhmä katsoo, että Suomen ei tule liittyä Emun jäseneksi sen käynnistytessä 1.1.1999.

Elämä Emun ulkopuolellakaan ei ole kuitenkaan mitään talouspoliittista löysäkätsiä, pikemminkin päinvastoin. Olennaista on, että Suomen talouden ja koko yhteiskunnan tarvitsema lääkitys on silloin enemmän — vaikei silloinkaan kokonaan — omissa käsissämme. Emun ulkopuolella Suomi olisi EU:n muiden pohjoisten maiden kanssa aivan hyvässä seurassa. Suomi voi ja sen on oltava aktiivinen EU:n jäsen EU:n kehittämisessä ja kaikissa intressiemme kannalta tärkeissä asioissa, muun muassa laajentumishankkeissa, demokratiavajeen täyttämässä, maatalous-, alue- ja rakennepoliittikan uudistamisessa ja pohjoisen ulottuvuuden hyväksyttäväksi saamisessa. Suomen ei tule hyväksyä ratkaisuja, jotka johtavat liittovaltiokehitykseen ja kansallisen päätösvallan ratkaisevaan supistumiseen.

Kaikissa oloissa Suomi tarvitsee sopeutusohjelman, kansaa eheyttävän uudistusohjelman uuteen tilanteeseen. Sen aikaansaaminen on välttämättömyys, olipa Suomi mukana Emussa tai ei. Sen toteuttamisen hyödyt saavutettaisiin riskittömämmin ja nopeammin Emun ulkopuolella.

Suomessa tarvitaan ja nopeasti radikaaleja rakenteellisia uudistuksia työelämässä, verotuksessa, sosiaaliturvassa ja yrittäjyyden edellytyksissä. On toteutettava työllistämisen, työllistymisen ja yrittäjyyden esteitä raivaava työreformi. Erityisesti keski- ja pienituloisten työhön ottamista, työhön hakeutumista ja työssä itsensä kehittämistä on autettava radikaalein veron-

kevennyksin. Pk-yrittäjyyttä rasittavaa byrokratiaa ja välillisiä kustannuksia on laskettava osin suurten ja pääomavaltaiten yritysten kustannuksella. Palveluyritysten alv-tasoa on mädallettava.

Tällaisen ohjelman keskeisten uudistusten joukossa on oltava kansan alueellisen ja sosiaalisen kahtiajaon pysäyttäminen ja koko Suomen menestyksen rakentaminen modernin alueellisen kehittämisen ja osaamisen keinoin. Suurteollisuutemme ja huipputeknologian hyväksi tueksi ja työllistäjäksi on nostettava entistä osaavampi pk-yrittäjyys ja Euroopan puhtainta ruokaa tuottava maaseutu.

Arvoisa puhemies! Suomen ja suomalaisten on luotettava itseensä. Meidän on itse korjattava eri aikoina tekemämme virheet. Suuren syylin hamuamatta meidän on luotettava itsenäisyyteemme ja arvostettava hyvinvointiyhteiskuntamme rakentamisen perinteistä perustaa, pohjoismaista yhteistyötä.

Suomen ei tule liittyä Emuun sen käynnistytessä vuoden 1999 alusta lukien.

Ed. Z y s k o w i c z : Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Eduskunta on tekemässä erästä Suomen itsenäisyyden ajan tärkeintä ratkaisua. Vaikka päätös Emun kolmanteen vaiheeseen osallistumisesta onkin historiallinen, perimmältään on kyse Suomen pitkän ja johdonmukaisen linjan yhdestä virstanpylvästä.

Suomi on jo vuosikymmenet harjoittanut määrätietoista politiikkaa taloudellisten ja poliittisten etujensa valvomiseksi Euroopassa ja länsi-integraatiossa. Suomen Emu-juna lähti eräällä tavoin liikkeelle jo vuonna 1961, jolloin maamme järjesti suhteensa Eftaan. Vuosikymmen myöhemmin tehty Eec-vapaakauppasopimus oli luontevaa jatkoa tälle. Liittyminen Euroopan unioniin sinetöi Suomen kuulumisen aidosti ja täysivaltaisesti läntisen Euroopan maiden joukkoon.

Jokainen suuri yhdentymisratkaisu on auttanut Suomea ponnistelemaan kehittyneeksi teollisuusmaaksi ja menestyväksi hyvinvointiyhteiskunnaksi sodanjälkeisistä onnettomista ja epävarmoista olosuhteista. Taloudellisen yhdentymisen tiellä Suomi on käyttänyt tilaisuutensa määrätietoisesti hyväkseen.

Suomen jäsenyys Talous- ja rahaliitossa on johdonmukainen jatko taloudellisen yhdentymisen pitkässä ketjussa. Selän kääntäminen Emujäsenyydelle olisikin paljolti selän kääntämistä omalle lähimenneisyydellemme ja merkitsisi epä-

luottamuslausetta pitkään harjoittamallemme menestyskekkäälle integraatiopolitiikalle.

Suomen länsi-integraatioratkaisuja on maasamme aina myös vastustettu. Oppositiossa on ollut lähinnä kommunistinen ääriivasemmisto, joka on erehtynyt kaikessa muussakin. Kulloistakin väliin kiivaastakin vastustuksesta huolimatta tämän päivän Suomesta on vaikea löytää kansalaisryhmiä, jotka eivät myöntäisi aikanaan tehtyjä Efta-, Eec- ja EU-ratkaisuja onnistuneiksi. Uskon, että sama kehitys tulee aikanaan olemaan myös Suomen Emu-jäsenyyden kohtalo. Tulokset puhuvat puolestaan.

Tämä ei tarkoita sitä, etteikö ongelmia olisi syntynyt ja etteikö niitä olisi myös tulevaisuudessa. Esimerkiksi Suomen maatalous elää tällä hetkellä hyvin vaikeita aikoja, mutta olisi itsensä pettämistä kuvitella, että maataloudella olisi helppoa EU:n ulkopuolella.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka päätöksen teko Suomen Emu-jäsenyydestä tulee meille suomalaisille varsin pian EU-jäsenyytemme jälkeen, niin minään uutena asiana Talous- ja rahaliiton toteutuminen ei tule, ei ainakaan meille päättäjille. Pääministeri Esko Ahon johdolla toiminut hallitus lähetti syksyllä 1994 kaikille suomalaisille ilmoituksen äänioikeudesta EU-kansanäänestyksessä. Tuossa joka kotiin lähetetyssä tiedotteessa hallitus ilmoitti yksiselitteisesti seuraavaa: "Tulevaisuuden tavoite on Talous- ja rahaliitto. Sen on määrä johtaa yhteensovitettuun talous- ja budjettipolitiikkaan, kiinteisiin valuuttakursseihin, yhteiseen rahapolitiikkaan ja keskuspankkiin sekä myöhemmin yhden, yhteisen valuutan käyttöönottoon."

Oli kuitenkin älyllisesti epärehellistä väittää, että Suomen kansa äänestäessään EU-jäsenyydestä olisi tästä tiedotteen tekstistä huolimatta ottanut kantaa myös maamme Emu-jäsenyyteen. Valtaosa kansastamme ei varmaankaan ollut tarkkaan perillä Emu-hankkeesta. Tämä ei kuitenkaan, kuten sanottu, voi koskea keskeisiä poliittisia päättäjiä ja esimerkiksi silloista johtavaa hallituspuoluetta Suomen keskustaa, ei näin ollen myöskään edellistä puhujaa ed. Pekkarista. Päinvastoin, ed. Pekkariselle on kerrottava, että ministeri Pekkarinen johti puhetta siinä valtioneuvoston istunnossa, jossa kyseessä olevan tiedotteen edellä siteerattu sanamuoto hyväksyttiin. Kun ed. Pekkarinen ja Suomen keskusta ovat nyt olevinaan yllättyneitä ja hämillään koko Emu-hankkeesta, (Ed. Pekkarinen: Kuka niin on sanonut?) pakottaa se kysymään, heiluttiko tuossa valtioneuvoston

istunnossa ministeri Pekkarinen nuijaa vai nuija ministeri Pekkarista.

Varmemmaksi vakuudeksi edellisen hallituksen tahtotilasta todettakoon vielä, että EU-neuvottelujen alkaessa vuonna 1993 Ahon hallitus ilmoitti, että "hallitus pyrkii määrätietoisesti tilanteeseen, jossa edellytykset kolmanteen vaiheeseen siirtymiseen ensimmäisessä vaiheessa täytyvät". Tätä silloisen hallituksen linjausta, jossa siis pääministerinä oli Esko Aho ja ministerinä muun muassa Mauri Pekkarinen, ei muuta miksiäkään se, että myöhemmin todettiin eduskunnan päättävän erikseen Suomen osallistumisesta Emuun.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmä kannattaa Suomen osallistumista euroalueeseen EU-maiden pääjoukon mukana eli heti vuoden 1999 alusta lukien. Miksi? Tiivistetty vastaus kysymykseen löytyy hallituksen tiedonannosta, jossa todetaan: "Euroalue tarjoaa kansantaloudellemme lisää tehokkuutta ja pitkäjännitteistä vakautta, mikä parantaa edellytyksiä investoinneille, talouskasvulle sekä pysyvien työpaikkojen luomiselle. Lisäksi osallistuminen antaa Suomelle jatkuvan vaikutusmahdollisuuden Euroopan unionin kehittämisessä." Emun perimmäisenä tarkoituksena on edistää taloudellista kasvua, vakautta ja hyvinvointia. Taloudellisen vakauden tukipilarina on yhteinen valuutta.

Korkojen alentuminen on Emun eräs näkyvimmistä hyödyistä. Korkojen pysyminen alhaalla on ehdoton edellytys investointitoiminnan vilkkaukselle. Korkojen alentumisesta ja investointien lisääntymisestä löytyy pohja myös paremmalle työllisyydelle. Parempi taloudellinen vakaus merkitsee siis parempaa työllisyyttä.

Minulta on moni kokoomuslainenkin kysynyt, emmekö ole lainkaan kiinnostuneita Suomen markan kohtalosta. Oma raha on kiistatta yksi kansallinen identiteettitekijä, ja ymmärrämme hyvin kansalaisten epäroinnin markasta luopumisesta. Mutta ei kai kukaan tosissaan kuvittele, että Suomi, suomalaisuus ja suomalainen identiteetti katoavat Suomen markan myötä? Markan kohtaloa enemmän olemme siis kiinnostuneita Suomen kohtalosta, suomalaisten kohtalosta.

Kun euroalueeseen mukaan meneminen parantaa Suomen taloudellisen menestymisen edellytyksiä, parantaa se samalla kansalaisten mahdollisuuksia turvattuun toimeentuloon ja taloudelliseen sekä sosiaaliseen hyvinvointiin. Suomen taloudellinen menestys ja talouskasvu yhtäältä ja kansalaisten toimeentulo ja hyvinvointi

toisaalta eivät todellakaan ole toisistaan riippumattomia tekijöitä, vaikka sellaistaakin järjestömyyttä näkee joskus väitettävän. Juuri talouden kehitys ja vain se merkitsee viime kädessä ihmisille työtä, toimeentuloa ja turvallisuutta. Näin ollen meidän on käytettävä hyväksemme kaikki mahdollisuudet talouskehityksemme turvaamiseen. Liittyminen Emuun on yksi käsillä oleva keskeinen mahdollisuus.

Myönteinen talouskehitys on perusedellytys myös valtiontaloudelle ja kuntien asemalle ja siten hyvinvointiyhteiskunnan ja julkisten palvelujen turvaamiselle ja kehittämislle. Toisin sanoen Emu ei uhkaa eläkkeitä eikä pidennä leikkausjonoja. Se ei vie koululaisilta kouluateriaa eikä päiväkotilapsilta hoitopaikkaa. Emu ei myöskään vähennä poliiseja, lomauta opettajia, huononna teitä tai poista aluepolitiikkaa. Päinvastoin, sosiaalinen turvallisuutemme ja yhteiskunnalliset palvelumme ovat, kuten totesin, viime kädessä kiinni kansakuntamme taloudellisista voimavaroista, ja niiden kasvattamismahdollisuuksiin Emu-jäsenyys vaikuttaa myönteisesti.

Edellä mainitut uhkakuvat osoittavat, että Emun vastainen propaganda on väliin saanut viljejä piirteitä. Varsin monet näyttävät uskovan, että olemme joutuneet tekemään menoleikkauksia ja säästämään julkisissa menoissa Emun ja EU:n vuoksi. Emun piikkiin on poliitikkojen toki helppo laittaa asioita, varsinkin jos haluaa omaa vastuutaan välttää.

Totuus on kuitenkin toinen. Emme ole joutuneet tekemään julkisen talouden säästöjä sen takia, että saattaisimme maamme Emu-kuntoon. Suomi on joutunut viime vuosina säästämään vain ja ainoastaan sen vuoksi, että syvän laman seurauksena maan talous on ollut kuralla. Kuvitteleeko kukaan sittenkään tosissaan, että Suomi olisi voinut jatkaa loputtomasti elämistään velkakierteessä eli muiden rahoilla ellei Emu-hanke olisi tullut ajankohtaiseksi?

Arvoisa puhemies! Emun sanotaan myös vievän talouspoliittisen päätösvallan maamme rajojen ulkopuolelle. Kansainvälinen yhteistyö on kuitenkin aina antamista ja ottamista. Sitä paitsi kovin suuri ei Suomen tosiasiallinen talouspoliittinen liikkumavara ole viime aikoina ollut. Rajusti velkaantuvana maana Suomi on ollut varsin pitkälle velkansa armoilla.

Todettakoon kuitenkin toisaalta, että kokoomuksen eduskuntaryhmä ei pidä minään mörkönä sitä, että Emu edellyttää meiltä järkevää taloudenpitoa ja saattaa aiheuttaa paineita verotuksen keventämiselle lähemmäksi eurooppa-

laista tasoa. Kokoomus on ilman Rahaliittoakin sitä mieltä, että maan taloutta on hoidettava hyvin ja ilman yli varojen elämistä, joka velkaantuminen aina jättää laskut jälkipolvien maksettavaksi. Samoin ajamme joka tapauksessa kaikissa olosuhteissa Suomen maailmanennätysluokkaa olevan tuloverotuksen keventämistä.

Suomalaisesta elämänmuodosta, sosiaaliturvasta ja hyvinvointipalveluista päättävät jatkosakin suomalaisten valitsema päätäjät kunnallisvaltuustoissa ja eduskunnassa. Ongelmana ja rajoitteena päättäjillä ei ole Emu-jäsenyys eli rahan nimi vaan, niin kuin tänäkin päivänä, rahan määrä. Talouden perustosiasioita emme pääse karkuun sen enempää Emussa kuin sen ulkopuolellakaan.

Vaikka olenkin edellä todennut euroalueeseen mukaan menemisen vaikuttavan myönteisesti Suomen taloudelliseen kehitykseen, ei Emu-jäsenyys tietystikään ole mikään Onnela. Päinvastoin mahdollisuuksien lisäksi myös haasteita suomalaiselle yhteiskunnalle ja sen eri osapuolille riittää, sillä kyseessä on kaikille uusi ja ennen kokematon tilanne.

Viime kädessä Emussakin kaikki on kuitenkin kiinni meistä itsestämme. Elämä Emussa antaa paljon, mutta se myös vaatii paljon. Ei riitä, että olemme kerran täyttäneet terveen taloudenpidon kriteerit, joilla voimme liittyä Talous- ja rahaliittoon. Meidän on hoidettava talouttamme hyvin ja pidettävä inflaatio kurissa liittymisen jälkeenkin.

Kurinalaisesti joutuvat talouttansa hoitamaan myös yritykset. Enää ei kustannusten nousua ja huonoa vientikilpailukykyä voi hoitaa devalvaatioiden kautta. Tase on vahvistettava sel-laiseksi, että se kestää myös huonot ajat. Myös työmarkkinajärjestöiltä elämä Emu-Suomessa vaatii sitoutumista alhaisen inflaation politiikkaan samoin kuin joustavuutta ja uudistumiskykyä.

Olen edellä korostanut Emun myönteistä vaikutusta yleiseen talouskehitykseen ja sitä kautta kansalaisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Euroalueeseen liittymisellä on kuitenkin myös välittömiä vaikutuksia eri kansalaisryhmille ja yrityksille.

Kuluttajien kannalta talouden tehokkuuden lisääntyminen, korkojen alentuminen ja euroopalaisten hintojen vertailun helpottuminen merkitsevät vakaampaa hintakehitystä ja halvempia asuntoluottoja.

Palkansaajille alhainen inflaatio on todistetusti antanut parhaimman reaalisen ansiotason kehittymisen.

Yritykset puolestaan voivat laskea suoraan hyödykseen erilaiset säästöt siitä, kun valuuttoja ei euroalueella tarvitse enää vaihtaa toisiin valuuttoihin. Tämä hyöty lankeaa luonnollisesti kaikille muillekin, jotka Euroopan sisällä matkustavat ja käyvät kauppaa. Yritysten mahdollisuudet ulkomaankauppaan helpottuvat, kun koko euroalueella käytetään samaa valuuttaa.

Yrityksille ei myöskään enää aiheudu tarpeettomia kustannuksia valuuttakurssiriskeiltä suojautumisesta. Tästä on etua erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille, joilla on tähän ollut mahdollisuuksia ja asiantuntemusta vähemmän kuin suurilla yrityksillä.

Monet Emun vastustajat haikailevat vielä myös devalvaatiomahdollisuuden perään. Juuri koettu lama kertoo kuitenkin, kuinka pieni ja avoin talous voi tänä päivänä olla maailman rahoitusmarkkinoiden armoilla. Suomen markka oli niin kotoisten kuin kansainvälistenkin valuuttakeinottelijoiden pelinappulana. Markan hävitys puolustustaistelu maksoi kansalaisille ja yrityksille miljardeja markkoja. Tuhannet yrittäjät tekivät konkurssin lähinnä valuuttakurssiriskien vuoksi. Niitä aikoja vain harva haikailee takaisin.

Valuuttakeinottelun kohteena olivat useat muutkin eurooppalaiset valuutat. Yhteisen rahan eräs tarkoitus onkin juuri estää tämän kaltaisen kansakuntien ryöstäminen valuuttakeinottelun avulla.

Emun tuomasta vakaudesta huolimatta häiriöt kuuluvat jatkossakin kansantalouksien elämään. Koska valuuttakursseja muuttamalla ei enää voi häiriöitä yrittää hoitaa, on löydettävä uusia keinoja. Valtiolla ja yrityksillä paras lääke häiriöihin on periaatteessa sama: vahva talous.

Arvoisa puhemies! Suomen Emu-osallistumisen päätöksentekotavasta käydään näköjään edelleen keskustelua. Sen vuoksi totean seuraavaa:

Eduskunta päätti EU-jäsenyys sopimuksen yhteydessä yksimielisesti, että ”Suomen mahdollisesta liittymisestä rahaliiton kolmanteen vaiheeseen päätetään aikanaan eduskunnassa”.

Toiseksi totean, että kansanäänestystä näyttävät nyt innokkaimmin vaativan juuri ne poliitikot ja niin sanotut kulttuuripiiriin edustajat, jotka EU-kansanäänestyksen jälkeen kieltäytyivät kunnioittamasta kansanäänestyksen EU-myönnteistä tulosta.

Kaiken kaikkiaan on kansanäänestyksestä todettava, että Suomen edustuksellisessa ja parlamentaarisessa demokratiassa kansanedustajilla

on vaaleissa kansan antama valtuutus tehdä päätöksiä ja tarvittaessa vaikeitakin ratkaisuja. Tämä ei ole vain oikeus, vaan itse asiassa myös kansanedustajan velvollisuus. Kansan selän taakse ei pidä mennä, vaan päinvastoin rohkeana, mutta nöyränä kansan eteen.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä tekee tässäkin asiassa ratkaisunsa sen mukaisesti, mitä katsomme Suomen kansan kokonaisedun edellyttävän. Sen jälkeen olemme noin vuoden päästä eduskuntavaaleissa kansalaisten arvioitavina ja vaalien tulokseen on kaikkien tyytyminen. Tuota ”kansanäänestystä” odotamme nöyrin, mutta luottavaisin mielin. Uskomme, että Emu-ratkaisumme saa kansalaisten ja historian hyväksynnän.

Hallitusta on arvosteltu myös siitä, että asia ratkaistaan eduskunnassa valtioneuvoston tiedonannon pohjalta. (Ed. Kemppainen: Ilmoitusasia!) Tämä kritiikki perustuu osin väärinkäsitykseen. Valtiosääntömme mukaan valtioneuvoston tiedonanto ei todellakaan ole, toisin kuin ed. Kemppainenkin näköjään luulottelee, mikään vähäpätöinen ilmoitusasia. Se on perustuslain osoittama erityinen menettely poikkeuksellisen merkityksellisissä asioissa, joissa hallitus haluaa samanaikaisesti saattaa eduskunnan puntariin myös oman luottamuksensa.

Niinpä esimerkiksi päätös Suomen EU-jäsenyyden hakemisesta tehtiin aikanaan eduskunnassa juuri Ahon hallituksen tiedonannon perusteella.

Edellisessä puheenvuorossa ed. Pekkarinen vähätteli silloisen jäsenyyden hakemisen merkitystä, mutta silloinen pääministeri Esko Aho sanoi tiedonannon lähetekeskustelussa, että ”päättös Euroopan Yhteisön jäsenyyden hakemisesta on yksi itsenäisen Suomen suurimmista ja kauaskantoisimmista linjaratkaisuista.” Siis tämä yksi itsenäisen Suomen suurimmista ja kauaskantoisimmista linjaratkaisuista tehtiin eduskunnassa Ahon hallituksen antaman tiedonannon perusteella.

Edustaja Kääriäinen lausui samassa keskustelussa omaan jämäkkään tapaansa seuraavaa: ”EU-jäsenyys hakemus on niin suuri ja vakava ratkaisu, että hallituksen valitsema tiedonantomenettely on todella perusteltu.” (Naurua)

Nämä lainaukset riittävät osoittamaan sen, että muodonmuutoksen kokeneen keskustapuolueen väitteet siitä, että valtioneuvoston tiedonanto on kevyt ja eduskuntaa aliarvostava menettely, ovat tuulesta temmattuja.

Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat!

Talous- ja rahaliitto Emu on niin taloudellinen kuin poliittinenkin hanke. Poliittisena hankkeena Emu sitoo Euroopan kansojen taloudet yhä kiinteämmin toisiinsa. Tällä vahvistetaan myös rauhaa maanosamme kansakuntien välillä.

Emun yhteydessä on keskusteltu paljon myös unionin kehittämisestä liittovaltion suuntaan. Haluan todeta hyvin selvästi, että federalismi sinänsä ei ole kokoomuksen eduskuntaryhmän Eurooppa-politiikan peruslinjan mukaista. Katson, että Suomen tulee tapauskohtaisesti harkita suhtautumistaan EU:n syventämiseen. Tällöin lähtökohtana on ja on jatkossakin oltava Suomen kansallinen etu ja suomalaisten etu. Ei siis pidä jumiutua sellaiseen ajattelutapaan, että johonkin tiettyyn suuntaan kulkevat ratkaisut aina olisivat hyvästä tai aina pahasta.

Esimerkinomaisesti mainitsen, että kannattamme yhteistyön tiivistämistä muun muassa kansainvälisen rikollisuuden ja globaalien ympäristöongelmien torjunnassa. Vaikka nämä hankkeet merkitsisivätkin Unionin syventämistä, ne ovat varmasti Suomen etujen mukaisia tavoitteita.

Pienenä maana etujemme mukaista on kuulua EU:n niin sanottuun kovaan ytimeen. Meidän on syytä olla mukana siinä pöydässä, jossa maanosamme kannalta keskeiset ratkaisut joka tapauksessa tehdään.

Emun kolmas vaihe on toteutumassa vuoden 1999 alusta — Suomesta riippumatta. Suomen on siis elettävä Emun kanssa, vaikka emme olisiakaan siinä mukana. Elämä Emun ulkopuolella ei sekään tarkoittaisi elämän jatkumista niin kuin Emua ei olisi. Eurosta tulee EU:n yhteinen valuutta kaikkine myös Suomeen ulottuvine vaikutuksineen. Muutos on joka tapauksessa käsillä. Myös Emun ulkopuolelle jääminen on siis uusi todellisuus, josta tiedämme itse asiassa vähemmän kuin Emun jäsenenä elämisestä.

Sanomalla ei Emulle emme tietäisi, mille sanomme kyllä.

Sanomalla kyllä Emulle sanomme kyllä Suomelle ja sen yhä vakaammalle ja valoisammalle tulevaisuudelle.

Ed. M. Korhonen: Arvoisa rouva puhemies! Kaikkia kauaskantoisia ja merkittäviä talousratkaisuja ei ole tehty eduskunnassa, saati että niihin olisi liittynyt vilkas kansalaiskeskustelu. Esimerkiksi pääomaliikkeiden vapauttaminen tapahtui pääosin eduskunnan ulkopuolella, vaikka siinä yhteydessä toki lainsäädäntöä jossakin määrin tässä talossa tarkistettiin. Ratkaisu

oli erittäin merkittävä, mutta siihen ei liittynyt sellaista laajamittaista kansalaiskeskustelua kuin esimerkiksi Eec-vapaakauppasopimuksen solmimiseen.

Kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi, ei tyydytty vain kansalaiskeskusteluun, vaan asiasta järjestettiin lisäksi neuvova-antava kansanäänestys eduskunnan päätöksen pohjaksi. EU-jäsenyyteen verrattuna Suomen liittyminen sitä ennen lyhyeksi ajaksi Euroopan talousalueeseen sivuutettiin oikeastaan aika vähällä. Syynä tähän oli varmasti se, että siinä vaiheessa EU-jäsenyyttä nähtiin monesta joko uhkalta tai nopeasti toteutuvalta toiveelta. Kuitenkin Eta-sopimus merkitsi varsin suurta muutosta, koska siinä sovittiin jo sitovasti ja pysyvästi tavaroiden ja palvelusten sekä pääoman ja työvoiman vapaasta liikkumisesta EU:n normien mukaan. Siihen nähden itse EU-jäsenyyttä merkitsi Suomelle enää vain astetta syvempää yhdentymistä.

Nyt käsillä on tiedonanto Suomen osallistumisesta euroalueeseen ensimmäisten ja samalla pääosan mukana. Tästä aiheesta on käyty kansalaiskeskustelua, ja samaten valtioneuvosto on teettänyt melkoisen määrän selvityksiä kansanedustajille päätöksenteon pohjaksi.

Tiedonannosta äänestetään eduskunnassa huhtikuun 17 päivä. Monesta varmasti tuntuu, että tuohon äänestykseen liittyy paljon vähemmän dramatiikkaa kuin sanokaamme EU-jäsenyyteen. Ovathan ammattiliitot neuvotelleet työnantajien kanssa puskurirahastoista ja sen jälkeen asettuneet tukemaan osallistumista euroalueeseen. Hallituspuolueet ovat puolestaan omista päätöselimissään tehneet osallistumista tukevat päätökset ja näiden joukossa vasemmistoliitto peräti omaa jäsenkuntaansa ensin kuulemalla. Metsäteollisuus, jonka puolesta monet euroa kaihtavat tahtoisivat puhua, vaikuttaa ratkaisuun sangen tyytyväiseltä. Kaiken kaikkiaan yritykset ovat valmistautuneet jäsenyyteen muun muassa taseitaan vahvistamalla ja selvittelemällä muutokseen liittyviä teknisiä yksityiskohtia.

Joskus tuntuu siltä, että ainoa dramatiikka liittyy siihen, miten hyvin eri maat täyttävät julkisen talouden alijäämäkriteerin eli 3 prosenttia bruttokansantuotteesta. Keskustelussa saavat helposti kymmenesosaprosentit suuremman merkityksen, kuin mihin tilastoaineistoon liittyy epävarmuus antaisi perusteita. Huhti — toukokuun vaihteessa päätöksenteko taitaa kaiken lisäksi pohjautua ennakkolisiin lukuihin, joten prosentin kymmenesosat siitäkin syystä saavat helposti julkisessa keskustelussa aivan liian suu-

ren merkityksen. Saattaa olla, että koko euroasia tulee uudella tavalla ajankohtaiseksi vasta, kun eurosetelit tulevat käyttöön. Saamme silloin kenties lehdistä lukea kaikenmoista siihen liittyvää.

Hyvät edustajatoverit, me vasemmistoliitossa korostamme, että ihmisten tunteja pitää kuunnella ja ymmärtää. Moni kansalainen tuntee euroa kohtaan epäluuloa tai jopa pelkoa. Osaksi tämä on luonnollista jo psykologisista syistä. Muutokseen yhdistyy helposti omia pelkoja, jotka liittyvät huoleen toimeentulosta. Yhteiskunnalla on vastuu ihmisistä, vastuu siitä, että ketään ei jätetä heitteille, vaan kansalaisille tarjotaan mahdollisuus omalla työllä ja yrittämisellä selviytyä. Vasemmistoliitto tulee pitämään kiinni pohjoismaisesta hyvinvointivaltiomallista.

Henkisesti on varmaankin helppo pitäytyä tussu ja turvallisessa markassa pohtimatta kuitenkaan samalla onko markka nykyoloissa luonteeltaan se sama markka, joka oli ennen pääomaliikkeiden vapauttamista tai ennen EU-jäsenyyttä.

Tiedonannossa hallitus tulee näitä tunteja vastaan korostamalla, että Talous- ja rahaliitto ei rajoita mahdollisuuksia harjoittaa omista lähtökohdistamme määräytyvää yhteiskuntapolitiikkaa ja että hallitus pyrkii pohjoismaisen hyvinvointivaltion jatkuvuuden turvaamiseen ja alueellisten kehityserojen tasaamiseen. Vasemmistoliitto on nimenomaan vaatinut, että hallitus ilmaisee sitoutumisensa näihin arvoihin. Vasemmistoliiton puoluehallitus vaatikin julkilausumassaan joulukuun 9 päivänä muita hallituspuolueita sitoutumaan turvaamaan hyvinvointivaltion tulevaisuus. Euroa on aivan turha käyttää tekosyynä hyvinvointivaltion purkamiseen.

Joillekin ihmisille markka on ennen kaikkea suomalaisuuden vertauskuva tai itsenäisyyden tunnus. Heille markasta luopuminen on yhtä vaikeaa kuin olisi siniristilipusta luopuminen tai Maamme-laulun korvaaminen Eurooppa-hymnillä.

Minä luotan kuitenkin siihen, että me suomalaiset viime kädessä tiedämme, että oma menestyksemme maailman kansojen joukossa perustuu yhteiskunnassa luotuun tietoon ja taitoon. Ja uskon, että suomalaisuus ei ole kiinni rahayksikön nimestä, vaan se kumpuaa oman kulttuurin ja oman äidinkielen voimasta, olipa se äidinkieli sitten suomi tai suomenruotsi. Minä luotan siihen, että me suomalaiset tiedämme, että meillä on kyky ja tahto menestyä Euroopan kansojen

perheessä ja tuoda siihen oma merkittävä panoksemme.

Euroon siirtyminen ei uhkaa suomalaista sosiaaliturvaa eikä aseta rajoja työllisyys- ja aluepolitiikalle. Omista päätöksistämme riippuu sitenkin enemmän se, millaista yhteiskuntaa tähän maahan rakennetaan myös tulevina vuosina. Vasemmistoliitto painottaa toimeentuloturvan ja hyvinvointipalvelujen tärkeyttä. Me korostamme aluepolitiikan ja aktiivisen työllisyyspolitiikan tärkeyttä.

Ahon hallituksen kaksi devalvaatiota ja verojen kiristykset sysäsivät liikkeelle kahtiajakohityksen Suomessa, kun kasvu keskittyi yksipuolisesti vientiteollisuuteen. Vasta vähitellen nyt kotimarkkinoiden elvyttyä talouden kasvu leviää laajemmalle. Vasemmistoliitto korostaa, miten tärkeätä on eheyttää alueellinen kehitys.

Euroon siirtymistä on vastustettu taloudellisilla syillä viittaamalla muun muassa yksipuolisiin häiriöihin, jolloin Euroopan keskuspankin koko euroalueen näkökulmasta päättämät toimenpiteet saattaisivat yksittäisessä jäsenmaassa olla haitallisia. Historialliseen aineistoon nojaten on todettu, että Suomen suhdanteet ovat kulkeutuneet eri tahtiin kuin muualla EU:ssa.

Yksipuolisten häiriöiden varalta työmarkkinajärjestöt ovat sopineet puskureista, joiden kokoa ja merkitystä ei kuitenkaan pidä liioitella. Edelleen yritykset ovat vahvistaneet taseitaan, mikä lisää merkittävästi niiden kykyä selviytyä vaikeista ajoista. Itse asiassa yritykset ovat keränneet paljon merkittävämmän puskurin, kuin työmarkkinajärjestöt ovat keskenään sopineet.

Koko yhteiskunnan kannalta valtion velanotto-kyky on merkittävin puskurin. 90-luvun alun talousromahdus osoittaa, kuinka valtio keräsi 400 miljardin velat omalle kontolleen. Tuon romahduksen jäljiltä valtio on nyt kuitenkin tarpeettoman velkainen, vaikka nykyinen hallitus onkin onnistunut tavoitteissaan, että velkaantuminen suhteessa bruttokansantuotteeseen on saatu laskuun.

Pidämme tärkeänä, että tulevina vuosina valtiontalouden tarjoamaa puskurimahdollisuutta lisätään. Meitä ihmetyttää kuitenkin, että valmiusyhtymien perustamista varten halutaan mitattavat tilausvaltuudet, minkä luulisi olevan risti-riidassa tämän kanssa. Vaikka valtuudet ilmeisesti pysyisivät tähänastisten raamikaavailujen puitteissa, niin ne eivät ota huomioon niitä paineita, joita valtiontalouteen mahdollisesti kohdistuu.

Euro-oloissa esimerkiksi puunjalostusteolli-

suuden vaikeudet vaikuttavat koko maahan vähemmän kuin markkaa käytettäessä, eli vaikeuksista tuleekin pikemmin ala- tai paikkakunta-kohtaisia. Kannattaakin siis muistaa, että devalvaatiolla on tähän asti autettu vientiyrityksiä kotitalouksien ja kotimarkkinayrityksien kustannuksella, joten sen vaihtoehdon säilyttäminen ei suinkaan olisi kaikkien onneksi, varsinkaan kun siitä mahdollisuudesta maksettaisiin lisähintaa korkeampina korkoina.

Suomen suhdannekierto on todella aikaisemmin kulkenut eri tahtiin muiden EU-maiden kanssa. Historiallista aineistoa esitettäessä on kuitenkin muistettava, että sen jälkeen on tapahtunut erittäin monia muutoksia, jotka vievät pohjaa sen käyttämiseltä ennusteena.

Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi bilateraali-kaupan loppuminen Neuvostoliiton kadotessa; työmarkkinakäytännön sopeutuminen alhaisen inflaation aikaan niin, että enää ei odoteta devalvaatiota umpikujasta pelastajaksi; maataloustulon irrottaminen kotimaisesta työmarkkinasopimuksesta EU:n myötä; laajojen suljettujen sektorien avautuminen kilpailulle, muun muassa pankit ja vakuutus, elintarviketeollisuus, energian tuotanto, puhelimet. Suomen kansantalous on nykyään vähemmän riippuvainen metsäteollisuudesta, ja lisäksi metsäteollisuuskin on nostanut jalostusastettaan. Kaikki nämä luetellut seikat muokkaavat Suomen suhdannekierron varsin erilaiseksi, kuin se oli menneinä vuosikymmeninä.

Edelleen voidaan arvioida, että sekä EU-jäsenyys että euron käyttäminen lisäävät kauppaa euroalueella, mikä on omiaan yhdenmukaistamaan Suomen kehitystä muun EU-alueen mukaiseksi.

Koko maailmantalouden yhdentymisen ja Euroopan yhdentymisen voi arvioida tuovan joitakin paineita verotuksen suhteen. Samaten voi arvioida, että euro jossakin määrin lisää näitä. Kansallisille veroratkaisuille jää kuitenkin sijaa, jos vain haluamme käyttää niitä. Finanssipääoma tuki liikkuu napin painalluksella, mutta silloin, kun se jossakin maassa muuttuu tuotantolaitokseksi, se menettää kykynsä vaihtaa nopeasti maata, ja sitä paitsi verotuksen ohella monet muut tekijät, kuten työvoiman osaaminen, vaikuttavat yritysten toimintaan.

Myöskään palkkatulojen verotusta ei tarvitse yhtenäistää alhaisemman verokannan mukaan, sillä työvoima ei suinkaan liiku maasta toiseen verotuksen mukaan. Sen sijaan aivan omista syistämme on aihetta siirtää verotuksen paino-

pistettä. Onhan sitä paitsi edellisen hallituksen tekemästä verotuksen kiristämisestä vasta osa saatu puretuksi. Kun myöskään kiinteistöt eivät muuta maata, niiden poikkeava verottaminen on mahdollista. Toki verokertymä tällöin riippuu myös siitä, miten paljon kiinteistö sinänsä tuottaa.

Pelko siitä, että euro sinänsä heikentäisi verotusmahdollisuuksia ja siten kykyä pitää yllä pohjoismaista hyvinvointivaltiota on aiheeton. Sen sijaan on aihetta pyrkiä EU:n puitteissa aivan eurosta riippumatta vähentämään maiden välistä kilpailua pääoma- ja yritysverojen alhaisuudella. Tässä suhteessa hiljattain laadittu periaate-luontoinen hyvän käyttäytymisen säännöstö on vasta aivan ensi askel.

Vasemmistoliitto korostaa myös sitä, että Euroopan keskuspankki ei saa eristäytyä. Sen on saatava toiminnalleen eri osapuolten tunnustus ja hyväksyntä, vaikka pankki on toiminnassaan riippumaton. Euroopan keskuspankin politiikan tuleekin olla läpinäkyvää ja perusteltua. Pankin tulee olla mahdollisimman avoin tavoitteita ja keinoja koskevalle keskustelulle. Vasemmistoliitto pitääkin tarpeellisena, että Euroopan keskuspankki pitää säännöllistä yhteyttä Euroopan parlamenttiin.

Kansallisella tasolla vasemmistoliiton mielestä Suomen Pankilla tulee Euroopan keskuspankin osana olla valmius yhteiskunnalliseen vuoropuheluun. Selonteossa todetaankin, että Suomen Pankkia koskevaa lainsäädäntöä uudistettaessa pyritään edistämään avoimuutta ja talousneuvosto voisi puolestaan toimia foorumina hallituksen, työmarkkina- ja muiden järjestöjen vuoropuhelulle.

Selonteon puutteena on sen sijaan se, että siinä sivuutetaan eduskunnan ja Suomen Pankin vuoropuhelu. Onko todella niin, että laajaa, parlamentaarista tukea nauttiva hallitus unohtaa eduskunnan ja tahtoo ehkä omaa tärkeyttään vain korostaa talousneuvostoa, jossa hallituksen oma rooli tulee esille, mutta jossa eduskunnalla ei ole sanansijaa? Valtioneuvoston jäsentenkin kannattaa muistaa, että he ovat hallitsevien eduskuntaryhmien neuvottelijoita, joiden on nautittava ryhmiensä luottamusta.

Eduskunnan ja Suomen Pankin vuoropuhelu voi tapahtua sekä pankkivaltuuston että talousvaliokunnan puitteissa. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä korostaa, että Suomen Pankin ei tule eristäytyä eduskunnasta, ja uskomme, että tälle näkemykselle on eduskunnassa laajemminkin tukea.

Arvoisa rouva puhemies! Vasemmistoliitto korostaa omaa sitoutumistaan suomalaisen hyvinvointivaltion puolustamiseen. Me tähdenämme työllisyyspolitiikan ja aluepolitiikan keskeistä merkitystä suomalaisen yhteiskunnan rakentamisessa tulevana vuosikymmeninä. Varmasti tulee olemaan myös yrityksiä kääntää yhteiskuntakehitystämme amerikkalaismalliseksi, mutta me olemme varmoja siitä, että suomalaisten valtaenemmistö ei sellaiselle tielle lähde.

Kuunneltuaan omaa jäsenkuntaansa ja jäsenkuntansa kantaa vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on valmis myötävaikuttamaan päätökseen, jolla Suomi osallistuu euroalueeseen EU-maiden pääosan mukana.

Ed. B i a u d e t : Årade talman! Den som i debatten försöker påstå, att riksdagen nu har att välja mellan ett riskfyllt och ett riskfritt alternativ, gör sig medvetet skyldig till vilseledande argumentering.

Oberoende av beslut har vi likartade och av varandra beroende utmaningar framför oss, dvs. att få ned arbetslösheten och garantera jämlikheten samt trygga ett mångsidigt näringsliv och skapa balans i den offentliga ekonomin.

Varför under sådana omständigheter fatta nya integrationsbeslut? Vore inte en lämplig tidpunkt att ställa sig på bromsarna just den, då de nationella valutorna ännu finns kvar som en gräns mot något stort och okänt?

Svenska riksdagsgruppen tror att fortsatta steg ännu ger ett mervärde när det gäller att sammanlänka och stabilisera Europa. En gemensam valuta är faktiskt inte en så dramatisk förändring, efter att verkligheten i många avseenden redan hunnit göra de nationella valutorna mera till begränsningar än resurser.

Att gå med i Emu:s tredje skede är visserligen ett klart ställningstagande för ett fördjupat ekonomiskt och politiskt samarbete, men betyder ännu inte att man säger ja till eller tror på ett konstitutionellt Europas förenta stater. Kvar finns ett avsevärt utrymme för mellan- och övernationellt beslutsfattande mellan självständiga stater.

I vilken mån Emu oundvikligen pressar fram nya beslut av federativ karaktär är dock en fråga — liksom många andra — där politiska bedömares åsikter går isär. Som intressant exempel kan nämnas att bankdirektör Harri Holkeri och presidentens rådgivare Alpo Rusi i samma nummer av Suomen Kuvalehti, nummer 4 detta år, tycks

företräda diametralt motsatta uppfattningar i frågan.

Hallituksen tiedonanto ei oikeastaan sisällä mitään uutta, ja sitä voidaan jossain määrin arvostella siitä, että se keskittyy liiaksi euroalueen muodostamisen muodollisuuksiin. Toisaalta olisikin pulmallista, jos isoja ongelmia vielä pulpahtaisi pinnalle. Sehän voitaisiin tulkita siten, että aikaisemmissa selvityksissä ja keskusteluissa olisi ollut vakavia puutteita.

Eduskunta pyysi lisäselvityksiä, ja ne on toimitettu ennen itse tiedonantoa. Aineisto sisältää melko mielenkiintoisia näkökulmia. Sen keskustelun kera, jota on jo ehditty käydä, ne luovat pohjan niiden kolmen keskeisen kysymyksen uudelleen tarkastelulle, jotka ryhmämme otti esille selonteon yhteydessä: laillisuus, hyöty ja demokratia.

Enää ei ole syytä viipyä kansallisen päätössprossimme vivahteissa. Ruotsalainen eduskuntaryhmä on sitä mieltä, että valittu vaihtoehto täyttää keskeiset legitimititeettivaatimukset.

Perustuslakivaliokunta vahvisti sekä erillisen lakiehdotuksen että tiedonannon täyttävän vaatimukset, ja hallitus valitsi tiedonannon. Kummassakin tapauksessa on tosiasiallisesti kysymys hallituksen luottamuksesta. Valiokuntakäsittely voi olla yhtä kattava kummassakin vaihtoehdossa.

Poliittiset puolueet ja osa etujärjestöistä ovat tehneet omat päätöksensä eli ovat toimineet sellaisina mielipidemuodostajina kuin niiden pitääkin olla. Vaikka mielipidemittauksiin on syytä suhtautua varauksellisesti, niin jonkin aika sitten tehdyssä mittauksessa todettiin Emu-myönteisyyden kasvaneen.

Eduskuntaryhmämme pysyy edelleen käsityksessään, että kansanäänestys ei tällä kertaa olisi ollut perusteltu. Paine kentältä ei missään vaiheessa ole ollut järkevästi suuri. Ehkä sittenkin on niin, että useimmat ovat vaistonvaraisesti sitä mieltä, että EU-jäsenyyden hakeminen oli se käännekohta, josta oli kysyttävä kansan mielipidettä, vaikka myönnämme, että kansanäänestystä ei mielletty lopullisena kannanottona Emu-kysymykseen. Se tehtävä annettiin suoraan eduskunnalle.

Opposition tilanne ei oikeastaan ole kadehdittava. Sen on otettava puolueen torjuva Emupäätös huomioon samanaikaisesti, kun elämä jatkuu myös sen jälkeen, kun eduskunnan enemmistö suurella todennäköisyydellä on äänestänyt ”jaa”. Emu-elämä alkaa muun muassa eduskuntavaaleilla ja hallitusneuvotteluilla.

Aikataulun mukaan valiokuntakäsittely päättyisi ja eduskunta tekisi päätöksen huhtikuun puolivälissä. EU:n valtionpäämiehet tekevät myöhemmin lopullisen päätöksen sen perusteella, mitkä jäsenvaltiot täyttävät yhteiseen rahaan siirtymisen edellytykset. Mitään todellista epäselvyyttä ei kuitenkaan saa olla siitä, mitä maita Ecofin-neuvosto aikoo suositella, kun eduskunta tekee päätöksensä.

Ärade talman! En tro på att fördelarna med Emu överväger nackdelarna, för oss och hela Europa, är naturligtvis avgörande för vars och ens slutliga val.

En av de nya utredningarna som delgetts riksdagen tar upp frågan om huruvida en flytande mark är ett reellt alternativ för Finland. Det skulle alltså betyda att vi lösgör oss också från Erm-bindningen — Erm II för dem som inte går med i euroområdet — och är redan av den orsaken att anse som ett val, som vore förknippat med mycket stor politisk och ekonomisk risktagning.

I en öppen ekonomi får länder som vill bibehålla något slag av devalveringsmöjlighet räkna med ett automatiskt räntetilägg, som i sig innebär kostnader och ökar inflationsrisken. Och på grund av att en låg inflation numera är ett så allmänt omfattat mål, är skillnaden mellan en gemensam valuta och en flytande dito med tanke på finanspolitiskt utrymme kanske inte så stor.

Vad gäller ett eventuellt behov av en framtida s.k. intern devalvering i form av lönesänkning, kan ur bakgrundsmaterialet noteras att semesterpenningen i så fall vore det bästa alternativet, eftersom den nominella lönen då inte berörs. Till det kan bara sägas att vi i Finland redan har erfarenhet av den saken.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä perustaa Emu-kantansa siihen, että maallamme myös valuttaunionissa tulee olemaan riittävästi mahdollisuuksia sellaiseen kansalliseen jakopolitiikkaan, jota pohjoismainen käsityksemme sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta edellyttää. Sosiaalinen turvallisuus tulee olemaan kilpailutekijä myös Emussa.

Sosiaalipolitiikan antama turvallisuus on kuitenkin pysyvää vain siinä tapauksessa, jos pyrkimyksenä on julkisen talouden tasapainoon saattaminen. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että olisi itsetarkoitus tavoitella sosiaalimenojen mahdollisimman matalaa bkt-osuutta. Ruotsalainen eduskuntaryhmä ei tällaista ajattelua kannata.

Kuten muun muassa Seija Parviaisen laatimasta taustaraportista ilmenee, jo nyt lähentymiskriteerit ja niin sanottu vakaus- ja kasvusopimus ja myöhemmin budjettialijäämiä koskeva menettely aiheuttavat rajoituksia jakopolitiiseen liikkumatilaan. Pyrkimys verojen harmonisointiin vaikuttaa myös samaan suuntaan. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä sovittuja sääntöjä ei kuitenkaan voida pitää liian tiukkoina, vaan lähinnä tasaisen hyvinvointikehityksen tarkoituksenmukaisina välineinä.

Ei ole myöskään vaikea saada uskottavia ja rauhoittavia viestejä siitä, että jää riittävästi tilaa puskuroivalle kansalliselle talouspolitiikalle. Esimerkkinä voidaan mainita emeritusprofessori Jouko Paunioin artikkeli Hesarissa 17.1., jossa hän arvioi asiaa nimenomaan vakaus- ja kasvusopimusta varten ja suosittelee lämpimästi, että tämä liikkumatila työllisyyspoliittisista syistä hyödynnettäisiin. On tärkeää, kuten Paunio toteaa, että tarpeet ja mahdollisuudet analysoidaan, jotta valtiontalouteen saataisiin enemmän joustoa.

EU:n eri alueiden kehityksen kannalta on erityisen tärkeää, missä määrin ja mihin suuntiin tuotantotekijä työvoima mahdollisesti tulee liikkuvammaksi. Se taas riippuu siitä, miten Emu vaikuttaa elinkeinorakenteeseen, mikä sinänsä on Rahaunionin vaikeimmin ennustettavia asioita.

Enligt svenska riksdagsgruppen är det bäst att EU förbereder sig på att i viss mån, i motsats till pågående Agenda 2000-diskussion, kännbart öka sina satsningar på strukturalpolitiken. Det vore inte förenligt med en eftersträvad ekonomisk och politisk stabilitet med växande klyftor vare sig mellan EU:s regioner eller inom dem.

I och med Emu måste därför också jämlikheten, och därmed utlösningmekanismerna för korrigering av åtgärder, få förnyad uppmärksamhet. Måttstocken ”avvikelse från unionens genomsnittliga bnp” säger föga hur förhållandena mellan befolkningsgrupper inom en viss region utvecklas.

Länder som av tradition haft en jämnare inkomstfördelning, som Finland, har ett särskilt intresse av att följa med vad Emu leder till jämfört med nuläget. Särskilt om större förändringar i inkomstfördelningen sker utan att sysselsättningen i landet i fråga förbättras kan det uppstå spänningar vid tillämpningen av förfarandet med repressalier för alltför stort budgetunderskott. Ett dylikt s.k. inkomstfördelningskriterium bor-

de ännu diskuteras i samband med att de slutliga toppmötesbesluten om euroområdet fattas.

Selvityksen yhteydessä arvioitiin, että Emun ansiosta noin 0,5 prosentin elvyttävä ruiske riittää tekemään valuuttaunionista meille kannattavan. Vähän pitemmällä tähtäimellä ovat työelämän uudistuminen ja työvoiman koulutustaso vähintään yhtä tärkeitä kuin jokin tietty kasvuku. Muutoin on vaarana, että tietoyhteiskunta ja verkostotalous toteutuvat samanaikaisesti, kun työttömyys pysyy korkeana ja syrjäytyminen lisääntyy.

Veropolitiikan merkitystä tässä yhteydessä tuskin voidaan liioitella. Merkittävästi nykyistä alhaisemman tuloverotason puolesta puhuminen ei ole ristiriidassa edellä esitetyn laajan sosiaalisen turvallisuuden tavoitteen kanssa. Niin täällä koto-Suomessa kuin EU:ssakin on kysymys veropohjan turvaamisesta ja verotuksen painopisteen siirtämisestä pois työn verottamisesta, mutta sen tavoitteen saavuttamiseksi EU:n olisi lopultakin päästävä yhteisymmärrykseen energia- ja ympäristöverotuksesta ja muun muassa Suomen olisi vakavissaan ryhdyttävä tukemaan tätä.

Kuten huomaamme, kysymystä nopeammas- ta liittovaltiokehityksestä ja konkreettisesti esimerkiksi EU:n budjetin suuruudesta kosketellaan jatkuvasti. Ruotsalaisella eduskuntaryhmällä ei ole valmiita ennakkokäsityksiä tästä asiasta eikä EU-tason uusista yhteisistä päätöksistä tai uudelleenkansallistamisesta, josta välillä keskustellaan esimerkiksi maatalouden osalta.

Aikamme media- ja tiedonvälitystodellisuudessa on lähinnä myöty väittää, että omiin päätöksentekijöihimme olisi helpompi vai vaikeampi vaikuttaa riippuen siitä, ovatko he Brysselissä tai Helsingissä. Päätöstason kannalta ratkaisevaa on, kuinka isoille ryhmille on järkevää etsiä yhteistä ratkaisua ongelmiin. Ongelmia kyllä riittää ratkaistaviksi myös tulevaisuudessa eri ta- soilla.

Keskustelu eurooppalaisesta keskuspankista Ekp:sta ja sen toimivallasta tulee todennäköisesti johtamaan siihen, että läpinäkyvyys ja poliittinen dialogi ensi sijassa Ecofin-neuvoston kautta turvataan ilman, että kyseessä olisi suoranainen valvonta. Tämä lienee viisas painotus samalla tapaa kuin Luxemburgin sopimus euron ulkopuolelle jäävien maiden kontrollista ja vaikutusmahdollisuuksista oli oikeudenmukainen kompromissi.

Ärade talman! Den europeiska integrationen och Emu är ett led i utvecklingen mot allt färre och lägre hinder av ekonomisk natur i världen. De som börjar betvivla både det förutbestämda och vettiga i en sådan utveckling ökar samtidigt i antal. Och visst är det förnuftigt att tänka sig noga för. Det är alltid svårt att ta steg bakåt.

Inom Sfp räcker vår tro på den fria marknads- ekonomin dock till för en positiv standpunkt till det Emu-projektet står för och förväntas ge vår världsdel. Sfp har emellertid aldrig förespråkat en frihandel av laissez faire -typ utan regler och principer, och gör det inte nu heller. Emu innehåller både frihet och ställer krav på lagstiftning som medför ansvar, och kan och bör i stor utsträckning ses som ett projekt som skall minska möjligheterna till t.ex. spekulation samtidigt som en hel del praktiska hinder försvinner. Finlands och EU:s roll bör även i framtiden vara att skapa regler och ramar för globaliseringen utgående från våra etiska grundvärderingar om rättvisa, jämlikhet och hållbar utveckling.

Många frågor har rests angående Sveriges och Finlands historiska samhörighet och det faktum att våra länder — i detta skede — ser ut att välja olika lösningar.

Vi är tämligen säkra på att de som valt vänta och se -lösningen, bl.a Sverige, Storbritannien och centern i Finland, småningom ansluter sig fullt ut också till Emu. Alla har rätt att i varje situation inta den position som just då verkar mest fördelaktig — vilka motiven än må vara.

Olemme suhteellisen varmoja siitä, että odottaa ja katsoa -ratkaisun valinneet maat kuten Ruotsi, Iso-Britannia ja myös Suomen keskusta tulevat perässä myös Emuun. Kaikilla on luonnollisesti oikeus kullakin hetkellä valita edullisin vaihtoehto, olivatpa perusteet mitkä hyvänsä.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä odottaakin mielenkiinnolla hallituksen tiedonannon käsitte- lyä, joka antaa vastauksen niihin kysymyksiin, jotka vielä tuntuvat erityisen tärkeiltä. Tuemme siis esityksen mukaista valiokuntakäsittelyä.

Svenska riksdagsgruppen ser fram emot en behandling av regeringens meddelande, som ger svar på de frågor som ännu känns särskilt angelägna. Vi understöder därför en utskottsbehandling enligt det förslag som ställts.

Ed. So i n i n v a a r a : Arvoisa puhemies! Suomen liittyminen Euroopan talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen on suurimpia, ellei

suurin tämän eduskunnan päätettäviksi tulevista asioista. Emuun tulevat todennäköisesti liittymään kaikki muut EU:n jäsenmaat paitsi Kreikka, Britannia, Tanska ja Ruotsi. Liittyjien joukossa on siten monta maata, jotka eivät alkuunkaan täytä Maastrichtin sopimuksessa sovittuja kriteereitä, vaikka niitä kriteereitä pidettiin alun perin kovin ehdottomina.

Kysymys Emun tarkoituksenmukaisuudesta jakaa kaikkia Euroopan kansoja ja eurooppalaisia puolueita. Myös maailman johtavat kansantaloustieteilijät ovat erimielisiä Emun hyvydestä. Niinpä ei ole yllättävää, että myös Suomen vihreissä vallitsee Emusta erilaisia mielipiteitä.

Vihreä liitto on keskuudessaan käynyt Emusta aivojen ja varsin laajan keskustelun. Keskustelun jälkeen vihreä liitto on päätenyt selvin numeroin kannattamaan Suomen liittymistä yhteiseen rahaan.

Emme silti suhtaudu Emuun kritiikittömästi. Emun varjolla voidaan pyrkiä harjoittamaan kovaa ja kylmää talouspolitiikkaa. Tähän suuntaan ovat eräiden valtiovarainministeriön virkamiesten lausunnot viitanneetkin. Vihreän liiton mielestä yhteisen rahan toteutuminen sosiaalisesti oikeudenmukaisella ja ympäristön kannalta vastuullisella tavalla edellyttää EU:n yhteisen talouspoliittisen päätöksenteon vahvistamista ja syvää muutosta niissä asenteissa, joilla yhteiskunnallisia tavoitteita Euroopan unionin tasolla on pantu tärkeysjärjestykseen. Jotta yhteinen raha ei johtaisi EU-maiden kilpailuun sosiaali- ja ympäristödumpauksella, on EU:n tasolla voitava päättää pääoma- ja energiaverotuksen minimistasosta ja nykyistä selvästi korkeammista sosiaali- ja ympäristönormeista.

Käydyin keskustelun jälkeenkin osa vihreistä kansanedustajista suhtautuu kielteisesti Suomen Emu-jäsenyyteen.

Itse Emusta vihreiden keskuudessa on koko ajan ollut kaksi eri mielipidettä. Sen sijaan siitä, missä järjestyksessä Emuun osallistumisesta tulisi Suomessa päättää, vihreillä on ollut yhteinen mielipide. Olemme vaatineet kansanäänestyksen järjestämistä asiasta.

Prosessi on aina osa lopputulosta. Emun kannalta ei ole hyvä, jos kansalaiset kokevat, että siitä on päätetty kysymättä heiltä valtakirjaa. Ei toki ole mitään lainvastaista siinä, että eduskunta päättää liittymisestä Emu-alueeseen, mutta asian päättäminen kansanäänestyksellä olisi ollut koko hankkeen kannalta onnellisempi vaihtoehto. Kun eduskunta nyt tulee liittämään Suomen Emuun kansalta kyselemättä, on hintana

politiikkaan kohdistuvien ennakkoluulojen syveneminen.

Tässä yhteydessä vastauksena keskustapuolueen ryhmäpuheenvuoroon on todettava, että vihreät ovat tässä asiassa hallituksen sisäisessä kädenväännössä hävinneet, ja sille emme mitään voi. Sen sijaan en ymmärrä sitä keskustapuolueen logiikkaa, että kun Emusta päätetään tavallaan väärällä tavalla, sen kunniaksi pitää tehdä vielä sisällöltään väärä päätös. Edelleen keskustapuolueella on ilmeisesti hiukan erilainen almanakka kuin muilla, jos kuvitellaan, että kansanäänestyksen järjestäminen siitä, liittyykö Suomi ensimmäisten maitten joukossa emuun, olisi vielä mahdollista. Päätöksen pitäisi olla huhtikuun lopussa valmis, jotta voidaan liittää ensimmäisten maiden joukossa, ja siihen on kyllä kovin vähän aikaa enää jäljellä.

Arvoisa puhemies! Jo yli 40 vuotta jatkuneen Länsi-Euroopan integraation taustalla on kaksi hyvin erilaista ajatusmaailmaa. Toinen näistä ajatusmalleista on ideologinen usko siihen, että ihmisten hyvinvointi ja onni kasvavat, kun markkinat ovat mahdollisimman vapaat eli kun raha, tavarat, palvelut ja työ pääsevät liikkumaan mahdollisimman liukkaasti. Nimitän tätä yhdenytymismallia markkinayhdenytymismalliksi.

Toista integraation ja EU:n synnyn takana olevaa ajattelua voisi nimittää idealistisen yhdenytymisen malliksi. Se lähtee ensinnäkin siitä, että kansojen välisen kaikenlaisen käytännön kanssakäymisen tiivistäminen vahvistaa rauhaa, ja toiseksi siitä, että poliittista integraatiota tarvitaan, jotta kansanvalta voisi ohjata markkinoita, jotka joka tapauksessa kansainvälistyvät ja globalisoituvat.

Myös EU:n yhteistä rahaa kannatetaan kahden hyvin erilaisen yhteiskunnallisen tavoitteen asettelu pohjalta. Markkinayhdenytymismallin kannattajat uskovat yhteisen rahan parantavan talouden tehokkuutta ja kasvattavan hyvinvointia. Idealistisen yhdenytymismallin kannattajat taas näkevät yhteisen rahan välttämättömäksi, jotta markkinavoimat saataisiin paremmin alistetuiksi yhteiskunnalliselle ohjaukselle.

Vaikka näiden erilaisten ajatusmallien yhteinen johtopäätös onkin yhteinen raha, niiden pohjalta johdettavat tavoite-Emut ovat kovin erilaiset. Nimitän näitä malleja mustaksi Emuksi ja vihreäksi Emuksi. Selvitan vihreän Emun käsitettä myöhemmin tässä puheessa.

Se käsitys Euroopasta, jota Maastrichtin sopimuksessa tavoiteltiin, viittasi varsin vahvasti mustaan Emuun, paljon enemmän kuin vih-

reään, mikä on aivan aiheellisesti herättänyt suuria epäilyjä koko hanketta kohtaan. Emu-proses-sin kritikot väittävät, että Maastrichtin sopimuksessa sovitut tiukat Emu-kriteerit ovat joh-taneet rahapolitiikkaan, jossa sosiaaliset tavoit-teet, kuten työllisyys, ovat saaneet väistyä inflaa-tion vastustamisen tieltä. He pelkäävät, että koko Rahaliitosta tulee keino sitoa mukana ole-vat valtiot sosiaalisesti kylmään monetaristiseen talouspolitiikkaan. Emusta tulee heidän mu-kaansa keino saada epäsosiaaliset poliittiset rat-kaisut näyttämään väistämättömiltä, teknisiltä ja epäpoliittisilta.

Viime keväänä julkaistussa hallituksen tilaa-massa professorityöryhmän Emu-raportissa ar-voidaan yhteisen rahan kiristävän kansainvälis-tä kilpailua samalla tavalla kuin tullien poistami-sen, koska yhteinen raha merkitsee psykologisen tullimuurin poistamista. Valtioiden joutuvat yhä kovempaan kilpailuun tuotannon sijoittumisesta. Tämä voi kärjistää valtioiden välistä kilpailua verotuksen alentamisesta ja siten rapauttaa hy-vinvointivaltion rahoitus pohjaa. Sosiaaliturva, ilmainen koulutus, tuettu terveydenhuolto ja muu hyvinvointipolitiikka joutuvat vaikeuksiin. Samalla vaarantuvat lukemattomat naisten työ-paikat julkisella sektorilla. Markkinavoimien Emu merkitsee myös painetta siihen, että työ-markkinoilla palkat, työehdot ja asuinpaikat joustavat suhdanteiden mukaan, jolloin sosiaali-set ja alueelliset erot kärjistyvät.

Kärjistyvä kilpailu vaikeuttaa myös ympäris-tönsuojelun kehittämistä. Jos yksikään maa ei voi edetä ympäristönsuojelussa kilpailijamaitaan nopeammin, eikä yhteisiä päätöksiä pystytä myöskään tekemään, ei ympäristönsuojelu etene lainkaan.

Tällainen kehitys on joillekin suorastaan ta-voite. He puhuvat siitä, että pöhöttynyt julkinen talous pitää panna laihdutuskuurille. Vihreiden tavoite taas on turvata hyvinvointivaltion tule-vaisuus.

Mitä yhteiskunnallisesti vastuullinen vihreä Emu sitten voisi olla?

Vihreä Emu edellyttää ensinnäkin EU:n so-siaalisten ja ympäristönormien parantamista, jotta sosiaalisten ja ympäristönormien polkemis-ta ei voi käyttää kilpailukeinona.

Toiseksi vihreä Emu edellyttää tehokasta suhdannevaihteluja tasaavaa ja työllisyyttä edistävää talouspolitiikkaa. Yhteinen raha an-taa periaatteessa nykyistä paremmat mahdolli-suudet parantaa työllisyyttä suhdanteita elvyt-tämällä Euroopan tasolla, mutta tämä edellyt-

tää eri jäsenvaltioiden harjoittaman talouspoli-tiikan koordinoitua, mihin EU:lla ei toistaisek-si ole keinoja. Niinpä vihreä Emu edellyttää, että kehitetään EU:n laajuista talouspoliittista ohjausta.

Vaikka suhdanteiden tasaaminen EU:n tasol-la saataisiinkin kuntoon, jäävät jäljelle eriaikais-ten suhdannevaihtelujen ongelmat, joihin myös valtiovarainministeri avauspuheessaan viittasi. Erityisesti pienelle ja syrjäiselle Suomelle voi on-gelmaksi muodostua se, että meillä jokin paikal-linen häiriö saa aikaan taloudellisen taantumana samanaikaisesti, kun muu Eurooppa elää nousu-suhdannetta. Tällöin muun Euroopan kannalta oikea suhdannepolitiikka olisi Suomen kannalta väärää. Jotta yhteinen raha ei johtaisi alueellisten suhdannevaihtelujen kärjistymiseen, on Suomen kaltaisen pienen valtion voitava maakohtaisen taantumana oloissa elvyttää suhdanteita tilapäi-sesti alijäämäisen budjetin avulla Emu-kriteerien sitä estämättä.

Kolmanneksi sosiaalisesti vastuullinen Emu edellyttää keinoja estää verodumppaus, siis vero-jen alentamiskilpailu. Verotuksen vähimmäista-soja koskevaa päätöksentekoa EU:ssa on hel-po-tettava. Nythän verotusta koskevat päätökset edellyttävät jäsenvaltioiden yksimielisyyttä. On siirryttävä yksimielisyysvaatimuksesta määrä-enemmistöpäätöksiin verotuksen vähimmäista-sosta päätettäessä. Jotta hyvinvointivaltion ra-hoituspohja voidaan turvata, on kyettävä sopi-maan riittävän korkeasta pääomaverotuksen vä-himmäistasosta. On kyettävä myös koko EU:n tai ainakin Emu-alueen tasolla siirtämään vero-tuksen painopistettä työn verottamisesta ener-giaveroihin ja mahdollisesti myös muihin valmis-teveroihin.

Neljänneksi on löydettävä keinot taata se, että Euroopan keskuspankin harjoittama rahapoli-tiikka tukee tasapainoista yhteiskuntakehitystä. Ranskan entisen konservatiivisen pääministerin Alain Juppén sanoja siteeraten emme halua, että pelkästään Euroopan keskuspankin auktoritee-tin alainen teknokraattijohtoinen, puoliauto-maattinen järjestelmä muokkaa kaikki talous-, budjetti-, vero- ja rahapolitiittiset päätökset.

Vihreiden keskuudessa myös moni Emu-krii-tikko pitää siirtymistä yhteiseen rahaan ennem-min tai myöhemmin väistämättömänä. Keskus-telussamme ehkä tärkeimmät kysymykset ovat olleet ensinnäkin se, edistääkö Suomen meno Emuun mustan vai vihreän Emun toteutumista, ja toiseksi se, onko Emulle olemassa realistisia vaihtoehtoja.

Osa vihreistä äänesti vihreän eduskuntaryhmän ja valtuuskunnan yhteiskokouksessa Emua vastaan, koska he eivät luottaneet siihen, että tarvittavat muutokset Euroopassa olisivat tulossa. Selkeä enemmistö kuitenkin äänesti Emuun liittymisen puolesta. Selostan seuraavassa niitä perusteita, joita kokouksessa esitettiin sen puolesta, että Suomi liittyisi Emu-alueeseen ensimmäisten joukossa.

Ensiksikin, vaikka on hyviä syitä epäillä, onko Emun toteutuminen Euroopalle tai Suomelle sinänsä hyvä asia, emme ole täällä päättämässä siitä, syntyykö Emu vai ei, vaan siitä, että kun Emu nyt kuitenkin syntyy, liittyykö Suomi siihen vai ei. Kun Emu syntyy, monet siihen liittyvistä kielteisistä seikoista koituvat Suomen osalle, vaikka Suomi itse jäisi oman valuuttansa varaan Emun ulkopuolelle. Päinvastoin elämä Emun ulkopuolella voisi olla paljon "emumpaa" kuin sen sisäpuolella. Ei ole pystytty kehittämään kunnollista taloudellista strategiaa Emun ulkopuolella elämiseksi, vaikka maan parhaat taloustutkijat valjastettiin seläistä laatimaan.

Vaikka pelkäisikin Emusta tulevan pikemmin musta kuin vihreä, Suomen mukaan tuleminen arveltiin kuitenkin vievän Emua sentään jonkin verran vihreämpään suuntaan.

Toiseksi nähtiin arvokkaaksi se, että Emu tekee mahdolliseksi harjoittaa Euroopassa aktiivista rahapolitiikkaa, siis korkoja oikea-aikaisesti nostamalla ja laskemalla ohjata markkinavoimia. Oltakoon Yhdysvalloissa harjoitetusta talouspolitiikasta muutoin mitä mieltä tahansa, siellä kuitenkin keskuspankki on hallinnut rahamarkkinoita, kun Euroopassa markkinavoimat ovat vieneet ja keskuspankit ovat vikisseet. Yhteisen valuutan toivotaan tekevän Euroopan keskuspankista niin vahvan, että se pystyy todella hallitsemaan eurooppalaista rahapolitiikkaa, mikä sitten helpottaa talouspolitiikan yleistä hoitamista kaiken kaikkiaan.

Erityisen karvaita kokemuksia keskuspankin heikkoudesta on Suomessa. 90-luvun alun suhdannekäänteissä mahdollisuus itsenäiseen rahapolitiikkaan ei suinkaan ollut talouspoliittinen voimavara, vaan valuutan puolustaminen päinvastoin pakotti harjoittamaan kaikkien muiden tavoitteiden, erityisesti työllisyyden kannalta suorastaan järjetöntä raha- ja finanssipolitiikkaa. Suomen kaltainen pieni maa pystyy hillitsemään myös paljon puhuttuja epäsymmetrisiä suhdannevaihteluja paremmin Emun sisäpuolella kuin sen ulkopuolella, koska Emu-oloissa Suo-

men harjoittama elvyttävä talouspolitiikka ei nosta korkoja niin kuin se tekee oman valuutan oloissa, jolloin elvytyksen teho katoaa korkojen nousuun.

Kolmanneksi vihreät ovat niin Suomessa kuin Euroopan laajuisesti tulleet viime kuukausina aika toiveikkaiksi Emun tulevan värin suhteen. Vaikka Maastrichtin sopimuksen aikoina tavoiteltiinkin kohtalaisen mustaa Emua, on sen jälkeen maa toisensa jälkeen vaihtanut poliittista väriä. Thatcherismi kaatui Britanniassa, Ranskassa on nyt punavihreä hallitus ja sellainen lieenee tulossa myös Saksaan. Euroopan värikartan muuttuminen saa toivottavasti aikaan sen, että yhteisen valuutan tarjoama mahdollisuus ohjata tehokkaammin markkinavoimia käytetään sosiaalisten ja ekologisten tavoitteiden edistämiseksi.

Neljänneksi Emuun liittymistä kannattavat vihreät katsoivat, että Emua ja Euroopan yhdentymistä paljon suurempi uhka sosiaaliturvalle ja vastuulliselle ympäristöpolitiikalle tulee Euroopan unionin ulkopuolisista halvan työvoiman maista, joille hyvinvointivaltio ja ympäristönsuojelu ovat kovin vieraita asioita. Globalisaatio, talouden yhdentyminen maailman laajuisesti, muodostaa eurooppalaiselle hyvinvointiyhteiskunnalle sen varsinaisen uhan. Tätä uhkaa vastaan Euroopan maiden kannattaa toimia mieluummin yhdessä, ei erikseen, ja yhdessä toimimisessa yhteinen raha voi olla hyödyksi. Näin asia nähdään myös juuri ilmestyneessä kirjassa "Globalisaatioloukku, hyökkäys demokratiaa ja hyvinvointia vastaan", jossa kaksi Der Spiegel-lehden toimittajaa hahmottelee Euroopalle strategiaa selvittää globalisaation tuomien uhkien edessä. Juuri globalisaatiota koskevat näkökohdat käänsivät vihreiden sisäisen keskustelun lopputyksellä myönteiseksi Suomen liittymiselle Emu-alueeseen.

Arvoisa puhemies! Keskustelu globalisaatiosta on auttanut kiteyttämään Euroopan yhteisiä arvoja. Jonkin aikaa näytti siltä, että globalisaatiossa kaikki asiat yhentyisivät, niin kauppa kuin arvotkin. Näin ei kuitenkaan näytä onneksi olevan. Euroopan yhteiseksi arvopohjaksi kiteytyy kansalaisyhteiskunta, avoimuus, koulutus ja tästä seuraava kriittinen rationaalisuus — ja niitä kannattaa puolustaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. K a l l i s : Arvoisa herra puhemies! Luopuminen omasta valuutasta on vaikutuksiltaan vähintään yhtä suuri kuin omaan valuuttaan siirtyminen. Minä olen melko varma, että tässä salissa istuva ja myöhemmin asiasta päättävä, jokainen meistä, on koulun historian tunnilla kuullut, miten paljon myönteistä seurasi siitä, kun Suomi sai Venäjältä oikeuden siirtyä omaan valuuttaan, Suomen markkaan. Vai onko joku kuullut, että siitä olisi ollut kielteisiä seurauksia? Ilmeisesti olemme samaa mieltä ainakin tästä asiasta. (Ed. Kekkonen: Kuullaan jatkoa!)

Kun Neuvostoliitto hajosi, itsenäisyyden saaneet valtiot ottivat heti itselleen oman valuutan. Onko oman valuutan ainoa etu siinä, että se symbolisoi itsenäistä valtiota vai onko siitä myös kansantaloudellisia etuja? (Ed. Laakso: On!) — Aivan oikein — Kysymykseen ei voi kuitenkaan yksiselitteisesti vastata. Jos maan taloutta hoidetaan hyvin, omasta valuutasta on pelkästään etua. Esimerkin voisi ottaa vaikka Itä-Aasiasta, jota koettelee tänä päivänä syvä talouskriisi, joka ei kuitenkaan koettele kaikkia maita. Kriisi ei heilauta velatonta Taiwania, mutta olisi sen tehnyt, jos Taiwanissa olisi ollut yhteinen valuutta naapurimaiden kanssa. Tällä kertaa se ei heilauta, koska Taiwan on hoitanut taloutensa hyvin.

Jotta yhteisestä valuutasta olisi hyötyä, tämä edellyttää, että alue on yhtenäinen, niin sanottu optimaalinen valuutta-alue. Voi ilman muuta sanoa, että Pohjoismaat muodostavat tällaisen yhtenäisen valuutta-alueen ja Pohjoismaissa voisi olla yhteinen valuutta.

Toisin on EU:n 15 jäsenmaan laita. Niiden suuret alueelliset eroavaisuudet myönnetään, ja siksi erojen tasoittamiseksi ja EU-alueen yhtenäistämiseksi on luotu niin sanotut Emu-kriteerit, konvergenssikriteerit, lähentymiskriteerit, mitä termiä halutaan käyttää. Nämähän ovat: alhainen korkotaso, alhainen inflaatio, alhainen budjetin alijäämä ja myös pienehkö julkinen velka. (Ed. Laakso: Korkea työttömyys!) — Valitettavasti korkea työttömyys liittyy myös tähän. — Nämä tavoitteet ovat tärkeitä riippumatta siitä, ollaanko Emussa vai sen ulkopuolella. Kriteerien tavoitteena on terve talous. Emu-kriteerit ovat myös johtaneet siihen, että lähes kaikissa EU-maissa on tänä päivänä sekä alhainen korko että alhainen inflaatio.

Ilman yhteistä valuuttaa on siis päästy siihen, mihin pyritään yhteisen valuutan kautta. Onko tämä sitten ollut viisasta talouspolitiikkaa kaikissa näissä EU-maissa, on taas toinen kysymys. Miksi esimerkiksi korkotasoa velattomassa Nor-

jassa on korkeampi kuin velkaisessa Suomessa? Se johtuu yksinkertaisesti siitä, että Norja on katsonut hyväksi pitää hieman korkeampaa korkotasoa talouden ylikuumenemisen johdosta. Norjalla on mahdollisuus tähän, koska Norja voi täysin itsenäisesti nyt ja tulevaisuudessa siitä päättää. Toisin on Suomen laita sen jälkeen, kun Emuun olemme siirtyneet. Silloin muiden etu painaa enemmän kuin Suomen etu. Myöhemmin palaan tähän. Saattaa olla, että Ranskan etu on ylikuumenemisen tai jonkin muun syyn takia pitää korkeampaa korkoa, Suomen etu olisi taas pitää alhaisempi korko. Kyllä me voimme olla melko vakuuttuneita siitä, että ei silloin pienen Suomen etu kovin paljon paina Ranskan edun rinnalla. Norja päättää itsenäisesti näistä asioista. (Ed. J. Kukkonen: Norja jää eristyksiin!)

Arvoisa herra puhemies! Jos Suomen sisällä olisi useita valuuttoja, pohjoisessa yksi, Itä-Suomessa toinen, Etelä-Suomessa kolmas, siitä olisi vain haittaa, mutta jos sen sijaan Suomella ja Venäjällä olisi yhteinen valuutta, rupla tai markka, jokainen ymmärtää, että sellainen ei toimisi. Yhteinen valuutta edellyttää siis yhtenäistä aluetta.

Optimaalinen valuutta-alue olisi sellainen alue, jolla on mielellään samanlainen elinkeinorakenne, samanlainen lainsäädäntö, samanlainen politiikka; kaikinpuolin yhtenäinen alue. Jos ajatellaan Eurooppaa ja EU:ta, jäsenmaiden välillä on suuria eroja. Esimerkiksi Välimeren maisa inflaatio- ja korkokanta ovat perinteisesti olleet korkeat ja budjetin alijäämät suuret. Saksa on taas toinen ääripää hyvin kurinalaisella talouspolitiikalla. Suomi jää näiden maiden väli-maastoon.

Monet heikot maat haluavat kuitenkin mukaan Emuun saadakseen vahvemman ja vakaamman valuutan. Niinpä ne pyrkivät täyttämään Emu-kriteerit hintaan mihin tahansa, vaikkapa keinottelulla tilapäisillä veroilla, niin kuin ainakin yksi maa on tällä hetkellä tehnyt.

Saksassa asiantuntijat ovat vaatineet, että Emukriteereistä on pidettävä kiinni eikä niistä saa tinkiä. Nyt näyttää kuitenkin siltä, että kriteereistä aletaan tinkiä, jotta useammat maat pääsisivät mukaan Emuun. Tehdään poliittinen päätös, mikä merkitsee, että Emu-alue ei täytäkään optimaalisen valuutta-alueen kriteerejä.

Saksassa pelätäänkin, että eurosta tulee heikompi valuutta kuin Saksan markka ja että euroon siirtyminen merkitsee varallisuuden siirtoa saksalaisilta pois muille. Saksassa onkin laaja asiantuntijaryhmä taloustieteen professoreita

varoitannut Saksaa menemään euroon. Perusteluna on Euroopan heikko ja epävakaa talous, joka ei professoreiden mukaan kestä Rahaliiton toteuttamista.

Rahaliiton kriteerit eivät täyty Saksassa eivätkä Ranskassa, joissa molemmissa on korkea työttömyys, puhumattakaan korviaan myöten velkaantuneesta Belgiasta. Ranskassa työttömät ovat viime aikoina osoittaneet voimakkaasti mieltään ja Saksan työttömyys on samalla tasolla kuin 1930-luvulla Hitlerin aikana. Ehkä tätä pidetään pelotteluna, mutta tämäkin on Euroopan todellisuutta tänä päivänä.

Työttömyyden ohella valtion velka on monissa EU-maissa kasvanut, vaikka sen olisi pitänyt pienentyä. On otettava huomioon myös EU-maiden sisäiset erot, muun muassa erilainen elinkeinolämän rakenne. Vaikka ne täyttäisivät kriteerit, niillä on raha- ja valuuttapolitiikassa näistä eroista johtuvia erilaisia intressejä, jotka voivat aiheuttaa ristiriitoja.

Arvoisa herra puhemies! Pohjoismainen sosiaaliturva on ainutlaatuista maailmassa. Pohjoismaiden ja Manner-Euroopan talouspolitiikka eroaa myös siinä, mihin talouspolitiikan hedelmiä on käytetty. Pohjoismaissa talouspolitiikalla on luotu hyvinvointiyhteiskunta, jota ihaillaan sen puutteista huolimatta kaikkialla maailmassa. Pohjoismainen sosiaaliturva on jotain ainutlaatuista. Siinä ihminen on keskipisteessä, ihmisen sosiaaliseen ja taloudelliseen turvallisuuteen on kiinnitetty erityistä huomiota eikä ketään ole jätetty oman onnensa varaan. (Ed. Gustafsson: Voisiko puhuja kertoa, mitkä puolueet ovat olleet sitä luomassa?) — On erittäin miellyttävä todeta, että edustajat seuraavat ja kuuntelevat tätä puhetta ja esittävät myös kommentteja. (Ed. Gustafsson: Sosialidemokraattina on kiva kuunnella, kun kehutaan!) — On varmasti mukava kuulla, että Suomen talouspolitiikka on johtanut hyvinvointivaltioon, jota ihaillaan muualla, ja on erittäin valitettavaa todeta, että edustajat ovat valmiita luopumaan tästä hyvästä talouspolitiikasta linjasta. (Ed. Gustafsson: Päinvastoin! Tämäkään ei mennyt kohdalleen!)

Arvoisa herra puhemies! Sosiaalinen turvallisuus ei passivoi, kuten virheellisesti usein väitetään. Tässäkin salissa olemme, jos emme tämän vuoden aikana niin tämän eduskuntakauden aikana monesti saaneet kuulla, miten sosiaalinen turvallisuus passivoi. Mutta se ei passivoi, vaan vapauttaa ihmisen yrittämään ja tekemään työtä. Sosiaalinen turvallisuus on pikemminkin hyvinvointivaltion edellytys kuin sen seuraus.

Pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta ei ole täydellinen mutta sen pohja on oikea. Pelkällä silmälläkin erot ovat nähtävissä. Pohjoismaissa on huomattavasti vähemmän syrjäytymistä kuin muissa maissa. Luin äskettäin EU-maiden eläkekeitä koskevia tilastoja. Pohjoismaissa vähimmäiseläke on 2 500—3 500 markkaa kuukaudessa. Tämä ennen kuin Norjan kristillisten johtama hallitus päätti korottaa minimieläkkeitä 1 000 kruunulla kuukaudessa. Mutta esimerkiksi Itävallassa ja Saksassa ei ole mitään vähimmäisturvaa. Välimeren maissa ja Ranskassa vähimmäiseläke on noin 1 300—1 600 markkaa kuukaudessa. Ero on selvä.

Koko sosiaaliturvan rakenne perustuu Manner-Euroopassa ja Pohjoismaissa erilaiselle ajattelulle. Näiden erilaisten ajattelumallien ja lähtökohtien yhteensovittaminen on vaikeaa. Tuskin tässäkään EU sopeuttaa mallinsa Suomen mukaan, vaan päinvastoin Suomen on sopeuduttava EU:n malliin.

Tiedonanto vilisee kauttaaltaan Emua mainostavia ilmauksia: ”Tavoitteita voidaan parhaiten saavuttaa, kansalaisten ja kansakunnan edut voidaan parhaiten turvata osallistumalla euroalueeseen alusta lähtien. - - Selvitykset osoittavat, että muut vaihtoehdot eivät antaisi käytännössä talouspolitiikalle suurempaa liikkumavaraa. - - Todennäköisesti myös talouskasvu ja työllisyys jäisivät heikommiksi euroalueen ulkopuolella.” Tämä on hallituksen tiedonannon tekstiä, joka kuulostaa enemmän hyväuskoiselta litanielta kuin vakuuttavalta perustelulta.

Emu-junaan ei ole pakko nousta heti. Sinne ehtii myöhemminkin. Pakkoa perustellaan nyt sillä, että Maastrichtin sopimus hyväksyttiin jo EU:hun liittyttäessä. Vedotaan siihen, ettei Suomi tehnyt varaumaa Maastrichtin sopimukseen, vaikka nimenomaan todettiin, että Emu-jäsenyydestä eduskunta päättää erikseen.

Vuoden 1994 kansanäänestyksessä kansa päätti vain EU:hun liittymisestä, useimmat turvallisuuspoliittisin perustein, eivätkä kansalaiset silloin missään tapauksessa antaneet hallitukselle vapaata valtakirjaa viedä Suomi Emuun ja luopua markasta. Jos tämä seikka olisi kerrottu silloin kansalle, koko päätös olisi ilmeisesti ollut toisenlainen. Tätä ei kerrottu. Päinvastoin esimerkiksi kaikki presidenttiehdokkaat, presidentti Ahtisaari mukaan lukien, olivat vaalikampanjassa sitä mieltä, että markka on säilytettävä Suomen rahayksikkönä. Näin kaikki presidenttiehdokkaat ehdokas Kankaanniemestä presidentti Ahtisaaren saakka vakuuttivat.

Miten kansalaiset olisivat voineet epäillä tämän näkemyksen rehellisyyttä? Nyt kansalle kerrotaankin, että päätös yhteisestä valuutasta tehtiin itse asiassa jo runsaat kolme vuotta sitten kansanäänestyksessä. Ei ihme, jos kansalaiset tuntevat itsensä petetyiksi. Tosiasia on kuitenkin se, että ilman eduskunnan päätöstä Suomi ei siirry yhteiseen valuuttaan eikä ulkopuolelle jääminen merkitse mitään sanktiota EU:n taholta.

Yhteinen raha ja valuutta, yhteisen talouspolitiikan tuova Emu on vääjäämättä askel kohti liittovaltiota, vaikka tätä vältetään sanomasta ääneen. Jotta EU pysyisi taloudellisesti yhtenäisenä, edellytyksenä on pitkälle harmonisoitu lainsäädäntö talous- ja finanssipolitiikan kaikilla alueilla. Kehitys saattaa johtaa jopa unionin veronkanto-oikeuteen.

Emme olisi huonossa seurassa ensimmäisten ulkopuolellakaan, sillä esimerkiksi Britannia ja kaksi Pohjoismaata, Ruotsi ja Tanska, ovat jäämässä Emun ulkopuolelle. Juuri näiden maiden kanssa meillä on enemmän yhtäläisyyksiä kuin esimerkiksi Italian ja Espanjan kanssa, otetaan tarkasteluun sitten historia, yhteiskuntarakenne, talous- ja rahapolitiikka, työmarkkinapolitiikka tai varsinkin sosiaalipolitiikka.

Liittyessään Suomi olisi Emussa ainoa Pohjoismaa, mikä ilman muuta heikentää Suomen poliittista painoarvoa. Olemme siirtymässä meilte vieraaseen joukkoon. Hallituksen taholta toistetaan iskulausetta, että pitää olla siellä, missä päätökset tehdään, mutta minä en usko, että Keski-Euroopassa päätökset tehtäisiin pienen periferiassa sijaitsevan Suomen näkemysten mukaan. Kuten aikaisemmin totesin, jos Ranskan tai muun suurvallan etu edellyttää sellaista rahapolitiikkaa, josta on haittaa esimerkiksi Suomelle, on turha kuvitella, että meidän etumme mukaista rahapolitiikkaa harjoitettaisiin, jos se olisi ristiriidassa suurvallan kanssa. On realistisempaa ajatella, että Suomen on mukauduttava Manner-Euroopan päätöksiin. Tästä voi tulla meille monella tavoin kallis kokeilu — jo hätiköidyn päätöksen vuoksi.

Emun ongelmat ja riskit ovat monen asiantuntijan mielestä selvästi suuremmat kuin edut. Päätös pitää tietenkin tehdä kansan kokonaisedun pohjalta. Myös ulkopuolelle jäättäessä tulee ongelmia, mutta silloin todellinen liikkumavaramme on suurempi ja voimme itse paremmin vaikuttaa myös odottamattomiin häiriöihin esimerkiksi laman tullessa.

Hallituksen olisi pitänyt seurata tarkasti, mitä muissa EU:n jäsenmaissa tapahtuu ja tehdä siitä

johtopäätökset, mutta kun on valittu ensimmäisen joukossa -linja, niin nämäkin tosiasiat näytävät olevat toisarvoisia. Työttömyyden ja valtionvelan kasvun muissa EU-maissa pitäisi olla meillekin hälyttävä merkki. Suomi poikkeaa Manner-Euroopan maista myös siinä, että meille ulkomaankauppa on äärettömän tärkeä, sen osuus bruttokansantuotteesta on suhteellisen suuri. Niistä kaikista ulkomaankauppaa ja bruttokansantuotteeseen vaikuttavista tekijöistä kaikkein tärkein on muuten valuuttakurssi.

Euron merkitystä on painotettu sillä, että suuri osa ulkomaankaupasta tapahtuu EU-maiden kanssa. Tämä pitääkin osittain paikkansa, mutta on muistettava, että Suomen ulkomaankaupan osuus Emun ulkopuolelle jäävien EU-maiden kanssa, Ruotsin, Tanskan, Britannian ja myös Norjan kanssa, on yhtä suuri kuin Emuun mukaan tulevien EU-maiden kanssa. (Eduskunnasta: Ed. Pekkarinen kertoi tämän!) — No, se on hyvä, että ed. Pekkarinen on tämän kertonut. Nyt te varmasti usotte, kun minä vahvistan sen. — Näin ollen Emun ulkopuolelle jäävät EU-maat ovat ulkomaankaupallemme lähes yhtä tärkeitä kuin Emuun menevät maat. Meidän kansantaloutemme muistuttaakin enemmän juuri ulkopuolelle jääviä maita kuin Emun ydinmaiden taloutta.

Arvoisa herra puhemies! Tuoreimmat tilastot osoittavat oikeaksi sen, mitä oppositio on väittänyt. Hallitus on sen jyrkästi kiistänyt ja syyttänyt meitä populistieiksi ja pelon lietsojiksi. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kasvavat, kasvoivat aika lailla vuonna 1996, mutta tulonjako on hälyttävä. Ensimmäisen kerran vuoden 1966 jälkeen on käynyt niin, että köyhät ovat köyhtyneet ja rikkaat rikastuneet. Näin kävi vuonna 1996, kun maata johti laaja viiden puolueen hallitus, jossa molemmat työväenpuolueet olivat edustettuina. (Ed. Gustafsson: Me olemme kaikki huolissamme tästä!) — Ensimmäinen kerta vuoden 66 jälkeen, jolloin köyhien tulot ovat vähentyneet. — (Välihuutoja) — Olemme tästä varoittaneet.

Arvoisa herra puhemies! Emu jakaa kansan mielipidemittaustenkin mukaan kahtia. Menestyvät näkevät Emussa mahdollisuuksia ja uralla etenemistä. Syrjäytyvät ja syrjäytymisvaarassa olevat sen sijaan pelkäävät, että he jäävät heikoille markkinavoimien puristuksessa. Eniten tulojaan ovat menettämässä maanviljelijät, kuten viime päivien hälyttävät tiedot kertovat.

Kustannukset eivät olekaan alentuneet maataloudessa odotetulla tavalla, ja kun Lipposen

hallitus leikkasi jo aiemmin sovittua kansallista tukea, seuraukset viljelijöiden toimeentuloon ovat rajut. Ahon hallituksessa kokoomus ja ruotsalainen kansanpuolue olivat mukana sopimassa maataloustuesta, mutta ei kestänyt kauan, ennen kuin nämä samat puolueet unohtivat, mitä olivat sopineet ja pettivät viljelijät.

750 miljoonan markan tuesta hallitus "palauttaa" lisätalousarviossa viljelijöille vain 150 miljoonaa markkaa. Puhe "tukiaisista", jota yhtä kuulee, on loukkaavaa maatalousväestöä kohtaan. Virallisesti me arvostamme kotimaisia elintarvikkeita ja puhdasta luontoa sekä koko maan pitämistä asuttuna muun muassa puolustuksellisista syistä, mutta käytännössä maanviljelijät eivät tule enää toimeen tiloillaan, vaan he joutuvat lähtemään työn perässä tai suoraan kortistoon kaupunkeihin. EU-komission Agenda 2000 laskee maatalouden hintoja edelleen. Valtioneuvoston Emu-tiedonanto toteaa, että "yhteinen raha lisää vakautta myös maataloussektorilla". Minä kysyn: Mitä ja millaista vakautta?

Yhteinen talouspolitiikka vaikuttaa myös sosiaaliturvaan ja ihmisen turvaan, vaikka sosiaaliturva EU:ssa kuuluu kansalliseen päätösvaltaan. Itse asiassa sosiaaliturvamme on jo suuressa muutosprosessissa muun muassa siihen kohdistuvien leikkausten ja säästöjen vuoksi tai vaikkapa jo peruskouluun tunkeutuneen monenkirjavan kilpailuttamisen myötä.

Sosiaaliturvaan kohdistuva muutosprosessi ei tosin johdu kokonaan EU:sta, vaan asialla on myös sisäsyntyiset syynsä. Kun Suomi sopeuttaa talouttaan Emuun, tämä tapahtuu ministeriöiden ekonomistien talouskäppyröiden perusteella. Tilastojen mukaan kaikki näyttääkin hyvältä. Aivan niin kuin äsken kuulimme, kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kasvavat — oikein mukavaa, mutta miten jaetaan — kilpailukyky paranee, inflaatio ja korkotaso ovat alhaiset.

Kristillisen liiton mielestä Emua ja sen vaikutuksia on arvioitava myös kansalaisten arkielämän todellisuudesta käsin eikä vain koko kansantaloutta koskevan makrotason näkökulmasta. Runsaat 400 000 ihmistä on työttömänä, yhtä monta kotitaloutta saa toimeentulotukea, yli 350 000:lta peritään laskuja ulosotolla, lähes 100 000 perhettä joutui laman seurauksena myymään asuntonsa ja menetti kaiken omaisuutensa. Nämä asiat koskettavat ainakin miljoonaa suomalaista, perheitä ja lapsia.

Työttömyyden lisäksi ja siitä johtuen lukujen taustalla on monenlaista syrjäytymistä, köyhyyttä, sairautta, mielenterveysongelmia. Mutta näi-

den ihmisten arkielämä ei ole mukana ministeriöiden ekonomistien Emu-laskelmissa. Miten näiden ihmisten käy, kun muuttunut talouspolitiikka alkaa vaikuttaa sosiaaliturvaan?

Arvoisa herra puhemies! Ainutlaatuista sosiaaliturvaamme ei pidä vaarantaa. Tämä on varmasti eräs syy siihen, miksi ulkopuolelle jäävät maat, Ruotsi, Tanska ja Englanti, eivät halua mennä Emuun, vaikka täyttävät kriteerit. Riski siihen, että talouspolitiikan muuttuessa myös hyvinvointivaltion rakenteet muuttuvat on erittäin suuri. Tämä on tärkeä syy, miksi kristillinen liitto suhtautuu erittäin varauksellisesti koko hankkeeseen. Meidän ei ole pakko mennä Emuun. Olemme ennenkin rakentaneet hyvinvointia omalla talouspolitiikalla. Olemme selvinneet ja onnistuneet. Meillä on jotain niin arvokasta, että se kannattaa säilyttää eikä tuhlat sitä yhdellä hätiköidyllä päätöksellä. Suomi on yksi parhaista maista maailmassa millä tahansa mitarilla mitattuna. Säilytetään se hyvä, mikä meillä on.

Tässä tilanteessa meidän kannattaa katsoa ensin vähän ulkopuolelta, miten tilanne Euroopassa ja muualla maailmassa kehittyy. Emu-ratkaisun torjuminen ei merkitse yhteistyön torjumista. Ihminen on luotu elämään yhteydessä toisiin ihmisiin. Siltoja, yhteyksiä ja yhteistyötä voidaan rakentaa myös toisenlaisin perustein kuin vain talouden ja rahan pohjalta. Vain sellainen talous, jossa ihmistä arvostetaan enemmän kuin markkinoita, voi kestää muuttuvassa maailmassa, Euroopassa ja laajemminkin.

Ed. Elo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Penttilä: Arvoisa puhemies! Vallitsevaa politiikkaa ei pidä vastustaa ellei ole esittää vaihtoehtoja ratkaisumallia. Tämä on periaate, jonka mukaisesti nuorsuomalaiset ovat yrittäneet elää ja toimia eduskunnassa. Tämän periaatteen mukaisesti suhtaudumme myös kysymykseen Suomen liittymisestä euroalueeseen.

Peittelemätön tosiasia on, että nuorsuomalaisten suhtautuminen Emun kolmanteen vaiheeseen on matkan varrella muuttunut innostuneen myönteisestä avoimen kriittiseksi. Syy muutokseen on ollut se, että nykyinen Emu ei enää ole sama Emu, joka 1980-luvulla suunniteltiin ja jota kohti vielä 1990-luvun alussa oltiin menossa.

Aiemmin Emua kehitettiin osana sisämarkkinoita. Sen tarkoituksena oli varmistaa sisämark-

kinoiden toimivuus ja taloudellinen tehokkuus. Nyt Emua toteutetaan avoimen poliittisena hankkeena, jota Euroopan johtajien mukaan ei pidä yrittääkään ymmärtää taloudellisin perustein. Poliittisten intohimojen liiallinen sotkeminen talouteen on aina huono asia, niin myös tässä hankkeessa.

Emu-hankkeen edetessä olemme esittäneet kritiikkiä ja vaihtoehtoisia lähestymistapoja.

Olemme moittineet EU-maita Emu-kriteereistä lipsumisesta ja esittäneet, että alkuperäisissä ehdoissa pysyminen olisi kaikkien edun mukaista. Olemme kritisoinet hankkeen politisoitumista ja korostaneet riippumattoman keskuspankin tärkeyttä. Olemme esittäneet, että yhteiseen valuuttaan siirtymistä pitäisi lykätä kunnes keskeiset EU-maat aidosti täyttävät kriteerit. Olemme olleet huolissamme siitä, että yhteisen valuutan varjolla Eurooppaan pyritään ajamaan keskiteydyt johdettua talouspolitiikkaa, eräänlaista talouspoliittista haarniskaa. Olemme varoittaneet veroharmonisaatiosta ja pitäneet pikemminkin verokilpailua Euroopan kannalta toivottavana tulevaisuutena. Olemme painottaneet, että Euroopan ongelma ei ole makrotaloudellisen vakauden puute, vaan mikrotalouden, ennen kaikkea yritystoiminnan huonot toimintaedellytykset.

Siksi Suomen ja muiden EU-maiden tulisi meidän mielestämme kiinnittää vähemmän huomiota vakauden lisäämiseen ja enemmän huomiota verotuksen korkeuteen, työmarkkinoiden jäykkyyteen ja sosiaaliturvan uudistamiseen. Toisin sanoen nuorsuomalaiset ovat tehneet parhaansa, mutta se ei ole riittänyt.

Emu tulee, vaikka se ei olekaan niin virtaviivainen kuin olisimme halunneet sen olevan. Se tulee, vaikka näyttää siltä, että siitä ei tule niin vahvaa valuuttaa kuin tarkoitus alunperin oli. Se tulee, ellei Saksan keskuspankki tai Saksan perustuslakioikeus lausu poikkipuolista sanaa hyvin läheisessä tulevaisuudessa.

Myös Suomen jäsenyys euroalueessa on selviö. Poliittiset ja taloudelliset valmistelut Suomen liittämiseksi euroalueeseen ovat niin pitkällä, että Suomella ei ole käytännön mahdollisuuksia jäädä yhteisen valuutan ulkopuolelle. Niin taloudelliset kuin poliittiset markkinat odottavat, että Suomesta tulee euroalueen jäsen. Tässä tilanteessa odotusten vastainen toiminta olisi epäviisasta sekä talouden että politiikan kannalta.

Vaikka nuorsuomalaiset ovat idealisteja, ymmärrämme, että tulee aika, jolloin realiteetit on

tunnustettava ja elettävä niiden mukaan. Uskolisena periaatteelle, jonka mukaan emme vastusta vallitsevaa politiikkaa ellei meillä ole tarjota parempaa vaihtoehtoa, nuorsuomalaiset ovat päätyneet kannalle, jonka mukaan Suomen on parempi mennä mukaan syntyvään euroalueeseen kuin jäädä sen ulkopuolelle.

Tämän kannan ottaminen tarkoittaa katseen siirtämistä tulevaisuuteen. Se tarkoittaa sitä, että keskitämme tarmomme sellaisten uudistusten edistämiseen, jotka mahdollistavat Suomen suotuisan kehityksen yhteisen valuutan olosuhteissa. Käsityksemme mukaan yhteinen valuutta yhtäältä ja yleinen globalisaatiokehitys toisaalta edellyttävät vanhan hyvinvointimallin perusteellista uudelleenarvioimista, sen korvaamista uudella oikeudenmukaisemmalla ja dynaamisemmalla mallilla, mallilla, jonka keskeisinä pilareina ovat perusturvan vahvistaminen ja mahdollisuuksien tasa-arvo, mallilla, jonka edelläkävijänä Euroopassa on tällä hetkellä Tony Blairin johtama Englannin työväenpuole.

Nuorsuomalaisten ohjelmayhteistyö keskustan ja kristillisten kanssa pyrkii kartoittamaan mahdollisuuksia laajan reformirintaman kokoa-miseksi. Yhteistyön taustalla on ajatus, jonka mukaan seuraavan hallituksen on toteutettava tärkeitä reformeja suomalaisessa yhteiskunnassa, työreformi, veroreformi ja perusturvan parantaminen. Lisäksi sen on löydettävä uudet globaalitalouden pelisääntöihin sopivat tavat hoitaa aluepolitiikkaa.

Olen vakuuttunut, että ilman näitä reformeja Suomi ei tule selviytymään yhteisen valuutan ja globalisaation aiheuttamasta kaksoissokista. Päivänselvää on, mikäli tämän kaksoissokin päälle tulee vielä kolmas maailmantalouden taantumasta johtuvat sokki, vahvistuu muutoksen välttämättömyys entisestään. Päätös euroalueeseen liittymiseen on alkuvihellys niille rakenteellisille muutoksille, jotka ovat välttämättömiä hyvinvoinnin varmistamiseksi. Oppositiossa näyttää olevan halua näihin muutoksiin ryhtymiseen. Toivottavasti sitä löytyy jatkossa myös hallituspuoleista.

Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on käyty semanttista keskustelua siitä, meneekö Suomi Emun kolmanteen vaihteeseen ensimmäisten joukossa vai enemmistön mukana. Ensimmäisten joukossa meno on kuulostanut hieman uhkarohkealta. Siksi hallitus on halunnut painottaa sitä, että Suomi menee mukaan enemmistön joukossa. Hallituksen käyttämä ilmaus on hyväk-

syttävissä, mutta haluan tuoda keskusteluun toisen näkökulman.

Toinen tapa pohtia Suomen tulevaa viiteryhmää on kysyä, mitkä maat jäävät euroalueen ulkopuolelle. Vastaus on, että euroalueen ulkopuolelle jäävät vanhat Efta-maat pois lukien Itävalta, jonka valuutta on jo kauan ollut kytkettyä Saksan markkaan, ja Suomi, joka on päättänyt pyrkiä Euroopan ytimeen.

On ehkä hyvä palauttaa mieliin, että Suomi on reilun viiden vuoden aikana siirtynyt varauksellisesta eftalaisuudesta varauksittomaan eurolaisuuteen. Muutos on ollut nopea, mutta se ei ole ollut ennenkokematon. Päinvastoin muutoksen kaava on tuttu Suomen historiasta. Tuo kaava on tehokas ja yksinkertainen. Se toimii näin: Kun voimatasapaino Euroopassa muuttuu, Suomi etsii itseensä eniten vaikuttavan uuden voimaketuksen. Se lyöttäytyy uuden voimaketuksen lähietaisytydelle ja toimii sen jälkeen mallioppilain tavoin. Tätä kaavaa käytettiin niin autonomian kuin kylmän sodan aikana. Tuolloin olimme mallioppilaita suhteessa Venäjään ja Neuvostoliittoon. Nyt olemme mallioppilaita suhteessa Saksaan.

Suomen nykyinen Saksa-suuntaus on doktrinaarisesti hienosti järjestetty. Suomi ei puhu läheisestä yhteistyöstä Saksan kanssa. Tavoitteenamme on olla Euroopan unionin valtavirrassa. Muotoilu on erinomainen, koska se mahdollistaa Suomen suuntauksen muuttamisen suhdanteiden mukaan. Jos valtavirta tänään kulkee Saksan kautta, niin olemme läheisessä yhteistyössä Saksaan. Jos valtavirtaan huomenna kuuluu Britannia, niin olemme yhtäkkiä Britannian kanssa läheisessä yhteistyössä.

Tätä voidaan pitää ajopuuteorian postmodernina versiona. Suomi ei ole enää kosken heittelemä tahdoton ajopuu. Olemme korkean teknologian täsmäajopuu, jonka tietokoneeseen on ohjelmoitu tavoite pysyä keskellä koskea, tapahtui mitä tapahtui. (Ed. Pulliaisen välihuuto) — Vähän sillä tavalla. — Kuka olisi uskonut, että Lipposen hallitus kehittää poliittisten suhdanteiden mukaan toimivan valtiollisen autopilotin?

Arvoisa puhemies! Nyt, kun euroalueeseen liittyminen on itsestäänselvyys, on aika ryhtyä miettimään, millä kurssilla yhteiseen valuuttaan liitytään. Tätä keskustelua ei Suomessa juuri ole käyty. Yleinen käsitys lienee, että liittymiskurssi on erm-kytkennässä lukkoonlyöty. Näin toki asianlaita on, mutta kytkentään liittyy vaihteluväli, jonka puitteissa kytkennän voi suorittaa joko korkeammalla tai matalammalla kurssilla.

Eräs näkemys liittymiskurssista on se, että ei sillä niin väliä ole, koska pitkällä tähtäimellä eri tekijöiden vaikutus kumoo toisensa. Näin varmasti on, mutta kuten Keynes aikanaan sanoi, pitkällä aikavälillä olemme kaikki kuolleita.

Keskipitkällä, ihmisen elämään vaikuttavalla perspektiivillä liittymiskurssin vaikutukset ovat selvät. Jos liitymme alhaisella kurssilla, kuten hallitus haluaa, hyödynsaajia ovat ulkomaankauppaa harjoittavat yritykset. Haitansaajia ovat puolestaan tallettajat ja eläkekassojen jäsenet. Jos liitymme korkeammalla markan kurssilla, on yhtälö tietenkin päinvastainen. Kysymys on siitä, asetetaanko tarkastelussa edelle kilpailukyky vai kansallinen varallisuus. Kilpailukyvyn kannalta alhainen kurssi on hyvä. Jos taas haluamme, että kansallinen varallisuutemme arvostetaan mahdollisimman korkealle, tulee meidän liittyä nykyistä korkeammalla kurssilla.

Nykyinen linja, mahdollisimman alhaisella kurssilla mukaanmeno, on arveluttavaa, koska siihen sisältyy pyrkimys hankkia keinotekoisista hyötyä yhdelle osalle yhteiskuntaa toisen osan kustannuksella. Paljon reilumpaa olisi liittyä euroalueeseen mahdollisimman oikealla arvolla. Oikealla arvolla tarkoitan markan markkinoilla määräytyvää arvoa. Monien asiantuntijoiden mukaan markan arvo olisi oleellisesti vahvempi, jos se saisi vapaasti kellua.

Arvoisa puhemies! Nuorsuomalaiset eivät haitaile kilpailevien devalvaatioiden ja kansallisten valuuttojen maailmaan. Siinä mielessä Emu on tervetullut. (Ed. I. Kanerva: Entä revalvaatio?) — Luonnolliseen kurssiin. — On kuitenkin painotettava, että Emu ei ratkaise Suomen eikä Euroopan ongelmia. Ne voidaan ratkoa vain puuttamalla liian korkea verotukseen, huonosti toimiviin työmarkkinoihin ja epäoikeudenmukaiseen sekä kalliiseen sosiaaliturvaan.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Suomessa tarvitaan toinen kansallinen herätys. Nyt sitä tarvitaan demokratian puolustamiseen ja kehittämiseen. Uhkanahan on päätösvallan jatkuva kaventuminen, päätösvallan karkaaminen pois omasta maasta Brysselin kasvottomille tai kasvillisille byrokraateille, sama se, sillä kumpiinkin me emme voi juurikaan vaikuttaa, emme voi heitä valita emmekä erottaa.

Emunkin osalta ovat edessä juuri nämä ongelmat. Siinä todellakin Suomen oma päätäntä kaventuu. Päätösvalta raha-, valuuttakurssi- ja korkopolitiikasta siirtyisi kokonaan pois Suomesta Frankfurtiin tulevalle Euroopan keskus-

pankille, josta tulee taatusti äärettömän epädemokraattinen, kaiken demokraattisen kontrollin ulkopuolella oleva komentokeskus, jossa ei varmasti ajatella jäsenmaita, ei työttömyyden parantamista, ei sosiaalietujen turvaamista ja kehittämistä, vaan vain ja vain rahan arvon vakautta.

Emu kaventaa omaa päätösvaltaamme, mutta samalla se edistää pyrkimystä muuttaa Euroopan unioni enemmän federaation, liittovaltion, suuntaan. Eihän se ole mikään salaisuus, että Keski- ja Etelä-Euroopassa on suorastaan kiihkeitä niin sanotun Euroopan Yhdysvaltojen luojia ja kannattajia ja jopa suoranaisia kiihkoisia euronationalisteja, olen sellaisiakin tavannut aika paljon. Lisäksi ovat vielä nämä Emun taloudelliset vaikutukset, jotka pahimmassa tapauksessa muodostuvat dramaattisiksi.

Hallituksen selonteossa on kyllä sokea usko siihen, että Emu ratkaisee kaiken. Kannattaa kuitenkin muistaa, että esimerkiksi Pekkarisen raportissa oli aivan toisenlaisia näkemyksiä siitä, mitä huonoakin sieltä voi tulla. Mitä tulee tuohon vakauteen, sitäkin on monenlaista. Saksaa pidetään Euroopan unionin mallimaana. Saksassa on niin sanottua vakautta mutta jo lähes viisi miljoonaa työtöntä. Myös toinen Emu-hankkeen veturi Ranska taistelee suurtyöttömyyden kanssa.

Nämä esimerkit osoittavat, että pelkkä talouskasvu ei ratkaise työttömyysongelmaa eikä siihen riitä myöskään hidas inflaatio, eivät edes alhaiset korot. Tarvitaan muunlaisia toimia, joita Euroopan unioni sitten on vastustamassa. Euroopan unionilla on esimerkiksi kanta siitä, että työaika ei pitäisi lähteä lyhentämään.

Meillä on epäilyksiä Emu-hankkeen ja siitä annetun tiedonannon vuoksi myös siksi, että myös ennen kansanäänestystä 1995 silloinen Ahon hallitus lupasi erittäin paljon, jos EU:n jäseneksi mennään: hunajavirtoja kiisseliranoin. Mutta miten on käynyt? Annettiin esimerkiksi ymmärtää, että maataloudessa ei käy mitenkään. Kuitenkin sieltä on häipynyt 11 000 tilaa vuodessa viime vuosien aikana, kun aikaisemmin vähentymisvauhti oli noin 3 500 tilaa. Ja taas on uusia pilviä maanviljelijän taivaalla, kun Agenda 2000 -ohjelma uhkaa maitotilallisen asemaa.

Luvattiin myös, ja sen lupauksen teki teollisuus, että jos EU:hun mennään, Suomeen tulee miljardi-investointeja, ja 100 000 uutta työpaikkaa teollisuuteen. Nyt valitetaan kotimaisten teollisuusinvestointien vähäisyydestä ja miljardi-investoinnit näyttävät menevän ulkomaille.

Kansanäänestyksen alla annettiin myös kuva, että me olemme nettosaajia EU-maksuissa. Toisin on siltäkin osin käynyt, me olemme nettomaksajia ja kasvavassa määrin.

Arvoisa puhemies! Ajatus siitä, että Emu vaatii joustavia työmarkkinoita, joissa palkkoja ollaan valmiita alentamaankin ja työsuhteita leimaa suuri epävarmuus, ei ole meidän Emu-kriittisten keksintö. Tätä ajatustahan tarjoavat erityisesti Emun kannattajat ja eräät hyvin vaikutusvaltaiset sellaiset. Esimerkiksi Saksan keskuspankin pääjohtaja Hans Tietmeyer korosti viime vuoden lopulla, että työmarkkinoille ja kansallisille finanssijärjestelmille saattaa aiheutua voimakkaita sopeutumispaineita, kun taloudellista kehitystä ei enää voida korjata valuuttakurssin avulla. "Haluaisin kaikkien tietävän tämän etukäteen, jotta asiassa ei tule myöhemmin katkeraa heräämistä", jatkoi Tietmeyer. Luulen, että tällaisia herätyksiä ja katkeria sellaisia meille vielä tulee. Minulla on sellainen yleiskäsitys, että Emu on palkansaajille jotakin samaa kuin EU on ollut maanviljelijöille.

Nyt tähän liittyvät sitten vielä uusliberalistien pyrkimykset, joita Emun varjolla vielä erikoisen voimallisesti ajetaan. Heihin luen muun muassa valtiovarainministeriön johtavat virkamiehet Raimo Sailaksen ja Erkki Virtasen, olkoon heidän taustansa mikä tahansa. He ovat äsken ihan julkisuudessaakin maalailleet taas kuvaa uusista suurista leikkauksista valtion menoihin. He ovat perustelleet nyt näitä leikkauksia sillä, että Emu-oloissa on mentävä verokilpailuun. Tämä pitää vasemmiston ehdottoman jyrkästi torjua. Jos lähdetään tällaiseen yleiseen verokilpailuun, mitä muuta se tuo tullessaan kuin taas uudet leikkaukset sosiaalietuihin ja kuntien valtion-apuihin?

Emu on riskialtis ratkaisu myös sikäli, että kun annetaan oma raha ja valuuttakurssi pois, me emme tiedä, mitä voidaan tehdä sellaisessa tilanteessa, jolloin vienti toppaa, kun kilpailukyky on menetetty. Tähän kysymykseen vastauksia ei haluta antaa, koska se vastaus on esimerkiksi ay-liikkeen kannalta kovin vaikea. Se on varmasti juuri sitä palkkajoustoa.

Kun kaiken jälkeenkin ollaan hyvin innokkaasti ajamassa tätä Emu-ratkaisua, jotakinhan siellä täytyy takana olla, ja minusta se takana oleva asia on juuri poliittinen puoli. Halutaan tahoilla ja toisilla edistää Euroopan liittovaltio-ajatusta. Mutta minusta tässä ei pidä nostaa käsiä pystyyn. Ihmettelenkin Paavo Väyrystä, joka nyt on siirtynyt mietiskelemään sitä, minkälainen

liittovaltio Suomeen eikä sitä, miten pysäytetään tällainen federaatiokehitys. Olenpa jopa ollut huomaavinani, että Väyrynen ehdotteli euroar-meijan luomista. Sehän olisi samaa kuin Suomen Natoon vieminen, koska se muodostuu väistämättä EU:n ja Weun yhdistämisestä. Se tietää Suomen Nato-jäsenyyttä ainakin minun järkeni mukaan.

Minä olenkin näkemässä, että tässä ollaankin valmistelemassa ylipäätään, ei nyt Väyrysen taholta tietenkään, sitä kolmatta askelta, joka olisi se, että Suomi viedään vielä Natoonkin. Näen nämä taisteluhelikopterit sellaisena ratkaisuna, jolla Nato-valmiutta Suomeen luodaan. (Ed. Pekkarinen: Älkää sotkeko Väyrystä tähän asiaan!) — No en tähän asiaan, mutta näenpä kyllä, että hän oli erikoisesti alkanut pohdiskella, että liittovaltioon tässä mennään ja minkälaiseen. Minä pidän sitä vääränä lähtökohtana. Pitää vain pitää kiinni siitä Suomen päättännästä ja kansallisvaltion merkityksestä.

Toivon, että tähän maahan muodostetaan nyt ajoissa rintama, joka kolmannen askeleen eli Nato-jäsenyyden torjuu. Se ratkaisuhan on esillä myös täällä eduskunnassa, sillä, niin kuin sanottu, näen nämä taisteluhelikopterit selvästikin Nato-valmisteluna. Ei meidän maamme johtoa varmaankaan mikään kaappaus uhkaa. Minusta se on kovin keksitty peruste. (Ed. Juhantalo: Se olisi hyvä!) — No, en sano näin, ed. Juhantalo. Jos leikkiä saa heittää, niin aika vilkkaita helikoptereita pitäisi olla, jos ne Ahtisaarta suojelisivat ympäri maailmaa, kun hän aika paljon matkustaa.

Minä luulen, että siellä on ihan toiset tavoitteet, ja minusta ne ovat tuolla Naton tarpeissa, Suomen Nato-valmiuden luomisessa. Siksi sitä rintamaa Nato-jäsenyyttä vastaan pitää nyt tiukasti muodostaa. Sitähän muodostetaan, hyvät ystävät ja kollegat, myös täällä eduskunnassa, kun näistä taisteluhelikoptereista päätetään.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Tiedonannossa todetaan, että 3 prosentin viitearvo julkisen talouden alijäämälle on Suomen taloudelle poikkeuksellisen rankka, jotta väestön ikääntymisen aiheuttama rasitus ei aiheuta kohtuuttomia rasituksia kansantaloudellemme. Vakava puute tiedonannossa on se, että siinä ei oteta lainkaan kantaa siihen, että sekä julkisen velan kokonaismäärä että julkisen talouden alijäämäkriteerit on saavutettu kasvattamalla eläkerahastoja. Näiden eläkerahastojen purku niin sanottujen suurten ikäluokkien jäädessä eläk-

keelle on tässä suhteessa Suomen kansantalouden sisäänrakennettu aikapommi.

Hallitus vaarantaa edesvastuuttomalla toiminnallaan tulevaisuuden eläkkeet ja luo jyrkän vastakkainasettelun tulevaisuudessa työtätekevien ja eläkeläisten välille. Ensi vuosituhanella joudutaan eläkkeitä pakostakin alentamaan, jolloin pientä eläkettä saavat joutuvat Emu-Suomessa puille paljaille. Lisäksi työssäkäyvät joutuvat nykyisestä suomalaisesta käytännöstä poiketen maksamaan itse lähes kaikki eläkemaksunsa, sillä EU:n talousmahdeissa tämä on jo nyt käytäntö ja se yleistyy koko ajan.

Julkisyhteisöjen rahoitusaliijäämä, jota käytetään velan ohella EU-maiden julkisen talouden kunnon mittarina, oli Suomessa vuonna 1996 Tilastokeskuksen 3 päivänä maaliskuuta 1997 julkistamien tietojen mukaan 2,6 prosenttia bruttokansantuotteesta. Rahoitusaliijäämä alitti kriteerinä olevan 3 prosentin rajan ensimmäisen kerran vuoden 1991 jälkeen. Tästä huolimatta valtion rahoitusaliijäämä oli 39 miljardia markkaa. Kunnille ja kuntayhtymille kertyi rahoitusaliijäämää noin 4 miljardia markkaa. Sosiaaliturvarahastoille, joihin luetaan myös työeläkelaitokset, syntyi aliijäämää puolestaan 21 miljardia markkaa. Toisin sanoen valtion tosiasiallinen rahoitusaliijäämä vuonna 1996 oli yli 7 prosenttia bruttokansantuotteesta, koska pelkästään jo eläkerahastojen kasvu tuotti omalta osaltaan rahoitusaliijäämää noin 4 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Julkiseen talouteen syntyy aliijäämää, kuten jo edellä totesin, eläkerahastojen alkaessa purkautua suurten ikäluokkien eläkkeellepääsyn takia. Tämä tarkoittaa väistämättä sitä, että valtion budjetin on Emu-raamituksen täyttämiseksi ja rangaistuksilta välttymiseksi oltava jatkuvasti aliijäämäinen. Näin on oltava talouden vakavassa häiriötilanteessakin, ja se puolestaan merkitsee huomattavia valtion budjetin menojen leikkauksia myös hyvinä vuosina. Lopputulos tästä on käsitykseni mukaan se, että kaikissa tilanteissa joutuvat lapsiperheet, työttömät, eläkeläiset, opiskelijat ja muut pienituloiset kansalaiset kärsimään ensimmäisinä toistuvista leikkauksista sosiaalietuuksissa. Sosiaalirasismi saa hyvää vauhtia purjeisiinsa Emusta.

Hallitus on urheilukielellä todettuna kylläkin tehnyt loistavan maailmanennätyksen. Ainoa ongelma vain on, että kyseessä on tulos, joka on saavutettu käyttämällä arveluttavia vippaskons-teja, joiden vaikutukset tulevaisuuteen ovat kohtalokkaat. Mielestäni kyseessä on törkeän

luokan talousdoping. Tulos on saatu aikaan siirtämällä rahaa taskusta toiseen ilman mitään todellista pohjaa. Samaan näennäistalouteen ovat osin syyllystyneet muutkin Emuun pyrkivät maat, mutta muualla vaikutukset eivät ole olleet tavallisille kansalaisille yhtä kipeitä.

Eläkerahastojen purkautumisen vaikutusten sivuuttaminen julkisyhteisöjen alijäämän 3 prosentin viitearvoon pyrittäessä herättää oikeutettua kysymyksen: Onko koko euroalueeseen osallistumista pohdittu valtioneuvoston piirissä asian edellyttämällä vakavuudella? Mikäli taas asiaa on pohdittu, herää kysymys: Miksi näin keskeistä asiaa ei ole eduskunnalle lainkaan raportoitu? Kyseessä lieene tietoinen pyrkimys saada kulissit kuntoon ja lakaista epämiellyttävät kysymykset ja tosiasiat maton alle. Sitä mikä ei näy, ei tunnusteta olevan olemassakaan. Tämä suuri valhe ei kuitenkaan tule silmille hetkessä. Hallitusherrat näuttivat mitä ilmeisimmin siinä vaiheessa jo korkeiden EU-virkepalkkojen huipeita etuja tai suurellekkeitä. Tähän pätee kuitenkin vanha sanonta: "Minkä taakseen jättää, sen edestään löytää!"

Arvoisa puhemies! Suomea on viimeisten kahden hallituksen toimesta ajettu keskustan ja demarien johdolla erittäin määrätietoisesti ja päättäväisesti ensiksi jäseneksi Euroopan unioniin ja sen jälkeen ensimmäisten joukossa mukaan Emun kolmanteen vaiheeseen. Tässä toiminnassa ei ole kaihdettu mitään laillisia tai lain sivuuttaviakaan keinoja.

Ensin Aho pääministerinä ollessaan runtasi oman puolueensa keskustan kenttäväen laitaa vasten niin, että silmissä sumeni ainakin eteläpohjalaisittain ja puolue suostui hänen vaatimaansa Suomen liittämiseen EU:n jäseneksi. Tämän jälkeen järjestettiin asiasta kansanäänestys, jonka varjolla vähemmistön kanta olikin enemmistö, kun tulosta osattiin oikein tulkita. Kaiken huipensi asiasta lopullisen päätöksen puristaminen niin kutsutussa supistetussa perustuslain säätämisjärjestyksessä, vaikka kyse oli mielestäni ilman muuta itsenäisen Suomen tärkeimmästä valtiollisesta päätöksestä, ehkäpä rauhansopimuksen ohella. Kyseisen liittymissopimuksen hyväksynnän ja käsittelyn tiimoilta on edelleenkin syytä arvosteluun, ja kiistatta päätös tehtiin ainakin perustuslain rimaa pahasti heiluttaen.

Lipposen johtaman hallituksen kirkkain taivote on puolestaan ollut Suomen saaminen mukaan Euroopan talousliittoon Emuun ensimmäisten maiden joukossa ensi vuoden alussa. Oman katkeran mutta myös hupaisan mausteen-

sa tähän keittoon on antanut keskusta, joka nyt oppositiossa ollessaan muka vastustaakin Suomen välitöntä mukaanmenoa Emuun vaatien myös kansanäänestystä asiasta. Tämä on kuitenkin pelkkää poliittista teatteria ja kansalaisten silmien sumuttamista, sillä Aho olisi pääministerinä ollessaan ja johtaessaan Suomen EU-jäsenyysneuvotteluja voinut käsitykseni mukaan vaatia liittymissopimukseemme Ranskan ja Englannin mallin mukaisen varauksen Emusta. Keskustan toimesta esitetyt selittelyt ovat hyvin ontuvia ja läpinäkyviä.

Lipposen hallitus on tehnyt kaikkensa saadakseen Suomen Emu-kuntoon ja hovikelpoiseksi valittujen joukossa. Tämä jääräpäisyys on saanut julkisen tunnustuksen, nimitettiinhan pääministeri Lipponen juuri vuoden mielipidevaikuttajaksi suomalaisen EU- ja Emu-keskustelun johtamisesta. Kaikki mahdollinen ja mahdollinkin on tehty kriteerien täyttämiseksi kaihtamatta keinoja ja välittämättä toimien vaikutuksista tavallisiin kansalaisiin.

Tulee mieleen jo edesmennyt Romanian diktaattori Ceausescu, joka julisti kansan syövän vaikka ruohoa valtion pääsemiseksi kokonaan eroon ulkomaisesta velasta. Näin muuten sananmukaisesti kävikin, eikä monen suomalaisen kohdalla ole juuri paremmin käynyt, vaikka talvella sekään ei Suomessa oikein onnistu.

Suomi on nyt eurokunnossa. Kiitos Ahon — Viinasen ja Lipposen — Niinistön kansankurjituslinjan! Olemme kuin mallioppilas Emu-luokan eteisessä: ylpeänä arvostamamme ja kiittävästä ulkokuorestamme. Päällepäin ei näy se tavaton kärsimys ja hätä, minkä viimeisten vuosien Emu-dieetti on merkittävälle osalle kansalaisia aiheuttanut.

Tilastokikkailulla on myös hämärretty se tosi-seikka, että hyvinvoinnin kuilu suomalaisten kesken on syventynyt jo lähes ylittämättömäksi rotkoksi ja sama pätee maamme alueelliseen hyvinvointijakautumaan. Olemme palanneet kuin sääty-yhteiskuntaan, jossa on arvostettuja ja hyvinvoivia kansalaisia ja heidän vastapainonaan hyljeksittyjä, ylenkatsottuja ja sorrettuja ihmisiä vailla todellista ihmisarvoa. On a- ja b-luokan kansalaiset, ja on a- ja b-luokan alueet. Olemme siirtyneet elämään sosiaalirasmin Suomeen, jossa ihmisen arvo mitataan rahalla ja asemalla, ei enää tasa-arvoisella ihmisarvolla.

Arvoisa puhemies! Hallitus päätyi siihen, että se pyytää eduskuntaa ottamaan kantaa Emuun tiedonannon perusteella, huolimatta eduskunnan selkeästi kannasta, että Emu-jäsenyydestä

tulisi päättää erillisen esityksen perusteella. Selytyksiä tiedonantomenettelylle löytyy monia, mutta tosiasia on se, ettei hallitus uskaltanut tuoda Emu-kysymystä omana lakiesityksenään eduskunnan käsiteltäväksi. Vaara hankkeen viivästymisestä ja sen sisältämien kuplien puhkeamisesta olisi ollut liian suuri.

Perussuomalaisten mielestä ainoa demokraattinen ja oikea menettely olisi ollut päättää Suomen mukaanmenosta Emun kolmanteen vaiheeseen neuvoa-antavan kansanäänestyksen jälkeen tehdyllä erillisellä lakiesityksellä, joka olisi vaatinut läpimennäkseen vähintään EU-jäsenpäätöksessä käytetyn, sinänsä kyseenalaisen, supistetun perustuslain säätämisyjärjestyksen. Yhtenäisyyden vuoksi se olisi ollut kuitenkin perusteltua.

Hallitus pelkää kuitenkin liikaa kansan tadelista kantaa ja sitä, ettei kansanäänestyksen tulosta olisi voitukaan tulkita yhtenä farisealaisesti kuin EU-kansanäänestyksen tulosta. Hallituksen mielestä kansa on liian tyhmää voidakseen päättää tai edes kertoa mielipiteensä asiasta. Perussuomalaiset eivät voi hyväksyä tällaista kansan mielipiteen väheksyntää ja kansanvallan aidan ali ryömimistä.

Hallituksen tiedonannossa käsitellään laajasti Emu-alueen muodostamisperusteita, päätöksentekoa siitä EU:ssa, alueen laajuutta ja vakautta ja muita sen toiminnallisia kysymyksiä. Niistä seikoista valtaosa onkin varmasti totta mutta koko selontekoa vaivaakin juuri itse periaatepäätöksen vähättely ja kansan mielipiteen halveksunta.

Se, mikä tiedonannossa on vahvasti liioiteltua ja mielestäni osin väääääkin, on Emu-jäsenyyden myönteiset vaikutukset Suomen ja suomalaisiin ja puolestaan kielteisten vaikutusten ja riskitekiöiden tuntuva vähätteleminen. Hallitus myy Emua kuin jobbari käytettyä autoa: Hyviä puolia on paljon, ja huonoja ei kannata edes mainita.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto toteaa tiedonannossaan, että suuret vaihtelut Suomen taloudessa ovat olleet myös sisäsyntyisiä eli seurausta omista osin virheellisistäkin toimenpiteistä. Edelleen todetaan, että monet näistä tekijöistä ovat poistuneet. Valtioneuvosto ei tiedonannossaan näin ollen kiellä sisäsyntyisten suurten vaihtelujen mahdollisuutta Suomen taloudessa. Kuitenkin, kuten tiedonannossa todetaan, vakaus- ja kasvuopimuksen alijäämärajoitteista päästään ainoastaan tilanteessa, jossa jäsenvaltioon kohdistuu vakava häiriö ilman sen omaa syytä.

Omien sisäsyntyisten virheiden korjaamista ei Emu-oloissa sallita kuin hyvin rajoitetuissa puitteissa. Emme siis voi itse korjata itse aiheutta-

miämme ongelmia taloudessa kuten nykyisin. Suomi on EU:ssa pienen maakunnan asemassa. Eikä sen ehdoilla muuteta koko unionin politiikkaa. Vain jos maakunnan ongelmat ovat selvästi osoitettavissa muiden kuin omaksi syyksi, voidaan sallia merkittäviä korjaavia toimenpiteitä, mikäli koko EU pitää niitä tarpeeksi perusteltuina. Tältä osin joudumme tietyllä lailla tyytymään muiden armopaloihin. EU-tasolla kokonaisuus voi vaikuttaa hyvältä, kun samanaikaisesti toinen maakunta on syväjäässä ja toinen tulesa. Siis keskimäärin on mukavan leppoista.

Tiedonannossa todetaan edelleen, että Suomen talouteen kohdistuu ulkomaankaupan välityksellä muista alueista poikkeavia häiriöitä. Näiden vaikutuksia Suomen talouteen ei tiedonannossa riittävällä vakavuudella pohdita vaan todetaan, että ne jäävät sektorikohtaisiksi. Voidaanko valtioneuvoston esittämän toiveen, että vaikutukset jäävät sektorikohtaisiksi, toteuttamiseen luottaa kaikissa tilanteissa?

Suomessa on perinteisesti ollut muuta Eurooppaa selvästi jyrkemmät erot hyvien ja huonojen aikojen välillä. Hallitus väittää, että tilanne on tässä suhteessa muuttunut. Perussuomalaiset eivät tätä usko. Suomessa hyvien ja huonojen aikojen vaihtelua on perinteisesti torjuttu ottamalla velkaa ja devalvoimalla huonoina aikoina. Näitä keinoja ei Emu-Suomessa ole käytettävissä. Kuitenkin maamme kansantalous pyörii edelleen pitkälti puujalan varassa ja sen takia olemme myös tulevaisuudessa alttiita puun ja siitä saatavien jalosteiden maailmanmarkkinahintojen heilahteluille. (Ed. I. Kanerva: Metalli ja elektroniikka ovat myös tärkeitä!)

Muilla EU:n, saati Emun jäsenmailla ei ole vastaavaa yksipuolisuutta ja siksi ongelma ei niitäköske eikä myöskään kiinnosta. Yhden suuren elektroniikkajätin tuotantorakennettamme monipuolistava vaikutus voi puolestaan haihtua, ed. I. Kanerva, yhdessä päivässä, jos jossain muualla kehitetään uutta ja mullistavaa tai pörssikurssit tekevät pakkolaskun. On siis hallituksen taholla uskottava, ettei Suomen Savolle sovi sama talouspolitiikka kuin Saksan Baijerille.

Tiedonannossa todetaan, että kilpailukykyinen yrityssektori ja julkinen vahva talous ovat parhaat puskurit häiriöitä vastaan. Tämä seikka sinällään pitää paikkansa. Edelleen myönnetään kuitenkin, että tämä ei ehkä riitä kaikissa tilanteissa. Hämärän peittoon sen sijaan jää se, mitä tehdään, kun puskureista ei löydy apua.

Tiedonannossa todetaan ainoastaan jotain epämääräistä työmarkkinaosapuolten konsen-

sushakuisuudesta. Synkkä totuus tulevaisuuden Emu-Suomessa ja Euroopassa on se, ettei työmarkkinajärjestöillä ole merkittävää roolia yhteiskunnassa. (Ed. Laakso: Ei ainakaan työntekijäjärjestöillä!) Keskitettyjä tulo ratkaisuja ei enää tarvita. Tulopoliittiset päätökset tehdään yritys tasolla suurten konsernien toimesta Talousliiton sanelemissa puitteissa. Ainoastaan jotkin korkeasti koulutetut huippupalkka-alat voivat kiristää itselleen lisäetuksia. Joustot löytyvät työntekijöiden selkänahoista.

Työväestölle on Emu-Suomessa käymässä samoin kuin maataloudellemme lähivuosina EU-siirtymäkauden loppuessa. Tulotaso laskee ja työn mielekkyys katoaa. Osajako on ollut selvä. Keskusta vastasi maatalousväestön harhauttamisesta EU-päätöksen yhteydessä ja nyt SDP ja vasemmistoliitto huolehtivat työväestön hämmämisestä Emu-päätöksessä. Molemmissa tapauksissa omat koirat siis purivat.

Olennaista on, mitä kaikkea tämän konsensushakuisuuden savuverhon taakse kätetään. Tuleeko hallitus tulevaisuuden kansan kyykytämistoimenpiteissä vetoamaan siihen, että kaikki nämä kyykytystoimenpiteethän on jo siunattu tämä tiedonanto hyväksyttäessä? Tämä merkitsee sitä, että sitoudumme maksamaan laskun, vaikka loppusummasta ei ole tietoa. Tässä on kyseessä hallituksen paljon viljelemä menettelytapa, joka on tuttu EU-kansanäänestyksestä. Siinä annettiin avoin valtakirja tehdä mitä hyvänsä sisällyttämällä siihen Esko Ahon hallituksen tahdosta rehellistä kansaa katalalla tavalla harhauttava lause ”saavutetun neuvottelutuloksen mukaisesti”. Tämä Esko Ahon siunaama lause on käsitykseni mukaan pitkälti syypää maakuntien järjestelmälliseen tyhjentämispyrkimykseen ja Venäjän tsaarin sortokaudenkin kestäneen oman markan hävittämiseen.

Arvoisa puhemies! Suomen salonkivaunu liitettiin Ahon johdolla EU-junaan kovalla kiireellä ja vasta nyt huomataan, että kyseessä olikin tavarajuna. EU:sta ei ole tullutkaan toivottua taloutemme pelastajaa ja veturia. Työttömyys on edelleen ylikorkea ja alueellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus kasvaa. Mitä korjausta tähän toisi liittyminen Emuun, josta puuttuvat vielä suurimmista kauppakumppaneistamme Ruotsi ja Englanti? Miten Suomen asemaa helpottaa se, että viimeinenkin talouspoliittinen liikkumavaramme häviää ja joudumme alistumaan Euroopan keskuspankin johtokunnan määräysvaltaan? Ekp tuntuu uudelta Nkp:ltä — sitä pidetään sääntöjen perusteella erottamattomana ja ereh-

tymättömänä. Esimerkkinsä muistaen — epäilen!

Perussuomalaisen mielestä Suomen olisi tulut noudattaa Ruotsin esimerkkiä ja jäädä odotamaan ja tarkkailemaan, kuinka Emun käy. Nyt ryntäämme sokkona pusikkoon tietämättä, mitä sen sisältä löytyy. Tulen vastustamaan Suomen mukaan menemistä Emun kolmanteen vaiheeseen loppuun asti!

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Näyttää, että tämä keskustelu on aika lailla juuttunut niihin samoihin asemiin kuin selonteon aikaan jo kerrattiin. Siinä mielessä se on tietysti hivenen turhauttavaa erityisesti niille, jotka ovat laatineet huomattavan määrän lisäselvityksiä. Ed. Pekkarinen kaipailee, että tiedonantoon olisi ilmeisesti pitänyt kirjoittaa kaikki ne 16 erillistä lisäselvitystä. (Ed. Pekkarinen: Edes joutain niistä!)

Minä puolestani muistelen sitä, että ilmeisesti lisäselvityksiin tutustumiseenkin halu alkoi huomattavasti vähentyä sen jälkeen, kun me valitettavasti jouduimme eduskunnan kesäloman aikana toimittamaan ensimmäisen A4-nipun, joka ei ollut vallan vaatimatonta luokkaa. Kyllä niistä lisäselvityksistä olisi saanut kaiken mahdollisen haluamansa tiedon. Haluan myös muistuttaa siitä, että suuressa valiokunnassa, jossa viime kesään asti, siihen ensimmäisen pakettiin asti itse asiassa oli kaivattu lisäselvityksiä, ei kukaan ole palannut sen jälkeen asiaan. Olisi ollut toivottavaa, jos tyytymättömyyttä on ollut, että näin olisi tehty. (Ed. Juhantalo: Nyt puhutaan hallituksen tiedonannosta!)

Ekhei sittenkään olla ihan samoissa asemissa, vaan on kaivauduttu, ryömitetty asemissa aika lailla taaksepäin. Tarkoitin keskustan ryhmäpuhevuoroa. Kun keskusta edellisessä hallituksessa ollessaan oli valmis kertomaan EU:lle jäsenyysevenvottelujen alkaessa, että hallitus pyrkii määrätietoisesti tilanteeseen, jossa edellytykset kolmanteen vaiheeseen siirtymiseen ensimmäisessä vaiheessa täytyvät, miksi tällainen signaali annettiin? Haluan todeta, että edellytykset ensivaiheeseen liittymiseen pitävät sisällään muun muassa erm-kytkennän, mikä varsin hyvin varmasti oli edellisen hallituksen tiedossa. Miksi olisi luvattu esimerkiksi täyttää erm-kytkentä, ellei samalla haluttu nimenomaisesti kertoa, että EU:hun liittyvä Suomen hallitus näki, että Suomi tulee olemaan ensimmäisten mukana myös Emun kolmannessa vaiheessa? Miksi olisi luvattu jotakin erm-kiinnitystä? Ei siihen ollut mitään

järjellistä syytä, ellei ollut tarkoitus signaloida, että me tulemme mukaan.

Näistä asemista on ryömitty huomattava matka taaksepäin. Jos keskustan ryhmäpuheenvuorolle joutuisi jonkin nimen antamaan, niin se olisi "devalvaatio nyt ja ikuisesti". Puheenvuorohan pohjautui useilta keskeisiltä osiltaan pelkästään siihen, että pitää säilyttää devalvaatioase. Yritetään markkinoida sellaista taikasanaa, että asia nimeltä devalvaatio tulee ja maksaa kaikki velat, elättää kaikki suomalaiset ja luo vielä hyvinvointiakin. (Ed. Juhantalo: Yhdessä Ruotsin ja Englannin kanssa!) Suomalaiset ovat itse maksaneet devalvaatiot tähänkin asti ja joutuisivat maksamaan tästä eteenkin päin. Ei se sana tuota mannaa ilmaiseksi.

Oikeastaan keskustan ryhmäpuheenvuorolle voisi antaa toisenkin nimen. Se oli "suuri suljetun talouden puolustus". Ei meillä ole enää sellaista suljetun maailman aikaa. Suljettu talous ei toimi vapaassa maailmassa. Ehkä tässä suhteessa oltiin eri asemilla joskus parikymmentä vuotta sitten, mutta ei enää. Ei suljettuun talouteen voida palata. (Ed. Järvelähti: Ovatko Ruotsi ja Tanska sitten suljettuja talouksia?) — Ruotsi ja Tanska eivät ole suinkaan suljettuja talouksia.

Minusta se sävy, jolla on käyty keskustelua EU:n laajuudesta, on ollut hivenen erikoinen. Siinä on pyritty antamaan joillekin eurooppalaisille maille sellaista leimaa, etteivät ne nyt ihan täysiä maita olisikaan. (Ed. Pekkarinen: Ei vaan joko yhteensopivia tai ei niin yhteensopivia!) Minä hämmästelen tuota sävyä. Kuitenkin me olemme liittyneet EU:hun kumppaneiksi näiden maiden kanssa. Jos katsotaan esimerkiksi Etelä-Euroopan maihin, joihin keskustan ryhmäpuheenvuorossa useaan otteeseen viitattiin, niiden tapa pitää yllä talouttaan on kohentunut hirmuisessa määrin. Sen vuoksi siellä täytetään nyt Emu-kriteerejä.

Laajuudesta puheen ollen täällä on kiinnitetty huomiota siihen, mihin Suomen vienti kohdistuu nykyisen EU:n alueella. On totta, että niihin maihin, jotka nyt ovat jäämässä Emun ulkopuolelle, kohdistuu suuri osa viennistä. Niissä maissa on menestytty vientiponnistuksin. Mutta katsootaan nyt niitä maita, joiden oletetaan tulevan mukaan euroalueeseen. Niiden potentiaali on 80 prosenttia koko EU:n bkt:stä ja siellä me olemmekin menestyneet todella suhteellisesti heikommin. Mutta siellä on neljä viidesosaa koko potentiaalista, yksi viidesosa jää ulkopuolelle. (Ed. Kemppainen: Kuinka paljon siellä on tuontipotentiaalia?) Kun me tällä alueella saamme huo-

mattavan määrän mahdollisuuksia lisää, niin se toki puoltaa liittymistä; tämä laaja alue antaa meille erinomaisia mahdollisuuksia, kunhan kykenemme kilpailemaan, mitä seikkaa en alkuunkaan epäile.

Puhutaan sitten kilpailuvolyymista. Siitä sijaitsee noilla ennustetuilla 11:llä EU-jäsenmaan alueella 70 prosenttia. Esimerkiksi Ruotsi edustaa vain 10:tä prosenttia kilpailuvolyymista Suomen kanssa. Me kilpailemme noiden 11 maan kanssa 70 prosentilla koko kilpailuvolyymista. Se on hyvin merkittävä asia. Olennaista on voittoa siellä, missä toistaiseksi on menestynyt heikosti, koska siellä on huomattavasti enemmän voitettavissa. (Ed. Kemppainen: Kilpailu on paljon vaikeampaa!)

Useassa puheenvuorossa on viitattu myös liittovaltioon. On tietysti selvää, että Emu tiivistää euroalueeseen kuuluvien maitten keskinäistä yhteydenpitoa, mutta liittovaltion hyvin keskeinen olemus on yhteiseen budjettiin pyrkiminen. Euroalueella vallitsee aivan eri käsitys. Päinvastoin, euroalueen ministerit ovat ehkä ponnekkaimmin olleet sulkemassa yhteistä budjettia, rajoittamassa sitä osuutta kansantaloudesta, joka kulkee EU-budjetin kautta.

Sen sijaan hämmästelini esimerkiksi ed. Pekkarista, joka viime perjantaina televisiossa lausui, että tietyin edellytyksin hän on valmis lisäämään EU-budjettia. Olen myös ymmärtänyt, että MTK, joka ilmeisesti on hyvin lähellä keskustapuoluetta, on varsin selkeäsanaisesti todennut, että maatalousbudjetti, joka on varsin suuri yhteinen budjettiohjelma, tulee säilyttää EU:n piirissä. Pyritäänkö nyt näillä puheilla liittovaltioon? (Ed. Pekkarinen: Me luotamme aluepolitiikassa enemmän EU:hun kuin tähän hallitukseen!) Raha- ja budjettivalta määrättelevät keskeisimmän liittovaltio-olemuksen. Samanaikaisesti ette voi olla pyrkimättä liittovaltioon ja kasvattamassa EU-budjetin määrää, nimittäin nämä pyrkimykset ovat täysin eri suuntaiset. (Ed. Pekkarinen: Tällä viisastelulla ei ole mitään merkitystä! — Ed. Gustafsson: Kannattaa kuunnella eikä pidä hermostua!)

Aika monessa puheenvuorossa, ehkei vähiten keskustan puheenvuorossa viitattiin myös niin sanottuihin markkinavoimiin.

En voi olla muistelematta noin vuoden takaisista Helsingin Sanomien erästä numeroa, jossa mies Manhattanilta, sijoittaja Soros, oli ehkä vahingossa tullut antaneeksi kaksi haastattelua saman lehden numeroon. Toisessa, kansainvälisessä jakeleossa olleessa hän kertoi, että tavallista

eurooppalaista ihmistä ei kuulla, kun ollaan muodostamassa Emua, se on poliittisen ja taloudellisen eliitin hanke. Mutta toisessa uutisessa, joka koski vain Suomea, häneltä oli kysytty, miten lieenee, kun Suomessa taas joku pelaa markkalla. Ovatko teidän sormenne tai rahanne pelissä mukana? Tähän hän joutui vastaamaan, että hän ei tiedä, ovatko ne, sillä hän ei tiedä, mitä hänen yhtiössään tässä suhteessa kulloinkin tehdään. Viiden miljoonan suomalaisen valuutan heiluttaminen oli ehkä alemman keskijohdon asia Manhattanilla. Tämän tapaisia puheenvuoroja Emua vastaan on käytetty.

Jos muistelemme vuoden 92 tapahtumia, jolloin itse asiassa ilmeisesti sama henkilö, mies Manhattanilta, järjesteli asiat niin, että markalta vietiin kate päältä ja matto alta, niin en usko, että meidän kannattaa kovin paljoa puhua markkinavoimista, (Ed. Korkea-osa: Markka oli silloin suuresti yliarvostettu!) että Emu avaisi markkinavoimille tilaa. Niillä on ollut tilaa, mutta Emu sulkee sitä pois. (Ed. Elo: Ministeri puhuu liian vanhoista ajoista!)

Ed. Penttilä kiinnitti huomiota tulevaan vaihtokurssiin, joka minusta olisikin aika hyvä keskustelun aihe. Haluan todeta, että siihen aikaan, kun markka kiinnitettiin ermiin, sille määriteltiin keskuskurssi. Ainoa kritiikki, joka silloin esitettiin, oli se, että kurssin olisi pitänyt olla ehkä hivenen heikompi. Tuolloinhan Suomen markan kurssi esimerkiksi suhteessa Saksan markkaan määriteltiin 3,04:ksi. Jos nyt haemme oikeaa arvoa, niin kuin ed. Penttilä sanoi, se taitaa päivän kurssin mukaan olla 3,03 eli hyvin lähellä tuota kurssia. En nyt kovasti lähtisi spekuloidaan markan arvoa suuntaan tai toiseen.

Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa näillä kommentteilla haluaisin kuitenkin toivoa, että asemista lähdetäisiin vähän liikkeelle ja mietittäisiin syvällisemmin nimenomaan valiokuntatyöskentelyn aikana sitä, miten Suomen edut parhaiten otetaan huomioon tässä vaiheessa, kun olemme euroalueeseen liittymässä.

Työministeri J a a k o n s a a r i : Arvoisa puhemies! Haluaisin korjata ed. Mauri Pekkarisen erittäin retorisesti käristetyn, valheellisen ja halpamaisen väitteen Suomen työllisyyskehityksestä. (Ed. Pekkarinen: Mikä numeroista oli väärä?) — Kaikki, ja jopa se lähtökohta, että vertailette vuoden 95 toukokuun lukuja tammikuun lukuihin. Näin tekee ainoastaan täydellinen tilastotolpo, enkä usko, että ed. Mauri Pekkarinen voisi siihen syyllystyä.

Työttömyys alenee Suomessa, vaikka laskettaisiin miten tahansa. Yksi erittäin keskeinen luku on työllisten määrä. Ed. Pekkarinen, työllisten määrä Suomessa on vuoden 95—97 eli viimeisen kahden vuoden aikana lisääntynyt 115 000 hengellä, kun työllisten määrä laski Esko Ahon hallituksen aikana 300 000 henkilöllä. Vaikka työttömyys nyt ei aivan puolittuisikaan, niin onhan se komea saavutus Lipposen hallitukselta, kun Ahon hallituksen aikana työttömyys kaksinkertaistui. (Ed. I. Kanerva: Mutta trendi tuli viimeisenä vuonna alas ihan samalla lailla kuin nytkin!)

Arvoisa puhemies! Työttömyys on kansallinen katastrofi, joka on edelleen liian korkealla tasolla, mutta asioiden paisuttelu ja vääristely ei edistä työttömien työllistymistä. (Ed. Pekkarinen: Mikä numeroista oli virheellinen, min. Jaakonksaari?) Tätä virheellistä ja valheellista tietoa levittää nyt keskusta, joka ilmeisesti käynnisti vaalikampanjansa tänä päivänä Keskisuomalaisen-lehdessä, joka väittää, että Suomessa on 690 000 työtöntä.

Tässä toteutuu vanha tarina eduskunnasta. Joskus vuosikymmeniä sitten eräs kansanedustaja oli väittänyt, että Pohjois-Karjalassa on ainakin miljoona työtöntä. Joku edustaja oli sitten epäillyt, että eihän siellä ole niin paljon asukkaitakaan. Ponteva kansanedustaja pisti epäilijälle luun kurkkuun sanomalla, että minä tarkoitinkin rosenteissa.

Jos työttömät lasketaan niin, että työttömiä ovat ne, joilla ei ole koko-aikaista työsuhdetta, jonka päättyessä, kun siirtyy eläkkeelle, saa kulkakellon, varmasti noihin lukuihin päädytään. Mutta jos työttömiksi lasketaan ne, jotka etsivät työtä ja jotka ovat rekisteröityneet työttömyyskortistoon, niin silloin työttömyysluvut ovat aivan erilaiset kuin tällä hetkellä.

Arvoisa puhemies! Minusta on erittäin tärkeää, että Emu-keskustelun yhteydessä käydään keskustelua työmarkkinoiden toimivuudesta, koska se on Emu-Suomessa suuri haaste. Tätäkin haastetta on hallituksen puolesta lähestytty selvittämällä hyvin monipuolisesti ja tarkkaan, minkälaisia eri haasteita työmarkkinat Emu-olosuhteissa joutuvat vastaanottamaan.

Työhallinnossa valmistui vuoden 96 alussa hyvin laaja-alaisen työryhmän työ, jossa arvioitiin sisämarkkinoiden, Emun kolmannen vaiheen vaikutuksia Suomen työmarkkinoihin. Näitä haasteita on eri tavalla vastaanotettu. Nyt esimerkiksi puskurirahastojen ja valtiontalouden vahvistumisen avulla jo valmistaudutaan

kovaa vauhtia Emu-Suomessa elämiseen. Työeläke- ja työttömyysturvajärjestelmiin rakennettua suhdannepuskurit ovat mainettaan parempia, vaikka eivät ne järin suuria ole, mutta ne ovat erittäin hyvä pohja ja alku laajempien suhdannepuskurien kehittämiseksi.

Emu-maailmassa tarvitaan toki myös EU-tasoisia järjestelyjä työllisyyden hoitamiseksi. Tässä suhteessa myös Suomi voi ylpeillä siitä, että hyvin paljon Pohjoismaitten ja myös Suomen oman EU-politiikan seurauksena työllisyys on nyt Amsterdamin sopimuksen mukaisesti nostettu Emu-kriteerien rinnasteiselle tasolle. Komissio tulee seuraamaan nyt tarkasti, millä tavalla eri jäsenmaat noudattavat EU:n työllisyysuupukokouksen suuntaviivoja. Suomikin maaliskuun ensimmäiseen viikkoon mennessä laatii oman toimintaohjelmansa, millä tavalla erityisesti nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyttä saadaan lasketuksi.

On todellakin tärkeää ottaa EU-instrumentit ja työllisyysuupukokouksen suuntaviivat huomioon erityisesti rakennerahastouudistuksessa, jota parhaillaan myös valmistellaan.

Me tarvitsemme Suomessa erityisesti osaamista laatuopuskureita. Tarvitaan tuottavuuden ja tietotaidon kohottamista, tuotteiden laadun parantamista tuotantorakenteen monipuolistamiseksi. Tämän linjan hallitus on ottanut, kun panostetaan erityisesti tutkimukseen ja tuotekehittelyyn. Tämä on linja, osaamiseen panostaminen. Se on arkipäivää Emu-maailmassa, ja myös elinikäisen oppimisen strategia ja huomattavasti käytännönläheisemmän järjestelmän luominen kuin mitä tällä hetkellä on kyllä on paras tapa valmistautua Emu-oloihin. Osaaminen on Suomelle kuin Norjalle öljy tai Etelä-Afrikalle timantit, ja osaamisen kautta kyllä tulevaisuudessakin Emu-maailmassa pärjätään.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Jaakonsaarelle ensiksi. Soitin johtamanne ministeriön tilastoyksikköön ja kysyin, mikä oli työttömien määrä toukokuussa 95 ja mikä se on tuoreimman tilaston mukaan. Kertaan vielä nämä luvut. Olen tarkistanut vielä muualtakin, että nämä luvut pitävät paikkansa. Toukokuu 95 448 195 ja tammi-kuu eli tuorein tilasto tältä vuodelta 405 416. Ministeri Jaakonsaari, te voitte ja teillä on oikeus selittää, mutta luvut ovat nämä. Ehkä selityksiä löytyykin, en sitä kiistä, mutta luvut vielä kertaalleen ovat nämä.

Mitä tulee ministeri Niinistön puheenvuo-

roon, jossa hän viittasi siihen, mitä Ahon hallitus sanoi Emu-kriteereistä tai Maastrichtin sopimuksesta, toistan, että Ahon hallitus tunnusti ja keskusta tunnustaa edelleenkin Maastrichtin sopimuksen kriteerit. Kysymys ei ole siitä. Nyt on kysymys siitä, että eduskunta on käyttämässä sitä valtuutusta, jonka se itse itselleen jätti silloin, kun Suomi liittyi EU:n jäseneksi. Meillä on tilaisuus ja mahdollisuus arvioida, onko Suomi siinä kunnossa, että se pärjää syntyvässä yhteisvaluutta-alueessa. Meillä on tilaisuus arvioida, onko syntyvä yhteisvaluutta-alue meidän intressiemme kannalta sopiva vai huonommin sopiva, ja keskustan kanta on se, minkä äsken täällä aiemmin sanoin.

Mitä tulee vielä EU:n jäsenyyden hakemiseen, mistä ed. Zyskiewicz puhui, sanon ja toistan senkin, että EU-jäsenyydenkin hakemispäätös oli tärkeä päätös, ja vaikka se kuului Ahon hallituksen toimivaltaan, Ahon hallitus halusi tuoda sen tiedonannolla tänne. Mutta vielä kerran: Itse päätöksen EU:hun liittymisestä silloinen hallitus toi ensin kansanäänestykseen ja sen jälkeen koko eduskunnan päätettäväksi, joka 2/3 enemmistöllä asiasta päätti.

Arvoisa puhemies! Ed. Zyskiewicz, tässä asiassa Lipposen hallituksen omaksuma menettely on aivan toista maata kuin Suomen EU-jäsenyydestä päätettäessä.

Työministeri J a a k o n s a a r i: Arvoisa puhemies! Toukokuun ja tammikuun tilastoja ei koskaan voi verrata toisiinsa. Minä toivon, että ed. Pekkarinen tulee tänne ensi toukokuussa ja vertaa tämän vuoden toukokuun ja viime vuoden toukokuun tilastoja. Jokainen, joka rehellisesti haluaa tarkastella tilastoja — tietenkin harhauttamistarkoituksessa voi tarkastella tuolla tavalla ja tulla tuohon tulokseen — tekee niin, mutta palataan toukokuussa tähän keskusteluun. Haluan todeta sen vielä kerran, että meillä työllisten määrä on todellakin kahdessa vuodessa noussut 115 000:lla, kun silloin kun ed. Mauri Pekkarinen oli hallituksessa, työllisten määrä väheni 300 000:lla. Nuorisotyöttömyys on puolittunut runsaan 100 000 nuorisotyöttömän tasosta alle 50 000:n, joten kyllä nämä ovat komeita saavutuksia.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö: Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen, te kinaatte asiasta, josta ei ole erimielisyyttä. Mutta minä halusin kysyä, miksi edellinen hallitus antoi sellaisen selvän sanoman EU-jäsenyysneuvottelujen aikana

sopijakumppaneille, muille EU-maille, että Suomen hallitus suhtautuu asiaan nyt niin, että me täytämme kaikki kriteerit ollaksemme mukana ensi vaiheessa. Miksi tällä tavalla? Onko siinä vain siitä kulttuurista nyt kysymys, että täällä puhutaan toista ja kentillä vähän muuta?

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi ilmaisi tuossa yhteydessä, hakemisen yhteydessä, sen pyrkimyksen, joka oli Maastrichtin sopimuksen mukainen. Se oli aivan oikea, ja oli oikein menetellä ja ilmaista sillä tavalla. Mutta vielä, ministeri Niinistö, tässä tilanteessa, missä nyt eletään, kysymys on siitä, että me olemme käyttämässä vielä toistamiseen sanottuna sitä päätösmahdollisuutta, jonka me itse itsellemme varasimme. Meidän mielestämme, korostan, keskustalaisten mielestä, syntyvä yhteisvaluutta-alue ei ole meidän intresseitämme parhaiten palveleva.

Te äsken perustelitte sitä, että on hyvä, että eteläisen Euroopan maat tulevat mukaan Emuun. Minä voisin kysyä, jos minulla olisi kysymisen mahdollisuus, (Ed. Lamminen: Antakaa mennä vain, älkää hävetkö!) onko niiden maiden mukaan tuleminen edullisempaa Suomen kannalta kuin Pohjoismaiden, meille läheisten, meidän kaupparamme kannalta tärkeiden maiden mukaan tuleminen tai ulos jääminen. Nyt viimeksi mainitut jäävät ulos. Se on meidän mielestämme Suomelle tappio, ja mukaan tulevat sellaiset maat, joiden kanssa Suomen talouden rakenteet, Suomen suhdannehäiriöiden historia, Suomen työmarkkinatraditiot, kaikki nämä ovat erilaisia meillä kuin eteläisen Euroopan maissa. Kyllä Suomi sopii paljon paremmin yhteen EU:n pohjoisen blokin kanssa. Nyt se jää Emun ulkopuolelle, kuten kaikki tiedämme.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Ei koukusta pääse sillä, että muuttaa syöttiä. En minä ole vertaillut näitä maita keskenään, mutta minä olen ihmetellyt sitä sävyä, että ryhmäpuheenvuorossa annetaan sellainen väite, jonka mukaan jotkin maat hoitelisivat asioitaan huolimattomasti tavoilla, jotka eivät kuulu meikäläiseen kulttuuriin, ja kuitenkin nuo maat ovat selkeästi tehneet varsin mittavan työn taloutensa eteen. Tätä sävyä minä ihmettelin ja ihmettelen edelleenkin.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole, en varmasti ole epä-

röinyt niitä hyviä pyrkimyksiä, mitä eteläisen Euroopan mailla on ollut taloutensa kuntoon panemiseksi. Ne ovat onnistuneet siinä työssä varsin hyvin. Mutta, ministeri Niinistö, ei se työ ole merkinnyt sitä, että näiden eteläisen Euroopan maiden talouden rakenne olisi muuttunut paremmin Suomen intressien kannalta yhteensopivaksi. Ei se sitä ole merkinnyt tietystikään. Siihen minä kiinnitin puheenvuorossani huomion ja sanoin, että meille olisi monin verroin edullisempaa, että me kulkisimme yhteisvaluuttatarkaisussa samaa jalkaa kaltaistemme maiden kanssa, joita ovat ennen kaikkea Ruotsi, Norja, joka on EU:n ulkopuolella, Tanska ja myös Iso-Britannia. Tämä oli sanomani. En halunnut moittia eteläisen Euroopan maiden hyviä pyrkimyksiä asiassa.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Jos euroalue muodostuu siinä laajuudessa kuin tällä hetkellä oikeastaan useimmat ennustajat arvioivat eli toisella kymmenellä maalla, noitten maitten volyymi koko Euroopan unionin alueen kansantuotteesta on 80 prosenttia. Jos sitten, niin kuin ed. Pekkarinen todisteli, noissa maissa ovat taloudet osapuilleen kunnossa, se on kyllä mittava mahdollisuus suomalaiselle yritystoiminnalle ja sitä kautta myös suomalaiselle työnteolle olla mukana, sisällä, sellaisilla markkinoilla, joilla me aikaisemmin olemme aika huonosti olleet mukana. Ei pidä vähätellä 80:tä prosenttia kokonaisuudesta.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kristillisen liitto on jo vuosia esittänyt, että yhdeksi Emu-kriteeriksi pitäisi ottaa työttömyys. Me olemme myös ilmoittaneet, että se voisi olla aivan samanlainen kuin määräys inflaatiosta ja korosta eli tietty prosentti yli kolmen parhaan keskiarvon.

Ministeri Jaakonsaari, te sanoitte, että Suomen ansiosta työllisyys on nostettu Emu-kriteerien rinnalle. Olisi todella mielenkiintoista kuulla, onko työllisyys nyt nostettu, niin kuin te väittätte, muitten Emu-kriteerien rinnalle ja täyttääkö Suomi silloin nämä kriteerit. Minä pelkään, että te puhutte nyt semmoista tekstiä, joka ei oikein pidä paikkaansa. Työllisyydestä on kyllä Emussa puhuttu mutta ei ole nostettu Emu-kriteeriksi eikä Emu-kriteerien rinnalle.

Jos vielä katsoo, miten Suomi on työttömyyden hoitanut, kun sitä vertaa siihen, miten se on hoidettu esimerkiksi Ruotsissa, joka jää Emun ulkopuolelle ja jossa on ollut hieman korkeampi

korko, hieman korkeampi inflaatio, niin siinä maassa työllisyys on hoidettu paljon paljon paremmin kuin meillä. Johtuuko se mahdollisesti siitä, että he ovat tietoisesti jättäytyneet Emun ulkopuolelle ja panostaneet työllisyyden hoitamiseen? Meillä se on erittäin huolestuttavassa tilanteessa edelleen.

Työministeri J a a k o n s a a r i : Arvoisa puhemies! Ruotsi ei koskaan ole kokenut sellaista talouskriisiä, minkä Suomi koki 90-luvun alussa. Se oli Euroopan taloushistorian syvin lama, ja silloin Suomesta hävisi todellakin yli 300 000 työpaikkaa. Se on erittäin rankka asia, mutta nyt siitä ollaan toipumassa. Se oli Euroopan taloushistorian syvin lama, ja nyt voidaan todeta, että nyt, 90-luvun loppupuolella, Suomi tekee siinä suhteessa eurooppalaista taloushistoriaa, että me olemme yksi nopeimmin kasvavia kansantalouksia ja myös työttömyys alenee nopeasti. Minusta on turha vähätellä näitä saavutuksia. Meidän täytyy yhteisesti tunnustaa, että työttömyys on edelleen liian korkea, ja tähän tarvitaan vielä lisää ponnisteluja.

Yksi tällainen ponnistelun kohde oli se, että Euroopan unionin perustamissopimukseen tuli Amsterdamin kokouksen seurauksena työllisyys yhtä tärkeäksi politiikan painopistealueeksi kuin talous. Tämä on erittäin tärkeä vaihe, kun kaikki Euroopan unionin maat nyt tekevät tämän työllisyysuippukokouksen pohjalta toimintasuunnitelmia, joissa erityisesti nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyttä pyritään painamaan alas.

Vaikka tämä eroaa tietenkin Emu-kriteereistä niin, että sen täyttämättä jättäminen ei aiheuta sanktioita, varmasti komissio ja kansalaiset tulevat seuraamaan sitä, mitkä työllisyysuippukokouksen konkreettiset seuraukset ovat. Tämä oli hyvin tärkeä vaihe, ja siihen vaiheeseen ja siihen poliittiseen valintaan Suomi oli ratkaisevasti vaikuttamassa, että työllisyys on Emu-kriteerien rinnalla.

Ed. A l h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hyvin tyytyväinen siitä, että ministeri Niinistö kiinnitti huomiota samaan asiaan, mikä mielestäni on myöskin tärkeä, eli että keskustan ryhmäpuheenvuorossa jollakin tavalla tuotiin vastakkainasetteluna etelä ja pohjoinen. Ainakaan eurooppalaiset sosialidemokraatit eivät tällaista vastakkainasettelua voi hyväksyä.

Jos kuunteli tarkkaan ed. Pekkarisen vastauspuheenvuorot, niistä saisi sellaisen käsityksen,

että Suomi olisi jotenkin nyt koekaniinina Emussa, kun muut sen kaltaiset taloudet ovat jäämässä ulkopuolelle. Tämä ei mielestäni missään määrin pidä paikkaansa. Se tullaan näkemään silloin, kun aikanaan katsotaan taloustilannetta, ihan vielä tämän kevään kuluessa.

Voi myöskin ehkä ihmetellä, mistä mahtaa johtua ruotsalaisten yritysten kiinnostus investoida Suomeen ja hankkia suomalaista omistusta. Eiköhän silläkkin taida olla jotain tekemistä sen asian kanssa, että Suomen politiikka suhteessa Raha- ja talousliittoon on selkeä, kun taas Ruotsissa se on vähän odottelevaa. Kaikkihan me kuitenkin sen tiedämme, että ruotsalaiset yritykset tulevat liittymään sillä tavalla Emun todellisuuteen, että tulevat euroa käyttämään.

Toinen huomautus keskustan ryhmäpuheenvuoroon liittyy kansanäänestysnäkökohtiin. Mielestäni ed. Zyskoviczin pöytäkirjalainaukset olivat kyllä poikki ja pinoon asiassa, mutta jotenkin myöskään ei voi olla huomaamatta sitä, että todellakin kansanäänestysvaatimukset lisääntyvät viikko viikolta, mitä mahdottomammaksi sellaisen järjestäminen käy. Ehkä se on vastuun pakoilua, koska muistan oikein hyvin edellisen hallituksen ajalta, jolloin olin oppositiopuolueiden joukossa, että syntyi yhteinen näkemys myöskin keskustan puolelta siitä, että asia on niin vaikea, että siitä ei voi neuvoa-antavaa kansanäänestystä järjestää. Mutta se on tietysti helppotunut, ehkäpä.

Vielä lopuksi haluaisin sanoa ed. Soininvaaran puheenvuoron johdosta, kun hän mielestäni aivan hyvin kuvaili mustaa euroa ja vihreää euroa. Siinä oli vain sellainen virhe, että vihreä euro on tosiasiallisesti punainen euro. Nimittäin kyllä sosialidemokraattisten puolueiden panos Euroopan unionin kehitystyössä on ollut erityisesti työllisyyden ja sosiaalisen eheyden korostaminen. Monta kertaa käy vain niin, että me teemme työt, mutta emme uskalla kantaa kunniaa. Mutta minäpä väitän, että näin on, että punainen euro on kyseessä.

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En lähde värikeskusteluun, mutta sen sijaan haluaisin hieman kommentoida käytettyjä puheenvuoroja siitä, kuinka suuri riski sisältyy siihen, että menetetään mahdollisuus itsenäiseen rahapolitiikkaan.

Niinä aikoina, kun oli valuuttasäännöstely ja muutenkin säännöstelty talous, voitiin aika helposti aina talous tervehdyttää sillä, että devalvoitiin elikkä otettiin kansalta ja annettiin suuryri-

tyksille ja saatiin talous kuntoon. Mutta sen jälkeen kun rahamarkkinat vapautuivat, tämä keino on ollut aika heikko.

Itse asiassa, jos katsoo, miten itsenäinen rahapolitiikka onnistui meidän historiamme suurimman laman aikana, jolloin tietysti laman aikana pidetään korot alhaalla ja rahamarkkinat keveinä, silloin oli Suomen historian korkeimmat reaalikorot. Se ei suinkaan johtunut siitä, että hallitus olisi ollut harvinaisen typerä tai osaamaton, vaan siitä, että Suomen Pankki kertakaikkisesti noissa oloissa oli aivan liian heikko yksikkö hoitamaan itsenäistä rahapolitiikkaa. Noina aikoina myös Englannin keskuspankki oli aivan liian heikko hoitamaan itsenäistä rahapolitiikkaa, ettei se pieni taseitten vahvistaminenkaan siinä mitään auta.

Sitten haluaisin kommentoida nuorsuomalaisten minusta todella järjestyttävää puheenvuoroa, että parasta eurossa on se, että se käynnistää verokilpailun ja alkaa rapauttaa tällä tavalla hyvinvointivaltion veropohjaa ja vie hoitajat sairaaloista ja opettajat kouluista. Toivon vain onnea ja menestystä keskustan, kristillisten ja nuorsuomalaisten ohjelmalliselle yhteistyölle.

Viimeisenä kommentoisin keskustelua toukokuun ja tammikuun työttömyyslukuista. Niin kuin ed. Pekkarinen ja kaikki muutkin täällä tietävät, työttömyyslukuissa on aika suurta kausivaihtelua. Ihme, että ed. Pekkarinen ei tullut soittaneeksi Ilmatieteen laitokselle. Hän olisi havainnut, että toukokuussa hallituksen alkaessa oli paljon lämpimämpää kuin tammikuussa 1998.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Pekkarinen halusi tehdä suuren eron Ahon hallituksen tiedonantomenettelyn ja Lipposen hallituksen tiedonantomenettelyn välillä. On totta, että kun Ahon hallitus antoi tiedonannon eduskunnalle EU-jäsenyyden hakemisesta, oli kyse todellakin jäsenyyden hakemisesta. Mutta mitä pääministeri Aho sanoi tuosta hakemisesta? Siitä todistavat eduskunnan pöytäkirjat. Pääministeri Aho sanoi seuraavaa: "Herra puhemies! Päätös Euroopan yhteisön jäsenyyden hakemisesta on yksi itsenäisen Suomen suurimmista ja kauaskantoisimmista linjaratkaisuista."

Siis näin sanoi pääministeri Aho, kun hallitus antoi eduskunnalle tiedonannon. (Ed. Kemppainen: Aho sanoi paljon muutakin!) — Sanoi hän paljon muutakin, mutta tämä oli harvinaisen fikusti sanottu, koska toisin kuin ehkä ed. Pekkarinen,

emme me muut kuvittele, että jäsenyyttä haetaan noin vain huvin vuoksi ja varsinaiset päätökset tehdään erikseen. Totta kai lopullinen päätös tehtiin kansanäänestyksen jälkeen eduskunnassa, mutta se historiallinen, kauaskantoisen päätös, mistä pääministeri Aho puhui, oli juuri jäsenyyden hakeminen, ja se tuotiin eduskuntaan ratkaistavaksi tiedonantomenettelyssä.

Mitä tulee ed. Pekkarisen varsinaiseen ryhmäpuheenvuoroon, hän antoi ymmärtää, että jos Emu-olosuhteissa valuutta ei voi joustaa, joudutaan joustamaan muulla tavoin, leikkaamaan köyhiltä ja sairailta, ottamaan kaikkialta, aluepolitiikasta, maataloudesta ja muualta. On pakko kysyä, ed. Pekkarinen: Miten toimitaan Emun ulkopuolella, kun rahat eivät riitä? Silloin joudutaan aivan samalla tavalla tekemään välttämättömiä säästöjä. Tämä osoittaa, että säästöt eivät johdu Emusta vaan siitä, että rahaa ei ole. Jos ja kun jäsenyys Emussa parantaa Suomen talouden menestymisen edellytyksiä, se parantaa myös edellytyksiä pitää huolta valtiontaloudesta ja pitää huolta kansalaisten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä huomaan, että tuolloinen pääministeri Aho puhui hyvin. (Naurua) Ratkaisu jäsenyyden hakemisesta oli todella tärkeä asia, ed. Zyskowitz, Suomelle. Ja vaikka sen hakemuksen jättäminen kuului hallituksen päättävältä, hallitus halusi tuoda sen asian tiedonannolla eduskuntaan. Mutta, ed. Zyskowitz, kyllähän te nyt ymmärrätte, että sen hakemusprosessin liikkeelle paneminen ja neuvotteluista vaihtoehtoista päätöksen tekeminen ovat kaksi eri asiaa. Ja päätöksen tekemisen siitä, mennäänkö mukaan vai ei, toisin kuin teidän hallituksen nyt toimii, Ahon hallitus alisti ensin kansanäänestykseen ja sen jälkeen kahden kolmasosan enemmistöllä tässä talossa päätettäväksi. Ed. Zyskowitz, menettelyllä tuolloin ja menettelyllä nyt on ero kuin yöllä ja päivällä.

Mitä tulee ed. Alhon puheenvuoroon siitä, että te vähättelette yhteisvaluutta-alueen sopivuuden merkitystä niin kuin ministeri Niinistökin, en malta olla palauttamatta teille mieleen, että sekä Ruotsin Emu-selvitysryhmän, jota johti professori Calmfors, kuin myös Suomen professoriryhmän, jota johti professori Jukka Pekkarinen, molempien näiden työssä todettiin hyvin merkittäväksi asiaksi se, onko syntyvä yhteisvaluutta-alue Suomen tapauksessa Suomen kannalta tai Ruotsin tapauksessa Ruotsin kannalta

sopiva vaiko ei. Molemmissa tutkimuksissa laskettiin jopa indeksit siitä, kuinka yhteensopiva esimerkiksi Suomi on tiettyjen muiden EU-jäsenmaiden kanssa tai kuinka yhteensopiva Ruotsin talous on muiden EU-maiden kanssa. (Ed. Kemppainen: Te suljette silmät!) — Te suljette silmät, kuten hyvin takaa sanottiin, tältä kysymykseltä.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itse asiassa ed. Pekkarisen puheenvuoro herättää kolmenlaisia kysymyksiä.

Ensimmäinen liittyy siihen, missä Aho on. Puheenjohtaja Aho on hyvin linjakas ollut puheissaan ja teoissaan ymmärtääkseni, jos hän pitää ne puheensa ja tekonsa, mitä hän pääministerinä esitti. Linaan hänen puhettaan: "Kansalliset päätökset Suomen osallistumisesta Emun kolmanteen vaiheeseen tehdään aikanaan eduskunnassa ja hallituksessa. Tämän olemme neuvotteluissa Euroopan unionille ilmoittaneet." Ei mistään kansanäänestyksestä tässä vaiheessa pääministeri Aho puhunut eikä ollut vailla kansanäänestystä. Jostakin kummasta syystä se nyt on esillä, mutta eipä ole silloinen pääministeri, nykyinen edustaja Aho vaatimassakaan sitä. Hän on hyvin ilmeisesti omalla linjallaan ja sitoutunut siihen.

Toinen asia, joka liittyy samaan keskusteluun, on keskustapuolueen linja tiedosta ja siitä, mitä tietoa on saatu. Tämä on sitaatti ryhmäpuheenvuorosta: "Maastrichtin sopimus edellyttää, että EU pyrkii toteuttamaan yhteisen rahan ja rahapolitiikan Emun puitteissa." On se kummallista, että sitä tietoa ei ed. Pekkarisen ja ryhmäpuheenvuoron mukaan ole ollut. Minusta tämä on täysin käsittämätöntä ja epä johdonmukaista sekä epälinjallista puhetta. Mutta täytyy sanoa, että ed. Aho varmasti on linjallaan, koska hän ei osallistu tähän keskusteluun.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Tässä ollaan näköjään menossa taas siihen väittelyyn, mikä on oikea menettelytapa. Kannataisi ehkä taas kerran palata siihen, mikä on oikea ratkaisu menettelytapojen jälkeen.

Vetäytyminen Ruotsin ratkaisun taakse on hyvin mielenkiintoinen, jälleen kerran. Ruotsin hallitus ilmoittaessaan, että Ruotsi ei lähde tässä vaiheessa mukaan, ei kyllä viitannut yhteenkään taloudelliseen perusteluun. Päinvastoin Ruotsin hallitus perusteli ratkaisunsa puhtaasti poliittisin argumentein viittamatta edes selvitysryhmän

työhön siinä yhteydessä. Tämä oli aika merkillepantavaa.

Isossa-Britanniassa puolestaan aivan selvästi hallitus on indikoinut, että tilanne on muuttumaan päin. Jälleen kerran saattaa olla poliittisia syitä, ettei se muutu päivässä, viikossa tai kuukaudessa, mutta jälleen kerran poliittisia syitä.

Tanskassa kysymys on yksistään kansanäänestyksestä, josta Tanska teki varauksen.

Itse asiassa yksikään ulkopuolelle jäävä maa ei ole tullut selkeästi ilmoittamaan, että syy ulkopuolelle jäämiseen on taloudellisissa seikoissa. Näin ilmeisesti Kreikan kohdalla joudutaan toteamaan, koska se ei täytä kriteerejä, mutta poliittiset syyt ovat määritelleet ulkopuolelle jäämistä, taloudelliset syyt primääristi määrittelevät Suomessa sisäpuolelle menon.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Niinistö totesi, että on vähän kaivauduttu, ei nyt "juokshautoihin", mutta vanhoihin mielipiteisiin. Tuntuu kyllä siltä, ettei hallituksen kanta paljon ole kypsynyt, siinä määrin kuitenkin samoja perusteita käytetään, kuin tähänkin asti.

Mutta varsinainen asia, johon ajattelin ministeri Niinistön puheenvuorossa puuttua: Puhuitte miehestä Manhattanilla ja siitä, että ilmeisesti alempi keskiluokka keinottelee eikä johto sitten edes tiedäkään. Kyllähän kaiken kaikkiaan siinä kysymyksessä, minkä nostitte esille, on kysymys talouden keskittymisestä. Päätöksiä tehdään yhä kauempana ihmisistä, yksittäisistä työntekijöistä, yksittäisistä kansalaisista jne. Joudun kyllä toteamaan, ettei ilmeisesti teilläkään ole vastaus tähän kysymykseen. Uskallan väittää, ettei myöskään euro ole vastaus tähän kysymykseen. Tämän asian kanssa ollaan voimattomia. Vastausta vaikeaan kysymykseen etsitään menemällä yhä pitemmälle siihen suuntaan, jossa tapahtuu tämän kaltaista keskittymistä, myös, niin kuin voidaan politiikan puolella puhua, liittovaltiokehitykseen, joka on tähän kuitenkin kuitenkin sisäänrakennettu.

Ministeri Jaakonsaari saikin tässä jo vastaus ta työttömyyden nostamisesta Emu-kriteerien rinnalle. Voihan se olla, että se ajatuksellisesti on rinnalla, mutta eihän siitä dokumenttia sillä tavalla ole, että pitäisi asiaa jollakin tavalla ni-

menomaisesti seurata. Uskaltaisinkin väittää, että pienyrityttäminen kohtuullisilla kustannuksilla jatkossakin on Suomen tärkeimpiä tekijöitä, mutta tässä suhteessahan Suomi ei niin tavattoman aktiivinen ole EU:ssa ollut, niin kuin näkyy myös suhtautumisessa arvonnäköverokysymykseen.

Ed. Olin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ministeri Niinistö on toistuvasti kyennyt perustelemaan hallituksen esityksen muun muassa toteamalla, että lisäselvityksiä on tähän asiaan nyt todella tehty riittävästi. Kysymys on vain siitä, että niihin halutaan perehtyä ja tehdä niistä sitten oikeat johtopäätökset.

Samoin hän totesi, että Suomi saa mahdollisuuksia. Olen tästä samaa mieltä ja samalla Suomi ei menetä mahdollisuuksia. Sekin on tärkeää todeta.

Edelleen jatkan, arvoisa puhemies, että ministeri Niinistö on aivan oikeassa todetessaan, että oppositio argumentoinnillaan näyttää olevan suljetun talouden kannalla tilanteessa, jossa elävä maailma elää muuhun suuntaan. Emu todella tiivistää yhteistyötä jäsenvaltioiden kesken, mutta se ei vie unionia liittovaltioon. Siihen olemme kuulleet valtiovarainministerin asialliset perustelut.

Haluaisin, arvoisa puhemies, myös todeta, että ministeri Jaakonsaari on oivallisesti esittänyt, että Emun vaikutuksilla ei pitäisi pelotella työttömyyden suhteen. Se on nimittäin, kuten hän toteaa, spekulatiota, ja sellainen pelottelu on vailla todistusperustaa. Ministeri Jaakonsaari on aivan oikeassa, että työllisyyttä korostettiin viime kesäkuun Amsterdamin kokouksessa juuri sillä tavalla, johon Suomi jäsenvaltiona on pyrkinyt.

Ed. Kaarilahti (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan totta, että tämän asian yhteydessä pitäisi puhua enemmänkin päätöksenteon sisällöstä kuin menettelytavasta. Mutta en voi olla kummastelematta ed. Pekkariäsen väitettä siitä, että tiedonantomenettelyllä ei oteta kantaa Emuun, kuten edustaja totesi.

Jos katsotaan perustuslakivaliokunnan lausuntoa vuodelta 97, siinä todetaan, että tiedonantomenettely on pätevä tämän asian päätöksentekemuotona. Olen kyllä samaa mieltä, että lakiesitys olisi ollut ehkä järkevämpi, jos siihen olisi pystytty muotoilemaan oikean sisältöiset pykälät.

Tiedonantomenettelyssä lienee ongelmana oppositiolla se, että siinä annetaan samanaikaisesti myös hallitukselle luottamus. On selvää, että ne oppositiopuolueen tulevaisuutta ajattelevat ihmiset, jotka kannattavat Emun kolmannen vaiheeseen menemistä nyt ensimmäisessä junassa, eivät silloin pysty tiedonantoonestuksessa ottamaan positiivista kantaa Emu-jäsenyyteen.

Mitä tulee neuvoo-antavan kansanäänestysten käyttämiseen tässä kysymyksessä, ihmettelen, mikä rooli eduskunnalla on, jos se ei pysty näin perusteellisen selvitystyön jälkeen, jonka ministeriö on tehnyt kaikkine lisäselvityksineen, ottamaan siihen kantaa ja kantamaan vastuuta, vaan perääntyy kansalaisten selän taakse.

Ed. Laaksolahti (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Mielestäni kysymys, jonka valtiovarainministeri Niinistö puheessaan otti esille, on yksi olennaisimmista. Ministeri Niinistö sanoi, että Emulla meillä on mahdollisuus poliittisesti ohjata markkinavoimia. Kun veljet vasemmalla usein väittävät, että Emusta ikään kuin muodotuu vastapaino markkinavoimille, niin sallinette, että olen aivan kokonaan toista mieltä asiasta.

Oma käsitykseni on, kun tutustuu Maastrichtin sopimukseen, että Maastrichtin sopimus nimenomaan kieltää jäsenmaiden ja kolmansien maiden välisten pääomaliikkeiden rajoituksen. Itse asiassa Maastrichtin sopimus lisää markkinavoimien ja pääomaliikkeiden vapautta, ei rajoita niitä. Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että Rahaliitto ei poista esimerkiksi pörssi- tai kiinteistökeinottelua, vaan helpottaa ja vahvistaa pörssi- ja kiinteistökeinottelua. Sijoitusten tekeminen pörssiin tai niiden vetäminen pois pörssistä on Emu-maiden välillä entistä helpompaa, koska sijoitukset voi tehdä kotimaan valuutassa eikä valuuttariskiä enää ole.

Ministeri Niinistö, kun te viittaatte valuuttakeinottelijaa Sorokseen, niin kyllä kai me olemme yhtä mieltä siitä, että valuuttakeinottelu ei ole ongelma itsenäisen valuutankaan oloissa, jos talouden perustekijät ovat muuten kunnossa. Valuuttamarkkinoiden sudethan iskevät juuri niihin lammaslauan heikoimpiin jäseniin, joiden talous on heikko ja epävakaa ja joilla ennen kaikkea on epärealistisella tasolla oleva valuuttakurssi. Tässä mielessä mielestäni se, mistä nyt pitäisi keskustella, on se, suitsittaako Emu-jäsenyyden markkinavoimia vai ei. Oma kantani on se, että päinvastoin, markkinoiden valta Emun myötä lisääntyy.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä jatkaa siitä, mitä ed. Laakso äsken totesi, koska minäkin olisin aloittanut puheenvuoroni muutoinkin viittauksella Maastrichtin sopimukseen ja siihen, että siinä nimenomaan tuetaan pääomaliikkeitä ja kehoitetaan estämään niiden rajoitukset.

Kun arvoisa ministeri Niinistö pätkäili sitä, että on pyöritelty vanhoja asetelmia, niin yksi alue, joka jäi kokonaan ryhmäpuheenvuoroissa käsittelemättä, oli se, millä tavalla tämä ajatus ja rakennelma on toteutunut EU-jäsenyydessä kolmen vuoden aikana. Se on toteutunut Suomen kohdallakin sillä tavalla, että kun ennakkoon odotettiin, että virta investoinneissa käy Suomeen päin, niin se on käynytkin juuri päinvastoin. Se on kuin Norrbackin Raippaluodon silta, kun silta saatiin valmiiksi, ihmiset muuttivat pois. Tässä käy vähän samalla tavalla, että pääomat virtaavat muualle.

Täällä käytyyn työvoimapolitiittiseen keskusteluun liittyy olennaisesti se, että jo nyt tämän kolmen vuoden aikana on havaittu, että elintarviketaloudessa on uhattuna kymmeniätuhansia, ehkä parisataatuhatta työpaikkaa. Jos ne tulevat työttömien armeijaksi lisukkeena, niin pohja todella romahtaa. Tätä olisin myös suonut tiedonannon perusteluosassa käsiteltävän, siis hahmoteltavan kokemusta, joka meillä on kolmen EU-jäsenyyvuoden tuloksena.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässähän käy niin, että jokaisen suomalaisen raha nyt vaihtuu, ministeri Niinistö, Paattisten mummonkin raha tässä vaihtuu, kun Suomi menee Emuun ensimmäisessä vaiheessa. Sen takia olisi hyvin tärkeätä, että päätös kytkettäisiin kansalaismielipiteeseen ja siitä käytäisiin riittävä keskustelu Suomessa ja että se ei tapahtuisi näin teknisenä, osin ylimielisenä suorituksena, kuin se hallituksen taholta nyt tapahtuu. Koko hallitus vastaa, jos ja kun tulee ongelmia Emussa ja kun meillä ei ole riittävästi tätä päätöstä kytketty kansalaismielipiteeseen, kaikista vaikeuksista, joita siitä seuraa.

Hallitus esittää, että Suomen pitää olla aktiivinen Eurooppa-politiikassa ja mennä EU:n ytimeen, että tämä on edistysellistä politiikkaa. Näinhän tietysti voidaan ajatella mutta samalla hallitus on tässä Suomen omassa politiikassa hyvin vanhoillinen. Kun meidän pitäisi nyt parantaa työllisyyttä, niin eihän esimerkiksi viimeisessä tuporatkaisussa tai talousarvion kokonaisuudessa ole ainuttakaan, arvoisa puhemies, ei ai-

nuttakaan yrittäjyyttä parantavaa toimenpidettä. Tämän vuoden veroratkaisussa ei ollut ainuttakaan työllisyyttä edistävää ratkaisua. Ensi vuoden osalta ratkaisut ovat hyvin marginaalisia. Suomen työllisyys ei parane vakauttamalla, jos tässä haetaan vakauttamista, vaan se paranee uudistusten kautta, työllistämistä ja yrittäjyyttä parantavien uudistusten kautta. Niitä hallitus ei ole esittämässä. On vastuutonta politiikkaa viedä Suomi Emuun vakauttavalla politiikalla, kun maa todella huutaa uudistuksia.

Ed. Perho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelussa on spekuloitu sillä, keiden kanssa Suomen olisi viisasta mennä Emuun tai keiden kanssa jäädä Emun ulkopuolelle. Ruotsin entinen valtiovarainministeri on todennut, että Pohjoismaista vain Suomi on valinnut vaikuttajan roolin ja että on vaikea löytää järkevää perustetta sille, että ainakin Tanska ja Ruotsi noudattaisivat orjallisesti Emun instituutioiden laatimaa talouspolitiikkaa luopuen samalla vapaaehtoisesti vaikuttamasta millään tavoin tämän politiikan sisältöön. Minusta tässä on yksi olennainen kysymys. Jos me jäisimme Emun ulkopuolelle, me joutuaisimme kuitenkin noudattamaan aika pitkälle Emu-kuria ilman, että me Emun sisällä pystyisimme vaikuttamaan asioihin. Siinä mielessä minusta tämä haikailu on turhaa.

Täällä on myös tullut esille itsenäisen valuuttakurssipolitiikan mahdollisuus, josta on taas kerran syytä todeta, että ei pidä kuvitella, että Emun ulkopuolella valuuttakurssipolitiikkaa voitaisiin toteuttaa yhden toimialan ehdoilla, kuten ministeri Niinistökin alkupuheenvuoroosaaan totesi.

Mitä kansalaismielipiteeseen tulee, johon ed. Ala-Nissilä äsken viittasi, tilanne on tällä hetkellä fifty — fifty. Minusta tämä asia, jos mikä, on sellainen, että se kuuluu kansanedustajien vastuulle. Hallituksen, kansanedustajien ja muiden intressitahojen on yhdessä pidettävä huolta siitä, että Emu-tietoisuutta ja perusteluja Emuun menemiselle selvitetään. Tämä työ on jo kantanut hedelmää.

Ed. Teniä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Emu ei ole varmasti demokratia-projekti, sillä kyllä se Ekp on mahdollisimman vähän demokraattisessa kontrollissa eikä Emu ole työllisyysprojekti, rouva työministeri. Kyllä se on nimenomaan inflaation torjuntaa ja kireää budjettipolitiikkaa.

Näistä huolimatta tietysti Euroopassa pyritään nyt työllisyysratkaisuihin ja joitakin myönteisiä asioita tapahtuu. Ranska esimerkiksi teki lain, jolla työviikko lyhennetään 39 tunnista 35 tuntiin. Mutta Suomen roolista, panoksesta tältä osin, rouva työministeri, te puhuitte kovin kauriisti. Suomi ei kannattanut siellä päätöksenteossa sitä, että työaikaa lyhennetään, ja tämä asettaa ainakin minun suuhuni pakostakin ison kysymysmerkin. Miksi Ranskaa ei tuettu, kun tämmöistä varmasti työttömyyttä vähentävää ja koko vasemmiston ajamaa ratkaisua siellä esitettiin ja sitten Ranska sen myös toteutti?

Ed. Peltomäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministerien alkupuheen vuorojen johdosta totean, että Emuun menemisen ja tulevan Emun vaikutuksia ei pidä vähätellä mutta ei myöskään liioitella. Suomen painolastina on edelleen suuri työttömyys ja valtion velka. Yhteisvaluutan käynnistymisvaiheen suurin uhka lymyää nyt Emu-maailman ulkopuolella Kaakkois-Aasiassa. Aasian talouskriisin heijastusvaikutuksia eivät ekonomistitkaan tällä hetkellä osaa riittävästi ennustaa. Toivoa pitää, ettei tämä laajemmin leviä, sillä seuraukset voivat olla pahoja ja yleisiin taloudellisiin olosuhteisiin nähden huonot.

Talouden nousuvire loiventaisi nyt riskejä, kun Emun aikataulu lähestyy, sillä silloin julkiset taloudet vahvistuisivat osittain omallakin painollaan, eikä vakaus- ja kasvusopimuksessa olevan 3 prosentin alijäämäraja vaatisi ylikireää kurinalaisuutta.

Suuri kysymys onkin jatkossa, ministerit, mitä tehdään, jos jokin jäsenvaltio ei pysy mukana eikä pysty talouttaaan kohentamaan. Jokaisen maan on opittava silloin hoitamaan omakohtaiset suhdanneongelmansa, niin myös Suomen. Tuskin eurooppalaiselta rahapolitiikalta erityistä vetoapua on saatavilla, ja tähän keskusteluun liittyy suuria arvovalintoja. Julkinen sektori on useimmissa EU-maissa suurin työnantajasektori ja julkisen sektorin liikkumavara tulee joka tapauksessa olemaan kapeampi kuin aikaisemmin. Kaksi asiaa nousee silloin väistämättä muiden yläpuolelle: Kuinka laajan ja kattavan julkisen palveluvälikäytön haluamme pitää ja kuinka paljon olemme valmiit veroja maksamaan?

Ed. Brax (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Omalta osaltani puuttuisin tähän pohjoismaisuuden perään huutamiseen. Itsekin hyvin pitkälle luin vakavasti professori Pekkarisen

työryhmän arvioita optimaalisesta valuutta-alueesta, mutta aivan niin kuin ministeri Niinistö ja ed. Perhokkin täällä aikaisemmin muihin Pohjoismaihin viittasivat, niin näyttää siltä, että Tanskassa tai Ruotsissa ei loppujen lopuksi ole löydetty jotain toista vaihtoehtoa.

Näyttää siltä, että nyt on sovittu, että ne maat, jotka liittyvät Emuun, säilyttävät kansallisen tunnuksen setelissään toisella puolella ja Emun tunnuksen toisella puolella. Sitten meillä on Tanska, joka on ilmoittanut käytännössä noudattavansa hyvin samanlaista rahapolitiikkaa eli on yksi Emu-seteli, jossa vain sattuu olemaan Tanskan tunnuksen molemmilla puolilla. Kaikki merkit viittaavat siihen, että Ruotsillakin on tosiasiallisesti tarkoitus toimia tähän suuntaan. Silloin pohjoismaisuuden perään huutaminen on kyllä itse asiassa aika epäreilu, halpamainen ja populistinenkin keino niin kauan kuin ei kerro, mitä se on, mitä erilaista kuin näillä näkymin Suomessa, Tanskassa ja Ruotsissa aiotaan tosiasiasa talous- ja rahapolitiikassa noudattaa.

Ed. Järvelähti (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Niinistön puheenvuorossa oli mielenkiintoinen yksityiskohta. Haluan sitä hieman tarkentaa, jotta asia tulee selväksi.

Hän sanoi, että keskusta on ollut vaatimassa EU:n budjettia suuremmaksi. Saman tien hän viittasi siihen, että kyseessä ovat maatalousmäärärahat. Totta kai asia on niin, että me keskustassa olemmekin vaatineet lisää maatalousmäärärahoja ja lisää tukia myös maatalouspolitiikkaan. Tämä on sikäli mielenkiintoinen asia, että ministeri Niinistö saman tien sanoi, että tässähän keskusta on itse asiassa liittovaltion kannalla. Mutta siitähän ei ole kysymys.

Euroopan unionissahan on yhteinen maatalouspolitiikka cap, niin kuin hyvin tiedämme, ja maatalousmäärärahojen pienuus tai suuruus ei suinkaan kerro liittovaltion syvyydestä tai ohuudesta. Tässä asiassa ministeri Niinistön puheenvuorossa jauhot ja vellit menivät puurojen kanssa täysin sekaisin.

Ihmettelinkin tässä istuessani, mistä se johtui. Olen viime aikoina ollut huomaavinani hallituksen taholta selvän muutoksen puheenvuoroissa. On ilmeisesti niin, että hallitus on todennut kykenemättömyytensä hoitaa Suomen maatalouden etuja Euroopan unionissa, ja kun on tähän johtopäätökseen tultu, ettei asiaa pystytä hoitamaan, on käynnistynyt samalla keskustelu siitä, että maatalouspolitiikkaa pitäisi kansallistaa. Se on

hallituksen kannalta oiva välistä veto, sillä jokainen viljelijä Suomessa ymmärtää, että maatalouspolitiikka ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut, ed. Järvilahti!

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Ed. Laakso kiinnitti huomiota markkinavaimien rooliin. Totta on, että euroalueella pääomien liikkuvuus varmasti jopa lisääntyy, mutta euroalueen sisällä ei kyllä varmaankaan tapahdu valuuttaspekulaatioita. On ollut varmasti niin, että käydään lauman heikoimman kimppeun, mutta se nyt sitten ainakin ehkäistyy euroalueen maiden osalta.

Toteaisin, että tavallisen kansalaisen kannalta kyllä kaikkein hankalin markkinaoperaatio on nimenomaan valuuttaan kohdistuva. Se, että jos jossain pörssissä käydään iskemässä voittoja, kohdistuu kuitenkin hivenen valikoivasti sen maan kansalaisiin, mutta valuuttatempot ovat lujia temppeja. Niistä maksavat kaikki ja köyhimmät yleensä eniten. Tällainen suojaus väistämättä euroalueen myötä tulee. Nimittäin kyllä kaikki arvioitsijat ovat sitä mieltä, että eurosta tulee varsin vaikuttava valuutta dollarin rinnalle.

Tästä oikeastaan siirtyisin ed. Pulliaisen sinänsä varsin aiheelliseen huomioon: Näin on käynyt. Mutta joudun sitten esittämään vastakysymyksen, miten investointitase ilman EU-jäsenyyttä olisi käyttäytynyt. Meillähan esimerkiksi metsäteollisuuden osalta ymmärtääkseni tietynlainen globalisoituminen on ollut välttämätöntä. Muutoin metsäteollisuus olisi ollut todella suhdanneherkässä tilanteessa. Se, että on menty maailmalle, on kuitenkin vahvistanut myös suomalaisen metsäteollisuuden pohjaa.

Ajatellaan valuutta-aluekysymystä suhteessa esimerkiksi Venäjän laajoihin markkinoihin. Kyllä Suomesta tulee väistämättä kiinnostavampi alue, eurosta tulee kiinnostava valuutta. Olen kuullut arvioita — Venäjällähan on hyvin paljon liikkeellä dollaripohjaa — että Yhdysvalloissa mietitään sitäkin, että vaihtuuko se mahdollisesti, ja vaihtuu, ajan mittaan europohjaiseksi.

Toisaalta on selvästi nähtävissä, että pohjoismaisessa integraatiossa, jota yksityis sektorilla rajusti on tehty, Suomen houkuttelevuus on kyllä kasvanut. En väitä, että pääsy tai pääansio siitä, mutta ainakin osittain on ollut merkitystä sillä, että Suomi on menossa euroalueeseen, kun taas muut Pohjoismaat eivät sitä ole välittömästi tekemässä. Luulen, että investointitaseisiin kuitenkin

kin näillä ratkaisilla on ollut myönteinen vaikutus, vaikeivät ne ole välttämättä vielä plussalle kääntyneetkään.

Ed. Ala-Nissilä: Minusta ylimielisyysväite on kyllä hivenen ylimielinen. Jos ajatellaan hallituksen roolia tässä asiassa suhteessa eduskuntaan, niin kyllä minä olen ainakin tuntenut olevani eduskunnan nöyrä palvelija. Käydessäni suuressa valiokunnassa en ole koskaan kuullut jälki-kommentteja tai valituksia, että ei olisi tullut kaikkea sitä tietoa, joka minulla on käytettävissä. (Ed. Järvilahti: Lukekaapa Helsingin Sanomia!) — On eri asia, jos sitten käydään vain lehdistölle valittamassa. Olisi hyvä ensin valittaa sille, jonka toimenpiteistä valitetaan. — Ajatellaan sitä selvitysten määrää, jota suurelle valiokunnalle välittömästi ryhdyttiin toimittamaan sen jälkeen, kun eduskunta näin edellytti. Luulen, että sellaista selvitysmäärää ei missään muussa parlamentissa helpolla löydy. Kyllä tässä on palveltu eduskuntaa ja sehän on kyllä eräs hallituksen tehtävä silloin, kun hallitus haluaa, että asiasta syntyy asiallinen keskustelu ja ratkaisu.

Olen kummastellut aika lailla sitä, että täällä käytetään jos ei nyt ihan kiro sanoja, mutta vähän niin kuin vastenmielisinä ilmiöinä ja ilmaisuina sellaisia sanoja kuin tasapaino, saati sitten ylijäämä. Ihan niin kuin yhtäkkiä oltaisiin siirrytty sellaiseen maailmaan, että kyllä nyt vähän lainalla pitää elää. (Ed. Kempainen: Kuka näin puhuu? — Ed. Pekkari: Yksi nimi pöytään!) — Useissa puheenvuoroissa on kritisoitu tasapainovaatimuksia, jopa ylijäämavaatimuksia. Kyllä se vaan edelleenkin tämä maailmanjärjestys niin on rakennettu, että jos joku on velkaantunut, niin niitä joutuu maksamaan jossain vaiheessa takaisin. Ei jatkuvaan velkaantumiseen voi mitenkään rakentaa olemistaan. Ed. Ala-Nissilä muun muassa tuntui vieroksuvan vakautta, että tässä hallituksessa haetaan vakautta. Sen vastakohta on tietysti epävakaus. Sitäkö haluttaisiin? Levottomuutta?

Ed. Peltomäki: kiinnitti huomiota Kaakkois-Aasian kriisin vaikutuksiin. Nyt jos ajatellaan suhteessa Emuun niitä Kaakkois-Aasian tapahtumia, niin taitaa olla pikemminkin niin päin, että ne korostavat Emun tarpeellisuutta. Emullaan haetaan yhteiseurooppalaista kilpailukykyä kasvua, joka etu sitten jakaantuisi kaikille osallisille. Nyt Kaakkois-Aasiassa on tapahtunut valuuttamarkkinoilla seikkoja, jotka tekevät noista maista entistä kilpailukykyisempiä. Se on tällainen vähän pidemmän tähtäimen seuraamus

Kaakkois-Aasian kriisistä. Siellä työ halpenee. Siellä muuten myös raha vähän devalvoituu; tehdään halvemmalla työtä, tuotetaan halvemmalla tavaraa ja se kaikki vedetään niitten maitten kansalaisten selkänahasta. Niin ei toivoisi Suomessa todellakaan enää edes ajateltavan.

Ed. Brax kiinnitti huomiota ylipäätään myös pohjoismaiseen yhteistyöhön. Minusta on ollut varsin mielenkiintoista havaita, tämä liittyy myös ed. Pulliaisen kysymykseen, se, että odotukset elinkeinoelämän yritysten piirissä Euroopan unionin alueella ovat tällä hetkellä korkeimmalla tasolla Pohjoismaissa. Kaikki Pohjoismaat ovat siinä kärjessä. Kun taas yhdistämme sen seikan, että Suomi on mukana euroalueessa, joka eurovaluuttana tulee kyllä hyvin pitkälti vaikuttamaan muihin Pohjoismaihin, niihin jotka ovat ulkopuolella, niin kyllä minä uskon, että me noitten pohjoismaisten odotusten puitteissa saamme odotusarvosta oman osuutemme mekin.

Ed. Järvilahti, kun ed. Pekkarisen kanssa syntyy yksimielisyys, niin jopa sieltä sitten täytyy tulla kinaamaan. Me olemme, ed. Pekkarinen, samaa mieltä, että te sanoitte viime viikolla televisiossa, että saattaisitte harkita EU-budjetin lisäämistäkin. (Ed. Pekkarinen: Ilman muuta aluepolitiikassa verrattuna tämän hallituksen aluepolitiikkaan! Aivan varmasti!) — No niin. Nyt toivoisin, että ed. Järvilahti ei tätä meidän yksimielisyyttämme rikkoisi.

Mutta liittovaltion eräs keskeisin olemus on kuitenkin se, että aletaan rakentaa yhteistä budjettia. Jos mennään 1,27:n bkt-osuudesta, joka nykyisin on siis EU:n jäsenmaksu, jos sitä halutaan hinata ylöspäin, niin kuin ed. Pekkarinen haluaa tehdä, niin se on sitten suuntaa kohti liittovaltiota. Kyllä rahan mahti on aika kova. Jos Brysselissä ryhdytään käyttämään suhteellisesti ottaen entistä suurempi osuus jäsenmaitten kansantulosta, niin sitä kautta sitä liittovaltiota rakennetaan, jotenka kehottaisin kyllä tiettyyn pidättyväisyyteen tässä suhteessa, jos samalla ei ole tarkoitus edetä kohti liittovaltiota.

Maatalouden kohdalla tilanne todella näyttää olevan se, että huolimatta siitä, että muistaakseni ed. Järvilahtikin täällä aika monta yötä puhui EU:ta vastaan, niin nyt kynsin hampain pidetään kiinni siitä, että EU on hyvä maataloudelle. Nyt tietysti voidaan kysyä, kuinka loogista se on, mutta olen todella havainnut, että maatalousväestö MTK mukaan lukien pitää todella kiinni siitä, että EU on ehdottomasti se, jonka tulee harjoittaa maatalouspolitiikkaa eikä palattaisi takaisin kansalliselle tasolle, siis siihen kansalli-

seen käytäntöön, jota te silloin yökaudet puolustitte.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheen vuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti tavattoman hyvä, että EU:ssa on vihdoinkin ruvettu puhumaan myös työttömyydestä. Mutta on kyllä järkyttävää liioittelua, ministeri Jaakonsaari, kun te sanoitte, että työttömyys on nostettu Emu-kriteerien rinnalle, niihin verrattavaksi. Kyllähän Emun kriteereihin sisältyy ankarat sanktiot, todella ankarat sanktiot, ja työttömyys-tavoitteen toteuttamiseen ei liity minkäänlaisia sanktioita. Tämä tekee sen eron jo yksistään niin suureksi, että ei kannata samana päivänä puhua ja tällä tavalla yrittää esimerkiksi työttömiä harhauttaa ajattelemaan Emua ja EU:ta myönteisesti tässä suhteessa.

Sama koskee tätä keskustelua puskureista, puskurirahastoista, joilla vasemmistoliitto huijasi jäsenistönsä tukemaan Emua ja joilla ay-liike on ostettu hiljaiseksi tässä maassa. Puskurit ovat Emu-kriteerien vallitessa aivan merkityksettömiä, kun ruvetaan panemaan kansantaloutta ja maan taloutta Emu-kuntoon ja toisaalta säilyttämään Emu-kuntoa. Kriteerithän jäävät voimaan Emu-oloissa. Silloin puskureilla ei ole tosi paikan tullen juuri minkäänlaista merkitystä. Se on myös huijausta.

Mitä tulee keskusteluun liittovaltiosta, ministeri Niinistö, ei liittovaltio ole pelkästään yhteisen budjetin kautta merkittävä asia, vaan päätösvalta siirtyy askel askelelta yhä enemmän EU:n tasolle, ja kun päätösvalta siirtyy sinne ja täällä maksetaan laskut, kyllä se on liittovaltiokehitystä myös. Emu johtaa tällä tiellä pitkän askeleen eteenpäin, ja toisaalta Emu näyttää muodostuvan hyvin suljetuksi järjestelmäksi. Eli se, että vedotaan, että Emun ulkopuolelle jääntiä ...

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut, ed. Kankaanniemi!

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ajattelin kommentoida näitä ryhmäpuheenvuoroja. Niistä näkyy, että hallitus on saanut pakottamalla, houkuttelemalla tai eri tavoin hallitusyhteistyöllä pelottelemalla hallitusryhmänsä ojennukseen. Sen verran myönteistä ja yleistä, voisi sanoa, liiromlaarumia EU:n puolesta nämä puheenvuorot olivat. Sitten voisi kysyä, kuinka uskottavia ne olivat, koska niistä puuttui kaikki kriittinen ote, jota muun muassa

vihreissä ja vasemmistoliitossa oli erittäin paljon ennen tätä.

Otan vain yhden esimerkin. Kaikissa näissä puheenvuoroissa sanottiin, että korkotaso laskee. Minusta tämä on aivan väärä perustelu tässä yhteydessä. Kävin juuri tarkistamassa tämän tiedon. Suomen korkotaso laski jo edellisen hallituksen aikana eurotasolle ja oli vuosi sitten Saksan korkoa alempi. Silloin juuri oli tilanne epävarmimmillaan, ottaako hallitus tämän Emu-myönteisen linjan. Kun nyt katsoo korkotasoa, syksyllä se oli Saksan markan tasolla.

Kun ajatellaan, miten korot reagoivat, sen jälkeen on ollut varsin monta asiantuntevaa puheenvuoroa, että ei euro korkoja laske vaan päinvastoin nostaa. Tämä aiheutuu paljolti siitä, että mukaan tuli eteläeurooppalaisia maita, joista jo keskustelua käytiin. Niissä on kyllä tehty paljon talouden korjaamiseksi, mutta yhtä lailla keskustelussa on ollut, että siellä on käytetty sellaisia keinoja, jotka eivät ole olleet yleisesti hyväksyttävää talouden kuntoon saattamiseksi, muun muassa itseltä lainaaminen, eikä tiedetä, kuinka pysyviä nämä ovat, kun on kriteereistä luovuttu. Tästä perusteesta, että korkotaso olisi yksiselitteisesti alempi vain eurossa, on todettu, että tämä ei enää päde.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelin tässä puuttua ed. Ala-Nissilän puheenvuoroon, kun hän otti kantaa kansanäänestykseen. Täytyy todeta, että keskustan kansanäänestyskannanotot on tehty sikäli turvallisella perusteella, että kun katsotaan Emu-aikataulua, niin äänestystä on teknisesti aivan mahdollonta suorittaa.

Mutta tämä minusta jatkaa sitä toimintalinjaa, mikä Ahon hallituksessakin oli EU-tiedonannon suhteen. Tässä siteeraan silloisen ulkoasiainministerin Väyrysen puheenvuoroa, kun eduskunta kävi tätä pitkää ja kummallista EU-tiedonantokeskustelua: "Puhemies! Arvoisat kansanedustajat! Minusta alkaa tuntua siltä, että jos tämä replikointi ei vähitellen ala laantua, meidän hienosti rakennettu aikataulumme alivaltiosihteeri Sundbäckin lentolippuja myöten pettää." Eli näitä aikatauluja voi laatia siten ja keskustella siten turvallisilta perusteilta, että voidaan esittää populistisia vaatimuksia, kun tiedetään, ettei niitä voida teknisesti toteuttaa.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä ministeri Niinistö ihan oikein totesi, että suuri valiokunta ja eduskunta

ovat saaneet kylliksi selvityksiä myös Emuun osallistumisesta.

Kuitenkaan tässä keskustelussa eivät ne kriittiset äänenpainot, mitä näissä selvityksissä on ollut — kritiikki, problematisointi — ole tulleet esiin. Mielestäni ed. Zyskowiezin puheenvuoro oli euforiasarjassa ykkössijalla, kun hän totesi, että "kyllä" Emulle on "kyllä" Suomelle ja edelleen tällaista viitoitettua integraatiomenestyksen tietä vain jatketaan liittymällä Emuun ensimmäisessä vaiheessa. Siis tämä ei ole älyllistä eikä fiksumaa. Se on euforista, tunteenomaista Emupalvontaa, ei siis viisasta eikä oikeastaan myöskään Emuun liittymisen pohjalta järkevää.

Mitä tulee kansanäänestysasioihin, muistelen, että vuoden 1995 valtiopäivien ensimmäinen lakialoite, joka oli ed. Seppäsen nimissä, esitti Emuun liittymisen pohjaksi kansanäänestystä.

Työministeri J a a k o n s a a r i : Arvoisa puhemies! Ihan pariin asiaan lyhyt vastaus.

Ed. Jääskeläinen moitiskeli, että Suomi on ollut passiivinen Euroopan unionissa, mitä tulee työvaltaisten palvelujen arvonlisäverokannan alentamiseen. Itse asiassa Suomi on ollut nostamassa tätä asiaa Euroopan unionin esityslistalle. Suomen vaikutuksesta nyt on tapahtumassa myös niin, että kansallisia kokeiluja työllisyysvaikutusten osalta myös arvonlisäverokannan alentamisen suhteen tullaan toteuttamaan. On Suomen oma ratkaisu, miten Suomi tulee käyttäytymään. Toivoisin, että keskusta tässä vähän pienemmillä kirjaimilla puhuu, koska juuri keskustan hallitusaikana palvelut nostettiin niin voimakkaan arvonlisäverojärjestelmän piiriin, että se tapahtuma kyllä niitti erityisesti palvelualojen työpaikkoja.

Ed. Tennilä sanoi, että Suomi ei ole ole tukenut Ranskan esitystä työaikakysymyksissä. Kyllä tässäkin suhteessa itse asiassa Suomi on ollut nostamassa työaikapoliittikan Euroopan unionin esityslistalle. Ranskan tie ei ole Suomen tie. Mallit eivät ole samanlaisia, koska järjestelmät poikkeavat toisistaan. Suomessa on sekä palkkauksen että työaikajärjestelyjen suhteen työmarkkinajärjestöillä suuri vastuu, ja tätä Suomen hallitus on tukenut, niin että työmarkkinajärjestöt pohtivat ja luovat sellaisia malleja, joissa työaikakysymykset nähdään työllisyyden kannalta merkittävänä ratkaisuna. Uusi työaikalakihan sallii hyvin monimuotoiset työajat, ja työmarkkinajärjestöjen soisi tässä olevan aktiivisia.

Mitä tulee työllisyyden korostumiseen Euroopan unionin tavoiteasettelussa, kyllä on niin, hy-

vät kansanedustajat, että pohjoismainen ajattelutapa työllisyydestä on nyt osa Euroopan unionin ajattelutapaa. Siihen oli Suomi vaikuttamassa niin, että Amsterdamin sopimukseen tuli työllisyysosasto. Nyt tehtävä on jäsenmaitten moraalin ja kunnianhimon varassa, kun maaliskuun ensimmäiseen viikkoon mennessä jokainen jäsenmaa laatii oman toimintasuunnitelmansa työllisyysuippukokouksen suuntaviivojen pohjalta.

Komissio tulee valvomaan, ei tietenkään sen tyyppisin sanktioin kuin Emu-kriteereitä, näiden ohjelmien toteuttamista. Mutta varmasti on Euroopan unionissa otettu aivan uusi askel siinä, mitä työllisyys merkitsee. Talouden vakauttaminen ei toden totta riitä. Se on ehdoton edellytys paremmalle työllisyydelle, mutta sen rinnalle tarvitaan monenlaisia muita toimenpiteitä. Nyt on minusta erittäin merkittävä vaihe, että tällainen pohjoismainen ajattelutapa on Euroopan unionin kautta niitattu yhteiseksi ajatteluksi.

Sellainen porvarihallituksen malli, joka antoi työttömyyden Suomessa holtittomasti kasvaa ja erilaisine työreformihaaveineen pyrki nimenomaan romuttamaan palkansaajien perusturvaa, itse asiassa on Euroopan unionin uuden ajattelun kautta mahdoton. Tämä on minusta merkittävä saavutus.

Ed. I. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nopeasti kolmeen asiaan.

Ensinnäkin ministeri Jaakonsaarelle totean, että Amsterdamin sopimuksessa on muistini mukaan kaksi asiaa. Toinen on se, että työllisyyspolitiikkoja yhteensovitetaan. Toinen on työmarkkinoiden toimivuuden parantaminen. Nämä kaksi asiaa ovat siellä, ei varsinaisia työllisyysvoittoja.

Toiseksi totean, että täällä on ryhmäpuheenvuoroissa tuotu esille vaatimus lähteä muuttamaan Suomen markan arvoa näissä olosuhteissa. Varoitan siitä keskustelusta. Jos Suomea katsottaisiin tässä valossa, varmasti se tehtäisiin, mikäli siihen olisi jotain järkevää tarvetta, jos siihen olisi reaalista painetta. Me olemme hyvin lähellä sitä keskusturssia, johon me olemme markkamme kiinnittäneet. Tällä hetkellä ei ole tarvetta sitä muuttaa. Korot ovat varsin vakaat. Rahoitusmarkkinat ovat meillä vakaat.

Ylijäämäinen vaihtotase tietysti panee ajattelemaan tässä yhteydessä ja nostaa keskustelua esille, mutta tässä salissa kukaan ei voi unohtaa sitä, mikä on Suomen työttömyystaso euroalueella, eikä myöskään sitä, kuinka paljon meillä

on ulkomaista velkaa esimerkiksi Oecd-taulukoilla katsottaessa. Nämä varmasti rauhoittavat jokaista, joka tuollaiseen spekulatiiviseen keskusteluun lähtee, jota ryhmäpuheenvuoroissa oli tiin vähän yllyttämässä. Se ei ole järkevää eikä vastuullista keskustelua.

Sen lisäksi vähän snobbailtiin siitä, että hallitus on ottanut oudon linjan lähtiessään puhumaan valtavirta-termistä. Se tarkoittaa tietysti linjavalintaa. Se tarkoittaa sitä, että ollaan valtavirrassa, jossa haetaan terveen talouspolitiikan tavoitteita meidän omilla ratkaisuillamme.

Aivan toinen kysymys on, haemmeko me tältä pohjalta Emu-jäsenyyttä vai emmekö, haemmeko me vakautta, haemmeko me sellaista poliittisen ohjattavuuden lisäämistä, joka parantaa suomalaisten mahdollisuuksia olla vahvasti mukana eurooppalaisessa kehityksessä.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö maalaili puheenvuorossaan kuvia Euroopan talous- ja rahaunioniin liittymisestä erittäin myönteisiksi. Yhtenä esimerkkinä Niinistö toi puheenvuorossaan esille sen, että Emu ei uhkaa maamme sosiaaliturvaa. Tältä osin rohkenen epäillä väittämää. Esimerkiksi Oecd:n vuoden 1996 tutkimukseen mukaan Tanskassa, Ruotsissa ja Suomessa julkisiin hyvinvointipalveluihin käytettiin suurempi osa kansantuotteesta kuin muissa rikkaisissa Oecd-maissa. Myös eläkkeet, lapsilisät, asumistuet ja muut sosiaaliset tulonsiirrot ovat Pohjoismaissa suhteellisen suuret.

Käsitykseni mukaan Talous- ja rahaunionissa jäsenmaiden talouksia yhdenmukaistetaan. Se edellyttää, että myös sosiaaliturvaa pitkällä aikavälillä joudutaan yhdenmukaistamaan. Olisikin todella mielenkiintoista kuulla ministerin perusteluita väittämälleen.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Jäsenmaiden talouksia yhdenmukaistetaan. Ne lähestyvät toisiaan. Olennaista on se, että ei voida elää velaksi ja olemassa olevasta velastakin pitäisi jokin kohtuus löytyä. Mitä jäsenmaa tekee niillä rahoillaan, jotka eivät edellytä velkaantumista, on jäsenmaan oma asia. On aivan totta, että Pohjoismaissa, kuten Suomessa, käytetään keskimääräistä enemmän rahaa budjetin sisällöstä tulonsiirtoihin ja meillä on ylipäänsä julkisen sektorin osuus bkt:stä varsin korkealla tasolla. Mutta sitten voidaan ottaa vertailukohde, vaikka Italia, joka joutuu selviytymään suhteellisesti kaksi kertaa suuremmasta valtion

velan korosta kuin Suomi, siis suhteellisesti ottaen kahdenkertaisesta. Jos meillä olisi yhtä suuri valtion velka, me tarvitsisimme 30 miljardia korkomenoihin lisää vuodessa.

Se, miten koostuu se tasapainoinen budjetti, jota vaaditaan, on jäsenmaan asia. Onneksemme emme sittenkään ennättäneet ottaa tämän enempää velkaa. Tässäkin on kyllä hoitamista, mutta nyt se alkaa pikkuhiljaa pysähtyä, jolloin meille jää ehkä sitä pelivaraa, kun korkomenomme eivät ole samaa luokkaa kuin joillakin muilla mail-la. Aivan yhtä hyvin voidaan kysyä niissä maissa, jotka joutuvat uhraamaan paljon korkomenoihin, miten ne aikovat korkonsa maksaa. Heidän on vain selviydyttävä siitä ja näyttävät selviytyvän.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen johtoporras on keskustelussa yksi toisensa jälkeen korostanut sitä, että tämä päätöksentekomenettely on oikea, tiedonanto on hyvä tapa päättää tästä asiasta. On tietysti syytä keskustella, olisiko tiedonanto vai laki parempi; muun muassa sosialidemokraattien perustuslakivaliokunnan johtavat edustajat, ainakin osa heistä oli sitä mieltä, että laki olisi parempi. Mutta minusta tätäkin keskustelua tärkeämpi asia on kysymys siitä, että tässä tilanteessa sivuutetaan kokonaan se seikka, että samalla kun nyt yksinkertaisella enemmistöllä päätetään Emuun menemisestä, tehdään tyhjäksi Suomen perustuslain 72 §. Se on kysymys, johon monet kokoomuslaiset, perustuslakia kunnioittavat kansalaiset ja perustuslakiin luottavat kansalaiset ovat kiinnittäneet huomioita.

On aika tavalla kummallista, että kaksi perustuslakivaliokunnan entistä puheenjohtajaa ovat valmiita tällaiseen menettelyyn, jossa noin vain sanotaan, että tässä tehdään päätös Emuun siirtymisestä ja sitten joskus aikojen kuluttua perustuslain säätämismenettelyssä muutetaan tyhjäksi tullut Suomen perustuslain pykälä. Tässä vedotaan Maastrichtin sopimukseen ja siihen, että perustuslakiin on tällainen reikä kairattu silloin, kun liitettiin, mutta kyllä tämä tavallisen kansalaisen oikeustajun mielestä on perustuslain loukkaamista ja toimintaa, jota tuskin kokoomuksen vanhat kunnianarvoiset perustuslakivaliokunnan puheenjohtajat ennen täällä mukana olevia ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Taidetaan puhua nyt Hallitusmuodon 72 §:stä. (Ed. Korkeaoja: Aivan oikein!) Siinä ei mahda yksi eikä kaksikaan kokoomuslaista perustuslakivaliokunnan puheenjohtajaa yhtään mitään, jos koko suomalainen perustuslain asiantuntijakaarti on sitä mieltä, että tällainen menettely on paikallaan. Niinhän he ovat. Uusia asiantuntijoita ei niin nopeasti varmasti kouluteta, tässähän on sen asian sisältö. Luulen, että se oli paha pettymys oppositiokeskustalle, kun todellakin yksi asiantuntija toisensa jälkeen tämän kysymyksen arvioi. (Ed. Pekkarinen: Se on poikkeusmenettely, voitaisiin tehdä toisinkin!) EU-sopimuksen myötä kyllä voimaannapovaiheessa säädettiin hyvin paljon, ja sehän säädettiin perustuslain säätämismenettelyssä.

Ed. Kalli merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ahon hallitus toimi aikanaan poliittisesti esimerkillisellä tavalla tuodessaan tiedonantona eduskunnan käsiteltäväksi hake-muksen jättämisen Euroopan unionin jäsenyydestä. Sittemmin varsinaisen päätöksenteon yhteydessä oli neuvoa-antava kansanäänestys. Tosin itse päätös olisi pitänyt tehdä silloin aikanaan vaikeutetussa säätämismenettelyssä, mutta se on nyt senaikaista asiaa kuin se on.

Mitä tulee tähän keskusteluun, raha-, talous- ja työllisyyspoliittiseen keskusteluun euroalueeseen liittyen, huomaan, että se on tietyllä tavalla hyvin sekavaa ja turhaa eikä siitä saada päätä käsiin ollenkaan, koska tämä tältä osin on meillä täysin hyppy pimeään. Vaikka täällä kuinka valtiovarainministeri selittää ja tiedonannossa selvitetään sitä, mikä on tulevaisuuden hyöty tai haitta tällä osuudella, me emme tiedä siitä mitään. Se on täysin hyppy pimeään.

Sen sijaan tämä toinen alue eli valtiollinen identiteettikysymys, joka on tunneperäinen asia, se, että tämän kautta itsenäinen tasavalta menettää oman rahansa, on sellainen asia, joka on koskettava ja kipeä. Kun kysyin aikaisemmin illalla ääneen, mikä on sellainen tasavalta, jolla ei ole itsenäistä, omaa rahaa, niin ed. Huuhtanen vastasi, että se on liittotasavalta. Hän oli aivan oikeasa. Siihen tämä tulee ilman muuta johtamaan ja myös Matti Korhonen, joka valittiin kovan riitelyn jälkeen Suomen Pankkiin, sanoi, että oman rahan menettäminen ja tämä ratkaisu

on selkeä ja lopullinen nytkähdys liittovaltion suuntaan. Siitä ei päästä mihinkään.

Näin ollen, kun on kysymys omasta rahasta luopumisesta, myös tämän tyyppisen tiedonannon hyväksyminen yksinkertaisella ääntenenemmistöllä eduskunnassa on kyllä suomalaisen lainsäädännön ja perustuslain raakaa väärinkäyttöä, niin kuin tässä asiassa on ollut tietysti monta kertaa aikaisemminkin. Mutta meitä vietään kuin pässiä narussa ja liittovaltion seinä on edessä. Siitä ei päästä, ministeri Niinistö, mihinkään, puhuitte mitä hyvän.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Korkea-ajalle on syytä todeta, että meidän valtiojärjestyksemme mukaan menettelytapa on selvä perustuslain tulkinnassa ja silloin, kun perustuslakivaliokunta ottaa jonkin kannan, niin sitä on syytä myös eduskunnan noudattaa. On syytä pitää huolta siitä, että ne kannat eivät ole poliittisia kantoja, vaan nojaavat nimenomaan asiantuntijoiden lausuntoihin, ja tästä kokoomus on aina lähtenyt Suomen historiasa.

Olen hyvin tyytyväinen ministeri Jaakonsaaren lausuntoon siitä, kun hän totesi, että Ranskan tie ei ole Suomen tie, ja kun hän totesi, että työajan lyhennys ei ole välttämättä tarkoituksenmukaista. Totuushan on se, että hyvinvointi syntyy työllä eikä työn jakamisella.

Mutta keskustalle haluan todeta sen, kun te olette täällä hyvin huolissanne siitä, että muut puolueet jakavat Suomea kahtia, että te itse olette jakamassa Eurooppaa kahtia, Pohjois-Eurooppaan ja Etelä-Eurooppaan, kun te yritätte pitää Pohjois-Euroopan yhteisvaluutan ulkopuolella. Ihan täytyy todeta se, että olisi mielenkiintoista jonkin verran tarkemmin analysoida Suomea, sitä, että meillä on sama valuutta Pohjois- ja Etelä-Suomessa. Kuitenkin Pohjois-Suomi rakenteellisesti on hyvin paljon erilainen kuin Etelä-Suomi ja silti me kuitenkin pärjäämme samassa valtakunnassa. Myönnän, että tietysti uuteen valuuttaan siirtymisessä on tiettyjä ongelmia ja meillä on yhtenäinen valtio, mikä helpottaa olennaisesti ratkaisuja, mutta rakenteellisesti nämä poikkeavat hyvin paljon toisistaan, Etelä- ja Pohjois-Suomi, mutta yhteinen valuutta kelpaa kuitenkin.

Mielenkiintoista on se, että keskusta kiinnittää huomiota menettelytapoihin ja toisten maiden ratkaisuihin ja hyvin vähän on ollut punnintaa yhteisvaluutan hyvistä ja huonoista puolista, jonka yhteyden perusteella pitäisi päätyä siihen,

onko ratkaisu hyvä vai ei. Sitä on ollut äärimmäisen vähän.

Sanoisin, että tässä keskustan osalta on kyse siitä, että vaikka te aikaisemmin olette kannattaneet läntistä integraatiota ja myös talouden avautumista, niin te olette kääntyneet talouden avoimuuden vastustajiksi. Täytyy todeta, että Neuvostoliitto on pahin esimerkki siitä, mihin se kaiken kaikkiaan kunkin valtion osalta johtaa, kun talous suljetaan.

Euro merkitsee tiettyä talouden avoimuutta ja tältä osin se merkitsee sitä, että myös tapahtuu muutos, joka vahvistaa kunkin maan omaa taloutta.

Ed. K ä ä r i ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan ministeri Niinistön alkupuheenvuoroon ja siihen nähden minulla on kaksi huomautusta.

Ensinnäkin se puheenvuoro, kuten tiedonantokin, oli rakennettu aivan pelkästensä Emua puoltavien, myönteisten näkökohtien varaan. Se oli käytännössä kritiikiton puheenvuoro, Emu-uskoinen puheenvuoro. Siinä ei nostettu esiin niitä väistämättömiä ongelmia, jotka ovat olemassa ja joita muun muassa professori Pekkarinen ja moni muu on tuonut esiin. Te ette ottanut kantaa niihin ongelmiin sekä ratkaisumalleihin. Tältä kannalta ministeri Niinistön esittelypuheenvuoro ei ollut uskottava. Minä hyvin ymmärrän, että pitää olla myönteinen asialle, mitä ajaa, mutta jotta uskottavuutta olisi, pitää nostaa reilusti esiin ne suurimmat ongelmat, jotka Emusta seuraavat, ja hakea niihin tulevaisuuteen suuntautuvia ratkaisumalleja. Nyt ei niin käynyt.

Toinen asia: Ei ministeri Niinistön puheenvuorossa eikä tiedonannossakaan puhuttu mitään liittovaltionäköaloista. Ministeri Niinistö kylläkin ihan oikein pakotettaessa ottamaan tähän kantaa on pariinkin otteeseen ottanut tähän kantaa, mikä on tietysti hyvä merkki, että suostuu vastaamaan, kun kysytään. Mutta tiedonannossa ei ole sanaakaan asiasta, vaikka Emu-ratkaisu on tosi pitkä harppaus kohti liittovaltiokehitystä, liittovaltiokehitystiellä. Nyt olisi hyvä tietää, haluaako hallitus vaikkapa pääministerin paikalla joskus ollen analysoida vähän tarkemmin, mitä seuraa Emu-ratkaisun jälkeen liittovaltiokehityksen tiellä. Mitä sen jälkeen tapahtuu?

Mutta toivottavaa on, että hallitus vastaa tähän asiaan nyt ja ennen kuin eduskunta joutuu ja pääsee asiasta äänestämään huhtikuun puolivä-

lissä. On turha enää jauhaa menneitä asioita. Pitää ottaa kantaa tulevaisuuteen!

Ed. Puhjo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli outoa kuulla, kun ministeri Niinistö tökki keskustan suuntaan, että keskusta kaipa devalvaatiota Emun sijaan. Se oli outoa sen takia, kun ministeri kokoomuslaisena nimenomaan haluaa Emua sen takia, että kokoomus saisi panna toimeen sen toisen devalvaation, vielä pahemman sisäisen devalvaation. Tähän hän pyrkii. Kyllä yhteisen rahankin oloissa kilpailukykyä parannetaan ja vaihtoehtoja ei ole kovin paljon: palkat alas tai toinen vaihtoehto automaatio, jonka johdosta ulos heitettyjen palkka on 0 markkaa. Se on vielä huonompi. Minun mielestäni devalvaatiolla pelottelu on aika huono juttu.

Ed. M. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Lähinnä kokoomuksen ja vasemmistoliiton puheenvuoroissa vähän ihmettelen sitä, kun todettiin, että Emu ei ole uhka suomalaiselle sosiaalipolitiikalle. Ehkä näillä ryhmittymillä on jotain semmoista tietoa, mitä meillä muilla ei ole, kun voidaan olla varmoja, että Emu ei uhkaa suomalaista sosiaalipolitiikkaa. Tosin moneen otteeseen on todettu, että kukin EU-maa vastaa omasta sosiaalipolitiikastaan. Tällä hetkellä me elämme kasvun aikaa ja siitä huolimatta suomalaisten tulorojat ovat kasvanut, Stokesin tutkimukset osoittavat sen, ja myös heikompiensaisten kansalaisten määrä on kasvanut eli toimeentulotukiasiakkaiden määrä on ollut viiden viime vuoden aikana noin 11 prosenttia väestöstä. Miten tulee käymään sitten, kun me olemme Emu-aikakaudessa ja tulee uudelleen lama, jos lama tulee samoissa sykeissä niin, että kun vuonna 70 ja 75 oli viimeksi ja nyt 90 ja jos arvioidaan, että seuraava lama on 15 vuoden päästä? Mitä me sitten teemme? Miten sitten käy meidän sosiaalipolitiikallamme ja toimeentulotuellemme siinä vaiheessa?

Ministeri Jaakonsaari totesi aivan oikein, että me olemme pystyneet hoitamaan työllisyyden, mutta toisaalta meille on tullut entistä enemmän epätyypillisiä työsuhteita. Kaikista uusista työsuhteista enää yksi kolmasosa on normaaleita, suurin osa on epätyypillisiä. Sitä pitäisi myös pohtia nyt, kun ollaan menossa kovaa vauhtia Emuun, miten käy näiden ihmisten eläketurvan, mikä on heidän työeläkekertymänsä aikanaan, kun he jäävät työttömyydestä tai epätyypillisistä työsuhteista eläkkeelle, kun me tiedämme hyvin,

että Euroopassa ei keskivertona ole kansaneläkejärjestelmää, joka on Suomessa tai Ruotsissa. Onko myös meidän kansaneläkejärjestelmämme uhattuna tulevaisuudessa?

Tässä nyt on pohdittanut se, olisiko ollut kuitenkin paikallaan, kun tätä Emu-projektia, EU-projektia on viety eteenpäin, että olisi ollut sosiaalipoliittinen lähestymiskriteeri Emu-kriteerien yhteydessä, koska nämä ovat suuria kysymyksiä ja ne maksavat todella paljon, olemme sitten Emussa tai emme ole.

Ed. Laitela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin työnjakokysymykseen. Mehän olemme aikaisemmin puhuneet siitä, että työtä pitää jakaa Euroopassa yhtäaikaaisesti, ettei yksi maa voi lähteä mukaan, ja sitten kun jokin maa Euroopassa pyrkii lyhentämään työaikaa, niin sitten Suomi tavallaan irtoittautuu siitä. Kysymys on pelkästään siitä, jaammeko me työtä vai rahaa, keräämmekö me kalliita veroja ja teemme tulonsiirtoja vai jaammeko työtä, koska joka tapauksessa tulevaisuudessa työtä on yhä vähemmän tarjolla.

Mutta itse asiassa pyysin vastauspuheenvuoron ed. Pekkarisen ryhmäpuheenvuoroon, kun hän totesi, mikä joustaa. Kun katsoo 90-luvun alusta, mikä on joutanut, niin konkurssseja tuli Ahon hallituksen aikana varmasti 30 000, 300 000—400 000 työpaikkaa hävisi, tuli pätkättöitä, tuli lomautuksia, ja silloin, vaikka ei oltu Emussa, työmarkkinat joustivat hyvin vahvasti. Sama tilanne on varmaan siinäkin tilanteessa, jos kaikki menee pieleen, ei silloin ole paljon vaihtoehtoja.

Mutta se filosofia, mitä keskustan edustajat ovat esittäneet, ilmeisesti pohjaa sellaiseen ajatteluun, että voidaan devalvoida, niin kuin ed. Puhjo totesi minusta vähän hassusti. Nimittäin muuta vaihtoehtoa siinä ei ole ja sehän tarkoittaa sitä, että se kohdistuisi köyhiin ihmisiin. Kyllä nimenomaan huonompia osia devalvoimalla yhteydessä kärsisivät. Missään tapauksessa sellaista en sallisi. Tämä Emu-vaihtoehtohan luo vakautta, rahan arvo säilyy samana. Ei voida kupatakaan toisten pussia, niin kuin devalvoimissa käy.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaksi kommenttia tunnin takaa ministeri Niinistölle. Ensinnäkin ilmeisesti hänelle tuli pieni lapsus tai virhe. Hän hän kuvaili Ruotsin ulos jäämisen huonoksi asiaksi esimerkiksi ruotsalaiselle elinkeinoelämälle. Sitten toisessa vaiheessa hän kertoi, kuinka ruotsalaisten

ja muiden pohjoismaisten yritysten toiveikkuus on tavattoman korkealla tasolla. Eihän näin voi olla asianlaita. Jos Emun ulkopuolelle jääminen on synkeä ja huono vaihtoehto Ruotsin yritysten kannalta, niin totta kai Ruotsin yritykset osaavat diskontata sen tunteen tähän päivään ja ovat sitä mieltä, ettei tämä niin toiveikkaalta näytä. Ehkä se nyt oli pieni virhe.

Mitä tulee Ruotsin ulos jäämisen päätöksenteon perusteisiin, ministeri Niinistö, ei ole aivan vähäinen peruste sekään mitä Ruotsi käyttää, että kansa on asiasta toista mieltä, että kansa ei halua Ruotsissa Ruotsin liittymistä Emuun ensimmäisessä vaiheessa. Mutta sen lisäksi Ruotsilla on myös taloudelliset perusteet selkeästi oman ulos jäämisen takana.

Aivan viimeinen kommentti ed. Zyskoviczille, kun ei ollut aiemmin sitä tilaisuutta kertoa, kun hän täällä taiteili sillä, mitä aikanaan Emu-tiedotteen antamisen yhteydessä on päätetty. Ed. Zyskowicz, silloinen Ahon hallitus, niin kuin kaikki vastuulliset, tiesi ja tunsikin Maastrichtin sopimuksen pääpiirteissään, ja kun tunsikin, halusi sen kertoa myös Suomen kansalle siinä tiedotteessa, joka kansalle jaettiin. Sen jälkeen täällä eduskunnassa hallitus ja eduskunta päättivät, että myöhemmin asiasta Emun osalta päätetään erikseen. Ei tämä kuvio tämän vaikeampi ja monimutkaisempi tai epäselvempi ollut, aika selkeä loppujen lopuksi.

Ed. Kallio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietenkin vastauspuheenvuorossakin pitäisi keskittyä suurimpiin ja oleellisiin kysymyksiin, mutta en voi olla puuttumatta siihen, mitä ministeri Jaakonsaari sanoi arvonnäköveron alentamisesta palvelualoilla ja miten Suomi on tätä asiaa ajanut. Suomi on ehkä nostanut sen asian esille, mutta Ecofin on lykännyt tämän asian. Kun asia oli Suomen hallituksessa esillä, niin Suomi päätti ainakin lehtitietojen mukaan, ettei mennä ensimmäisten joukossa mukaan. Eli kyllä on ristiriitaista. Ministeri Jaakonsaari sanoi, että on voimakkaasti ajettu koelua arvonnäköveron alentamiselle palvelualoille, ja sitten, kun se tulee ajankohtaiseksi, niin ministeri on sitä mieltä, että siihen ei pidä mennä. Käsittelemättä.

Varsinainen vastauspuheenvuoroni koskee ministeri Niinistö kommentteja. Minusta hän on aivan oikeassa, kun hän sanoi, että ratkaisevaa on, miten euron valuuttakurssi kehittyy. Haluan muistuttaa ja korostaa sitä, että bruttokansantuotteen kasvun kaikkein tärkein tekijä on tähän

mennessä ollut ja tulee todennäköisesti myös jatkossa olemaan valuuttakurssi. Onko se sitten markan valuuttakurssi suhteessa dollariin ja jeniin vai euron valuuttakurssi suhteessa dollariin tai jeniin, valuuttakurssilla on suuri merkitys bruttokansantuotteen kasvulle. (Ed. Kiljunen: Sehän on pelkkä mittayksikkö!) — Se on erittäin merkittävä, oli ed. Kiljunen mitä mieltä hyvänsä.

Kun me emme tiedä, miten euro kehittyy, niin olisi kannattanut ottaa hieman aikalisää.

Ed. Ello (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Hallitus ilmoittaa hakevansa valuuttavakautta Emun kautta. Ministeri Niinistö täällä jo kertoi siitä, minkälaisia heilahteluja Suomen markalle on tullut ja saattaisi tulla, jos jäämme Emun ulkopuolelle. Kuitenkin, ministeri Niinistö, 90-luvun tilanne oli aivan erilainen kuin tänä päivänä. Ehkä keskeisin ero on se, johon ed. I. Kanerva viittasi. Meillä oli 5 prosentin vaihtotaseen vaje bruttokansantuotteeseen nähden ja nyt on 5 prosentin vaihtotaseen ylijäämä. Suomen kansa tietyllä tavalla rikastuu, kun kansantaloutena silloin velkaannuimme. Siinä on erittäin suuri ero.

Toinen asia on se, että hallitus oli kesäkuussa vuonna 91 tehnyt ecu-kytkennän, johon markkinat eivät uskoneet. Niin kuin ministeri Niinistö tietää, vuoden 92 syyskuussa, kun markka päätettiin kellumaan, sen arvo aleni 40 prosenttia. Kun ed. Soininvaara esimerkiksi sanoi, ettei hallituksen ja Suomen Pankin politiikka niin tyhmää ole ollut, niin kyllä tietysti voidaan miettiä, miten tähän tilanteeseen oli tultu. Jos, ministeri Niinistö, Suomessa olisi aina hoidettu asioita 80-luvun lopussa, 90-luvun alussa, oikein taloudellisesti, emmehän me tähän romahdustilanteeseen koskaan olisi joutuneet. Mielestäni on aivan selvää, että olemme me sitten Emussa tai Emun ulkopuolella, meidän pitää noudattaa erittäin tiukkaa raha- ja talouspolitiikkaa, saattaa olla niin, että Emun ulkopuolella jopa tiukempaa, jotta säilytämme uskottavuutemme.

Puhemies! Lisäksi tullaan näihin puskureihin. Kun Ruotsin hallitus on lähtenyt siitä, että paras puskuri on muutaman prosentin bruttokansantuotteeseen nähden ylijäämäinen budjetti, niin ehkä kuulemme ministeri Niinistön mielipiteen siitä, voimmeko me todella hyvällä omallatunolla mennä Emuun tällaisella valtion velkaantumismuutoksilla, joka meillä edelleen on käynnissä.

Kolmanneksi, kun ministeri Niinistö näyttää uskovansa, että eurosta tulee vahva valuutta, niin mistä, ministeri Niinistö, johtuu se, että saksalai-

set eivät siihen usko? Saksan kansa ei usko, että eurosta tulee vahva valuutta, koska mukaan tulevat Italia, Espanja ja Portugali. Aika monet ovat sitä mieltä, ettei siitä tule vahvaa valuuttaa.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Palaan vielä valuuttaliikennevaiheeseen. Totta on, että vaihtotase oli juuri päinvastoin Suomessa vuosi sitten, mutta silloin pelattiinkin päinvastaiseen suuntaan. Pelattiin markkaa vahvemmaksi siinä toivossa, että se vahvistuisi vielä siitä lisää, jolloin siitä nappaisi, kun volyymit ovat suuria, niin pienikin nousu riittää. Kyllä sitä vahvoissakin taloudellisissa olosuhteissa voidaan pelata. Mutta joka tapauksessa pelaaminen päättyi Suomen markan osalta ainakin. (Ed. Elo: Talouden rakenteet olivat aivan erilaiset!) — Se pitää paikkansa, mutta pelipöytä löytyi silti vielä vuosi sitten.

Vielä ehkä samantien ed. Elolle siitä, että meidän kehitytään nyt hyvään suuntaan. Alijäämäkriteeri on täytetty, pikkuhiljaa päästään tasapainoon. Tätä kehitystä on vain kyettävä jatkamaan. Mutta niin kuin itse totesitte, Emun ulkopuolella todennäköisesti kuri saattaisi olla kovempi. Nytkään se ei ole mitenkään kriteeriperusteinen, vaan ihan omasta tilastamme johtuva. Sillä edellytyksellä tietysti, että arvostamme tarkkaa taloudenpitoa, me voimme Emun menä, mutta en minä nyt rohkene epäillä, että sittenkään, vaikka täällä on hivenen velkavetoisuutta esitetty, vakavissaan sitä lähtisi mikään suurempi ryhmä vetämään.

Ed. Kääriäinen, oli hyvä, kun viittaisi siihen, että nyt katse tulevaisuuteen. Minä olen ihan samaa mieltä kanssanne siitä. Euroopan unionin kokonaisuuksiin me joudumme palaamaan varmasti säännöllisesti, kuinka pitkin väliajoin, voi olla toinen juttu. Laajentuminen on edessä, mutta en minä näe selvää liittovaltiokehitystä. Myönnän, että Emu edellyttää huomattavasti tiiviimpää yhteistyötä talouspolitiikassa, mutta edelleenkin kansallisten budjettien itsenäisyys on se tekijä, joka etäännyttää liittovaltioajattelusta.

Kyllä minä yritin avauspuheenvuorossani tuoda esiin myös ongelmia, joita kieltämättä ovat maakohtaiset häiriöt. Totesin vain, että niissäkin on Suomessa menty lievempään suuntaan. Me olisimme 80-luvun alun rakenteilla olleet varmasti siinä suhteessa ihan toisessa asemassa.

Edelleen joku voi kokea haittapuolena myös kilpailun kiristymisen, sitähan väistämättä tapahtuu. Minulla on vain se näkemys, että meillä

suomalaisilla on kilpailukykyä aika lailla ja että kilpailun kiristyminen merkitsee meille plussaa. Tämä on sitten arviointikysymys. Jos joku on pessimistisempi siinä suhteessa, silloin se merkitsee ehkä miinustakin.

Sitten, totta kai, tulee ihan puhtaasti teknisiä ongelmia. Jokainen meistä varmaan joutuu, kun ei täällä ihan nuoria ole paikalla, miettimään sitä, tuleeko loppuikä laskettua aina pieniä päässälas-kutehtäviä, kun muunnetaan vanhoiksi markkoiksi summia. Toki tällaisia tekijöitä on mukana.

Ed. Kallis esitti kysymyksen oikeastaan ministeri Jaakonsaarelle. Molemmat ovat poissa, joten minä vastaan. Kyllä minusta ministeri Jaakonsaari selvitti aivan asiallisesti, että Suomi on selvästi ilmaissut mielipiteen siitä, että arvonalisäverokantoja voitaisiin sallia avattavaksi palveluvaltaisilla aloilla, mutta että Suomi joutuu sitten tekemään omat ratkaisunsa oman fiskaalisen tilanteensa perusteella. Minusta tämä on aivan loogista ja järkeen käypää toimintaa. Itse olen sitä mieltä, että meillä ei ole siihen varaa, ei ainakaan nyt. Mutta siitä huolimatta tällainen portin avaus voi olla hyvä asia, ja saattaa olla, että joskus olisi enemmän varaa käytettävissä.

Toinen varapuhemies: Totean, että tässä replikoinnissa on käytetty 49 puheenvuoroa. Nyt menemme puhujalistaan. Puheenvuoroja on pyydetty 92.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Aivan aluksi lyhyesti kommentoin keskustelua, lähinnä ministeri Niinistön viittauksia keskustan ryhmäpuheenvuoroon. Hän puhui suljettusta taloudesta ja devalvaation hakemisesta. Mielestäni tämä on joulupukilla pelottelua. Ei kukaan ole esittänyt suljettuun talouteen menemistä. Kaikki ymmärtävät, että aktiivinen devalvaatio on jo menneen ajan lumia. Toivoisin, että pysyttäisiin tiukasti itse asiassa, ei tällaisia heittoja hallituksen suunnalta ole tarpeen tehdä. (Ed. Ihmäki: Nyt tiukasti asiaan!)

On todella niin, ed. Ihmäki, että jos Suomi menee Talous- ja rahaliiton jäseneksi euroalueeseen, se merkitsee sitä, että kaikkien suomalaisten raha vaihtuu. Suomi luopuu omasta rahapolitiikasta ja siirtyy Euroopan keskuspankkijärjestelmään. On kysymys erittäin suuresta periaatteellisesta kysymyksestä, joka koskettaa kaikkia suomalaisia.

Hallitus on esittänyt eduskunnan päätettäväksi euroalueeseen siirtymistä tiedonannon pe-

rusteella, kuten monta kertaa on todettu. Tiedonanto on mielestäni sisällöllisesti puutteellinen. Se on aika tekninen, muodollinen ja 15 sivun sisältöisenä varsin kevyt. Siitä puuttuu analyysi euroalueeseen todennäköisesti osallistuvista maista, niiden talouksista. Siitä puuttuu yhteisvaluutta-alueen syntymiseen ja toimimiseen liittyvien ongelmien käsittely.

Menettelytapana tiedonanto näin laajassa ja tärkeässä asiassa ei ole oikea. Eduskuntahan edellytti aikanaan, että EU:n liittymissopimuksen yhteydessä Emu-jäsenyydestä päätetään eduskunnassa erikseen, käytännössä se tarkoitti erillisen hallituksen esityksen pohjalta.

Toinen ongelma on se, että päätöksenteko tapahtuu varsin vähäisen kansalaiskeskustelun jälkeen Suomessa. Kuitenkin päätös koskettaa hyvin pitkälle kaikkia suomalaisia. Ongelma on se, että Emu-päätöksellä on nyt varsin heikko kytkentä kansalaismielipiteeseen. Gallupeja on tehty tuon tuosta ja lopulta näyttää, että on tietty tasapainoinen tilanne, mutta kyllä suomalaisten keskuudessa kytkentä Emu-todellisuuteen on heikko. Jos ja kun Emu-oloissa tulee vaikeuksia, niin juuri päätöksenteon heikko kytkentä kansalaismielipiteeseen, sen heikko legitimizeetti osoitautuu ongelmaksi. Mielestäni koko hallitus kantaa silloin tästä vastuun.

Suomenhan pitää totta kai olla europolitiikassa aktiivinen. Aktiivisia olemme aina olleetkin. Maan hallituksen linjana on se, että aktiivisuus on sitä, että Suomi pyrkii ytimeen kaikin keinoin. Toisaalta hallitus mielestäni kotimaan politiikassa taas on hyvin vanhoillinen. Tämä vanhoillisuus, uudistusten välttäminen tilanteessa, jossa olemme menossa Rahaliittoon, jossa globaalitalous etenee, on todellinen ongelma.

Arvoisa puhemies! Periaatteessa eri maiden talouksien yhdenmukaistaminen on yhteisvaluutan onnistumisen tärkein perusedellytys. Yhteinen valuutta edellyttää onnistuakseen kansantalouksien samankaltaisuutta ja yhdenmukaisuutta. Yhdenmukaisuus on edellytys juuri yhteiselle rahalle ja rahapolitiikalle. Keskeisten Euroopan maiden osalta — Saksa, Ranska, Benelux-maat — voi nähdä merkittävästi samankaltaisuutta, vaikka eroavuuksiakin on, mutta pohjoisten EU-maiden osalta tilanne on jo toinen.

Ehkä ainoa selvästi yhteinen nimittäjä kaikille EU-maille on korkea rakenteellinen työttömyys. Mielestäni yhteisvaluutta-alueen syntyminen näin laajana edellyttäisi parempaa talouksien yhdenmukaisuutta. Nyt mennään väärässä järjestyksessä, kun ensin mennään Rahaliittoon ja

sitten odotetaan, että taloudet ikään kuin automaattisesti yhtenäistyvät. Se ei voi mennä ilman ongelmia.

Suomen kannalta ongelmana on, kuten keskustan ryhmäpuheenvuorossa todettiin, että Emu syntyy Suomen kansantalouden kannalta suppeana. Keskeisten Emu-maiden suhdannekierto on erilainen, talouden häiriöhistoria on erilainen ja talouden rakenne on erilainen, vaikka Suomen kansantalous ja tuotannon rakenne ovat jossain määrin monipuolistuneet viime vuosien aikana.

Suomen kansantalous on Emu-maiden kansantalouksista 1,5 prosenttia. Olemme hyvin marginaalinen tekijä tässä mielessä. Maakohtaisten häiriöiden tullessa Suomeen voi Euroopan keskuspankin ja keskeisten Emu-maiden finanssipolitiikka, siis Euroopan keskuspankin politiikka, mennä Suomen kannalta aivan väärään suuntaan. Tämä ongelma pitää Suomessa tiedostaa ja ottaa tosissaan.

Kun katsomme tänä päivänä Suomen kansantaloutta, niin Suomen talous ei ole reaalisesti niin sanotussa Emu-kunnossa. Lähestymme euroaluetta tilanteessa, jossa maamme kyllä täyttää muodolliset Emu-kriteerit, jos hyväksymme sen, että eläkerahastovarojen ylijäämää voidaan käyttää, niin kuin laskennallisesti voidaan. Mutta reaalisesti Suomi ei ole Emu-kunnossa.

Kasvava valtionvelka, rakenteellinen massatyöttömyys ja raskas ansiotuloverotus muodostavat talouden kolmen ongelman noidankehän. Nämä ongelmat liittyvät toisiinsa, ja massatyöttömyys sulkee nyt huomattavan väestöosan kasvukehityksen ulkopuolelle. Samalla kasvava osa työssäolevista jää paitsi perinteisiin pysyviin työsuhteisiin liittyvää varmuutta tulosta ja ansiosidonnaisesta sosiaaliturvasta. Samaan aikaan koko joukko uupuu työpaikoilla. Tähän kehitykseen liittyy myös yhteiskunnallisen kehityksen eriarvoistuminen ja lisääntyvä muuttoliike.

Näin ollen Suomen kansantalouden, vaikka sen tila on vakautunut, perusongelmat ovat, vaikka talous kasvaa viidettä vuotta, edelleen olemassa. Ensimmäisellä vuonna talouden ennakoidaan kasvavan kuudetta vuotta, ja hallitus ennakoi valtionvelan kasvavan ensimmäisellä vuonna vielä ainakin 15 miljardia. Leikkauspaineet ovat edelleen erittäin tiukat. On vaikea löytää tässä tilanteessa tällä työttömyyden tasolla tilaa esimerkiksi välttämättä tarvittavan ansiotuloverouudistuksen vaatimille veronkevennyksille.

Hallituksen tiedonannossa todetaan, että finanssipolitiikan merkitys lisääntyy Talous- ja

rahaliiton oloissa ja että rakennepolitiikan kostoneminen liittyy pyrkimykseen lisätä Euroopan talouksien työllisyyttä ja kasvua. Edelleen hallitus toteaa, että rakenteelliset uudistukset ovat toinen puoli EU:n yhteistä työllisyysstrategiaa, jonka toinen puoli rakentuu talouskasvun varaan.

Onkin mielenkiintoista, että hallituspuolueiden piirissä pilkataan työreformiuudistuksia. Ei tarvitse kuin ottaa sosialidemokraattinen lehti käteen, niin joka päivä siellä on näitä uudistuksia jollain tavalla pilkkaavia kirjoituksia. Kuitenkin samalla myönnetään se, että eurooppalaisella tasolla välttämättä näitä uudistuksia tarvitaan. Viimeksi G7-maidenkin kokouksessa näin todettiin, EU:n Valkoisessa kirjassakin siitä puhutaan pitkään. Kaikki todistavat sen, että näillä rakenteilla ei työllisyyttä saada korjattua.

SDP käyttäytyy mielestäni omankin puolueensa kannalta merkittävästi uudistuksia vastaan. Sen rooli on ristiriitainen ja jatkossa hyvin ongelmallinen. Tony Blairin opetus Suomen sosialidemokraattiselle puolueelle on edelleen voimassa: uudistukaa tai kuolkaa, suurin piirtein näin hän kärjisti tämän tilanteen. Suomi tarvitsee uudistuksia, EU tarvitsee uudistuksia, että me voimme massatyöttömyydestä selvitä, jonka voi laskea maksavan kaikkine menoineen ja tulonmenetyksineen 48 miljardia markkaa.

Arvoisa puhemies! Hallituksessa on lähdetty siitä, että puskurirahastot voisivat vaikuttaa nyt tässä tilanteessa. Mielestäni nämä puskurirahastot voivat parhaimmillaankin, jos ne toimivat, auttaa vain pikkutyösyissä. Työmarkkinajärjestöt sopivat viime vuonna Emu-puskurien perustamisesta. Tarkoituksena oli tasata suhdantevaihtelujen vaikutuksia Talous- ja rahaliiton jäsenyydessä. Puskurihyödyn pitäisi olla se, että työttömyys- ja eläkevakuutusmaksut eivät nouse tai laske yllättävästi suhdanteiden mukaan. Taavoitteena on kerätä noin 6–6,5 miljardia markkaa. Ulospäin on synnytetty se kuva, että Emujäsenyyden riskit olisivat hallittavissa puskureilla. Tällainen tuudittautuminen mielestäni on riskialtista, ja se voi olla myös henkinen este välttämättömille uudistuksille. Puskurit siis, kuten sanoin, voivat pikkutyösyissä ehkä jotain auttaa. Toisaalta ne voivat toimia jopa haitallisesti joissain tilanteissa.

Mitä sitten ovat ne todelliset joustot, todelliset puskurit, mitä tarvitsemme? Ne ovat, totta kai, tiedossa. Todellisia puskureita ovat yritysten, maatilojen parempi omavaraisuus — varsinkaan pienten yritysten omavaraisuus ei ole kehittynyt

sillä tavalla kuin olisi pitänyt — parempi valtiontalouden tasapaino ja ennen kaikkea kaikkein tärkein puskuri olisi parempi työllisyyden taso.

Sen takia, arvoisa puhemies, tulen lopuksi siihen, että jos ja kun hallitus on viemässä Suomea Emuun, niin meidän pitäisi välttämättä siirtyä tästä kaavamaisien leikkausten linjasta, joka ei vie perille, uudistusten linjaan. Tämä kaavamaisien leikkausten linja, joka vain jatkuu, se vain lisää eriarvoisuutta ja tuo vaikeuksia, koska parempi työllisyys, niin kuin sanoin, on kansantalouden avain ja vain sitä kautta voidaan saada liikkumavaraa tehokkaasti valtiontalouteen, vaikka tiedämme, että nekin ratkaisut ovat vaativia ja vaativat paljon neuvotteluja, yhteistyötä ja poliittista johtajuutta.

On valitettavaa, että esimerkiksi nyt nähdyssä tulopoliittisen ratkaisun ja talousarvioratkaisun kokonaisuudessa, mikä tänä syksynä tehtiin, ei ollut ainuttakaan yrittäjyyttä edistävää elementtiä. Tämän ovat muun muassa Suomen yrittäjien järjestöt todenneet. Veroratkaisut, joista paljon puhutaan täällä, olivat työllisyyden kannalta tämän vuoden osalta täydellinen nolla. Ei siinä ollut mitään työllisyyttä edistävää elementtiä. Vuoden 99 osalta on eräitä marginaalisia elementtejä.

On erittäin tärkeää nyt huomata, että kun Suomen talous kasvaa viidettä vuotta, ensi vuonna kuudetta vuotta, niin tämä talouden kasvun aika olisi nimenomaan etsikkoaikaa uudistuksille. Kun talous ennen pitkää hidastuu, talouskasvu hidastuu alle 3 prosentin, työttömyys alkaa kasvaa, siinä tilanteessa uudistusten tekeminen on entistä vaikeampaa ja hankalampaa.

Tilanne Suomessa muistuttaa nyt aika pitkälle Holkerin hallituksen loppuaikojä. Silloin ongelma oli vain eri: Kilpailukyvyttömyys oli ongelmana, ja puolitoista vuotta ennen vaaleja pääministeri totesi, että ei tässä nyt enää mitään tehdä, poimitaan näitä hedelmiä. Se oli erittäin vastuuton tilanne, kun talouspolitiikkaa olisi pitänyt paljon tehdä, eikä sekään olisi kaikkia ongelmiamme tietenkään estänyt.

Suomessa siis tarvittaisiin uudistus, jolla rai-vataan työllistämisen, työllistymisen ja yrittäjyyden esteitä ja kynnyksiä. Tämä uudistuksen sisältö vaatisi toisen puheen, mutta voin lyhyesti todeta, että keskeistä siinä on ensinnäkin ansiotulo-uudistus, joka keventää erityisesti matalapalkka-alojen ja pieni- ja keskituloisten verotusta. Verokiilan leikkaaminen nimenomaan palvelu- ja matalapalkka-aloilta, jotka usein ovat naisvaltaisia työaloja, on aivan välttämätöntä. Halli-

tuksenkin piiristä Martti Hetemäki puhui tästä, mutta veroratkaisuissa ei päästy eteenpäin.

Meillä tarvitaan tehokasta yrittäjyyden byrokrattisten esteiden raivaamista, toimenpideohjelma, jolla voitaisiin erityisesti mikroyritysten työllistämismahdollisuuksia aivan oleellisesti parantaa. (Ed. Aittoniemi: Se on vähän niin kuin työreformi!) — Olen, ed. Aittoniemi, juuri puhumassa työreformista. — Työelämässä olisi sovittava paikallisten sopimusten lisäämisestä ja, niin kuin sanoin, mikroyritysten työllistämisesteiden vähentämisestä. Alueellisessa kehitystyössä on välttämättä päästävä eteenpäin. Täällä ministeri Jaakonsaariakin myös oikein puhui osaamien, verkottumisen, yrittäjyyden kehittämistyöstä.

Työreformi, sitä sanoo käytetään, ei ole kirokana, niin kuin usein esitetään, vaan se on väistämättä edessä, jos ja kun me aiomme selvittää ilman sellaisten kaavauksien leikkausten tekemistä, jotka todella eriarvoistavat yhteiskuntaa. Siis kysymys on perimmiltään siitä, että sitä joukkoa Suomessa, joka nyt on työttömyyden syövereissä, toimeettomuuden syövereissä, on välttämättä saatava työllisyyden ja toimeliaisuuden piiriin.

Lyhyesti totean vielä, että tiedonannossa viitataan talousneuvoston rooliin keskustelufoorumina. Mielestäni oleellista on se, että pankkivaltuustolle, joka on eduskunnan elin, Suomen Pankkihan on eduskunnan elin, annetaan selkeästi tehtäväksi arvioida ja seurata Euroopan keskuspankin rahapolitiikkaa Suomen kansantalouden näkökulmasta. Se on se keskeisin elin, parlamentaarinen elin, jonka tämä pitää tehdä. Totta kai vaaditaan yhteistyötä ja talousneuvoston piirissä keskusteluja, mutta tätä parlamentaarista elementtiä ei saa unohtaa. Euroopan rahainstituutti ei estä tällaisen pykälän kirjaamista Suomen Pankki-lakiin, jos Suomi sitä tahtoo ja haluaa. Jos me tässä olemme liian varovaisia, niin kuin joistakin ministerien lausunnoista voi päätellä, ongelmia on tulossa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni hallituksen Emu-linja ei ole oikea. Keskusta on katsonut, että Suomen ei tule osallistua euroalueeseen ensimmäisten joukossa. Mutta me emme ole sulkeet pois mahdollisuutta liittyä euroalueeseen myöhemmin, jos se on kansallisten etujemme mukaista. On selvää, että Emu-alueen ulkopuolella eläminen edellyttää meiltä palkkamalltia, se edellyttää meiltä tiukkaa finanssipolitiikkaa, se edellyttää meiltä uudistuksia. Mutta se on todellinen toimiva vaihtoehto pohjoisille EU-maille, ja se jättää meille mahdollisuuden harjoittaa omaa aktiivista eurooppalaista politiikkaa ja samalla

mahdollisuuden tervehdyttää kansantalouttamme sen perusongelmien: massatyöttömyyden, korkean ansiotuloverotuksen ja kasvavan valtionvelan voittamiseksi. Näin ollen eduskunnan käsitellessään hallituksen varsin teknistä tiedonantoa tulee ottaa siihen kriittinen lähestymiskulma.

Ed. Vihriälä: Arvoisa rouva puhemies! Emu-tiedonannon johdannossa hallitus toteaa, että Suomen osallistuminen euroalueeseen ei tule uutena asiana, vaan se on ollut esillä EU-jäsenyyden valmisteluista lähtien. Totta on, että Maastrichtin sopimus puhuu jo Talous- ja rahaliitosta, joka johtaa vuosikymmenen lopulla yhteiseen rahaan ja yhteiseen keskuspankkiin. Tämä piti kaikkien kansanedustajien ja hallituksen tietää jo myös edellisellä vaalikaudella. Emun syntyminen on merkittävä historiallinen askel Euroopassa. Aikaisemmin Saksan valtakunnassa ja Yhdysvalloissa poliittinen unioni on edeltänyt rahaliittoa.

Usein jonkin johtavan valtion valuutta on ollut käytössä muuallakin, mutta useiden itsenäisten valtioiden yhteinen valuutta on ennen kokemattomaa. Emuun liittyy siksi erittäin paljon epävarmuutta. Huomattava osa suomalaisista ei tänään luota yhteiseen rahaan. Kansa on kahtia Emu-kysymyksessä. Vaikka tiedonanto antaa eduskunnalle mahdollisuuden käsitellä yhteisen rahan käyttöönottoon liittyviä kysymyksiä perusteellisesti, ei se täytä demokraattisen kansanvallan ja päätöksenteon kriteereitä.

Ensinnäkin näin tärkeästä kysymyksestä olisi ehdottomasti suoritettava neuvoa-antava kansanäänestys, jota kansalaisetkin ovat halunneet.

Mitä Suomi ja sen hallitus pelkäävät? Lipposen hallituksen olisi pitänyt tuoda liittymisestä lakiesitys eduskuntaan, ja tämä olisi tullut käsitellä perustuslain edellyttämällä tavalla. Perustuslain kannalta on mielestäni erittäin arveluttavaa, että hallitus aikoo muuttaa Hallitusmuodon 72 §:ää, jossa määrätään Suomen rahayksiköksi markka, vasta 1.3.2000 voimaan tulevassa valtiosäännön kokonaisuudistuksessa. Suunnitelman mukaan Rahaliittoon liittyminen tapahtuu vaiheittain vuoden 1999 alun ja vuoden 2001 lopun välisenä aikana. Kyllä talonpoikaisjärki sanoo, että lainsäädännön pitää olla voimassa vuoden 1999 alussa, kun liittyminen peruuttamattomasti alkaa.

Arvoisa rouva puhemies! Rahaliittoon liittyvät valtiot eivät voi harjoittaa kansallista raha- ja

valuuttapolitiikkaa ja hoitaa valtion lainanottoa kansallisessa valuutassa, kuten täällä on jo useasti todettu. Vääjäämätön seuraus Rahaliitosta on, että kriisiin joutuvalla jäsenmaalla on vähemmän mahdollisuuksia selviytyä siitä kuin aiemmin on ollut. Emun jäsenmaa ei voi devalvoida ja lisätä voimakkaasti valtion velkaa, niin kuin se on tehnyt aiemmin sisäisen tai ulkoisen häiriön eliminoinemiseksi. Nyt sen on todennäköisimmin annettava työttömyyden kasvaa, kunnes nimelispalkat ovat alentuneet riittävästi. Tämä lienee tuskallisempi ja myös hitaampi prosessi kuin devalvaatio on ollut.

Yhteinen raha myös muuttaa tuotannon erikoistumisen kautta alueellista elinkeinorakennetta huomattavasti. Työ siirtyy sinne, missä tuottavuus on paras mahdollinen. Alkutuotannosta riippuvaisen syvän maaseudun ongelmat alkavat entisestään kärjistyä. Agenda 2000 näyttää jo nyt selvän suunnan alue- ja maatalouspolitiikan osalta.

Useille EU-maille Emu eli yhteinen raha on välivaihe tiiviiseen poliittiseen liittoon eli Euroopan liittovaltion syntymiseen. Suomikin on menossa Rahaliittoon, näin ymmärrän, lähinnä poliittisista syistä. Hallitukselle on tärkeää kuulua Euroopan kovaan ytimeen, joten olemme valmiit erottautumaan pohjoismaisesta viiteryhmästä ja ottamaan melkoisen taloudellisen riskin. Emu tuo taloudellisia etuja valuuttasiirtojen kustannusten vähetessä ja rahapolitiikan ennustettavuuden lisääntyessä, mutta Emuun liittyminen tuo myös riskejä maalle, joka eroaa monella tavalla Rahaliiton ytimen maista.

Arvoisa puhemies! Tiedonannossa hallitus toteaa: "Talous- ja rahaliitto ei rajoita mahdollisuuksia harjoittaa omista lähtökohdistamme määräytyvää yhteiskuntapolitiikkaa. Hallitus pyrkii pohjoismaisen hyvinvointivaltion jatkuvuuden turvaamiseen ja alueellisten kehityserojen tasoittamiseen. Sitä varten vahvistetaan julkista sektoria ja sen rakenteita sekä pyritään luomaan edellytyksiä taloudelliselle toiminnalle koko Suomen alueella."

Onko Lipposen hallituksen politiikka ollut tämän kaltaista, mitä edellä tiedonannosta totesin? Ei suinkaan. Yhteiskuntapolitiikkamme päämääriä ovat ohjanneet vahvasti markkinavoimat. Hallitus on juossut nöyrästi niiden perässä. Se ei ole suinkaan vahvistanut julkista sektoria, sen rakenteita eikä ole pystynyt luomaan edellytyksiä taloudelliselle toiminnalle koko maassa vaan on lisännyt nimenomaan leikkauksia. Muuttoaalto on päässyt valloilleen, keskittymi-

nen kiihtyy, syrjäseudut autioituvat ja tuloerot kasvavat. Tämä on ollut hallituksen politiikkaa ja tätä linjaa yhteisellä eurorahalla halutaan nyt vahvistaa.

Valtapolitiittiselta kannalta Emu johtaa vallan keskittymiseen ja demokratian heikkenemiseen. Emu keskittää todella talouspoliittista päätösvaltaa, sillä Emu-maat siirtävät vastuun korko- ja valuuttapolitiikasta yhteiselle keskuspankille. Pankin johtoon on tulossa kuusi virkahenkilöä, jotka eivät saa ottaa vastaan ohjeita poliittisilta elimiltä. Emusta puuttuu poliittinen johto, joka vastaisi teoistaan demokraattisissa vaaleissa.

Mutta Emu-hankkeen keskeinen päämäärä on kuitenkin se, että Emu toimii EU:n yhdenmismoottorina. Kun päätämme Emu-jäsenyydestä, päätämme myös kansakuntamme linjasta pitkällä tähtäimellä. Emu muuttaa Suomea. Se todennäköisesti muuttaa myöskin suomalaisia. Emu tuo Suomeen uuden kulttuurin ja uuden arvomaailman, joka saattaa ainakin tällä hetkellä meille olla vielä vieras ja outo.

Emun jäsenenä suomalaiset kyllä saavat tuntea olevansa osa maailmaa ja ehkä maailman merkittävintä talousmahtia. Pitkän talven, suurten metsien ja laajojen soiden pieni kansa saa nauttia samaistumisesta vahvaan, suureen Keski-Euroopan jättiläiseen. Joillekin Emu-jäsenyyttä antaa mahdollisuuden liittyä Emu-eliittien joukkoon. Ehkä juuri tässä salissa on erittäin paljon niitä, jotka kaipaavat Emu-eliittien joukkoon. Jäsenyyttä tuo tiettyä turvallisuutta niille, jotka luottavat enemmän keskitettyyn valtaan ja suuriin organisaatioihin kuin demokratiaan ja omiin voimavaroihin. Emun jäsenenä menetämme mahdollisuuden nostaa tasa-arvo taloudellisen toimintamme ylimmäksi arvoksi. Menetämme myös mahdollisuuden pitää huolta köyhistä sekä pyrkimyksen kansanvaltaiseen yhteiskuntaan, jossa kaikkien kansalaisten täysimääräinen osallistuminen on arvossa ja jossa se on myös arvokasta.

Suomen eduskunnassa tehdään valinta todella pohjoismaisen hyvinvointi- ja demokratiaperinteen ja uuden, voimaa arvostavan ja taloudellisia arvoja korostavan kulttuurin välillä. Ihmettelen suuresti sitä, että sosialidemokraattinen työväenliike, vasemmistoliitto ja vihreät ovat mukana tällaisessa vallankaappauksessa. Kokoomus on johdonmukaisesti ja rehdisti ollut aina vahvojen puolella. Siksi on helppo ymmärtää kokoomuksen myönteinen suhtautuminen Emuun. Ei siinä mitään pahaa. Näinhän se on reilusti todettava.

Suomen Emu-ratkaisu tulee jättämään syvät railot maamme yhteiskunnallisiin oloihin ja suomalaiseseen identiteettiin. Niiden arpeutuminen voi kestää yllättävän kauan. Kansalaisten näkemyksille ja mielipiteille ei ole annettu arvoa. Valtaapitävien taholta on kansalaisia vähätelty ja kyllä myös ivattu ja naurettu. Mahtava propagandamyly Helsingin Sanomien johdolla on jautanut Suomea Emuun ensimmäisten joukossa.

Arvoisa rouva puhemies! Amerikkalaisen taloustieteilijän Milton Friedmanin mielestä muuttamat Euroopan maat käyttäytyvät yhteiseen rahaan pyrkiessään kuin olisivat hankkiutumassa joukkoitsemurhaan. Hän sanoo esimerkiksi Ranskassa työttömyyden kasvavan siksi, että maa pitää kiinni vahvan frangin politiikasta pyrkiessään täyttämään Emu-ehdot. Nobelin palkinnon vuonna 1976 saanut Friedman sanoo, että Euroopan yhteisestä rahasta ei tule mitään. Friedman perustelee väitettään sillä, että Euroopan maat ovat aivan liian erilaisia ja niiltä puuttuu todellinen poliittinen tahto. Friedmanin neuvo onkin, että yhteinen raha pitää tehdä vasta sitten, kun koko alue on liittynyt poliittisesti yhteen ja se on monetääriseltä perustaltaan samanlainen. Euroopan täytyy varoa yhteiseen rahaan saakka menevää taloudellista yhdentymistä ilman poliittista yksituumaisuutta, toteaa Friedman.

Arvoisa rouva puhemies! Talonpoikaissäestö vastusti liittymistä Euroopan unioniin, mutta hävisi taistelunsa. Viljelijäväestö on nyt huolestunut kansakunnan tulevaisuudesta ja myös omasta kohtalostaan. Talonpojilla mielestäni on tähän myös vahvat perustellut syynsä. Heillä on nimittäin vahvat perinteet oman itsenäisyyden ja itsenäisen valtion vaalimisessa. He kyselevät, mitä töidäänkö ne uhraukset, jotka kansakunta ja erityisesti myös sen vähenevä talonpoikaissäestö on itsenäisyyden puolesta tehnyt. Itsenäisyydellä mielestäni talonpoikaissäestö tarkoittaa tänä päivänä omaa maata, omaa puolustusta, omaa leipää ja omaa rahaa.

Myös ne palkansaaajat, jotka hankkivat leipänsä kättensä työllä ja toisia palvelemalla, ovat huolestuneita. Palkansaaajat pelkäävät, että Emussa he menettävät nykyiset demokraattiset oikeutensa osallistua omien ja koko kansakunnan poliittisten, taloudellisten ja sosiaalisten olojen kehittämiseen. Valitettavaa mielestäni on se, että tässä tärkeässä Emu-kysymyksessä keskustalainen ja sosialidemokraattinen kansanliike eivät ole löytäneet toisiaan vaan ovat eri linjoilla. Keskustalla on selkeä kielteinen kanta yhteiseen

rahaan tällä hetkellä, ja keskustasta onkin tullut selkeä vaikutuskanava Rahaliiton vastaiselle kansan enemmistölle.

Ministeri Andersson: Arvoisa rouva puhemies, fru talman! Tekee mieli kommentoida hieman ed. Ala-Nissilän ja ed. Vihriälän puheenvuoroja. Molemmissa on ihmetelty sitä, että vasemmisto ja vasemmistoliitto voivat olla tuke-massa Emu-hanketta.

Ed. Ala-Nissilä sanoi, että Suomi menettää oman rahapolitiikkansa. Se on tietysti totta, mutta täytyy kuitenkin kysyä, miten me olemme käyttäneet tähän saakka omaa rahapolitiikkaamme ja millä tavalla olemme harjoittaneet suhdannepolitiikkaa 10—12 viime vuoden aikana. Väittäisin, että sen jälkeen, kun 80-luvun puolivälissä pääomaliikkeet Suomessa vapautettiin ilman eduskunnan myötävaikutusta, olemme harjoittaneet suhdannepolitiikkaa, joka on ollut suurin piirtein päinvastaista kuin mitä olisi pitänyt olla.

Holkerin hallituksen aikana valtiovarainministeri Liikanen teki analyysin, että on tulossa lama. Korkeasuhdanne oli melkein huipullaan. Silloin pistettiin lisää bensaa öljylle ja kun tuli matalasuhdanne, niin jarrutettiin. Eli jos keynesiläistä talouspolitiikkaa ajatellaan, Suomi on kyllä toiminut erittäin huonosti silloin, kun meillä on tätä niin sanottua omaa harkintavaltaa ollut.

On kuitenkin totuus, että meillä ei tämän jälkeen ole omaa rahapolitiikkaa niin rajoittunut kuin liikkumavara on ollutkin kymmenen viime vuoden aikana muuttuneesta talouden globalisaatiosta johtuen. Tämähän oli syy, joka johti siihen, että Ruotsin professoriryhmä päätyi suositamaan, että Ruotsin ei kannata mennä mukaan alkuvaiheessa. Tämä oli se ratkaiseva indikaattori.

Ed. Ala-Nissilä moitti tiedonantoa siitä, että se on tekninen ja kevyt. Se pitää kyllä paikkansa. Toisaalta täytyy sanoa, että on jo aika paljon tietoa, tuhansia sivuja materiaalia, joka professoriryhmältä on tullut eduskuntaan, ja myös runsaasti muita selvityksiä, että kyllä materiaalia on. Ymmärtääkseni tiedonantoon ei kannata kaikkea problematisointia kirjoittaa. Se on tekninen ja kevytkin teksti, mutta sen tarkoitus on kuitenkin olla pohjana tälle keskustelulle.

Ed. Ala-Nissilä kysyi, miksi Emu-kannatus on niin huono Suomessa mielipidemittausten mukaan. Oma ajatukseni tästä on, että osa suomalaisista ei ole vielä kukaan täysin hyväksynyt EU-

jäsenyyttä. Toinen tekijä tässä varmaan on se, että aika paljon argumentoinnissa ja keskustelussa Emusta käytetään puheenvuoroja, jotka ovat hyvin pelottavia ja maalaavat tulevaisuuden Emu-oloissa erittäin katastrofaaliseksi. Puhutaan siitä, että Emu tarkoittaa köyhien hylkäämistä, työttömyyden lisääntymistä, eläkkeiden romahtamista. Puhutaan siis ilman perusteluja ja maalataan uhkakuvia. Valitettavasti jotkut ihmiset sitten todella pelästyvät tällaisista tulevaisuudennäkymistä.

Kovin paljon ei sen sijaan puhuta niistä vaihtoehtoista, joita Suomella olisi euroalueratkaisun ulkopuolella. Minun mielestäni ne eivät ole kovin ruusuisia. Monessa puheenvuorossa on todettu, että finanssipolitiikka, jota jouduttaisiin harjoittamaan, olisi ehkä vielä tiukempaa Emun ulkopuolella.

Oma yksinkertainen analyysini on, että mikäli Emu onnistuu niin kuin on suunniteltu, se vahvistaisi ja vakauttaisi meidän talouttamme. Silloin kaikki puheet siitä, että meillä olisi heikommat mahdollisuudet hoitaa ja kehittää hyvinvointiyhteiskuntaa, sosiaaliturvaa, eläkkeitä jne. ovat kyllä valheellisia, koska ne riippuvat meidän poliittisesta tahdostamme ja siitä, minkälaisessa kunnossa Suomen talous on.

On myös puhuttu siitä, että Suomen työttömyys ei olisi laskusuunnassa. Minun mielestäni se on ihmeellistä argumentointia, koska tiedämme kuitenkin, että työllisten määrä on tosiaan lisääntynyt 120 000:lla vuoden aikana. Se on aika hyvä indikaattori. Työllisyys ei parantunut silloin, kun oli tilapäinen talouden kasvun notkahdus vuonna 96, mutta sen jälkeen, kun kasvu on ollut yli 3 prosentin tasoa, niin työllisyys on selvästi parantunut.

Sitten ed. Ala-Nissilä sanoi, että työreformia pilkataan. Ainakaan minä en ole sitä pilkannut. Minä olen kyllä yrittänyt siihen syventyä. Minun mielestäni siinä on aivan hyviä, tarpeellisia ajatuksia liittyen verotukseen, mutta ne eivät ole helposti realisoitavissa. Pienituloisten ihmisten tuloverotuksen ja eläkeläisten verotuksen keventäminen on ollut tämän hallituksen ohjelmassa. Valitettavasti se tapahtui ainoastaan kunnallisverotuksen kautta, mutta ongelma on sitten kuntien talous ja kompensatio, mistä ne rahat otetaan, kuten kaikki tiedämme. Verokiila on myös ongelma. Siihen on yritetty saada parannusta. Pk-yrittäjiä ja yrittäjyyttä yleensäkin on yritetty monin tavoin parantaa.

Se, mikä minusta työreformissa panee vastaan, on puheet siitä, että pitäisi luopua työehto-

sopimusten sitovuudesta pienissä yrityksissä. Nyt jo voidaan paikallisesti sopia melkein kaikki asiat pienissä yrityksissä ja me tiedämme Ahon hallituksen kaudelta mitä tapahtuu yhteiskunnassa, kun lähdetään yrittämään purkaa yleissitovuutta työehtosopimuksissa. Koko Ahon hallituksen aika oli yhtä konfliktia palkansaajien ja Ahon hallituksen välillä. Sen muistamme hyvin.

Sitten on puhuttu siitä, että pitäisi järjestää kansanäänestys osallisuudesta euroalueeseen. Minulla ei ole mitään vastaan kansanäänestystä, mutta mielestäni on kuitenkin valheellista väittää, että silloin, kun EU-jäsenyydestä äänestettiin, ei oltaisi oltu tietoisia siitä, mitä siihen liittyi. Silloin myös valtuutettiin eduskunta päättämään tästä asiasta.

Silloin kun Ahon hallitus oli anomassa EU-jäsenyyttä, niin silloinhan Brysselissä sanottiin näin: "Hallitus pyrkii määrätietoisesti tilanteeseen, jossa edellytykset kolmanteen vaiheeseen siirtymiseen ensimmäisessä vaiheessa täyttyvät." Se oli siis Ahon hallituksen tekstiä ja nyt minusta on vähän tekopyhää tulla väittämään, että tällaisia selkeitä pyrkimyksiä ei olisi ollut Ahon hallituksen aikana. Minusta tämä on vähän liian suuri kysymys pelkkään politikoinniseen liittyen seuraaviin eduskuntavaaleihin.

Minä en ole vastustanut kansanäänestystä mutta ymmärrän hyvin myös joitakin komplikaatioita, joita siihen liittyy. Yksi on kysymys siitä, mitä kysyttäisiin kansanäänestyksessä. Kysyttäisiinkö, pitäisikö nyt liittyä; kysyttäisiinkö, pitäisikö koskaan liittyä; pitäisikö liittyä, jos ne ja ne ovat mukana? Eli tämä ei ole mikään kyllä — ei-problematiikka, vaan se on paljon monimutkaisempi kuin mitä esimerkiksi kansanäänestysjäsenyydestä oli.

Sitten on kyllä, niin kuin moni on tässä toistanut, vähän masentavaa huomata, että ne, jotka kaikkein eniten vaativat kansanäänestystä jäsenyydestä, sanoivat sen jälkeen kun jäsenyyttä äänestys päättyi kyllä-puolen voittoon selvästi, että tällaisella kansanäänestyksellä ei ole mitään merkitystä. (Ed. Kemppainen: Ei ole sanottu!) — Kyllä on sanottu. Ainakin meidän puolueestamme jotkut sanoivat näin. Tämä on sitten kyllä myös demokraattisten pelisääntöjen halventamista.

Ed. Vihriälä puhui siitä, että sopeutumismekanismit Emussa olisivat hyvin paljon rankempia kuin aikaisemmin. Kyllä kuitenkin muistuttaisin siitä, että devalvaatio on aina kohdannut kaikkein raskaimmin pienituloisia ihmisiä. Se on ollut tulonsiirtoa pienipalkkaisilta ja palkansaa-

jilta yleensäkin vientiteollisuudelle. Nyt ovat sopeutumismekanismit vähän erilaiset. Minun on hyvin vaikea ymmärtää, että esimerkiksi koko ammattiyhdistysliike, jossa on asiaa tutkittu kuitenkin perusteellisesti, toimisi niin vastoin omaa jäsenkuntaansa, että menisi mukaan hankkeeseen, jos olisi perusteltua syytä olettaa, että se huonontaisi palkansaajien asemaa tässä maassa.

Sitten liittovaltiopeikko, jota käytetään jatkuvasti. Minun mielestäni on aivan myönteistä ja välttämätöntä, että joissakin asioissa syvennetään yhteistyötä ja integraatiota. Mutta niin kauan kuin EU:n budjetti on 1,27 prosenttia maiden bkt:stä, niin silloin minun mielestäni on aika kyseenalaista puhua liittovaltiosta. Kyllä yhteinen budjetti tai aika paljon isompi budjetti kuitenkin olisi se pohja, jonka varaan liittovaltiota rakennettaisiin. Ympäristökysymyksissä ja suurissa työelämän rakennemuutoksissa tarvitaan toki ylikansallista päätöstä vielä enemmän kuin tänä päivänä. Sitten on sellaisia alueita, joissa pitää päätökset tehdä kansallisesti, niin kuin Suomessa tälläkin hetkellä on.

Tässä koko polemiikissa myös hyvin paljon sekoitetaan niitä efektejä, jotka johtuvat integraatiosta yleensä, siitä, että yhteistyö syvenee ja niitä, jotka voivat korostua Emun vaikutuksesta. Minun mielestäni täytyisi pyrkiä pitämään erillään nämä asiat. Muun muassa veroharmonisointi on nyt jo käynnissä. Tiedämme, että jotkut valtiot, niin kuin Luxemburg ja jotkut muut, yrittävät houkuttella yrityksiä alueelleen esimerkiksi sillä, että yhteisövero on nolla tai hyvin pieni. Verokilpailu on käynnissä, ja siinäkin tarvitaan enemmän yhteistyötä EU:ssa, jotta se saadaan kuriin.

Itse olen ehkä eniten skeptinen ja huolestunut aluetaloudellisista vaikutuksista. Siitä olen puhunut paljon aikaisemminkin ja kirjoittanut. Tästä on ollut vaikeata saada riittävän konkreettisia analyysejä ja konkreettista ennakkointia. On kaksi eri suuntaista ajattelutapaa. Toinen on se, että lisääntynyt yhteistyö ja syvenevä integraatio tasoiittaa alueellisia eroja, niin kuin on tapahtunut köyhien alueiden suhteen EU-jäsenyyden myötä. Toinen on sitten tämä periferioitten periferiateoria, että taloudellinen toimeliaisuus jotenkin automaattisesti heikkenee periferiaan päin, missä Suomi sitten sijaitsee. Silloin kysymys on siitä, minkälaisia kansallisia työkaluja meillä on hoitaa aluepolitiikkaa ja alueellista tasa-arvoa Suomessa.

Väitettä siitä, että julkinen sektori olisi tuomittu häviämään Emun takia, en oikein ymmär-

rä. Tietysti julkinen sektori on sellaisessa paineessa kilpailun kiristytessä, mutta tämäkin liittyy integraatioon. Jos Emuun osallistuminen merkitsee kansantaloudellemme enemmän vakautta, niin kuin toivon ja uskon, se merkitsee myös kansantalouden kohenemista, niin siinä tapauksessa se on meidän omasta poliittisesta tahdostamme kiinni, haluammeko ylläpitää ja kehittää pohjoismaista yhteiskuntamallia edelleen, vai annammeko periksi niille muutospaineille, jotka eittämättä ovat olemassa, mutta ei toki niinkään pelkästään Emun vuoksi.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viittaisin ed. Vihriälän käyttämään puheenvuoroon. Hän viittasi amerikkalaiseen ekonomisti Milton Friedmaniin ja hänen näkemyksiinsä euroalueen synnyttämisestä. Ed. Vihriälä totesi, että Friedmanin mukaan euroalueen synnyttämisessä on ongelmia sen vuoksi, että maat eivät ole riittävästi monetäärisesti yhentyneet. Toiseksi hän viittasi Ranskan tilanteeseen, jossa konvergenssikriteerit on pyritty täyttämään ja aikaansaamaan rahatalouden tasapaino, ja sen seurauksena on käsiin levinnyt työttömyystilanne.

Tämä ed. Vihriälän argumentaatio on kahdelta osin kiinnostava. Ensinnäkin se on kiinnostava siltä osin, että se kertoo selkeästi sen, mistä lähteestä nykyisin keskustapuolue ammentaa yhteiskunta-analyyysinsä perusteet. Yhdysvalloista ja Milton Friedmanilta, monetarismin oppi-isältä. Sehän näkyy muun muassa siinä vaaliliittopyrkimyksessä, joka keskustalla on nuor-suomalaisten kanssa. Toisaalta myös siitä työreformiargumentaatiosta, jota ed. Ala-Nissilä täällä hyvin pitkälle toi esille.

Mutta hyvin tärkeää on myös huomata toinen seikka Friedmanin ja ed. Vihriälän argumentaatiossa eli se, mitä hän toi esille. Ensinnäkin monetääristä yhdenmukaisuuttahan on pyritty aikaansaamaan euroalueella sitä synnytettyä nimenomaan konvergenssikriteereillä.

Mutta vieläkin heikompi oli Ranskan esiin tuominen. Ranskassa tämän ja viime vuoden lopun tiedot kertovat hyvin voimakkaasti kohenetuneesta työllisyystilanteesta, jossa saman aikaisesti on pyritty täyttämään Emu-kriteerit, mutta kysyntää elvyttämällä, julkista sektoria hyväksi käyttämällä on työllisyystilanteeseen pystytty vaikuttamaan, pääomavaltaista suurteollisuutta on lähdetty verottamaan aivan uudella tavalla ja julkisen talouden tasapainoa hankittu myös sitä kautta, että puolustusmenoihin on voimakkaasti

puututtu. Emu-kriteerien täyttäminen sinänsä ei määrää talouspolitiikan luonnetta, vaan siinä säilyy kylläkin liikkumatilaa, niin kuin Ranskan malli osoittaa.

Ed. Vihriälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Anderssonin puheenvuoroon totean, että kyllä itse ainakin hyvin tiesin äänestäessäni, kun äänestettiin unioniin liittymisestä, mihin se on johtamassa myös rahan suhteen. Ei siitä ollut pienintäkään epäilystä. Ihmettelenkin niitä, jotka vielä miettivät sitä, etteivät silloin tienneet, mitä äänestivät. Kaikkien, jotka olivat lukutaitoisia, piti kyllä tämä asia tietää.

Mitä tulee devalvaatiokysymykseen ja siihen, onko se hyvä vai huono. Varmasti se ei ole nyt muuttuneissa olosuhteissa enää mahdollista, mutta sinä aikana, kun Suomessakin devalvaatiota tehtiin, totta kai se on ollut monelle kansanosalle huono, mutta pitää muistaa, että se tapahtui suljetussa taloudessa. Jos ajatellaan erityisesti 70- ja 80-lukua, niin kyllä silloin saatiin myös erittäin paljon positiivista aikaan. Silloin luotiin nimenomaan pohjoismaisen hyvinvointivaltion perustaa sosiaaliturvan, koulutuksen ja alueellisen tasa-arvon tekemiseksi. Minusta se on ollut, vaikka siihen liittyy negatiivisia asioita, myös oikeudenmukaista yhteiskuntapolitiikkaa.

Kyllä kai sitä nyt on turha kenenkään kiistää, etteikö menettely, joka nyt on tapahtumassa, johda liittovaltioon. Ed. Aittoniemi on sen monta kertaa reilusti todennut. Kyllä minusta hallituksenkin se pitäisi todeta ja meidän kaikkien olla rehellisiä eikä nyt taas kertoa kansalle, ettei tämä mihinkään sellaiseen johda, mihin se on kuitenkin menemässä. Ollaan rehellisiä ja sanotaan suoraan, että askel sinne on nyt otettu ja tällä askeleella mennään eteenpäin.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oli miellyttävä todeta, että ministeri Andersson käytti mielestäni varsin analyyttisen kommenttipuheenvuoron, johon voi oikeastaan monelta osin yhtyäkin, mutta pari kommenttia se ansaitsee.

Ensinnäkään keskusta ei ole missään vaiheessa esittänyt, etteikö Emu-kriteerien tavoittelu olisi hyvä asia. Se on hyvä asia, ja hyvän taloudenpidon kriteereitä, pitää sinällään tavoitella. Ongelma on vain se, että vaikka Suomen kansantalous on vakautettu, kun kansantalous on kasvanut viiden vuoden ajan — ensi vuodesta

ennustetaan kuudetta vuotta, jos kohta hitaaman kasvu merkit ovatkin nähtävissä — vakauttaminen ei vain riitä. Me olemme vakauttaneet myös meidän perusongelmiamme: massatyöttömyyttä, kasvavaa valtionvelkaa ja raskasta ansiotuloverotusta. Me tarvitsemme siis sellaisia ratkaisuja, joilla voitaisiin päästä parempaan työllisyyteen, joka on avain ulos tästä noidankehästä.

Silloin tullaan myös työelämän kysymyksiin. Meidän työreformi-asiakirjamme elää. Se on keskusteluasiakirja, jolla pidetään yllä laajaa keskustelua. Emme ole varsinaisesti esittäneet työehtosopimusten yleissitovuuden purkamista. Mutta on nähty kyllä ongelmaksi se, että näitä ... (Ed. M. Pohjola: Sitä se käytännössä merkitsee!) — Ei välttämättä merkitse: — On nähty ongelmaksi, että näillä mikroyrityksillä, jotka työllistävät 1—5 henkeä, työllistämisen kynnyks on valtava. Se on tosiasia, ja siihen pitää jotenkin voida puuttua, jotta voisi uusia yrityksiä syntyä, mikroyrityksiä. Kyllä tästä pitää voida Suomessa keskustella, miten me voisimme ... (Ed. Kiljunen: Sosiaalisella vastuutunnolla!) — Kyllä, kyllä. Ei työttömyys ole hyvä vaihtoehto, ed. Kiljunen, kyllä te sen tiedätte ja työuupumus ja kaikki. — Meidän pitää voida keskustella siitä, miten mikroyritykset voisivat työllistää tämän päivän Suomessa yrityksiä paremmin. Väitän, että se on nimenomaan tämän ajan Suomen palkansaajan etu, että tällaisia kysymyksiä yhdessä mietitään.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Ihmäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Andersson veti yhteen monien puheenvuoroissaan esittämät epäilyt siitä, mennäänkö Emuun nyt vai vasta parin vuoden päästä. Ihmettelen, mitä lisäarvoa saadaan sillä, että Emuun mennään vasta jälkijunassa parin vuoden päästä. Kun ollaan EU:ssa, niin ollaan sitten siellä täysillä.

Liittyessään EU:n jäseneksi Suomi samalla sitoutui Rahaliiton sisällään pitävään Maastrichtin sopimukseen. Sitten tehtiin eduskunnassa päätös ja sen perusteella kansainvälinen sopimus. Eli Suomi liittyi EU:hun. Nyt sitten kaipaillaan kansanäänestystä. Ei liene relevanttia kysyä kansalaisilta, pitäisikö Suomen pitää kansainväliset sopimuksensa.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Andersson puheenvuoronsa alussa nosti esille oman rahapolitiikan ja totesi, että ei sillä ole merkitystä, kun sitä ei ole käytetty pitkiin aikoihin. Mielestäni oma rahapolitiikka on vähän niin kuin vaahtosammutin kotona. Ei sitä käytetä, jos ei ole tulipaloa, mutta se on hyvä olla siltä varalta, jos sattuu tulemaan vahinko. Vakuutukset ovat samalla tavalla merkittäviä. Eli tämä peruste ei mielestäni ole missään suhteessa käyttökelpoinen.

Devalvaatiopolitiikkaa emme varmaan kukaan sinänsä halua, mutta ei siitä, että voidaan puolustaa työpaikkojen ja yritysten toimintaedellytyksiä tietyissä vaiheissa, voi pahaa sanoa. Se on minusta pitkällä tähtäimellä kyllä työmiehenkin etu, vaikka päätavoitteen täytyy toki olla vakaa talouspolitiikka.

Ministeri Andersson puuttui liittovaltiokeskusteluun, ja hänkin perusteli omaa näkemystään 1,27 prosentin bkt-pohjaisella jäsenmaksulla ja EU:n yhteisen budjetin tasolla. Mielestäni se ei ole kuitenkaan lähellekään riittävä peruste katsoa tilannetta. Päätösvalta siirtyy tässä ja koko ajan erittäin voimakkaasti pois meiltä maamme rajojen ulkopuolelle, ja demokratiavaje on siellä vastassa. Euroopan keskuspankilla tulee olemaan suuri valta, mutta ei oikeastaan minikäänlaista valvontaa. Tästä olisin odottanut pohdintaa enemmänkin, en vain tuijottamista 1,27 prosenttiin.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Andersson kiistää liittovaltio-olettamuksen, mutta samalla on tietyllä tavalla liittovaltiomyönteisin kaikista ministereistä, jos tällä tavalla voin sanoa, tai sitten hän on alistunut totuuden edessä. Ministeri Andersson on viisas ihminen. Hän vaistoaa ja näkee, miten tässä on käymässä, koska Euroopan unionilla on vain kaksi mahdollisuutta: Joko integraatio syvenee koko ajan, jolloin aivan absoluuttinen tulos on liittovaltio. Kun toiminnat koko ajan syvenevät, tuloksena on liittovaltio, muuta mahdollisuutta ei ole. Toinen mahdollisuus on, että integraatio pysähtyy, jolloin unioni hajoaa. Euroopan unioni ei pysy koossa, ellei integraatio syvene koko ajan liittovaltion suuntaan.

Kuten ed. Kankaanniemi totesi, tässähän on koko ajan kuin muste imupaperissa menty liittovaltion suuntaan pienin askelin. Monia asioita on vireillä muun muassa yhteisen puolustuksen

puolella, joka on saman tyyppinen kuin rahakysymys.

Mutta yhteisen rahan käyttöön ottaminen on kaikkein pisin askel tähän saakka liittovaltion suuntaan. Sen on muun muassa Korhonen, joka kovan riitelyn jälkeen valittiin Suomen Pankkiin, selkeästi sanonut: Tämä on pisin askel liittovaltion suuntaan integraatiossa. Jos esimerkiksi ministeri Niinistö on Korhosta pankkiin kannattanut, hänen täytyy olla viisas mies. Ei kai ministeri Niinistö olisi tyhmää miestä Suomen Pankkiin kannattanut.

Mitä budjettiin tulee, minulla on sellainen käsitys — nyt puhun oraitten päällä, niin kuin joskus puhun — että kyllä kai liittovaltiolla on oma budjetti, mutta liittovaltion osavaltioilla on myös omat budjettinsa. Eri asia on, kuinka suuri liittovaltion budjetti on tällä hetkellä. Se lähtee siitä pikkuhiljaa etenemään. Hyvä alku on olemassa. Ei tämä ole mikään peruste puhua, että nyt on vain 1,27 prosenttia. Se on yhteinen budjetti ja yhteistä toimintaa kuitenkin.

Ed. L i n d é n (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Ala-Nissilä perusteli puheenvuorossaan, että eduskunnalla on heikko legitimizeetti päättää Emusta, jos kansa mielipidetutkimusten mukaan suhtautuu siihen epäilevästi. Suomen kansa on edustajikseen valinnut 200 kansanedustajaa, joiden tehtävänä on katsoa kokonaisuutta, punnita hyviä ja huonoja puolia ja tehdä ratkaisu johtopäätösten perusteella. Onko eduskunnalla heikompi legitimizeetti esimerkiksi päättää helikopterihankinnasta, jos gallupit osoittavat, että enemmistö kansasta vastustaa hankintaa ja kuitenkin eduskunta arvioi, että Suomen puolustusvoimat tarvitsee helikoptereita?

Kuten ministeri Anderssonkin totesi, EU-jäsenyyttä kysyttiin kansalaisilta ja kansanäänestuksen tulos oli ”kyllä” jäsenyydelle. Mielestäni ratkaisu Euroopan unionin kehittämiseen liittyvästä Emusta, joka oli tiedossa liittyessämme jäseneksi, kuuluu eduskunnalle ja eduskunnalla on täysi legitimizeetti Emu-ratkaisun tekoon.

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa rouva puhemies, fru talman! Ihan lyhyet kommentit repiilikeihin.

Näkins, että koko Euroopan unionin yhdenytymisen ja integraation syventymisen tarkoituksena on stabilisoida tilannetta Euroopassa ja välttyä niistä kehitysympyröistä, jotka toistuvasti ovat johtaneet Eurooppaa tuhoisiin suursotiin. Tämähän on koko EU:n kantava perus-

ajatus. Näkisin, että syvenevä integraatio yhteisen rahan muodossa on sikäli myös osa stabi-loimis- ja rauhanprojektia, että se on edellytys myös sille, että EU pystyy myös ottamaan uusia jäseniä ja laajentumaan, mikä koko Eurooppaa ja maailmaa ajatellen on seuraava askel. Jos euroalue ei toteudu, ainakin minun ajatteluni mukaan silloin myös pysähtyy laajenemisprosessi EU:ssa.

Ed. Vihriälä puhui mikroyrityksistä, joissa on monista eri syistä ongelmia työllistää. Yksi syy olisi sopimukset, jotka velvoittavat työnantajaa moneen asiaan. Hän sanoi, että työreformi ei tarkoita yleissitovuuden kumoamista. Olisi hyvä saada jossain vaiheessa vähän selkeämpi selvitys, sillä minä ainakin olen ymmärtänyt, että se tarkoittaisi nimenomaan sitä.

Tänään viimeksi talouspoliittisessa ministeri-valiokunnassa, kun käsiteltiin yritysrahoitusta ja lainoitusta ja Keran toimintaa, ainakin meidän päämääränämme on saada yritysrahoitus ja -luototus sillä tavalla tehokkaammaksi, että kymmenen vuoden aikana syntyisi Suomeen 30 000—50 000 uutta pk-yritystä. Näitä ajatuksia koko ajan työestetään ja pyritään tämmöisiin päämääriin.

On totta, että Euroopan keskuspankki on tämmöinen solitaari vielä tässä vaiheessa, mutta jäsenmaissa on myös hyvinkin aktiivisia pyrki-myksiä luoda poliittisia kontaktipintoja Keskus-pankkiin, koska se ei voi kuitenkaan toimia yhteiskunnallisessa tyhjiössä. Euro-X ja muut suunnitelmat tähtäävät juuri tähän, jolloin epäilemättä kritisoitavaa demokratiavajetta, joka liittyy Euroopan keskuspankin niin sanottuun riippumattomuuteen, jollain tavalla tulisi lievennettyä.

Kun USA:n talousekspertit yleensä ovat hyvin kielteisiä euroalueen syntymiseen, sillä on monta selitystä. Yksi selitys on siinä, että USA:ssa pelätään vahvan eurovaluutan syntymistä, koska se tietysti on USA:n dollarille vakava kilpailija. Näitä analyyseja ei tee pelkästään Milton Friedman, vaan esimerkiksi Economist-lehdestä voi lukea joka viikko tämmöisiä varoituksia, mutta niitä pitää kyllä vähän tulkita sen mukaan, mitkä ovat ne omat intressit USA:ssa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ensiksi se luvattu vastauspuheenvuoro ministeri Anderssonille. Hän elää niin voimakkaasti jo EU:n liittovaltiohuumassa, että ei huomannut, että vielä tässä vaiheessa budjettipolitiikka sen-tään on kansallisella tasolla. Hänhän viittasi 80-

luvun jälkipuoliskon budjettipolitiikkaan ja siihen, kuinka tehtiin noususuhdanneuvaiheessa elvyttävä budjetti, mikä oli suuri virhe. Olen samaa mieltä. Mutta mielenkiintoista tässä on se, kuka sen tempun teki. Sehän oli silloinen valtiovarainministeri Liikanen. Hän sattuu vain nyt olemaan EU:n finanssikomissaari. Eli Liikanen täällä, Liikanen siellä, ei siitä Liikasesta mihinkään eroon pääse. Tämä kaikki huipentuisi siihen, että Liikanen olisi jopa ehdolla Euroopan keskuspankin pääjohtajaksi. No, siltä Luoja on meidät toki varjellut.

Arvoisa puhemies! Täällä on pääministerin sijainen, valtiovarainministeri Niinistö aloittanut oman esittelypuheenvuoronsa toteamalla, mitä tapahtui edellisen hallituksen aikana. Myös ed. Zyskowicz kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa siteerasi silloisia silloisen pääministerin lausumia. Minulla ei ole mitään niitten suhteen korjattavaa eikä lisättävää. Minun havaintoni ovat täsmälleen yhtäpitäviä. Silloin hyväksyttiin Maastrichtin sopimus sarvineen ja hampaineen. Ainut asia, mikä jätettiin silloin auki, oli se, että jos Emu syntyy, missä vaiheessa Suomi on pyrkimässä jäseneksi. Mehän emme itse sitä niin sanottua pääsyä ratkaise, vaan se on muitten käsissä.

Se, miten minun ajatteluni jatkuu tästä eteenpäin ja missä näkyy täällä salissa olevan hyvin suurta näkemysten erilaisuutta, on se, mitkä askeleet itse asiassa Maastrichtin sopimuksen hyväksymisellä otettiin. Minä en voi nähdä mitään muuta kuin sen, että silloin periaatteessa hyväksyttiin tie Euroopan liittovaltioon, Pan-Eurooppaan, aivan yksiselitteisen selvästi. Siinä ei ole mitään epäilystä. Palaan tähän asiaan vähän myöhemmin uudestaan.

Mutta se, mikä minusta tästä esittelystä ja siis myös tiedonannon perusteluista jäi kokonaan minusta ulkopuolelle — ja se on suuri vahinko — on tämän kolmen ensimmäisen EU-jäsenyyssvuoden analyysi. Nimittäin se on aika olennaista, koska sillä on luotu se pohja, jolta lähdetään nyt tästä eteenpäin.

Kun EU-jäsenyyttä markkinoitiin, silloin luvattiin, että Suomeen ryntää pilvin pimein investointeja. Muun muassa Eurooppalaisen Suomen pääpuhemies Kalevi Sorsa televisiossa kertoi, kuinka Suomen Pankkiin häneen on otettu yhteyttä ja ilmoitettu vain odotettavan sitä hetkeä, jolloin Suomi liittyy, ja sen jälkeen nämä investoinnit ryntäävät tänne. Nyt olemme nähneet, että tämä polku oli selvä, mutta sitä kuljettiin päinvastaiseen suuntaan.

Toinen väite, jolla on erittäin suuri merkitys tulevaisuuden arvioinnin kannalta, on se, että meidän ilmoitettiin olevan nettosaajia EU:lta eli jäsenyydestä seuraa suoranaista jäsenmaksuhyötyä. Totuushan on se, että me olemme nettomaksajia, ja sen nettomaksajuuden aste tulee ratkaistuksi sillä, kuinka maatalouden meillä täällä käy. Jos elintarviketalous kärsii, jopa romahtaa, sehän merkitsee sitä, että ei ole olemassa kanavaa saada jäsenmaksutuloja takaisinpäin, ja sillä on suoranainen moninkertainen vaikutus työllisyyden kautta, sosiaaliturvan kautta, elintarvikkeiden ulkomailta oston kautta joka suhteessa, vaikkakaan enää vaihtotasetta ei ole. Täällä on virheellisesti puhuttu, että Emussa olisi vaihtotasetoteeraus, mutta sitä ei ole olemassa.

Toisin sanoen tässä olemme moninkertaisesti luoneet sellaisen pohjan, jossa on erittäin monta epävarmuustekijää, joilla on meidän pärjäämisemme kannalta merkitystä, olimmepa me näistä asioista aivan mitä mieltä tahansa ja olipa meidän asenteemme näihin mikä tahansa. Nämä ovat kylmiä faktoja ja sillä siisti.

Arvoisa puhemies! Minä olen tullut täysin vakuuttuneeksi, että hallituspuolueitten hyvin hyvin suuri enemmistö uskoo fanaattisesti siihen, että Emun kolmas vaihe toteutuu 1.1.1999 ja prosessi lähtee siitä käyntiin. (Ed. Tiusanen: Eihän se ole mikään fanaattisuuden asia!) Sehän on näistä puheenvuoroista käynyt hyvin selvästi esiin, koska tätä tilannettahan on lähes uskonnollisin termein kuvattu ryhmäpuheenvuoroissa. Tämän asian kuitenkin ratkaisevat eivät suinkaan täällä käytetyt puheenvuorot vaan Ranskan työttömät, Saksan työttömät, Saksan eläkeläiset ja Saksan perustuslakituomioistuimien. Siinä ovat tämän vuoden suuret ratkaisijat. Niitten mukana Emun kolmannesta vaiheesta tulee jotain tai ei tässä vaiheesta tule yhtään mitään.

Tämä sellaisenaan kertoo siitä laatu puolesta, minkä kanssa ollaan tekemisissä. Se ratkaisee myös yhdeltä osaltaan sen, mikä on tuon mahdollisen euron, valuutan, kovuus tai pehmeys. Se ratkaisee sen, että euro on heikko valuutta. Sen ankkurina on lisäksi se, mitä on täällä jo aikaisemmin todettu: Italiassa, joka sinne haluaa enemmän kuin sillä on taitoa ja kykyä, valmius tähän itse asiaan on varsin keho, mutta sen ratkaisee Belgia, jonka julkisen talouden velka on 140 prosenttia bruttokansantuotteesta. Nyt Belgian velat ovat Belgian frangi-pohjaisia, siten ne muuttuisivat europohjaisiksi ja silloin ongelma alkaakin. Siinä ovat ne ankkurit, jotka

pitävät huolen siitä, että euro, jos se syntyy, on heikko valuutta.

Sitten, arvoisa puhemies, hyvin mielenkiintoinen asia, johon täällä ei ole kiinnitetty lainkaan huomiota ja jossa perusoptio on ollut myönteinen, on se, että maatalouden kohdalla on lähdetty siitä, että vihreä ecu poistuu käytöstä. Sillä on tätä devalvaatio — revalvaatio-ongelmaa taistotettu, mutta, arvoisa puhemies, siinä vain nyt käy sillä tavalla, että missään nimessä, jos euro toteutuu, siinä eivät ole mukana kaikki EU:n jäsenvaltiot. Toisin sanoen siellä on olemassa euroalue ja siellä ovat sitten ne muut, Tanska, Britannia jnp. Tämähän tarkoittaa sitä, että siten kuitenkin pitää luoda uusi vihreä euro vihreän euron sijaan. Toisin sanoen jälleen olemme samassa tilanteessa, että se, missä selvästi paras hyöty esimerkiksi Suomen maatalouden kannalta olisi nähtävissä, tavallaan häviääkin pois.

Sitten asia, johon on syytä kiinnittää tässäkin yhteydessä huomiota, on valtion taloudellinen tilanne. Siinä on kaksi hyvin selvää paalua. Toinen on valtionvelan kokonaismäärä, 418 miljardia tällä hetkellä, ja toinen on se, että meillä on budjetissa liikaa menoja tuloihin nähden, kai se on tänä vuonna nyt 15,5 miljardia. Toisin sanoen järkipäätös Emu-kriteeri tässä on se, kun ottaa huomioon valtionvelan suuruuden, että budjetti on tasapainossa. Se on kova juttu.

Arvoisa puhemies! Tässä se suuri ero nyt onkin. Suurin ero on siinä, että jos me olemme Emun ulkopuolella, euron ulkopuolella, silloin meillä siinä tasapainotuksessa ei ole Waigelin leikkuri uhkana eikä kontrolloijana. Jos me olemme eurossa ja Emussa, silloin Waigelin leikkuri on päällä. Toisin sanoen tässä on suurin ero, arvoisa puhemies, eikä niitä paljon muita olekaan. Tähän ei täällä ole ihmeemmin kiinnitetty huomiota.

Edelleen totean sen, että meillä on liikaa työttömiä tähän tilanteeseen, ja jos elintarviketalous tuosta retkahtaa, niin vielä pahemmaksi käy. Se, minkä me olemme hoitaneet huonosti, on kansan valmentaminen euron tuloon. Toisin kuin täällä aikaisemmin puhuneet, minä ajattelen tämän asian niin, että kyllä tällä eduskunnalla on oikeus tehdä tällaiset ratkaisut ja sillä siisti, ei siinä mitään. Meillä on järjestelmä, jolla päätetään jopa sotaan lähtemisestä, jos tiukka paikka tulee, ei tästä ole kysymys. Kansanäänestyksen rooli ja merkitys olisi ollut siinä — se on nyt post festum, ei siihen ole enää mitään mahdollisuutta — että sen avulla olisi pystytty käymään kansalaisskeskustelu tästä asiasta kaikkine puolineen, hyvi-

neen ja huonoineen, sarvineen ja hampaineen. Tämä suuri mahdollisuus Emu-uskovaisten toimesta hävitettiin pois, ja siinä tehtiin erittäin suuri, en nyt sano karhunpalvelus, kun karhut ovat ystäviäni, mutta jonkinlainen kielteinen palvelus tälle yhteiskunnalle.

Sitten vielä yksi hyvin teknokraattinen asia on se, että on kysymys siitä, että vuonna 2000 oltaisiin kahdessa asiassa. Olisimme siirtymässä 2000-systeemiin ja uuteen maksu- ja tilinpitojärjestelmään. Suurilla firmoilla tämä asia on jo kunnossa, niin kuin olemme valiokuntakuulemisessakin kuulleet. Se asia ei ole kunnossa pk-yrityksillä ja alkaa olla niin, että atk-ammattilaiskapasiteettia tähän ei ole. Kun täällä on sanottu, että pk-yritykset olisivat tässä uusia pärjääjiä, niin teknisesti ilmeisesti eivät ole.

Arvoisa puhemies! Loppukommenttina se, että kun puhutaan Emu-puskureista, eiväthän puskurit kuulu tähän kulttuuriin lainkaan. Se on aivan ulkopuolella koko tämän ajattelun. Tämä on suorastaan naiivia. Nämä Emu-puskurit, mikä kotimaisesti luotiin, ovat komediaa, komediaa ja komediaa, ei mitään käytännön merkitystä tositalanteessa. Toisin sanoen ainut kunnollinen Emu-puskuri olisi ollut työpaikat, jos niitä olisi ollut, mutta kasinotalouden kanssa ne tuhottiin pois.

Ed. L ä m s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun ed. Pulliaisen puheenvuoroon siltä osin kuin hän käsitteli maatalousproblematiikkaa. Niin kuin tiedämme, maatalous on joutumassa varsin suureen ahdinkoon. Näyttää erittäin huolestuttavalta. Kysynkin ed. Pulliaiselta: Näettekö, että Emusta olisi jokin ratkaisu, jokin helpotus meidän maatalousongelmaamme? Näettekö, että jos Suomi on Emussa, siellä myös ymmärrettäisiin paremmin Suomen maatalousongelmaa?

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä haluaisin aloittaa ed. Pulliaisen väittämästä, että Maastrichtin sopimuksessa on jo hyväksytty se, että liittovaltio-idea toteutuu. Niin tai näin, kuitenkin minä näen lähitulevaisuuden sellaisena, että tällaisesta ei ole minkäänlaista pelkoa, koska kuitenkin EU:n laajenemisprosessi tulee aikaansaamaan sen, että tällaiset visiot menevät hyvinkin kauaksi tulevaisuuteen, jos niitä on ollutkaan.

Sitten hän myös kritisoi sitä, että EU-jäsenyyden yhteydessä oli uskoteltu itsellemme, että ulkomaiset investoinnit nopeasti lisääntyvät Suo-

nessa, ja näin ei ole tapahtunut. Firmakohtaisessa tarkastelussa tietysti toisenlaisiakin esimerkkejä on. Esimerkiksi Nokian kohdalla ulkomainen omistus lienee vahvastikin lisääntynyt.

Kyllähän tässä täytyy myös uskoa siihen, että se on erittäin pitkä tie suomalaisille firmoille löytää uskottavuus ja tunnettuus maailmanmarkkinoilla siitä lähtötilanteesta, missä elettiin. Pitäisi jaksaa ehkä tässä asiassa kuitenkin odottaa. Tämä on nyt monta kertaa todettu, että meidän markkinoinnissamme on ollut ongelmia jo kauan eivätkä ne ole toistaiseksi vielä poistuneet, ihan EU-jäsenyydestä riippumattomia ongelmia.

Sitten en ole ollenkaan samaa mieltä fanaattisuudesta, kun tuli tällainenkin väite, että enemmistö hallituspuolueiden kansanedustajista olisi jotenkin fanaattisia, tai mikä ryhmä mainittiinkin. Minusta tämä oli kyllä melkoinen heitto. Sen sijaan olen samaa mieltä, että kansan mielipide olisi ollut hyvä saada paremmin tämän hankkeen puolelle. Totta kai on riski siinä mielessä, että luottamus demokratiaan tässä pian heikkenee.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen käytti Emu-puskureista nimitystä komedia, Emu-puskurit ovat komediaa. Minusta kuitenkin tragedia olisi suurempi, jos Emu-puskureita ei olisi tai tätä puskurijätettä ja konkreettisia toimenpiteitä sen pohjalta ei olisi tuporatkaisun edellä tehty. Ei kukaan ole väittänyt, että nämä Emu-puskurit, on sitten kysymys työeläkejärjestelmästä tai työttömyysvakuutusjärjestelmästä, yksin ratkaisisivat ongelmia silloin, jos häiriöt ovat suuria. Mutta ne ovat osa ongelman ratkaisua ja tiedämme edeltäneestä lamasta, kuinka dramaattisesti äkillinen työttömyysvakuutusmaksujen nousu vaikutti yritysten työllistämismahdollisuuksiin. Uskon, että yritykset ymmärtävät sen, että yhtä tärkeitä kuin nämä kaksi puskurirahastoa ovat luonnollisesti yritysten terveet taseet. Toivottavasti me kaikki ymmärrämme sen, kuinka tärkeä puskuri on se, että me saisimme lähivuosina valtiontalouden sillä tavalla tasapainoon, että meillä olisi ylijäämisiä budjetteja aikanaan pahan päivän varalle.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama kommentti. Ed. Pulliaisen ajattelu on terävää ja omaperäistä. Siihen voi usein monilta osin yhtyä, mutta muutamassa kohtaa olen kyllä nyt eri mieltä.

Mitä ensinnäkin tulee liittovaltiokehitykseen, saattaa olla, että tulevaisuudessa vuosikymmenien kuluttua voi näin tapahtua, että syntyy Eu-

roopan Yhdysvallat. En pidä sitä mahdollottomana, mutta tässä vaiheessa se on kovin kovin kaukainen eikä ole mikään pyrkimys. Nimittäin täällä on monia muitakin itsenäisiä valtioita, jotka varmasti pitävät kynsin hampain kiinni itsenäisyydestään ja lähtevät siitä, että se on itsenäisten valtioiden liitto, ja tässä kehitetään nyt talousaluetta eikä suinkaan mitään liittovaltiota. Tämä on myös minun kantani.

Mitä investointeihin tulee, olen sitä mieltä, että Euroopan unioni on mahdollistanut investointeja Suomeen. Jos me vain katsomme Suomen pörssiä, siellä on valtavasti ulkomaista rahaa ja lisää on tulossa. Miten olisi käynyt Nokialle, jos me emme olisi menneet unioniin, ja monelle muulle suomalaiselle yritykselle? Nyt kun ne ovat kuitenkin investoineet Suomeen merkittävästi, ne olisivat todennäköisesti muutoin lähteneet täältä pois.

Mitä fanaattisuuteen tulee, en ole havainnut mitään eurouskoa tai fanaattisuutta. Kiistan tuon ehdottomasti.

Suuri kysymyksen tässä on Euroopan kilpailukyky kokonaisuudessaan. Sen testaavat Japani ja USA. Kun me vahvistamme Eurooppaa kokonaisuudessaan, me vahvistamme myös sen osia.

En usko, että eurovaluutta tulee olemaan niin heikko kuin ed. Pulliainen maalasi. Se on ehkä hiukan heikompi kuin D-markka — saattaa näin käydä — mutta vahvempi kuin eurovaluutat tällä hetkellä keskimäärin.

Puskurijäätelusta sen verran, että valtiontalous on paras puskuri. Puskurijäätelu johtaa kuitenkin kunnossa olevaan valtiontalouteen ja kunnossa oleviin yrityksiin ja yritysten taseisiin, niin kuin tässä todetaan. Ne ovat parhaat puskurit.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen arvioi mielestäni aivan oikein, että tässä otetaan erittäin voimakas askel kohti liittovaltiota. Logiikka toimii mielestäni sillä tavalla, niin kuin täällä on monessa puheenvuorossa todettu, että se johtaa kilpailun kiristymiseen, kun markkinat avautuvat. Tällaisen yhtenäisesti toimivan talousalueen dynamiikka toimii sillä tavalla, että taloudelliset voimavarat, taloudellinen toimeliaisuus keskittyy väkierikaille keskusalueille. Voidaan sanoa, että Suomen kohdalla on pienoiskoossa nähty, mitä tapahtuu.

Tämmöisessä tilanteessa reunavaltioiden kanalta ei olekaan kysymys siitä, että me pelkäisimme liittovaltiota, vaan liittovaltion tarve tulee

näille reunavaltioille ehdottoman välttämättömäksi, jotta voidaan luoda instrumentteja, joilla tällaista kehitystä estetään. Ajatellaanpa Suomen tilannetta. Jos meillä ei olisi ollut vastaavalaista valtion sisäistä tasapainottavaa politiikkaa, mikä olisi Pohjois-Karjalan tai Kainuun tilanne ilman näitä aluepoliittisia ynnä muita mekanismeja?

Kun EU:lla tällaista ei ole tässä muodossa, tulee tarpeelliseksi luoda liittovaltio. Me joudumme pyrkimään ja hakemaan liittovaltioratkaisuja, jotta talouden keskittymiskehityksen kielteisiltä seurauksilta välttyttäisiin.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen argumentaatio oli osin niin varmaa, että aina välistä ei ollut täyttä varmuutta itse argumentista, mutta yhteen seikkaan olisin halunnut kiinnittää hänen puheenvuorossaan huomiota. Se on sama seikka, mihin ed. Korkeaoja ja myös eräät muutkin kiinnittivät huomiota eli kysymykseen liittovaltioitumiskehityksestä.

Tästä näyttää tulleen se varsinainen mörkö, jota oppositio käyttää jatkuvasti, kun Emu-ratkaisusta nyt puhutaan. Pelätään Euroopan yhdysvaltojen syntymistä, liittovaltion syntymistä. Kun professorimies käytti puheenvuoron olisi suonut sen, että hänellä olisi ollut jossain määrin analyttisempi ote kysymykseen, ei puhtaan poliittinen.

Kysymyksen on ilman muuta siitä, että maailma on viime vuosikymmeninä hurjaa vauhtia talous- ja teknisen kehityksen myötä pienentynyt. Ongelmat ovat tulleet ilmiselvästi sillä tavalla yhteisiksi, että kansallisvaltiokonsepti ei itseasiassa riitä monien keskeisten yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisuun. Sitä varten joudutaan luomaan uusia, ylikansallisia päätöksentekokelelmia, jotka ylittävät kansallisvaltiokonseptin.

Minua häiritsee tässä keskustelussa täällä koko ajan, kun puhumme edelleen näkökulmalla, että olemme luomassa liittovaltiota, kun itseasiassa Euroopan unioni, syvenevä integraatio on jälkikansallisvaltiollinen instituutio. Tämän vision jos pidämme mielessä, silloin me oivallamme, että meidän ei kannattaisi vanhoilla käsitteillä operoida.

Yksi lukusarja, arvoisa puhemies. Euroopan unionin budjetti on tällä hetkellä noin 1,2 prosenttia. Suomessa julkisen sektorin osuus, valtion budjetti, on alle 50 prosenttia bruttokansantuotteesta. Yhdysvalloissa, joka tässä on ollut se

kummitus ja joka on siis liittovaltio, federaalitalousbudjetti on 22 prosenttia Yhdysvaltain bruttokansantuotteesta. Euroopan unioni tälläkin konseptilla on vielä kaukana liittovaltiosta.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Kiljuselle. Minä olen kirjoittanut tästä kirjan ja perustellut siinä sadalla sivulla sen, mikä näkemykseni on. Ei sitä kymmenessä minuutissa kerrota.

Toisekseen ed. Kiljuselle ja muille, että en minä pelkää mitään. Minä kerroin pelkistetyksi sen, mikä tilanne minun näkemykseni mukaan on. Sillä, arvoisa puhemies, minä en voi kuvitellaakaan, että Rahaliitto voisi yksin olla riittävä. Se ei voi toimia. Sen pitää olla talousliitto aivan, niin kuin ministeri Anderssonkin täällä jo haksautteamaan ja budjettipoliitikasta puhumaan, elikkä se on Raha- ja talousliitto, niin kuin nimikin jo sanoo. Se tarkoittaa sitä, että se tarvitsee liittovaltiorakenteen toimiakseen. Se ei voi olla hallitusten välistä yhteistyötä enää, vaan se tarvitsee oikean liittovaltiorakenteen. Se on pakko-tilanne. Siinä on kysymys joutumisesta eikä pyrkimisestä.

Mikä koskee maataloutta, ed. Lämsälle, niin minä sanoin vain, että tässä on ainut tämä tekninen asia elikkä tässä olisi ollut se tekninen mahdollisuus, että euroina maanviljelijä saa tukensa ja sillä siisti, mutta se mahdollisuus valitettavasti on mennyt ohi.

Sitten Emu-puskurit, ed. Perho, eivät ratkaise yhtään mitään käytännön tasolla. Se on kosmeettista puuhailua vain ja sillä siisti.

Sitten kaikille teille toisille, että pörssiraha, mikä on tullut ulkomailta, sehän on mennyt vain niiden taskuun, jotka ovat osakkeita myyneet, pörssikurssien nousuna ja sillä siisti. Ei se ole turvottanut firmoja mitenkään.

Ed. Tuomioja: Arvoisa puhemies! Ihmisten epävarmuus Emun suhteen perustuu sen vaikeutamiseen, että Rahaliitto tulee muuttamaan Eurooppaa ja Suomen asemaa syvällisemmin kuin mitä rahapolitiikan siirto ylikansalliselle Euroopan keskuspankille sellaisenaan tarkoittaa.

Kyse on ensisijaisesti poliittisesta hankkeesta alati syvenevän liiton edistämiseksi, jolla on myös laajoja taloudellisia vaikutuksia. Rahaliiton kanonisoitu talousperuste on se, etteivät sisämarkkinat toimi ilman yhteistä rahaa. Dramatisimmillaan väitetään sisämarkkinoiden kaatuvan ilman Rahaliittoa. Tämä on ylikuumentu-

nutta propagandaa. Sisämarkkinat jatkavat ilman Emuakin, vaikka ovatkin epätäydelliset niin kauan kuin valuuttojen keskinäinen arvo voi vaihdella. Se on markkinaeste ja samalla myös viimeisiä kotimarkkinoiden suojauskeinoja.

Emu on iso askel kohti täydellisempiä sisämarkkinoita. Se tarkoittaa muun muassa voimavarojen käytön tehostumista, kilpailun kiristymistä ja taloudellisen kasvun vahvistumista. Tässä suhteessa Emu merkitsee vain taloutemme menestykselle hyväksi havaitun yhdentymisen jatkamista.

Kansantalouden kannalta epäilyt Rahaliiton kielteisistä seurauksista ovat todennäköisesti vääriä. Jos euroalueen kasvu vahvistuu, pitäisi näin käydä Suomessakin, mutta varmuutta tästä ei ole. Esimerkiksi vakaussopimuksen mekaaninen soveltaminen voi lamatilanteessa merkitä hallitusten pakottamista kasvua ja työllisyyttä heikentäviin budjettileikkauksiin. Silloinkaan ei ongelma ole yhteisvaluutta sinänsä, vaan se, miten tyhmillä tai viisailla pelisäännöillä talouspolitiikkaa hoidetaan.

Haasteita riittää. Emme esimerkiksi tiedä varmuudella, millaiseen aluerakenteeseen yhteinen raha euroalueen puitteissa johtaa. Aiempien kokemusten perusteella Rahaliiton voi odottaa johtavan tuotantorakenteiden samankaltaistumiseen, mikä vähentäisi epäsymmetristen muutosten riskejä Suomen EU:n ydinalueista poikkeavalle kansantaloudelle. Jos taas yhteinen raha lisää alueiden erikoistumista kuten USA:ssa, voi se merkitä joillekin alueille merkittäviä voittoja ja toisille tappioita. Näin voi käydä, vaikka Rahaliitto kasvattaisikin koko euroalueen kansantuloa. Muuttoliike on silloin yksi ratkaisu. Vaikka sekään ei ole ongelmatonta, on se helpompaa kielellisesti ja kulttuurisesti yhtenäisten valtioiden puitteissa kuin euroalueella, jossa rajattomat työmarkkinat tosiasiaa ovat lähinnä parhaiten toimeen tulevan vähemmistön käytössä.

Sen verran itseluottamusta täytyy olla, että jos meistä riippuu, pidämme itseämme menestyvien alueiden luokassa. Silti menestyväkin talous tuottaa voittajia ja häviäjiä. Mitä tapahtuu kohdatessamme ulkoisista syistä aiheutuvia ongelmia, joihin sopeutumiseen oma raha- ja valuuttakurssipolitiikka on ollut kohtuullisen toimiva keino? Mitä silloin tehdään? Jos ulkoiset syyt aiheuttavat sopeutumistarvetta, tarvitaan Rahaliitossa sisäisiä joustoja. Paitsi, että tämä on helpommin sanottu kuin toteutettu, on niin, että joustot Emu-oloissa voivat muuttaa tulonjakoa rajummin kuin devalvaatio. Puskurirahastoilla,

sinänsä hyödyllisillä, on näihin haasteisiin nähden vain hyvin rajallinen merkitys.

Jos hyvin käy, ei tällaisiin poikkeustilanteisiin jouduta, mutta ilman niitäkin kasvavat paineet tuloerojen kasvuun. Tämä johtuu työn muuttuneesta asemasta yksilöiden tuottavuuseroja korostavassa jälkiteollisessa yhteiskunnassa ja globalisoitumisesta. Muutospaineet kohdistuvat voimakkaimmin Suomen kaltaisiin tasaisen tulonjaon maihin. Tulopolitiikka ja solidaarinen palkkapolitiikka liittyivät ennen muuta teollisen massatuotannon, kulutuksen ja palkkatyön yhdistäneeseen fordistiseen malliin. Jälkiteollisessa yhteiskunnassa se ei enää toimi. Jälkiteollisilla työmarkkinoilla yksilölliset karkeasti tuottavuuteen perustuvat palkka- ja palkkiojärjestelmät syrjäyttävät kollektiivisen palkanmäärityksen ja kasvattavat palkkaeroja. Äärimmäisten näkemysten mukaan jopa neljäsosa ihmisistä alkaa itse asiassa olla tarpeettomia "koska heidän lahjoillaan ei kilpailla entistä vähemmistä ja vaatimmista työpaikoista".

Tietoyhteiskunnan rakennemuutos kasvattaa tuloeroja. Tätä voidaan jarruttaa, mutta liiallinen yritys esimerkiksi tulopolitiikalla ohjata palkkarakennetta aiheuttaa sekä hidastuneena kasvuna että suurempana työttömyytenä näkyviä menetyksiä. Lopullinen työnjako ei määrydy työmarkkinoilla. Yhteiskunta vaikuttaa siihen verotuksen ja tulonsiirtojen kautta ja turvaa myös työelämän ulkopuolella olevien toimeentulon. Mutta ovatko pohjoismaisen hyvinvointivaltion mahdollisuudet vaikuttaa tulonjakoon heikentyneet? Sen arvioimiseksi on tarkasteltava globalisoitumista.

Vapaakauppa ja pääomien vapaa liikkuvuus eivät ole uusia asioita. Ennen ensimmäistä maailmansotaa maailmantalous oli jo saavuttanut sellaisen markkinavapauden asteen ja kaupan suhteellisen laajuuden ja vielä eräänlaista globaalia rahaliittoa toteuttaneen kultakannan puitteissa, mitä ei uudelleen saavutettu kuin vasta pari vuosikymmentä viime sodan päättymisen jälkeen.

Tätä ei kuitenkaan voi verrata nykyiseen globaalisuuteen. Viime vuosisadalla vain vähäinen osa pääomista siirtyi maasta toiseen liittymättä kaupan rahoitukseen tai investointeihin. Tänäpäin rahaliikkeistä vain yhtä mitätöntä osaa on muuta kuin nopeinta tuottoa etsivää ja nykyteknologian valon nopeudella siirtämää keinottelurahaa.

Globalisoituminen ja kiristynyt kansainvälinen kilpailu tukee samaa työelämän tulonjako-

kehitystä kuin jälkiteollistuminenkin. Vielä merkittävämpää on se, miten globalisoituminen rajoittaa valtioiden mahdollisuuksia vaikuttaa veroilla, tulonsiirroilla ja muilla keinoilla tulonjakoon ja talouden käyttäytymiseen.

Tämä kansallisten vaikutusmahdollisuuksien eroosio ei ole uutta, mutta on viime vuosina kiihtynyt. Kun globalisoituminen kaventaa valtioiden liikkumatilaa, ei se johdu kansainvälisistä sopimuksista. Veroharmonisointi EU:ssa esimerkiksi on toistaiseksi koskenut vain valmisteveroja, arvonlisäveron rakennetta ja sen kieltämistä, ettei veroilla saa vääristää kilpailua ja sisämarkkinoiden toimivuutta.

Rajat verotuksen liikkumatilalle syntyvät itse verokohteiden liikkuvuudesta. Kiistattomimmin tämä koskee pääomaa. Vapaiden pääomaliikkeiden oloissa korkeampi veroaste ohjaa pääomatuloja matalan verokannan maihin ja kansallisen verottajan ulottumattomiin. Myös energia- ja ympäristöveroja aristellaan kilpailukyvyyn nimessä.

Kun vaaditaan kilpailun huomioimista myös tuloverotuksessa, tarkoitetaan suurituloisten verojen alentamista. Korkeat marginaaliverot houkuttelevat siirtämään tuloja matalamman pääomaveron piiriin. Joidenkin mielestä paineita synnyttää sekin, etteivät suurituloiset avainpalkolliset enää pitkään haluaisi asua pohjoismaisen tuloverotuksen alaisuudessa, jos muualla pääsee vähemmällä.

Suomalaisessa hyvinvointivaltiossa tuloja jaetaan uudelleen laajemmin ja niitä verotetaan ankarammin kuin muualla. Mutta ei ole sattuma, että arkinen solidaarisuus, miesten ja naisten tasa-arvo ja turvallisen ja hyvän elämän edellytykset ovat parhaiten toteutuneet Pohjoismaissa, joissa ketään päästetään syrjäytymään. Tai ainakin näin oli, ennen kuin ne laman myötä ajautuivat hyvinvointivaltiota uhkaavaan suureen työttömyyteen. Onko se poistettavissa puuttumatta hyvinvointivaltion perusteisiin?

Hyvinvointivaltio ja sen yhtenä perustana oleva kohtuullisen tasainen tulonjako eivät toteudu ilman, että yhteiskunta edelleen kerää laajasti veroja, hoitaa yhteisiä tehtäviä ja maksaa sosiaalisia tulonsiirtoja. Tällainen sivistynyt yhteiskunta tulee aina olemaan kohtalaisen korkean veroasteen yhteiskunta, ja se tarvitsee yhteisöllistä ohjausta laajempaan, kuin mitä sokeasti markkinoihin vannova uusliberalismi hyväksyy. Tällaisen yhteiskunnan ei tarvitse olla yhtä korkean veroasteen yhteiskunta kuin Suomi tänään. Voisiko se edes olla sitä?

Markkinayhdentymisen murentaa veropohjaa. Vaikka leimavero olisi toistaiseksi ainoa, jonka tuottoa EU-säädökset uhkaavat, kohdistuu kaikkiin veroihin alennuspaineita. Verotuksen liikkumatila on arvio- ja arvostuskysymys. En näe suurten tulojen verotuksessa todellisia kannustusongelmia, vaan ne ovat tuloasteikon alapäässä. Verotuksen rakennetta tulee siirtää työn verottamisesta varallisuuden ja ympäristöhaittojen verottamiseen. Tuloveroalennus tulee painottaa pieni- ja keskituloihin ja liittää jonkinlaiseen negatiiviseen tuloverojärjestelmään pienituloisen työn tarjonnan ja kysynnän lisäämiseksi.

Se, joka vaatii arvokeskustelua siitä, mitä menoja leikataan tuloverojen alentamiseksi, asettuu jo kysymyksenasettelullaan politiikan yläpuolelle arvojumalaksi. Mielenkiintoista on tässä yhteydessä se, että näin on tehty Suomen Emu-jäsenyyteen vedoten. Kuitenkin hyvinvointipoliitikalle aiheutuvat paineet ja ongelmat liittyvät yleensä markkinayhdentymiseen. Vaikka Emu voimistaisi niitä, ei se ratkaise sitä, kannattaako Rahaliittoon mennä vai ei. Kysymys on ennen muuta siitä, mitä niiden torjumiseksi voidaan ja halutaan Emussa tai sen ulkopuolella tehdä.

Ulkopuolella pysyttäytyminen ei anna tähän uusia keinoja. Ulkopuolella Suomi säästyisi euroalueen tuomalta lisäkilpailulta, mikä ei välttämättä ole etu, vaan myös kustannus. Ja kyseenalaista joka tapauksessa on, olisiko Suomella Emun ulkopuolella käytettävissään yhtään euromailta puuttuvaa aktiivista kauppapoliittisen säätelyn keinoa rajoittaa kansainvälisen kilpailun ulottumista markkinoillemme. Onneksi ei, sillä protektionismi ei ole vastaus globalisaation haasteisiin.

Raha- ja valuuttakurssipoliitiikan vanhat välineet jäisivät Emun ulkopuolella talouspolitiikan kalupakkiin. Ne olisivat lähinnä eräänlainen vakuutus poikkeuksellisen voimakkaan epäsymmetrisen ulkoisen häiriön varalle. Normaaliaikoina tästä voitaisiin kuitenkin joutua maksamaan vakuutusmaksua markkinavoimien rauhoittamiseksi välttämättömän ylikireän politiikan muodossa.

Entä mitä Emu sitten tuo tullessaan? Mitä muita talouspolitiikan välineitä menetetään tai saavutetaan EU-yhdentymisen syventyessä?

Monet suomalaiset vastustavat Talous- ja rahaliittoa siksi, että pelkäävät sen johtavan liittovaltioon. Emun kannattajat ovat tyyntytelleet pelkoja ja viitanneet siihen, ettei tällaisia suunnitelmia edes ole olemassa.

Kysymys Rahaliiton ja liittovaltion suhteesta on oleellinen. Kaikki Emun kannattajat eivät ole federalisteja, mutta kaikki liittovaltiota haluavat kannattavat Emua. He näkevät siinä vipusimen, joka ajan myötä pakottaa vastahakoiset eurokansalaiset hyväksymään poliittisen liiton syventämisen.

Emu ei ole nimestään huolimatta muuta kuin rahaliitto. Kansallinen rahapolitiikka siirretään superitsenäiselle Euroopan keskuspankille ilman, että euroalueella sen vastapainona on yhteistä finanssipoliittikkaa. Rahaliitto syntyy myös ilman rahastoja tai muita tulonsiirtojärjestelmiä, jotka huomioisivat eri alueiden välisiä epäsymmetrisiä tarpeita sen jälkeen, kun oma rahapolitiikka ei enää ole siihen käytettävissä. Rahaliitto toteutuu siten raakileena, ja yrityksen kestävyys näillä eväillä voi epäillä.

Emu ilman nopeita toimia myös talousliiton vahvistamiseksi tarkoittaa uutta aluevaltausta uusliberalistiselle ideologialle ja vahvistaa sellaista markkinaglobalisoitumista, jossa politiikka jää vapaasti jyräävien markkinavoimien jalkoihin ja jossa tulo- ja varallisuuserot kasvavat.

Sitä, johtaako Emu liittovaltioon, ei tiedä varmuudella kukaan. On kuitenkin vaikea uskoa Emun kestävyysyteen tai nähdä siinä järkeä, ellei EU ala saada liittovaltion piirteitä.

Neuvoston Emu-valmistelut eivät Rahaliiton perusongelmia ole koskettaneet, eikä Agenda 2000 sisällä sellaisia uusia hankkeita, jotka Emu-Euroopassa olisivat tarpeen, puhumattakaan mistään, mikä voisi liittovaltioon johtaa, eivätkä jäsenvaltiot ole sellaisia esittäneet. Kuitenkin ilman konkreettisia aloitteita esimerkiksi puheet Emusta markkinavoimien suitsijana tai muulla tavoin sosialidemokraattisena hankkeena jäävät retoriikaksi.

Tärkeä peruste unioniin liittymiselle oli se, että vain ylikansallinen yhteistyö voi palauttaa politiikan käyttöön edes osan niistä talouden ohjauskeinoista, jotka yhdyntymisessä yksi toisensa jälkeen ovat karanneet kansallisista käsistä. Perustelu on pätevä, mutta nopeaa edistystä on turha lähivuosina odottaa. Sosialidemokraattien asemat EU:ssa ovat vahvemmat kuin koskaan, mutta on vaikea sanoa, missä se näkyy. Kysymys on oikeutettu vakaussopimusta kritiikittömästi tukeneen Suomenkin osalta, jos sen näkyvin Emu-aloite on Sirkka Hämäläisen tarjoaminen Euroopan keskuspankin johtoon.

Emu tulee vielä ennakoimattomalla tavalla vaikuttamaan unionin kehitykseen. Rahaliiton koossa pitäminen edellyttää unionin päätöksen-

teen laajentamista ja sen ylikansallisten elinten kompetenssien kasvua. Se ei vielä itsessään johda sosialidemokraattisessa hengessä tapahtuvaan markkinavoimien säätelyyn, vaikka ehkä sille mahdollisuuksia antaa. Mutta ei ole varmaa sekään, että lisääntynyt EU-toimivalta edes olisi tähän käytettävissä, jos niin haluttaisiin. EU-tasokin voi osoittautua riittämättömäksi markkinavoimien säätelyyn, erityisesti jos samanaikaisesti Oecd:ssä ja Wto:ssa koko ajan ilman laajempaa poliittista keskustelua betonoidaan interventiot estäviä markkinaliberalistisia pelisääntöjä, niin kuin MAI-sopimus esimerkiksi teisi.

Emu-Euroopassa on sinänsä johdonmukaista tukea liittovaltiosuuntausta, mutta ongelma on siltä puuttuva kansalaisten tuki, etenkin Pohjoismaissa. Ruotsissa liittovaltioajastustakin pelätään jo niin paljon, että koko Emulle halutaan sanoa senkin vuoksi "ei". Kuitenkin liittovaltiounioni jossain Amerikan yhdysvaltojen muodossa on tosiasiaa kuollut ajatus. Jos sellaista kehitystä halutaan, ei se ainakaan onnistu 20, jopa 30 maan yhteisöksi laajenevassa unionissa. Yhteisön voi paremminkin olettaa tiivistyvän lähinnä alkuperäisten Eec-maiden ytimen ympärille. Emun ulkopuolella ei tällaiseen ytimeen ole pääsyä, mutta Emu ei vielä myöskään ketään siihen sido. Tämä on paikallaan todeta, sillä Suomessa ei ole ehkä loppuun saakka pohdittu eikä siihen nykytiedolla edes voi vastausta antaa, onko Suomen ja muiden Pohjoismaiden oikea paikka tässä joukossa vai ei.

Arvoisa puhemies! EU-kansanäänestyksen tulos olisi voinut olla jopa päinvastainen, jos valinta olisi käsitetty sitovana ja lopullisena myös Emuun menosta. Siksi eduskunta teki oikean ratkaisun pidättäessään itselleen lopullisen päättävällän ja aidon valinnan sen suhteen, haluammeko Emuun vai ei. Tältä osin eduskunta oli yksimielinen, ja sen jälkeen on ollut johdonmukaista torjua myöhemmin heränneet kansanäänestysvaatimukset.

Hallitusohjelmassa lähdettiin siitä, että Suomen taloutta hoidetaan siten, että halutessamme voimme Rahaliittoon ensimmäisten joukossa mennä. Siihen ei silloin vielä sitouduttu, mutta viime keväästä alkaen tämä on ollut hallituksen selvä kanta samoin kuin se, että asia ratkaistaan tiedonantomenettelyllä.

Emu-kysymyksen käsittely hallituskysymyksenä vaikuttaa Emu-päätöksen luonteeseen. Oleellista ei ole vain se, miten se vaikuttaa eduskuntakäsittelyyn ja keskusteluun, vaan myös,

millaisen viestin päätöksenteko kansalaisille välittää.

Rahaliitto nähdään oikeutetusti perustavanlaatuisena ja pitkälti peruuttamattomana ratkaisuna, jolla on kauaskantoisia vaikutuksia Suomen asemaan ja suomalaisten hyvinvointiin. Tällainen ratkaisu tarvitsee myös kansalaisten hyväksynnän, mutta legitimitettä ei mitata eikä ratkaista mielipidetiedusteluilla eikä eduskunnan vastuuta tule niiden taakse paeta. Edustuksellisen demokratian periaate on kestävä.

Emu-vastaukset riippuvat kysymysten muotoilusta. Tulosten otsikointi vain jaa- tai ei-ulottuvuuden on harhaanjohtavaa, sillä epävarmuus, ei ehdottomuus, on mielipidetiedustelujen yksiselitteisin sanoma. Mutta yhdessä suhteessa gallupit ovat hyvinkin selkeitä: 80 prosenttia uskoo Suomen joka tapauksessa Rahaliittoon ensimmäisten joukossa menevän.

Hyväksyttävyyden ongelma ei ole kannatuksen tai vastustuksen laajuus, vaan se, kokevatko ihmiset, että heidän mielipiteillään tai epäilyillään on ylipäättään arvoa ja merkitystä päätöksenteossa. Siksi kansalaisten suhtautuminen on hälytysmerkki siitä, mitä ihmiset ajattelevat poliittisen järjestelmän kyvystä ja halusta ottaa kansalaisten käsitykset huomioon. Sillä voi olla muitakin heijastuksia kuin vain edelleen laskeva vaaliosanotto.

EU-jäsenyys on mahdollisuus palauttaa kansalaisille markkinayhdistymisessä kaventuneita demokraattisia vaikutusmahdollisuuksia. Toistaiseksi unioni ei ole tähän kynnynyt, vaan sen koetaan enemmän etäännyttäneen kansalaisia päättäjistä ja todellisista vaikutusmahdollisuuksista.

Talous- ja rahaliitto voi parhaassa tapauksessa tuoda kansalaisten arkeen asti ulottuvaa vakautta ja hyvinvointia, mutta tästä riippumatta on ilmeistä, että se tulee ainakin aluksi sekä synnytystapansa että päätöksentekorakenteensa vuoksi koko EU:n demokratiavajetta kasvattamaan.

Kun eduskunta nyt päättää Suomen osallistumisesta Rahaliittoon, on toivottavaa, että päätöksen takana olevat kansanedustajat tekevät sen sillä perusteella, että katsovat sen vastaavan suomalaisten etua, ei vain siksi, että ovat hallitusrintamassa sitoutuneet hallituksen tukemiseen.

Ed. Aittomieni (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Oli niin realistinen ja hieno puheenvuoro, että oikein harmittaa. Mutta minä

en puutu puheenvuoroon kuin siltä osin, kun ymmärsin ed. Tuomiojan jossakin vaiheessa otaneen esille häiriötilanteiden varalta kaksi mahdollisuutta: toisaalta joustot, toisaalta tähän saakka käytetty devalvaatio. Euroalueen kannattajat myöntävät joustojen tarpeen häiriötilanteissa. Jos joustoja tarvitaan, niin on kysymys silloin tulojen ja kantohintojen leikkaamisesta, sellaisista, jotka vaikuttavat kilpailukykyyn. Se on selvä asia.

Yleensä on väitetty, että devalvaatio syö palkansaajan tuloja ja elintasoja. Se ei pidä paikkansa. Jos devalvaatio tapahtuu siinä vaiheessa, kun vientimarkkinat pysähtyvät ja saadaan uudelleen liikkeelle, se merkitsee tietysti hintojen nousua, erityisesti alkuvaiheessa merkitsee tuontihintojen nousua, mutta yleisesti hintojen nousua. Tähän saakka, lukuun ottamatta 90-luvun alkua, jolloin oli poikkeuksellinen tilanne, se on kuitenkin merkinnyt aina myös palkkojen nousua, siis ansiotason nousua.

Käytännössä devalvaatiosta sen onnistuessa eivät ole kärsineet muut kuin sellaiset säästäjät, joilla on säästöjä pankkitileillä, eläkeläiset muun muassa ja miksei muutkin, joilla on pankissa säästöjä, joiden ostovoima jossain määrin alenee. Mutta työssäkäyvälle palkansaajalle, lukuun ottamatta 90-luvun tapahtumia, aikaisemmat devalvaatiot ovat olleet fifty — fifty. Hyödyksi on jäänyt vain se, että pysähtyneisyyden tila on lähtenyt liikkeelle, että on jälleen ollut työtä ja ansiota, hinnat ovat nousseet, mutta myös palkat. Näin ollen näkemys siitä, että devalvaatio olisi maksatettu palkansaajilla, ei pidä paikkansa.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella ed. Tuomiojan puheenvuoro oli henkevä. Hän kosketteli sen keskivaiheilla myös MAI-sopimusta ja maailmanlaajuisista kauppajärjestöä Wto:ta. Siinä kohtaa olisin odottanut, että EU:n sisällä syntyvän Emun luonnetta olisi käsitelty siitä näkökulmasta, että se on yksi kilpailun linnake Naftan ja Aasian ohella. Nyt ollaan luomassa yhä tiiviimmin maapallolle tilannetta, jossa kolme kilpailukeskusta kilpailee keskenään. Tämä kilpailu taas oman käsitykseni mukaan ei ole ihmisten edun mukaista, ei ympäristön eikä luonnon edun mukaista.

Viimeinen huomio, minkä aivan lopussa ed. Tuomioja totesi, oli toivomus, että kun ja jos hallituspuolueiden kansanedustajat kannattavat Emuun liittymistä ensimmäisessä vaiheessa, he

tekisivät sen nimenomaan siksi, että katsovat sen olevan Suomen kansan edun mukaista, eivät solidaarisuudesta hallituspolitiikkaan nähden. Pidän sitä hyvin tärkeänä ja oikeana.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuomioja oli hienossa puheenvuorossaan osin kiinnostunut kansalaisten vaikutusmahdollisuuksista ja kansalaisten näkemysten huomioon ottamisesta.

Itselläni herättää kysymyksiä Euroopan keskuspankin tuleva asema. Euroopan keskuspankista tulee riippumaton keskuspankki, jonka pitäisi olla vapaa poliittisista suhdanteista ja jossa johtokunnan tulisi olla määräävässä asemassa. Keskuspankki olisi mahdollisimman itsenäinen, jotta se tutkimusten mukaan voisi parhaiten turvata talouden ja valuutan vakauden. Epäilyksen herättää tässä demokratiavaje pankin toiminnan valvonnassa ja toiminnan seurannassa. Voiko Keskuspankki olla erillinen saareke ilman demokraattista kontrollia ja voidaanko siihen luottaa ilman kansalaisen mahdollisuutta vaikuttaa sen toimintaan?

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuomioja puhui laajasti tulojen kasvusta ja totesi, jos oikein muistan, että siihen tullaan pakostakin äärimmäisen tuottavuuden vaatimusten johdosta ja koska kilpailu kiristyy. Näkisin kuitenkin, että tuottavuuden ääretön kasvattaminen onnistuu vain rajoitetuissa olosuhteissa eli sellaisissa, joissa työntekijän hyvinvoinnista ja koulutuksesta on huolehdittu. Tällaista henkilökuntaahan ei euro-olosuhteissa ja Emu-olosuhteissakaan ole määrättömästi tarjolla, ellei asiasta huolehdita. Eli väkisininkin joudutaan määrrien lisäksi katsomaan myös laatua. Siinä tulee mieleeni, että meidän pitää asettaa toivoa myös sille, että esimerkiksi elinkeinoelämän johtajien päiden sisällä lähtevät pyörimään laatuarvot, joille äsken yritin antaa aihetta ja perustaa.

Ed. Tuomioja puhui myös verokilpailusta. Siinä todella vaarana on, että luonnollisten henkilöiden verotus on kansallisesti jatkossakin mahdollista järjestää aika kireäksikin ainoastaan siitä syystä esimerkiksi, että he liikkuvat huomattavasti nopeammin kuin pääoma. Kiusaus voi varmasti olla aika suuri. Näkisin kuitenkin, että rakennetta pitää muuttaa, ja toivon, että emme unohtaisi esimerkiksi perintöverotuksen esille ottoa suomalaisissa olosuhteissa. Siellä on varaa suuriinkin nostoihin.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuomiojan puheenvuoro oli poikkeuksellisen analyttinen ja mielenkiintoinen. Erääseen kohtaan olisin halunnut tarkennusta. Euroaluehan epäilemättä johtaa ylikansalliseen rahapolitiikkaan, siihen ed. Tuomioja tietysti puheenvuorossaan viittasi, mutta ei kai ole niin, että Emusta määritelmän mukaan olisi johdettavissa tietyn tyyppinen talouspolitiikka. Eikö tilanne ole edelleenkin se, että viime kädessä on poliittisen tahdon asia, minkä tyyppistä talouspolitiikkaa kussakin kansallisvaltiossa tullaan harjoittamaan? Onko se monetaristista vai jopa myös aktiivista finanssipolitiikkaa?

Aikaisemmassa puheenvuorossani viittasin Ranskaan, joka on täyttämässä ja täyttää Emukriteerit mallikkaasti ja silti pystyy aktiivisella finanssipolitiikalla aikaansaamaan ja kohentamaan muun muassa työllisyyskehitystä. Suomen kaltaisessa pienessä maassa jopa aktiivinen finanssipolitiikka tulisi olemaan aikaisempaa tehokkaampaa siksi, että sillä ei olisi niin kuin tällä hetkellä, välittömiä korko- ja valuuttakurssivaihteluja eli niin sanottu vaihtotaserajoite häviäisi. Tässä suhteessa se antaisi itse asiassa meille vahvemman finanssipolitiikan mahdollisuuden kuin konsanaan aikaisemmin.

Ed. Tuomioja viittasi lopussa myös demokraatiavajeeseen. Siihen liittyen yhdyin näkemykseen, mutta siinä meillä oikeastaan on haaste, kun luomme ylikansallisia instituutioita. Sen sijaan että torjuisimme ne, koska demokraattista kontrollia ei ole riittävästi aikaansaatu, haasteena olisi aikaansaada entistä selkeämpää kansanvaltaista kontrollia myös tässä päätöksenteossa.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin totean, että ed. Tuomiojan puheenvuoro oli hyvin analyttinen ja sisällöltään hyvä. Minusta paradoksi syntyy siitä, että Lipposen hallituksen politiikassa on kovin vähän johtopäätöksiä, jotka perustuvat tähän analyysiin, jonka päähallituspuolueen eduskuntaryhmän puheenjohtaja esitti. Luulenkin, että sosialidemokraattien kannatusluvut olisivat vähän toisen näköisiä, jos Lipposen politiikka olisi edes vähän siihen suuntaan, johon tämä analyysi antaisi aiheen, mutta tähän ei ole minun päänsärkyni.

Mielenkiintoinen kohta ed. Tuomiojan puheenvuorossa oli arvio siitä, olemmeko me Emualueen menestyvien joukossa, jos siihen menemme. Hän sanoi, että sen verran itseluottamusta pitäisi olla, että siinä ollaan. Jos näin on, hyvä on,

mutta niin kuin hän itse totesi, tästä ei voi olla varma, vaan on paljon tekijöitä, jotka viittaavat siihen, että tämän tyyppisellä alueella, joka todennäköisesti ei olekaan Emu niin kuin ed. Tuomioja totesi, vaan on pelkästään mu, ei käy niin, että me voisimme saavuttaa menestyjien kultapossukerhon aseman. Silloin tullaan tilanteeseen, jossa todella meidän etumme olisi pyrkiä liittovaltiotyyppiseen rakenteeseen, jossa näitä haittoja, joita yhteinen valuutta-alue tuo mukanaan, voitaisiin talous- ja finanssipolitiikan keinoin tehokkaasti eliminoida.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai Emuun tulee suhtautua kriittisesti. Tämän puolen ed. Tuomioja jälleen kerran täytti taitavasti, kun hän puhui liittovaltion piirteistä tässä prosessissa. Se on tietysti eri asia kuin liittovaltio. EU:n ja sisämarkkinoiden kehittäminen on pitkä prosessi. Euroopan unioni on pian ottamassa uusia jäseniä, joilla on vielä kovin pitkä matka täyttääkseen monet EU:n kriteereistä. Mielestäni tämä osoittaa, että Euroopan unioni on kovin kaukana liittovaltiosta. Sitä paitsi, kuten ed. Tuomioja itsekin totesi, Euroopan unionihan on kuitenkin periaatteelltaan vahvasti demokratiaan sitoutunut. Kansallisvaltiot edellyttävät, että keskeisistä asioista saavat päättää kansalaiset tai niiden parlamentit. Niissä ei ole halukkuutta liittovaltioon, kuten on tässä todettu, joten voidaan sanoa, että liittovaltiomörkö ylipäättensä — en sano, että ed. Tuomioja nyt ottaa mörköjä esille, mutta se on tullut täällä muutoin vahvasti esille — on taloudellisen ympäristön kehittämisen estämistä, pelottelupolitiikkaa.

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, kuuluuko Suomi menestyjiin vai ei, on riippunut ja riippuu vastaisuudessaakin pääosiltaan meistä itsestämme, siitä kuinka viisaasti tai tyhmästi asioita hoidamme. Meillä on itsellämmekin liiallinen herkkyyys syyttää ulkoisia olosuhteita. Jopa tämä nykyinen laman, josta olemme jo irtaantumassa, ei johtunut suinkaan yksinomaan poikkeuksellisesta idänkaupan romahduksesta, sillä mikään ei pakottanut meitä itseämme päästämään taloutta sillä tavalla ylikuumenemaan ja synnyttämään kasinokuplaa, niin kun tapahtui. Näin on vastaisuudessaakin.

Kaikkia asioita, joita tässä tuli esiin, en voi kommentoida tässä puheenvuorossa, mutta minusta nämä keskeiset kysymykset liittyvät Euroopan keskuspankin asemaan. Siihen liittyy de-

mokradiakysymys. Siihen liittyy myös se kysymys, minkälaista politiikkaa Emun olosuhteissa, onko se uusliberalistista tai muuta, harjoitetaan. Euroopan parlamentilla on kiitettävää halua puuttua Euroopan keskuspankin asemaan ja luoda poliittista vastavoimaa itsenäiselle rahapolitiikalle, jollainen on jokaisella kansallisella keskuspankilla. Me ja hallitus olemme tämä vastavoima, vaikka Suomen Pankki on kuinka itsenäinen. Me keskustelemme Suomen koko talouspolitiikasta, ja olemme vuorovaikutuksessa, mutta Euroopassa ongelmana on se, että tätä vastavoimaa ei ole. Sitä on hyvin vaikeata saada sen vuoksi, että muutokset vaatisivat peruskirjatkistuksia, hallitustenvälistä konferenssia ja hyvin pitkää prosessia.

Ed. Kiljunen on sinänsä aivan oikeassa, että se, minkälaista politiikkaa sitten harjoitetaan, on poliittisen tahdon asia. Mutta nyt on vain valitettavasti niin, että tällaisen finanssipoliittisen yhteisen tahdon puuttuminen kyllä painaa sitä vaaka hyvin herkästi uusliberalistiselle puolelle. Koska pankilla on vain yksi velvoite — se on vakaa rahatalous — ei ole ainakaan vielä sitä vastavoimaa, joka voisi tällaisia, sanoisiko, eurokeynesiläisiä piirteitä politiikkaan tuoda.

Ed. L i n d é n : Arvoisa rouva puhemies! Euroopan unionin yhtenä päätavoitteena on Euroopan yhteisön synnystä lähtien ollut vakaan, kiinteän ja yhtenäisen sisämarkkina-alueen luominen henkilöiden, tavaroiden, palveluiden ja pääoman vapaata liikkumista varten. Yhteismarkkinoiden toteutuminen sekä Talous- ja rahaliiton synnyttäminen mahdollistavat taloudellisen toiminnan sopusointuisen ja tasapainoisen kehityksen koko yhteisön alueella. Täysin vapaata liikkumista on kuitenkin mahdotonta hyödyntää täysipainoisesti, jollei eri valuuttojen kurssi- ja rahanarvon epävarmuustekijöistä päästä. Rahaliiton kolmas vaihe käynnistyy alkuvaiheessa, jos on käynnistyäkseen, kurinalaista sekä vakaata ja tasapainoista kehitystä korostavaa talouspolitiikkaa harjoittavien maiden kesken.

Syntyvä yhteisvaluutta euro tulee olemaan yksi maailman johtavista valuutoista, vakaa valuutta, joka pystyy omaa markkaamme paremmin vastaamaan ulkopuolisiin iskuihin. Olemme nähneet, miten Italian liira sekä jopa Ranskan frangi ovat taipuneet valuuttakeinottelun edessä, emmekä itsekään voi olla huomioimatta Aasian tämänhetkisen talouskriisin heijastusvaikutuksia korkotasoomme taikka talouteemme yleensä.

Yhteisillä sisämarkkinoilla näitä suhdannevaihteluja voidaan tasata ja ohjata yhteisen rahapolitiikan turvin samoin vaikutuksin koko unionin alueella.

Emun kolmannen vaiheen yhtenä haittapuolena on mainittava pelko alueellisen epätasa-arvoisuuden lisääntymisestä. Pelätään heikkojen kurjistuvan entisestään. Niinpä aluepolitiikan on lähdettävä alueiden omaehtoisesta kehittämisestä ja meidän on saatava kansalliset tuki-instrumenttimme kuntoon, jotta voimme jo ennakoon torjua tämän uhan.

Suomessa on meneillään kaupungistumis- ja keskittymiskehitys ja se tulee jatkumaan. Sisämarkkinoiden integraatio mahdollisesti kiihdyttää tätä prosessia. Suomi on pitkien välimatkojen maa, eikä Talous- ja rahaliitto tätä seikkaa muuta. Kansallisten tukien lisäksi Suomessa ovat laajat alueet nauttineet haja-asutusalueiden sekä maatalousvaltaisten alueiden EU:n rakennerahastojen 5b- ja 6-tukia. EU:n mahdollisen laajenemisen myötä näiden määrärahojen osuus Suomelle pienenee merkittävästi ja kansalliset tukimuodot on siis jo laajenemisenkin takia saatava kuntoon.

Aluepolitiikkamme ei saakaan nojata ainoastaan EU-tukiin, vaan niiden tulisi vain tukea omaa kansallista aluepolitiikkaamme, ei korvata sitä. Tällä hetkellä maakunnallinenkin kehittämisraha sidotaan jo valmiiksi käynnistettyihin EU-hankkeisiin. Näin ollen moni kehittämisen arvoinen projekti jää ilman alkupotkua. Näin ei suinkaan tulisi olla.

Vahva kansallinen talouspolitiikka edellyttää sitä, että kasvu on vakaata kaikilla alueilla. Tämän suuntainen kehitys on myönteistä koko maallemme. Suomessa tukimuotojen on otettava huomioon kansalliset ominaispiirteemme. Alueiden on tunnistettava omat vahvat osaamissectorinsa. Pitkien välimatkojen seuduilla on kehitettävä sellaista teollisuutta, joka ei vaadi kalliita kuljetuskustannuksia. Vakaa talous ei voi syntyä sellaiselle pohjalle, jossa kehittyvillä alueilla rahoitetaan täysin niiden olosuhteisiin sopimatonta teollisuutta. Korkean teknologian kehittämisen ja esimerkiksi ohjelmistotuotteiden käytännössä olemattomat kuljetuskustannukset eivät vaadi siirtymistä lähelle keskuksia.

Työmarkkinajärjestöt ovat neuvotteleet itselleen puskurirahastot tasoitamaan suhdannevaihtelujen mahdollisesti aiheuttamia haittoja. Samoin olisi kansallisen aluepolitiikan puitteissa varauduttava Emun mahdollisiin kielteisiin puoliin, vaikka puskurirahaston turvin. Nykyinen

aluepolitiikkamme on tässä mielessä oikean suuntaista, alueiden omien vahvuuksien etsimistä ja niiden kehittämistä, mutta aluepolitiikkamme ei kuitenkaan ole vielä riittävän vahvaa hälventämään mahdollisia syrjäytymisen vaikutuksia.

Talous- ja rahaliiton tavoitteena on vakaa talouskasvu kaikkialla. Suomen kansallista aluepolitiikkaa pohdittaessa on hyvä muistaa, että maamme maantieteellinen sijainti on kaukana Euroopan keskuksista eikä mukanaolo Emun kolmannessa vaiheessa muuta tätä. Valuuttaunioni ja yhteisvaluutta tuovat nettomääräisiä tehokkuushyötyjä koko unionin alueelle. Talousalueella saavutetaan pysyvämpi hintavakaus ja vakaampi korkotaso kansainvälisen kaupan epävarmuustekijöiden poistuessa. Näin myös jäsenmaiden välinen kauppa sekä investoinnit kasvavat.

Arvoisa puhemies! Keskusteltaessa Suomen liittymisestä Euroopan unioniin ei voitu varmasti tietää, mitä jäsenyys Euroopan unionissa tuo tullessaan. Oli olemassa vain arvailuja. Moni pelkäsi kansallisen itsenäisyytemme menettämistä. Näin ei ole kuitenkaan käynyt, päinvastoin. Suomi on edelleen vahva, itsenäinen valtio.

Rahaliiton myötä Suomen markka häviää. Se ei kuitenkaan enää omaa sitä samaa kansallisen identiteetin muodostajan arvoa, joka sillä oli ennen itsenäisyyttämme sekä sen alkuvuosina. Emme enää voi yksin päättää sen kohtalosta taikka maamme korkotasosta. Ulkopuolisten tekijöiden vaikutukset ovat kasvaneet yhä suuremmiksi. Markkamme, toisin kuin Rahaliiton mukanaan tuoma euro, ei lukeudu vahvojen valuuttojen joukkoon. Eikä euro ole samalla tavalla altis talouden heilahduksille Euroopan ulkopuolella.

Suomi on harjoittanut Emu-kriteerien täyttämiseen tähtäävää talouspolitiikkaa ja taloutemme on vakaalla tasolla, Emu-kunnossa. Miksi siis jäisimme ulkopuolelle? Euroalueeseen osallistuessamme turvaamme tämän vakaan taloudellisen kehityksen jatkumisen. Ulkopuolelle jättäytyessämme joutuisimme harjoittamaan mahdollisesti entistäkin tiukempaa talouspolitiikkaa.

On totta, ettei kukaan voi varmuudella sanoa, mitä jäsenyys Talous- ja rahaliiton kolmannessa vaiheessa merkitsee. Mutta vahvaa taloutta edellyttävät kriteerit täyttäessämme ei ole mitään syytä jättäytyä ulkopuolelle taikka seuraavaan aaltoon. Miksi muodostaa heikompi talousalue vahvan yhteismarkkina-alueen reunalle?

Maakohtaiset kriteerit sekä tuotantoraken-

teen monipuolisuus yhdessä unionikohtaisten kriteerien kanssa luovat perustan vahvoille, vakaille ja joustaville sisämarkkinoille. Valuuttaunionin muodostamiseen ja ylläpitämiseen vaaditaan kuitenkin taloudellisten edellytysten lisäksi myös poliittista tahtoa. Tuosta poliittisesta tahdosta on saatu näyte edellisen eduskunnan päättäessä maamme jäsenyydestä Euroopan unionissa. Tuolloin hyväksyttiin myös EU:n alkuperäiset tavoitteet perusasiakirjojen myötä. Yhteisö tähtää talouden sopusointuiseen kehitykseen sekä tasapainoiseen taloudelliseen kasvuun, joka lisää taloudellista vakautta, nopeuttaa elintason nousua ja lähentää jäsenmaita. Näiden tavoitteiden saavuttamiseen on Talous- ja rahaliitto luonnollinen jatko.

Arvoisa puhemies! Maastrichtin sopimus lähtee siitä, että ennen pitkää kaikki unionin jäsenmaat liittyvät Rahaliittoon. Suomen kaltainen pieni valtio ei voi yksin estää Rahaliiton syntymistä. Käytännössä kolmannessa vaiheessa mukana olevat jäsenvaltiot määräävät koko unionin talouspolitiikan suunnan eikä Suomi ulosjättäytyessään voi tuohon suuntaan vaikuttaa. Siirtyminen Emun kolmanteen vaiheeseen sekä euroalueen syntyminen on unionin jäsenmaiden taholta mahtava poliittisen yhteistyön näyte. Se osoittaa, että Euroopassa vallitsee tällä hetkellä poliittinen tahto luoda globaaleille markkinoille kilpailukykyinen, toimiva ja voimakas yhtenäinen talousalue.

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Globaalit markkinat ja reaaliaikainen toiminta niillä ovat sitä nykyisyyttä, jota elämme. Tieto Titanicin uppoamisesta saapui aikanaan Savoon ainakin viikon päästä tapahtumista, ja mitä kauemmaksi historiaa taaksepäin tähytään sen hitaampaa on ollut tiedonkulku ja tapahtumien ketju. Kun katseen peruutuspeilistä kääntää eteenpäin, voi havaita, että maailma muuttuu kiihtyvällä tahdilla ja että opitut lainalaisuudetkaan eivät aina ole itsestäänselviöitä.

European Monetary Union, Emu, ei ole uusi asia, vaan oleellinen osa Maastrichtin sopimusta, johon Suomikin on sitoutunut liittyessään EU:hun. "Hyväksyessään Suomen liittymistä EU:n jäseneksi koskevan lakiesityksen vuonna 1994 eduskunta edellytti, että Suomen mahdollisesta liittymisestä Rahaliiton kolmanteen vaiheeseen päätetään aikanaan eduskunnassa hallituksen erillisen esityksen perusteella." "Jo EU-jäsenyyttä koskevien neuvottelujen alkaessa vuonna 1993 Suomi ilmoitti, että hallitus pyrkii määrätie-

toisesti tilanteeseen, jossa edellytykset kolmanteen vaiheeseen siirtymiseen ensimmäisessä vaiheessa täyttyvät.”

Prosessin voi todeta edenneen suunnitelmien mukaan koko EU-alueella kaikilla eri tasoilla. Emi, European Monetary Institute, on valmistellut omaa osuuttaan eli lainsäädännöllistä ja teknistä pohjaa euron toteuttamiselle, samoin liikelämä myös niissä EU-maissa, joilla on opt-out-varauma Emuun, on valmistautunut vakaasti euroalueen syntymiseen. Myös valtioiden institutionaaliset rakenteet ovat niin henkisesti kuin fyysisestikin valmistautuneet Emuun.

Suomen sodan jälkeinen tie Eftan ja Eec:n vapaakauppasopimuksen kautta Euroopan unioniin on ollut määrätietoista hakeutumista läntiseen eurooppalaiseen kulttuuriviitekehykseen. Tämän saman näkemyksen saattaa aistia 16.3.1992 kello 12 alkaneessa täysistunnossa, joka tunnelma on kirjautunut aikakirjoihin pöytäkirjanpidon myötä. Tuossa täysistunnossa ulkopuolella päiväjärjestyksen annettiin valtioneuvoston tiedonanto Euroopan yhteisön jäsenyydestä.

Sitaatti: ”Pääministeri Aho: Herra puhemies! Päätös Euroopan yhteisön jäsenyyden hakemisesta on yksi itsenäisen Suomen suurimmista ja kauaskantoisimmista linjaratkaisuista.” Toinen sitaatti: ”Herra puhemies! Suomen talous on osa kehittynyttä eurooppalaista markkinatalousjärjestelmää. Talouselämämme kannalta on välttämätöntä, että sillä on päämarkkina-alueellaan yhdenvertaiset toimintaedellytykset kilpailijoidensa kanssa.” Kolmas sitaatti: ”Jäsenyys Euroopan yhteisössä ei ratkaise Suomen talouden nykyisiä vaikeita ongelmia. Päinvastoin EU-jäsenyys vaatii kansantaloutemme saattamista nopeasti tasapainoon”.

Tuon tiedonannon yhteydessä silloisen pääministeri Ahon toiminta oli linjakasta EU-politiikkaa, jolla viitotettiin Suomen tulevaisuus ja tie eurooppalaiseen yhteyteen. Samaa ansiokasta EU-markkinointia sisälsivät niin sisäministeri Pekkarisen ja oikeusministeri Pokan kuin myös ed. Kääriäisen toiminta tuossa tiedonantokäsittelyssä. Ei pidä myöskään vähätellä silloisen ulkoasiainministeri Paavo Väyrysen roolia myös tuossa yhteydessä, EU-projektissa valtioneuvoston jäsenenä.

EU-tiedonanto silloisessa hallituksessa oli yksimielinen, kuten tuossa istunnossa ministeri Väyrysen vastausreplikistä käy ilmi. Vain ministeri Kankaanniemi esitti eriävän mielipiteen. Lisäksi ministeri Väyrynen kehotti yleensäkin ky-

seleviä ja vastauksia haikailevia kansanedustajia tutustumaan tiedonannon tekstiin.

Tuosta keskustan onnistuneesta EU-hankkeesta voi antaa täyden tunnustuksen silloisille ministereille. Nykyisistä hallituspuolueista vasemman siiven edustajat jatkavat nyt siitä, mihin keskusta vallanvaihdon yhteydessä joutui lopettamaan, keskustan viitoittamaa EU-polkua pitkin.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on toiminut koko ajan loogisesti yhteisesti asetettujen tavoitteiden eteen. Saman sortin sitkeyttä taitaa löytä vain edustaja Tennilän toiminnasta, tosin suunta ja perusteet ovat totaalisesti toiset. Voin vilpittömästi yhtyä niihin huomautuksiin salissa, että tietoja olemme saaneet ja niitä on ollut saatavissa riittävästi. Selonteon käsittelyn yhteydessä käytössä oli liki 20 tutkimusta ja sen lisäksi valiokunnat kuulivat kymmeniä ja kymmeniä asiantuntijoita. Lisäksi selonteon käsittelyn jälkeen olemme saaneet käyttöömmekä kaikki vaaditut lisäselvitykset. Kiitos siitä valtioneuvostolle. Entisen ulkoministeri Väyrysen tapaan voisin kehottaa: Lukekaa niin tiedätte, ettei tarvitse venkuloida.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä tiedonantomenettelytapavalintaan ja sen valinnan myötä Ahon hallituksen valitseman logistiikan jatkamiseen. Sitaatteja silloisen pääministeri Ahon ja keskustan ryhmäpuheenvuorosta esitti ed. M. Korhonen sangen ansiokkaasti. Lisään noihin perusteluihin vielä ed. Kääriäisen sanomiset puheenvuorossaan: ”- - hallituksen valitsema tiedonantomenettely on todella perusteltu. Millä tahansa hallituksella on oltava eduskunnan selvä tuki takanaan silloin, kun se lähtee neuvottelujen tielle Suomen kannalta näin historiallisessa - - asiassa.” Voi todeta, että hyvin sanottu, ed. Kääriäinen.

Seuraavaksi sitaatti oikeusministeri Pokalta: ”On käytetty aika paljon puheenvuoroja ja pohdittu, mikä hallituksen tiedonannon merkitys on ja mikä se ei ole. Tämähän on hallituksen ohjelmallinen tavoitejulistus. Se sitoo ilman muuta hallitusta, koska hallitus on sen hyväksynyt, mutta ohjelmaan otettujen asioiden merkityshän punnitaan vasta varsinaisissa neuvotteluissa - -.”

Arvoisa puhemies! Tämä lyhyt tiedonannon paremmuuden historia sekä historian kertaus yhteiseen Eurooppaan sitoutumiseen pts:ään, eli pitkän tähtäimen suunnitelmaan, olkoon kertauksena menneisyydestä ja vastauksena käytettyihin debattipuheenvuoroihin.

Valtioneuvoston eduskunnalle antama tiedonanto on selkeä ja looginen jatko Emu-selon-

teolle ja sen jälkeen annetuille lisäselvityksille. Eurooppa on alueiden Eurooppa, niin myös Suomi on alueiden Suomi. Tilastokeskuksen tutkimukset kertovat kotimarkkinoiden alueellisesta eriytymisestä. Tämä tarkoittaa sitä, että maakuntien taloudelliset kehityskäyrätyypit suhteessa Suomen ulkopuoliseen markkinakehitykseen ovat erilaisia ja eriaikaisia.

Meillä on maakuntia, jotka ovat selvästi kotimarkkinareservialueita, joiden kehitys seurailee globaalin kehityksen perävanassa, ja sitten vastakkaisen eli laskevan kehityksen maakuntia, joiden sisäsyntyiseen problematiikkaan on taatusti paneuduttava tarkemmin.

Sitten meillä on suhdannemaakuntia, joiden tilanne on selvästi globaalien markkinoiden armoilla. Mutta mielenkiintoisimpia ovat ne maakunnat, niin sanotut vastasuhdannemaakunnat, joiden liike suhteessa globaalin talouden aaltoihin on aina päinvastainen. Eli kun muualla on laskeva kehitys, lähtevät nuo maakunnat nousuun ja päinvastoin. Samankaltaista erilaistumista on myös EU:n muiden alueiden taloudellisessa mikroilmastossa.

Ed. Ala-Nissilä piti tiedonantoa kevyenä. Minusta sitä on pidettävä teknisenä, asiallisena ja tiiviinä. Se toki edellyttää sen peilaamista koko prosessia vastaan: EU täydennettynä EU-neuvotteluilla, niiden käsittelyllä ja päätöksellä sekä erityisesti Emu-selontekoprosessilla. Tämän kaiken voi todeta täyttävän kaikki sille asetettavat päätöksenteon välineen vaatimukset.

Emu-pohjatyö on tehty kunkin käsittelyhetken saatavilla olevan monipuolisen tiedon ja asiantuntemuksen pohjalta. Tulevaisuuden päätöksiä, joiden vaikutukset yltävät vuosikymmeniksi eteenpäin, teemme aina menneisyydestä kerätyn tiedon ja tehdyn tutkimuksen ja siitä johdettujen päätelmien pohjalta. Ratkaisut ovat aina vastuullisia valintoja kahden tai useamman vaihtoehdon välillä.

Voi olla valintatilanteita, joissa ei ole olemassa mitään takuuarmaa oikeaa tai väärää. On vain joukko pohdintoja, joiden perusteella on valittava vähiten huono. On uskallettava ottaa harkittuja riskejä, ja on oltava näkijä ja tekijä valmiina vastaamaan myös seuraamuksista. Ei P. E. Svinhufvud, kun hän itsenäisyysenaatin johdossa teki itsenäisyyspäätöksen, tiennyt tulevaisuutta 80 vuoden päästä, tai eivät ne säätyvaltiopäivät 90 vuotta sitten tienneet kaikkia päätöksensä seuraamuksia päättäessään yhtäläisestä äänioikeudesta ja yksikamarisesta eduskuntalaitoksesta. Entäpä J. K. Paasikivi, joka

runnoi sodanjälkeisessä Suomessa läpi yya-sopimuksen?

EY ja Emu ovat vastaavan tyyppisiä, aikansa kehityskaareen sidottuja päätöksiä, joiden jälkeen tehdään taas uusia, kun historia ja maailma ja globaali talous on liikahtanut siihen pisteeseen, että niitä uusia päätöksiä on tehtävä.

Arvoisa puhemies! Pieni Suomi viiden miljoonan asukkaan volyyymilla, pienellä kansantaloudella ja kapealla pääomarakenteella tarvitsee isompaa viitekehystä. Suomi EU:ssa on voinut vaikuttaa kokoansa suuremmalla painoarvolla monissakin asioissa. EU taas globaalina ympäristövaikuttajana on paljon enemmän kuin Saksa, Suomi tai Englanti erikseen. Olkoon Kiotossa saavutettu sopimus yksi elävä esimerkki tästä.

Samaa voisi todeta eurosta. 11 teollisuusvaltion yksi ja yhtenäinen valuutta globaaleilla markkinoilla on varmasti yhteensä enemmän kuin Saksan markka, frangi tai markka erikseen. On myös varmaa, että elämään Emussa sisältyy ihan samoja riskejä kuin elämään Emun ulkopuolella ja ehkä muitakin.

Selonteon käsittelyn jälkeen saimme tutkijoiden noista uhkakuvista työstämään lisäaineistoa, jossa selvitettiin niin maatalouden, sosiaaliturvan, alueiden kuin Emu-puskureidenkin problematiikkaa. Agenda 2000:n uhat eivät suinkaan johdu Emusta vaan EU:sta, jossa jo olemme. Parhaat Emu-puskurit ovat yritysten ja kuntien terveet taloudet. Tutkijoiden mukaan kehitelty Emu-puskuri vaatii myös neuvotteluosapuolten eli erityisesti ay-liikkeen totaalista asennemuutosta.

Inflaatio — devalvaatio-politiikan yhteydessä harrastettua ryöstöviljelyä ja yritysten tuloksen ulosmittausta inflatorisen palkkakehitystavoitteen myötä ei ole enää Emussa eikä puskureissa. Se on sitä maailmaa, jota ei ole eikä tule. Kulttuurin on oltava uusi.

EU asettaa laajenemisen tavoitteekseen. Emuun siirtyminen varmasti vaikuttaa tämän laajenemisen aikataulutukseen. Laajeneminen toisaalta sulkee minusta syvenemisen mahdollisuuden pois spekulatioista varsin pitkällä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Savolainen gallupini Kuopion joulumarkkinoilla tuotti tulokseksi myönteisen Emu-kannan esitettyyn kysymykseen. Kysymys kuului: "Onko Suomen liityttävä Euroopan talous- ja rahaliittoon ensimmäisten joukossa". Rasti ruutuun -vaihtoehdot olivat: "kyllä", "ei", "en tiedä". "Kyllä"-vastauksia oli 56 prosenttia, "ei"-vastauksia 35 prosenttia ja "en tie-

dä” 9 prosenttia. On todettava, että gallup ei varmaankaan otannaltaan ollut oikeaoppinen väestön ikä-, sukupuoli-, ammatti-, asuinpaikkatai muiden haastattelututkimuskriteereitten kannalta. Vastaajiksi nimittäin valikoituivat ne, jotka sattumalta tai tietoisesti tulivat joulumessuille ja halusivat vastata kysymyksiin.

Kun aikanaan pitkän ja sitkeän mietinnän, pohdinnan ja keskustelujen sekä lueskelujen pohjalta kansalainen R. Korhonen veti raksin ruttuun ”kyllä” EU-kansanäänestyksessä, rastia rutatessani olin tietoinen niin Maastrichtin sopimuksen sisällöstä kuin myös siihen sisältyvistä sitoumuksista Emu mukaan lukien. Toimissani pyrin olemaan looginen ja siten täällä saamani tiedon ja sen kriittisen tarkastelun pohjalta pidän saatua selontekoa asiallisena ja Emu-prosessissa mukana oloa kansainvälisten sopimustemme loogisena jatkumona.

Suomalaisessa edustuksellisessa demokratiasa eduskunta käyttää ylintä perustuslaillista päätösvaltaa. Eduskunnan tehtävänasettelu ei sulje pois vaikeidenkaan päätösten tekemisiä. Siitä syystä, arvoisa puhemies, näen, että meidän on otettava lusikka kauniiseen käteen, käytävä läpi tiedonanto, siitä tehtävä mietintö ja tehtävä järkevä loppupäätös.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun savolaisessa keskustelussa yleensä vastuu on kuulijalla, oli hyvä, että ed. R. Korhosen savolainen gallup tehtiin kirjallisesti.

Haluaisin puuttua siihen, että ed. R. Korhonen selvitti puheenvuorossaan EU:hun liittymisen lyhyttä historiaa eli sitä, mitä kukin sanoi edellisellä eduskuntakaudella täällä, ja hyvähän se on, että tulee tiedoksi. Olen samaa mieltä siitä, että kokoomus on koko ajan tässä asiassa johdonmukainen, ja esimerkiksi edellisellä hallituskaudella kokoomuksen suuri tavoite oli EU:hun liittyminen.

Olen myöskin ed. Lindénin ja ed. Korhosen kanssa samaa mieltä, että Emu on Euroopan talouden kannalta tärkeä kokonaisuus, mutta haluaisin korostaa, että se on myös poliittinen ja se on myös turvallisuuspoliittinen ratkaisu. Sanotaan, mitä sanotaan, niin EU on tänä päivänä tärkein poliittinen toimija Euroopassa. Jos turvallisuuspolitiikka käsitetään laajasti, niin tämän päivän turvallisuuspolitiikan painopiste on kansainvälisten yhteyksien luominen.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. R. Korhosen puheenvuoro

oli rakennettu lähes samalla tavalla kuin ryhmäpuheenvuoro ja oli tyypillinen kokoomuksen puheenvuoro, jossa nähdään vain myönteiset asiat. Tietysti Emu-tiedonannon pohjalta tällaisen puheenvuoron käyttäminen on mahdollista, koska se on pelkästään tiedonanto ja voi katsoa, että se on ollut kokoomuksen voitto taas tässä hallituksessa. Mutta voi samalla kysyä, missä ovat ne vasemmiston ay-liikkeen kriittiset arviot, joita on esitetty. Sillä tavalla tämä myöskään ei sovi julkiseen keskusteluun, että puolet väestöstä kuitenkin on edelleen erittäin kriittisiä Emu-keskustelussa.

Ed. Korhosen puheenvuoro oli myönteinen. Se on vahvemman puolella olemista. Edelleen, koska tietysti vahvemmalla kehityksellä olevat alueet ja ihmisryhmät pärjäävät, siinä mielessä se unohtaa toisen puolen tästä kehityksestä.

Toinen osa tässä puheenvuorossa oli se, että arvioitiin menettelytapa EU-jäsenyydessä ja Emu-hakemisessa samaksi. Minusta tämä on täysin väärin. Rinnastetaan EU-jäsenyyden hakemispäätös ja Emu-jäsenyydessä lopullisen päätöksen tekeminen. Jos ei edustajille ja ihmisille ole tullut esille se, miten iso, perustavaa laatua oleva ero tässä on, niin silloin on jo kysymys muusta kuin perille asti ajattelusta.

Sitten kolmas asia, joka minulta saa hieman negatiivista huomiota kokoomuksen puheenvuoroissa, on se, että keskustan johtohenkilöiden puheenvuoroista otetaan irrallisia sitaatteja, joita referoidaan tässä keskustelussa. Ne eivät tee oikeutta sille, missä yhteydessä ne lausuttiin ja mikä oli niiden kokonainen viesti. Silloin, kun ne puheenvuorot käytettiin, oli kysymys tilanteesta, jossa keskusteltiin haitoista, rakennettiin haittapaketteja ja otettiin koko kansan yhtenäisyys huomioon. Siinä yhteydessä ne puheenvuorot käytettiin.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensinnäkin totean, että asiaa tunteva kansalainen Lahdesta soitti juuri ja kysyi, olemmeko tietoisia, että Suomen Pankin valuuttavaranto otetaan meiltä pois ja viedään Euroopan keskuspankkiin. No, toinen asia, mutta nyt ed. R. Korhosen puheenvuoroon.

Sikäli kuin käsitin, hän puhui näistä puskuista, jotka ovat tässä varsin huono sana. Kyllä puskuri-nimitys on ymmärrettävä joissakin tapauksissa, mutta jos ajatellaan, mikä tarkoitus sillä on eurojärjestelmässä, niin puskureitahan on saatu tietyllä tavalla paperilla kokoon noin 3 miljardin markan arvosta. Sekin on täysin ilmas-

sa. Se on vain muodollinen sopimus työnantajien ja työntekijöiden välillä, jotta päästiin kiusalliseksi aiheesta eroon.

Jos katsotaan 90-luvun alkupuolen tapahtumia ja sitä, minkälaiset puskurit olisi tarvittu, jotta olisi menestytty, meillä olisi tarvittu melkein kymmenkertaiset puskurit, kuin mitä tarkoittavat nämä 3 miljardin markan puskurit, jotka on tarkoitettu vaimentamaan häiriötilanteissa negatiivisia vaikutuksia esimerkiksi työmarkkinoilla. Kyllä heikoilla systeemeillä mennään Euroopan rahaliittoon esimerkiksi juuri taloushäiriöiden varalta valmentautumisen kannalta; me joudumme häiriöt joustoilla ottamaan vastaan, vaikka nämä puskurirahastot on tarkoitettu joustojen aiheuttamia vaikeuksia työmarkkinoilla vähentämään. Nämä puskurit ovat aivan olemattomia. Niistä ei kannattaisi edes puhua mitään tänä päivänä.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin vastauspuheenvuoroja käyttäneille edustajille, että puheenvuoroni oli selkeästi kriittinen niin kuin kaikki, eli minä en ainakaan mene Emuun sokeasti. Minä näen, että siellä on haittoja, mutta haittoja on myös Emun ulkopuolella. Nyt on vain kyse siitä, kumpia haittoja pitää uhkaavampina. Itse, niin kuin kuvasin, näen, että me olemme kulkeneet aina vähän kainalosauvojen kanssa, ja ehkäpä tämä pienuus vaatii jonkin asteisia kainalosauvoja tulevaisuudessakin. Niihin täytyy suhtautua avoimesti. Kuoppia on silti tiessä, vaikka olisi kainalosauvat tukenakin.

Minä vain valitettavasti näen menettelytapana sen, että kun EU:hun on liittytty, niin Maastrichtin sopimuksen yhteydessä me olemme sitoutuneet tähän Emu-prosessiin. Me emme ole jättäneet siihen varaumaa. Me olemme itse siihen vapaaehtoisesti sitoutuneet ja varsinkin mitanneet taloudessa kaikki hyödyt tästä ajatuksellisesta sitoutumisesta, pankkisektorilla esimerkiksi, ulos. Meillä markan arvo on vakaa siitä syystä, että koko ulkopuolinen markkina odottaa ja olettaa aivan varmasti, että Suomi menee Emuun mukaan ykkösvaiheessa. Silloin, kun me otamme hyödyn, meidän täytyy myös kantaa vastuu. Se on osa sitä juridista sopimuspolitiikkaa, mihinkä Suomi on sitoutunut, emmekä me nyt voi höpöläyttää itseämme eikä muita.

Ed. M. P i e t i k ä i n e n : Talman! Statsrådet slår i sitt meddelande fast att såväl ekonomiska som politiska aspekter talar för att Finland skall

delta i euroområdet genast från början. På så sätt tryggar vi bäst en fortsatt stabil ekonomisk utveckling och våra egna möjligheter att påverka utvecklingen. För mig är det lätt att omfatta statsrådets motiveringar och ställningstaganden.

Det är givetvis skäl att konstatera att meddelandet bör genomgå en grundlig utskottsbehandling. Detta, trots att många av de utredningar som tidigare efterlysts av riksdagen redan föreligger och har tillsänts riksdagsmännen.

Pitämässäni ryhmäpuheenvuorossa hallituksen Emu-selonteosta viime vuonna totesin muun muassa, että sen tiedoissa silloin oli aukkoja, jotka on tukittava. Kaipasin tietoa siitä, miten Emu vaikuttaa alueelliseen kehitykseen, sosiaaliseen turvallisuuteen ja verotukseen. Nyt tietoa on saatavilla enemmän, mutta olen sitä mieltä, että näitä alueita on jatkuvasti pidettävä silmällä myös tulevaisuudessa.

On hyvä, että hallitus tiedonannossaan korostaa, että Talous- ja rahaliitto ei rajoita mahdollisuuksiamme rakentaa yhteiskuntaamme omista lähtökohdistamme käsin. Myönteistä on myös hallituksen lupaus työskennellä pohjoismaisen hyvinvointivaltion jatkuvuuden puolesta ja taivotta alueellisia eroja.

I mitt anförande i juni 1997 betonade jag också att följande krav bör uppfyllas: Att det slutliga Emu-beslutet uppfattas legitimt, att de ekonomiska och på sikt sysselsättningsmässiga fördelarna med Emu är övervägande samt att Emu-tillvaron går att kombinera med tillräcklig demokratisk kontroll.

Puheenvuorossani kesäkuussa 1997 painotin myös, että seuraavat vaatimukset on täytettävä: Lopullinen Emu-päätös on mielletävä legitiimiseksi. Emun taloudelliset ja pitkällä tähtäimellä työllisyyspoliittiset hyödyt ovat ratkaisevassa asemassa. Emuun on voitava soveltaa riittävää demokraattista valvontaa.

Eduskunta tulee ottamaan kantaa Emu-jäsenyyteemme sen jälkeen, kun tiedonanto on perusteellisesti käsitelty valiokunnissa. Valmisteluprosessi on tähän mennessä ollut hyvin pitkä ja perusteellinen. Kansanedustajilla on todellakin ollut kaikki mahdollisuudet paneutua kysymyseen laaja-alaisesti.

Keskustelu mahdollisesta Emu-kansanäänestyksestä ei koskaan oikein ottanut tulta ja suhteellisen harvat suomalaiset osallistuivat keskusteluun. Suuri enemmistö Suomen kansasta on

aivan selvästi sitä mieltä, että Emuun liittyminen on luonnollinen seuraus EU-jäsenyydestä, ja on siten valmis antamaan eduskunnalle tehtäväksi päättää toivotusta aikataulusta. Useimpien mielestä on siis legitimiä, että eduskunta päättää asiasta.

Talous- ja rahaliitto tuo mukanaan selviä taloudellisia hyötyjä ja mahdollisuuksia. Hyödyt eivät kuitenkaan tule itsestään, vaan edellyttävät muun muassa yrityskiltämme, niin pieniltä kuin suurilta, uutta ajattelua ja uusia otteita. Myös etujärjestöjen rooli lobbaajina ja tiedottajina eri kielillä korostuu.

On myönteistä, että Amsterdamin sopimuksessa luodaan pohjaa Unionin yhteiselle työllistämistrategialle. Toivomukseni on, että Suomi kulkisi niiden maiden kärjessä, jotka alkavat soveltaa uusia malleja työpaikkojen luomisessa, työn jakamisessa ja syrjäytymisen estämisessä.

Euroalueen demokraattinen valvonta keskityy Euroopan keskuspankin rooliin. Olemme ruotsalaisessa eduskuntaryhmässä korostaneet, että pankilla on oltava sellaiset mekanismit, jotka huomioivat sekä pankin uskottavuuden että demokraattisen silmälläpidon tarpeen ja kansanedustajien ja pankin sekä keskuspankkien välisen vuoropuhelun. Nyt myös hallitus painottaa, että Keskuspankin on oltava mahdollisimman avoin ja sen on julkisesti oltava valmis keskustelemaan tavoitteistaan ja keinoistaan. Hallitus toteaa myös, että Suomen Pankkia koskevat periaatteessa samat vaatimukset kuin Ekp:tä Emu-jäsenyyden myötä. Tavoitteena on luoda raamit Suomen Pankin, parlamentaarisen hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen ja muiden etujärjestöjen väliselle vuoropuhelulle. Hallituksen mielestä talousneuvosto olisi sopiva tähän tarkoitukseen.

Haluan vielä kuitenkin korostaa eduskunnan roolia. Eduskunnan suurta valiokuntaa on jatkuvasti pidettävä ajan tasalla ajankohtaisista taloudellisista kysymyksistä ja Euroopan keskuspankin linjauksista ja sille on annettava tilaisuus hyvissä ajoin keskustella kysymyksistä vastaavan ministerin kanssa. (Ed. Aittoniemi: Onneksi siellä on hyvä puheenjohtaja!)

Lopuksi haluan todeta, että on pettymys, että Ruotsi ja Tanska ovat päättäneet jäädä euroalueen ulkopuolelle tässä vaiheessa. Olisi ollut hyvä, jos ne olisivat tulleet mukaan. Henkilökohtainen käsitykseni on, että on vain ajan kysymys, milloin Ruotsi tarkistaa linjansa. Pohjoismaista talouspoliittista yhteistyötä on kuitenkin tehostettava erilaisista Emu-ratkaisuista huolimatta.

Rkp:n puoluehallitus on lausunnossaan tämän kuun puolivälissä todennut, että olisi hyvin onnetonta väheksyä pohjoismaisen yhteistyön tarvetta talouspoliittisissa kysymyksissä sen vuoksi, että valitsimme eri tien Emu-kysymyksessä. Pohjoismaista ulottuvuutta tarvitaan myös jatkossa talouspolitiikan saralla.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. M. Pietikäinen otti esille erittäin tärkeän asian eli legitimeettiasian. Minusta on kyllä aika heikoille jällel menoa, jos sanotaan vain, että on legitimiä, kun näin väitetään. Minä ymmärrän legitimeettin sellaisena, että se on nimenomaan menettelytapojen ja vähemmistöjen suoja ja että sillä tavalla noudatetaan lainsäädäntöä, pidetään kansa yhtenä ja uskovana. Nyt on todettu jopa arvovaltaisissa puheenvuoroissa, että perustuslaillista menettelyä on käytetty tarkoituksenmukaisuuskysymyksessä. Sanotaan, että on tehty EU:n mentävä reikä tai Emun mentävä reikä jne., ja äänestäen on tehty päätöksiä eli on käytetty tarkoituksena sitä, että voitaisiin oikaista yhtenäisyyden tarve tässä salissa.

Se on ollut kyllä valitettavaa, koska on kysymys niin isoista asioista. Ei ole maksimoitu legitimeettia, että sitten, kun vaikeat ajat koittavat, olisi vastuuta enemmän. On nimenomaan vähätelty tätä ja haettu sellaisia ratkaisuja, joissa on pystytty tekemään päätökset pienemmällä enemmistöllä ja nyt yksinkertaisella enemmistöllä, vaikka perustuslaillinen henki edellyttäisi määräenemmistöjen käyttämistä.

Toinen asia ed. Pietikäisen puheenvuorossa oli pohjoismainen yhteistyö. On kyllä valittaan todettava, että Rkp, joka olisi luonnollinen pohjoismaisen yhteistyön edistäjä Suomesta muihin Pohjoismaihin, ei ole ollut aktiivinen siinä roolissa, että meillä olisi yhtenäinen linja ollut Eurooppa-kysymyksessä. Suomihan on tässä pohjoismaisen yhteistyön häirikönä ollut ja Rkp on sen hallituksessa siunannut.

Ed. M. P i e t i k ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koskien legitimeettia haluan todeta, että tämä on minusta kyllä aivan selvä asia. Tämä on legitimi päätös. Meillä on Maastrichtin sopimus. Meillä oli EU-äänestys. Tämän seurauksena kansanäänestystä mielestäni ei olisi tarvittu. On annettu eduskunnan tehtäväksi tehdä päätös. Mielestäni myös on syytä viitata perustuslakivaliokunnan lausuntoon legitimeetistä. (Ed. Kemppainen: Äänestyspäätös!)

Sen takia mielestäni hallituksen Emu-tiedonanto on myös aivan paikallaan.

Mitä tulee Ruotsin ja Suomen eri linjavalintoihin tässä asiassa, pahoittelen myös, että näin on tapahtunut. Emme ainakaan ole samassa aika-aulussa, mutta haluan korostaa, että Suomi tekee omia päätöksiä ja Ruotsi tekee omia päätöksiä.

Ed. M. Pohjola: Arvoisa puhemies! Olen otsikoinut esitykseni ”Myönteinen Emu-ratkaisu on Suomen etu”. (Ed. Aittoniemi: Virheellinen otsikko!)

Kantani Suomen osallistumisesta euroalueeseen on käytännönläheinen ja järkiperäinen, ei siis tunneperäinen. (Ed. Kempainen: Emme me tunneperäisesti vastusta!) Käsitakseni mukaan osallistumalla euroalueeseen Suomi turvaa parhaiten sekä vakaa talouskehityksen jatkumisen että mahdollisuuden vaikuttaa taloudelliseen ympäristöönsä.

Yritysjohtajat, jotka pääasiallisesti vastaavat suomalaisista työpaikoista, ovat 84-prosenttisesti sillä kannalla, että Suomen tulee liittyä Raha-liittoon ensimmäisten joukossa. Tämä johtunee siitä, että valuuttariskien pienentymisestä hyötyvät erityisesti pienet ja keskisuuret yritykset, joilla on pienet voimavarat valuuttariskeiltä turvautumiseen. Käytännön miehet näkevät niin ikään Emun alentavan kynnystä viennin aloittamiseen ja toisaalta kiristävän kilpailua, mikä koituu kuluttajien hyväksi.

Talous- ja rahaliitto siis alkaisi 1.1.1999. Kuluttajan lompakossa eurot näkyisivät 1 päivänä heinäkuuta vuonna 2002. Silloin euro olisi ainoa euroalueella maksuvälineenä oleva valuutta. Tätä ennen siirtymäkaudella kuluttajat totuttelisivat eurohintoihin siten, että hinnoittelussa olisi näkyvissä sekä markkamääräinen että euromääräinen hinta.

Arvoisa puhemies! Paljon on pelätty Aasian kriisin vaikutusta Euroopan valuuttajärjestelmään. Vaikka Aasian kriisi on jo jatkunut seitsemän kuukautta, on Euroopan rahoitusjärjestelmä yhä vakaa. Johtuuko vakaus siitä, että rahamarkkinat odottavat Emua ja se ikään kuin toimii kilpenä Euroopalle, kuten Euroopan komissiossa valuutta-asioista vastaava komissaari Yves-Thibault de Silguy väittää?

Harvardin yliopiston professori Jeffrey Sachs tutkimuksen mukaan — tutkimus koski 111 maan kehitystä vuosina 1970—89, siis 20 vuoden ajalta — selvisi, että avoimet taloudet kasvavat keskimäärin 2,45 prosenttia nopeammin kuin

suljetut taloudet. Myös investointien suhde tuloihin oli avoimissa talouksissa 5,4 prosenttia korkeampi kuin suljetuissa talouksissa. Vapaakauppa siis lisää kasvua. Euroalueessa on kyse vapaakaupan vauhdittamisesta.

Mitä käytäntöön tulee, on täysin selvää, että euroalueen toteuduttua — ja sehän tulee toteutumaan laajana — ihmiset valitsevat mieluummin euroja kuin esimerkiksi alueen ulkopuolelle jääviä Tanskan kruunuja. Ihmiset uskovat, että euro säilyttää arvonsa paremmin ja sen ostovoima kohdistuu paljon laajempaan alueeseen.

Totta kai Emu sisältää riskejä. Markkinataloudessa voitot syntyvät kuitenkin riskin ottamisesta. Mielestäni hyppy suurempaan tuntemattomuuteen olisi jättäytyminen euroalueen ulkopuolelle, mitä keskustapuolue suosittelee. Viime kädessä euroalueen synnyttämisessä on kysymys koko maanosan kilpailukyvyn parantamisesta. Hyvän pohjan tälle käsitykselle mielestäni antaa se, että kahden viime vuoden aikana yhteismarkkinoilla on syntynyt vajaa miljoona uutta työpaikkaa. Emu on tarkoitettu näiden markkinoiden tehostamiseen.

Eräiden tutkijoiden mukaan eurooppalaisten kansallisvaltioiden omin päin harjoittaman politiikan epäonnistuminen näkyy kaikkein parhaiten työllisyyden romahtamisessa. Keskustapuolue enempää kuin muutkaan vastustajat eivät ole esittäneet parempaa vaihtoehtoa kääntein aikaansaamiseksi. Olisiko Emun ulkopuolella parempi olla?

Talousliitto näyttää toteutuvan vahvana. 15 maasta vain neljä jää ulkopuolelle: Britannia, Ruotsi, Tanska ja Kreikka. Keskustapuolue katsoo, että Suomen tulisi seurata Ruotsin esimerkkiä. Emu-maat tulevat muodostamaan sisärenkaan, jossa tehdään tärkeimmät talouspoliittiset päätökset. Mielestäni on Suomen etujen mukaisista, että Suomi on tässä sisärenkaassa. Ulkopuolelle jäävät neljä maata tulevat jäämään äänestuksessa alakynteen.

Ruotsin Riksbankenin pääjohtajan Urban Bäckströmin mukaan Ruotsin jääminen Emun ulkopuolelle ei tule keventämään Ruotsin taloudenpidolle asetettuja vaatimuksia, päinvastoin. Hän on sitä mieltä, että ulkopuolisuus vaatii Ruotsilta entistä suurempaa päättäväisyyttä inflaation, budjettitasapainon ja valtion velkaantumisen suhteen.

Ruotsin keskuspankki oli jo vuosia valmistautunut Emu-jäsenyyteen käytännön tasolla, mutta poliittinen päätös on tuonut toisen ratkaisun. Ruotsissa tämä merkitsee muun muassa sitä, että

rinnakkaispalvelujen tarjoaminen tuo ruotsalaisille pankeille huomattavia lisäkustannuksia. Niin ikään Ruotsin arvopaperimarkkinoilla kaupankäynti ainakin osaksi tulee siirtymään euroihin, ja Bäckström ennustaa, että kruunuissa käytävä kauppa loppuu vähitellen.

Keskustapuolue kaipaa kelluvia kursseja. Lukuisat valuuttamyllerrykset 25:n viime vuoden ajalta kuitenkin osoittavat, että kelluvat kurssit eivät ole tasanneet suhdanteita. Asia on pikemminkin päinvastoin. Eurooppalainen rahapolitiikka on tähän mennessä perustunut pääasiassa Saksan Bundesbankin linjanvetoihin. Näihin linjanvetoihin Suomella ei ole ollut mitään sanottavaa. Kuvittelevatko Emun vastustajat, että kaikki säilyisi täällä ennallaan, kunhan vain pysyisimme erillämme Emusta?

Arvoisa puhemies! Minusta Suomen tulee tehdä ratkaisut omien kansallisten etujensa pohjalta eikä sitoa päätöksentekoa Ruotsiin taikka Englantiin, joiden kansalliset lähtökohdat ja tilanne on toisenlainen. Rahaliitto ei suinkaan ole epävakauden symboli taikka uhka Suomen itsenäisyydelle. Asia on pikemminkin päinvastoin. Yhdenmukaisessa maailmantaloudessa raha on yhä enemmän vain vaihdon väline ja arvon mitta, ei siis itsenäisyyden symboli.

Suomen itsenäisyyden ja kansalaisten hyvinvoinnin kannalta on keskeistä se, miten Suomi parhaiten kykenee turvaamaan vakaan talouskehityksen jatkumisen ja mahdollisuutensa vaikuttaa taloudelliseen ympäristöönsä. Tämä käsitykseni mukaan tapahtuu parhaiten laajassa euroalueessa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Johannes Koskinen: Herra puhemies! Tässä keskustelussa on puolin ja toisin vakuutettu omia näkemyksiä siitä, pitääkö mennä Emuun vai ei. Minusta olisi hyvä aika jo miettiä sitä, kuinka vaikutetaan Emussa ja kuka käyttää valtaa Euroopan talous- ja rahaliitossa, kuka johtaa eurooppalaista rahapolitiikkaa sen jälkeen, kun Euroopan keskuspankkijärjestelmä on käynnistynyt.

Emun kolmannen vaiheen merkittävin vaikutus on rahapolitiikan vastuun siirtäminen kokonaan Euroopan keskuspankkijärjestelmälle. Rahapoliittinen päätöksenteko tapahtuu Euroopan keskuspankissa ja valuuttakurssipolitiikan yleis-

linjan osalta EU:n jäsenmaiden talous- ja valtiovarainministereiden muodostamassa Ecofin-ministerineuvostossa.

Itse Euroopan keskuspankkijärjestelmän muodostavat yhdessä Ekp ja kansalliset keskuspankit. Ekp:n asema on itsenäinen suhteessa poliittiseen päätöksentekoon eli se ei saisi ottaa vastaan ohjeita jäsenvaltioilta. Tällainen itsenäinen asema heijastaa 80-luvulla vahvistunutta, ehkä turhankin yksiviivaista rahapoliittista ajattelua keskuspankin uskottavuuden merkityksestä. Tätä linjaa on Euroopassa edistänyt erityisesti Saksa ja sen keskuspankki, Bundesbank.

Itseasiassa jokaisessa maassa kuitenkin on toimivat keskusteluväylät keskuspankin ja poliittisen hallituksen välillä, mutta valtiosääntöiset muodot vaihtelevat hyvinkin suuresti. Oikeastaan ainoastaan Ruotsissa ja Suomessa on suora yhteys parlamentista keskuspankin hallintoon.

Euroopan keskuspankin tärkeimmät elimet ovat neuvosto ja johtokunta. Neuvosto on pankin korkein päättävä elin ja sen tehtävänä on vastata pankin linjakysymyksistä. Se koostuu johtokunnan jäsenistä ja yhteisen valuuttaluokan maiden keskuspankkien pääjohtajista. Neuvoston tärkein tehtävä on yhteisön rahapolitiikasta päättäminen ja sen jäsenillä on kullakin rahapolitiikasta päätettäessä yksi yhdenvertainen ääni.

Emun kolmannessa vaiheessa siihen osallistuvien kansallisten keskuspankkien tehtävänä on avustaa Euroopan keskuspankkia ja ne toimivat sen ohjeiden mukaan. Ne kuitenkin jatkavat toimintaansa omien kansallisten erityispiirteidensä ja yksilöllisten hallinnollisten rakenteidensa mukaisesti. Kansalliset keskuspankit voivat vaikuttaa yhteiseen rahapolitiikkaan pääjohtajiensa osallistumisella Ekp:n neuvoston päätöksentekoon.

Näistä Euroopan vallankäyttäjistä tiedämme nimet. Todennäköisen 11 jäsenmaan pohjalta Euroopan keskuspankin neuvostossa valtaa käyttävät António de Sousa Portugalista, Antonio di Fazio Italiasta, Pierre Jaans Luxemburgista, Klaus Liebscher Itävaltasta, Maurice O'Connell Irlannista, Hans Tietmeyer Saksasta, Luis Ángel Rojo Espanjasta, Jean-Claude Trichet Ranskasta, Alfons Verplaetse Belgiasta, Arnout Wellink Hollannista ja Sirkka Härmäläinen Suomesta. Jos verrataan tätä joukkoa Euroopan komission jäseniin, niin nimittäminen tapahtuu kokonaan toisella tavalla. Euroopan komissio on muodostettu poliittisesti tasapainoiseksi. Siellä on edustettuna Euroopan poliittisia

päävirtauksia. Euroopan keskuspankin neuvostosta ei voi sanoa samaa. Poliittisesti se on aika yhden suuntainen joukko. Poliittisilta, ideologisilta, talouspoliittisilta näkemyksiltään ehkä toisiaan turhan yksiviivaista joukkoa.

Toisaalta näistä 11:stä 10 on miestä, keskimäärin 59-vuotiaita, ja sitten Suomen Sirkka Hämäläinen, jonka ikään nyt tässä en ota kantaa. Joukossa on kuusi ekonomistia, kolme juristia ja kaksi humanistia. Tälle joukolle siirretään siis Euroopan rahapoliittinen valta. Tietysti vielä merkittävämpi käytännön pankin johtamisessa on kuusijäseninen johtokunta, johon palaan hiukan myöhemmin.

Tärkeätä on tietysti se, että keskuspankkien pääjohtajien muodostaman neuvoston kautta pitäisi välittyä eurooppalaisten tuntojen, eurooppalaisten poliittisten näkemysten myös. Tässä on suuria eroja eri kansakuntien perinteistä johtuen, kuinka tiivistä kanssakäymisen valtiotähtökesteistä riippumatta keskuspankin ja poliittisten vaikuttajien välillä on.

Suomessa on ehkä keskimääräistä selkeämpi tämä järjestelmä ollut juuri sen takia, että Suomen Pankki on suoraan eduskunnan alainen, mutta emme tietysti voi sanoa, että tämä miten-kään ihanteellinen malli olisi. Jatkossa on kehitettävä sekä Euroopan tason mekanismeja että kansallisia järjestelyjä, joilla talouspoliittisten päätöksentekijöiden, laajemmin kansalaisyhteiskunnan ja keskuspankin välinen keskusteluyhteys saadaan toimivaksi.

Euroopan keskuspankki toteuttaa rahapoliittikkaa Neuvoston antamien suuntaviivojen ja päätösten mukaisesti sekä antaa myös kansallisille keskuspankeille ohjeita. Johtokunta koostuu puheenjohtajasta ja varapuheenjohtajasta sekä korkeintaan neljästä muusta jäsenestä. Se nimitetään yhteisen valuutta-alueen maiden päämiesten yhteisellä ja yksimielisellä sopimuksella Ecofinin ehdotuksesta. Nimitysasiassa on lisäksi kuultava Euroopan parlamenttia ja Euroopan rahapoliittista instituuttia. Päätökset johtokunnassa tehdään yksinkertaisella enemmistöllä ja kullakin jäsenellä on yksi ääni. Jäsenen toimikausi on kahdeksan vuotta eikä häntä voida valita uudelleen.

Viime kuukausien eurooppalaisessa keskustelussa johtokunnan puheenjohtajaksi on veikattu nykyisen Euroopan rahapoliittisen instituutin eli Emin hollantilaista johtajaa Wim Duisenbergiä. Euroopan unionin suuret ja merkittävät maat Saksa ja Ranska luonnollisesti ovat saamassa omat edustajansa Euroopan keskuspankin joh-

tokuntaan. Eteläisen Euroopan maille on kaavailtu niinkään yhtä edustajaa johtokuntaan. Ranska on hämmentänyt pääjohtajaratkaisua esittämällä virallisestikin tehtävään kansallisen keskuspankkinsa pääjohtajaa vakaan frangin isää Jean-Claude Trichetiä.

Saksan liittokansleri Helmut Kohl on puolestaan ehdottanut, että myöhemmässä vaiheessa Emuun tuleville maille on varattava paikka johtokunnassa euron vakauden ja uskottavuuden vuoksi. Hän on suorastaan tarjonnut Britannialle palkintoa Emu-linjaustensa muuttamisesta. Tähän tietysti vaikuttaa se, millä aikavälillä arvioidaan ulos jäävien maiden mukaan tuleminen tapahtuvan. Jos näyttäisi siltä, että se tapahtuu esimerkiksi 3—4 vuoden kuluessa, niin silloin saattaisi olla järkevää, että tällaiselle maalle pidetäänkin paikkaa johtokunnassa auki, kun se ehtisi vielä vaikuttaa kuitenkin kahdeksanvuotisen periodin kestäessä. Mutta jos näyttää siltä, että tämä aika menee pitkälle, niin silloin toki kannattaisi mielestäni koko kuusijäseninen johtokunta täyttää heti mukaan lähtevien maiden keskuudesta.

Jäljelle jäisi tässä laskelmassa yksi johtokunta-paikka ja sitä on kaavailtu pienille jäsenmaille. Tällaisia Emun kolmanteen vaiheeseen ensimmäisten joukossa liittyviä maita ovat hyvin todennäköisesti Irlanti, Itävalta ja Suomi. Suomen mahdollisuuksia pidetään hyvänä, koska kaksi muuta potentiaalista Pohjoismaata Ruotsi ja Tanska ovat vielä jäämässä Emun kolmannen vaiheen ulkopuolelle, ja toisaalta jos Suomi kykenee osoittamaan, että meidän rahapolitiikkamme ei ole Saksan kylkiäistä, siihen tiukasti kytkettyä, vaan voimme suhteellisen vapaasti ottaa kantaa niin eteläisen kuin keskeisemmän ja saksalaisen alueen näkemysten välillä, niin sitä paremmat mahdollisuudet Suomella on saada edustajansa myös johtokuntaan sen lisäksi, että pankin pääjohtaja automaattisesti on neuvoston jäsenenä.

Suomen hallitus on tarjonnut omaksi ehdokkaakseen Suomen Pankin pääjohtajaa Sirkka Hämäläistä. Kansainvälisten arvioiden mukaan hänen mahdollisuuksiaan pidetään kohtalaisina. Hänet katsotaan päteväksi ja johtokunnan kokoonpanon korrektin kokonaisilmeen vuoksi siinä tulisi olla kumpaakin sukupuolta.

Yhteisen valuutta-alueen talouspoliittisen yhteistyön tehostamiseksi on keskusteltu epävirallisen vakausneuvoston perustamisesta, ja sitä myös Ecofin on käsitellyt loppuvuoden kokouksissaan. Erityisesti Ranska on vaatinut Ekp:n

rinnalle poliittista elintä, joka voisi olla selkeänä vastapainona Keskuspankille tai lähinnä laven-taisi sen talouspoliittista ajattelua.

Saksan ja Ranskan näkemykset ovat lähenty-neet siinä, miten turvataan keskuspankin riittävä itsenäisyys, mutta myös talouspolitiikkaan ja jä-senmaiden talouteen liittyvien asioiden asianmu-kainen käsittely. Viime vuoden lopulla näistä päästiin lievään kompromissiin. Tuntuu, että jatkossa joudutaan kehittämään euroalueen neu-vostoajattelua pidemmälle, jotta se tosiaan pys-tyisi välittämään Euroopan talouspoliittisia nä-kemyksiä keskuspankkiin päin eikä pelkästään olisi kuuntelevana osapuolena.

Euroalueen neuvosto toimisi täysin epäviral-lisella pohjalla. Kokouksissa voitaisiin keskus-tella laajasti esimerkiksi työllisyydestä, jäsen-maiden budjettiasioista, hyvinvointipolitiikasta sekä valuuttakurssikysymyksistä. Sillä ei olisi kuitenkaan muodollista päätösvaltaa eikä se puuttuisi aiheisiin, joista on sovittu Maastrich-tin sopimuksessa tai Emun vakaus- ja kasvuso-pimuksessa.

Tämä kysymys on siis auki, miten tehokkaasti euroalueeseen osallistuvien maiden valtiovarain-ministerien yhteistoiminta pelaisi. Veikkaan, että se kehittyy jatkuvasti jo tämän vuoden aikana, kun jäsenmaista on lopullisesti päätetty.

Suomen kansallisiin järjestelyihin, joita tarvi-taan niin pankkivaltuuston aseman kehittämi-sessä kuin talousneuvoston roolin muuttamisessa ja eduskunnan ja Suomen Pankin välisten ra-portointiyhteyksien tiivistämisessä, palaan mie-luusti sitten, kun laki Suomen Pankista tulee tänne käsiteltäväksi. (Ed. Ala-Nissilä: Kai pu-huja puolustaa pankkivaltuuston roolia?) — Toki puolustan pankkivaltuuston roolia, niin kuin ilmeisesti pankkivaltuutettu ed. Ala-Nissi-läkin.

Aivan puheenvuoroni lopuksi toteaisin, että kanavien luominen kansallisen keskustelun käy-miseksi rahapolitiikan linjasta on erityisen tar-peellista uudessa tilanteessa, jossa itsenäisen Ekp:n keskuspankkijärjestelmän ja Ekp:n neu-voston riippumattoman kansallisen edustajan muodostama konsepti saattaa muutoin kaventaa yhteiskunnallisia keskustelumahdollisuuksia. Pankkivaltuuston mahdollisuudet saada tietoa ja Suomen Pankin pääjohtajan ja johtokunnan jä-senten velvollisuus antaa tietoa ratkaisevat pank-kivaltuuston mahdollisuudet konsultoida edus-kuntaa ja laajemminkin mahdollisuudet käydä suomalaisessa yhteiskunnassa rahapolitiittista keskustelua.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Ar-voisa puhemies! Aavistuksen verran ehkä humo-ristisesti joutuu toteamaan, kun ed. Johannes Koskinen oli huolissaan naisten edustavuudesta Euroopan keskuspankin johtokunnan osalta ja se tuli tietyllä tavalla mahdollisesti taattua Suo-men ehdokkaan kautta, niin kyllä kai tästä kes-kustelusta, jota parhaillaan salissa käydään, jou-dutaan toteamaan, että näyttää olevan kovasti miesten puuhaa tämä euroalueesta keskusteleminen. Täällä ei näytä olevan yhtä ainutta naiskan-sanedustajaa paikalla, enkä ole heitä pitkään ai-kaan täällä nähnytäkään. Siltä osin tietenkin mie-llellään suo myös kauniimmalle sukupuolelle roo-lia keskuspankissa, mutta soisi heidän myös osal-listuvan tähän keskusteluun.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Aluksi on syytä todeta, että ed. Tuomioja käytti puheenvuoron, jossa hän tämän asian sipulin kuori ansiokkaasti aivan levälleen ja valotti tätä ongelmaa monelta suunnalta sillä tavalla, että sitä oli mielenkiintoista seurata. Niihin näkökul-miin, mitkä sieltä paistoivat, on helppo yhtyä.

Valtioneuvosto ilmoittaa pyrkivänsä toimi-maan siten, että Suomi olisi niiden EU-jäsenval-tioiden joukossa, jotka muodostavat euroalueen vuoden 1999 alusta. Tätä kantaa hallituksen mukaan tukevat niin taloudelliset kuin poliittiset näkökohdat. Osallistumalla euroalueeseen alus-ta alkaen turvaamme parhaiten sekä vakaan ta-louskehityksen jatkumisen että mahdollisuutemme vaikuttaa taloudellisen ympäristömme ja Eu-roopan kehittämiseen.

Herra puhemies! Hyväksyn tiedonannon sisäl-lön tiivistelmän. Minulla ei ole perusteita väittää vastaan. Tuen hallitusta. (Ed. Aittoniemi: So-keasti!)

Valtiovarainministeri Niinistö lausui esittely-puheenvuorossaan seuraavasti: ”Pelkkä Emu-kriteerien täyttäminen ei takaa hyvinvointi-Suo-men selviytymistä seuraavasta talouden taantu-masta.” Yhdyn tuohon virkkeeseen. Voi olla, että meidän ajattelumme lähtökohdat ovat erilai-set. Voi olla, että tuosta eteenpäin ajatteleni mi-nisteri Niinistön kanssa ei enää kulje yhtä jalkaa. Kuitenkin ministeri Niinistön ajatus on syytä tuolta osin hyväksyä ja alleviivata.

Keskustelussa ne, jotka katsovat aiheelliseksi vastustaa Emu-hanketta nyt, ovat ansiokkaasti luetelleet kaikki ne mahdolliset uhkakuvat, mitä myönteinen ratkaisu voi tuoda tullessaan. Omal-ta osaltani totean, että se automaattinen toteutu-minen, minkä noista puheenvuoroista on paista-

nut, ei vastaa minun näkemystäni. Jos uhkakuvat toteutuvat, kyllä ne edelleen ovat kotikutoista tekoa.

Emua ja sen kriteereitä on velkaongelman ohella viime vuosina käytetty hallituksen puolelta piiskana valitun politiikan hyväksymiseksi, ikään kuin Emu olisi edellyttänyt kriteerien sisällä tapahtuneiden arvovalintojen vaihtoehdottomina nielemistä. Noita meidän tässä salissa hallussamme olleita arvovalintoja on liittynyt muun muassa valtion menojen leikkaamiseen ja veroratkaisuihin. Sellaisen arvovalinnan edessä me olemme myös tulevassa päätöksessä helikoptereiden tilausvaltuuksista. Noissa ratkaisuisa virheitä nähneitä kansalaisia ovat sitten vastustajat pyrkineet pelottelemaan Emu-möröllä, johon on mahdutettavissa kaikki maailman paha.

Piiska toisaalta ja mörkö toisaalta herättävät ennen muuta kuvitelmia ja tunteita. Erittelevää asiallisuutta ne eivät tue. Valitettavasti kilpailun siirtyessä näissä oloissa tunnetasolle hallitus on se, joka mielipideilmastossa on kärsivä osapuoli. EU-ratkaisun huonosti umpeutuneita haavoja oppositio on antaumuksella hiertänyt ja käsitykseni mukaan ansaitsemattomalla menestyksellä.

Hallituksen taholta lääkkeeksi noihin haavoihin olisi ollut ja olisi tästä eteenpäin komentamisen ja yksinkertaistetun itseäänselvyyden saarnaamisen sijaan ripaus nöyryyttä. Huominen on sekä Emussa että sen ulkopuolella monen epävarmuuden varassa.

Ratkaisun tekemisessä kansalaisten hyväksyntä on ehdottoman tärkeää. Kansalaisten tuki on tästä eteenpäin yhtä välttämätöntä ratkaisun jälkeisen elämän onnistumiseksi. Menneiden vuosien lastina on kansalaisten mielissä kasvanut aiheellinen pelko työttömyyden ja yhteiskunnallisten erojen kasvamisesta niin ihmisten kuin alueiden välillä. Hallitusten, niin tämän kuin tulevien, keskeinen tehtävä on tuon kehityksen ja noiden pelkojen torjuminen.

Oma mielipiteeni ja käsitykseni on, että Emu on meidän valinnostamme riippuen joko kielteisen kehityksen vauhdittaja tai talouden vakauden yhtenä osatekijänä väline ongelmien voittamiseksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Karjalainen totesi, että hän hyväksyy sisällön, ja minä tokaisin siihen, että siis sokeasti. Ei ollut tarkoitus loukata. Ed. Karjalainen on niin järkevä kansanedustaja, ettei hänelle voi sillä tavalla sanoakaan. Mutta kun te puhuitte tiedonannon sisällöstä, niin se koskee

käytännössä pelkästään taloudellisia vaikutuksia, ja niiden sisältö jää epäselväksi. Koko tiedonanto on pelkkää liturgiaa. Siitä ei jää mieleen mitään sellaista varmaa asiaa, jossa vaikutukset tulisivat edes jotensakin todistetuiksi. Näin ollen kaikki taloudelliset vaikutukset jäävät tulevaisuuden varaan, jota emme tiedä kukaan.

Ainoa, mikä on selkeä asia, jota kuitenkin tiedonannossa ei juuri käsitellä, on kysymys identiteetistä, siitä että menetämme itsenäisenä valtiona oman rahamme. Suurin osa kansalaisista, jotka vastustavat tätä tapahtumaa, vastustavat juuri siitä syystä, että he tietävät, että menettämme oman rahamme, joka on itsenäisen valtakunnan symboli. Se on selvä asia ja sitä vastustetaan.

Mutta kun te hyväksytte tämän sisällön, ed. Karjalainen, te hyväksytte sellaista, mistä meistä kukaan ei tiedä, mitä se sisältää. Se on pelkkää liturgiaa, hienoja sanoja, joista mitään ei voi ankuroida tosiasioihin. Kaikki jää tulevaisuuden varassa nähtäväksi, onko siitä meille haittaa, hyötyä vai onko se tasapainoinen tilanne.

Ed. Karjalainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi on ihan oikeassa siinä, että huomisesta ei kukaan takaa koskaan mitään. Se on aina epävarma. Se on epävarma molemmissa vaihtoehdoissa. Puheenvuorossani siteerasin vain sisällön tiivistelmää, ja se vastaa minun näkemystäni näiden kahden tuntemattoman vaihtoehdon edessä.

Ed. Viitamies: Arvoisa puhemies! Euroopan talousyhteisö Eec luotiin Euroopan vapauttaessa lama- ja sotavuosien aikana säädeltyjä markkinoita. Säätelyn ja kaupan esteiden purku oli Eec:n ja muiden vapaakauppajärjestelmien piirissä olevien maiden elpymisen ja kehityksen perusta. Kansainvälisen kaupan kasvu toimi veturina, joka kiihdytti taloudellisen kasvun selvästi nopeammaksi, kuin se oli ollut sotia edeltävällä ajalla.

Tavarakaupan vapautumiseen liittyi palveluiden ja työvoiman liikkuvuuden vapauttaminen ja muu rajoja ylittävä taloudellinen toiminta. Eteneminen kohti yhteismarkkinoita johti väistämättä tilanteeseen, jossa myös kansainvälisten pääomaliikkeiden vapauttaminen oli välttämätöntä.

Eri maissa pääomaliikkeiden vapauttaminen eteni erilaista vaihtua. Saksassa ja Isossa-Britanniassa sääntely purettiin kokonaan jo 1970-luvulla, suurella osalla EY- ja Efta-alueella vasta

1980-luvulla ja nyt kulumassa olevan vuosikymmenen alussa. Sääätelyjärjestelmien muodollista purkamista edelsi niiden rapautuminen ja muuttuminen käytännössä tehottomiksi. Pääomaliikkeiden kontrollin jatkaminen ei enää ollut käytännössä varteenotettava vaihtoehto. Informaatioteknologian vallankumous nosti pääomaliikkeiden volyyimia ja irrotti ne lopullisesti kansainvälisen tavaravaihdon ja investointien yhteydestä ennen muuta rahoitusmarkkinoihin liittyväksi ilmiöksi.

Pääomaliikkeiden vapauttamisella on ollut monenlaisia vaikutuksia, myös myönteisiä. Valtiot ovat halutessaan saaneet lainarahaa aktiivisen suhdannepolitiikan harjoittamiseen. Yritykset ja kotitaloudet ovat saaneet rahoitusta entistä edullisemmilla ehdoilla. Erityisesti suurten yritysten luottojen marginaalit ovat kaventuneet kansainvälisen kilpailun paineessa.

Mutta vapaat ja tehokkaasti toimivat rahamarkkinat ovat tuoneet mukanaan myös uudenlaisia haasteita. Velkaantuneiden valtioiden ja kansantalouksien ja vapaiden pääomamarkkinoiden yhdistelmä on riskialtis. Kun luottamus jonkin maan talouteen heikkenee, kansainväliset rahamarkkinat reagoivat nopeasti ja voimakkaasti. Rahaolojen epävakaisuus on useiden valtioiden ja valuuttojen eurooppalaisella talousalueella katsottu kasvua ja tasapainoista kehitystä häiritseväksi ilmiöksi.

Kehittyneissä markkinatalousmaissa, Euroopan valtiot niihin mukaan lukien, 1950- ja 60-lukujen finanssipolitiikka oli varovaista. Budjetitvajet olivat pieniä ja tilapäisiä. Julkisen sektorin kansantuoteosuus oli nykytasoon verrattuna pieni. Inflaatiovauhti oli aina 60-luvun lopulle asti useimmissa markkinatalousmaissa kohtalaisen alhainen.

Talouden kehityssuunta muuttui 1970-luvulla. Suuret budjettialijäämät, jotka aikaisempien sukupolvien aikana olivat tyypillisiä vain sodille ja vastaaville kriisiajoille, muuttuivat pysyviksi. Laskusuhdanteet merkitsivät nopeaa velkaantumisvauhtia, eikä noususuhdannevuosia vastaavasti käytetty velan takaisin maksuun. Inflaatiovauhti kiihtyi huomattavasti.

Inflaation torjuminen keskuspankkien asemaa vahvistamalla ja niiden tehtäviä ja toimintapolitiikkaa selkeyttämällä asetettiin talouspolitiikan keskeiseksi tavoitteeksi 1980-luvulla. Julkisen talouden kehityksen suunta ei kuitenkaan muuttunut. Julkisen sektorin osuus kansantuotteesta säilyi korkeana, ja sitä hoidettiin entiseen tapaan velkarahalla. Vuosikymmenen nousu-

suhdanteen aikana finanssipolitiikkaa tilapäisesti kiristettiin. Muutos oli kuitenkin vähäinen, ja sitä seurasi erittäin nopea velkaantuminen 90-luvun alussa, mikä erityisesti korostui Suomessa.

Julkisen sektorin rahoitusaliijäämää ja valtion velan kansantuoteosuutta olisi ilman Emu-hankettakin supistettava lähivuosina. Perusteita näiden tavoitteiden siirtämiseen tuonemmaksi ei ole. Vastaavasti poliittiset syyt velkaantumisen ylläpitämiseen ovat nyt ja tulevaisuudessa yhtä painavia ja vaikeita. Valtion menojen leikkaaminen merkitsee kansalaisten ja eri eturyhmien etuuksiin puuttumista.

Arvoisa puhemies! Markkinatalousmaissa tapahtunut väistämätön ja tarpeellinen pääomamarkkinoiden vapautuminen on johtanut nykyiseen tilanteeseen, jossa valtiot eivät enää hallitse rahamarkkinoita. Yksittäisten kansallisvaltioiden keskuspankit ja hallitukset ovat voimattomia valuuttakeinottelijoiden edessä. Edes suuretkaan eurooppalaiset maat eivät pysty kriisitilanteessa puolustamaan valuuttansa arvon vakautta.

Rahaliiton toteutuminen vahvistaa yhteistä eurooppalaista talouspolitiikkaa. Se tarjoaa mahdollisuuden vastata markkinatalouden globalisoitumiseen talouspolitiikan kansainvälisellä yhteistyöllä. Vakaan valuutan toteutuminen on välttämätön ehto, jotta markkinatalous voisi edes teoriassa johtaa poliittisesti hallittuun, sosiaalisesti ja alueellisesti tasapainoiseen kehitykseen. Euroopassa on näkyvissä voimakasta poliittista tahtoa säädellä yhteiskuntakehitystä näillä sosiaalisen ja alueellisen politiikan ulottuvuuksilla. Vakaa valuutta on siis välttämätön, mutta ei riittävä ehto, jotta tällainen politiikka voisi tuottaa tuloksia.

Tulevaisuudessa tarvitaan yhteisen päätöksenteon kehittämistä siihen suuntaan, että työmarkkinoiden, sosiaalipolitiikan, veropolitiikan ja koko finanssipolitiikan osalta voidaan tehdä koko EU:n taseisia päätöksiä. Olennaista on huomata, että syy yhteisötaseisen päätöksenteon edistämiseen ei tule Rahaliitosta, vaan se johtuu siitä, että kansainvälinen markkinatalous tarvitsee vähintään nyky-EU:n taseista kansanvaltaista vastavoimaa. Ilman yhteistä valuuttaa EU:n poliittinen yhdentymisen käy toisaalta liian verkkiaan. Voidaan sanoa, että Rahaliitosta seuraa poliittista yhdentymistä, tai ainakin se voidaan sanoa, että Rahaliitto on ensimmäinen askel tähän suuntaan. Ilmeisesti Rahaliittoon liittyy niin paljon sellaisia ominaisuuksia, että se yhdistää erilaisia poliittisia intressejä, että tämän

ensimmäisen askelen ottamisen yhteydessä ei mitään laajempaa erimielisyyttä vielä ole noussut näkyviin. Mutta tulevaisuus osoittaa sen, onko tämän poliittisen yhdentymisen suhteen todella kanttia aikanaan edetä. Itse uskon, että hyvinkin lähitulevaisuudessa sen suuntainen kehitys käy väistämättä tarkoituksenmukaiseksi ja välttämättömäksi.

Sosialidemokraattinen liike on ollut Euroopan yhdentymisen eteenpäinvievä voima. Tämä koskee myös hanketta Talous- ja rahaliiton luomiseksi. Useimmissa EU-maissa sosialidemokraattiset, sosialistiset ja työväenpuolueet ottivat alusta alkaen selkeän myönteisen kannan Rahaliittoon. Poikkeuksen tästä muodostavat vain maat, jotka ovat kansallisella päätöksenteolla irroittautuneet Rahaliittohankkeesta eli Tanska ja Britannia. Sosialidemokraattisen liikkeen eurooppalaiset yhteistyöelimet Euroopan sosialidemokraattinen puolue ja Euroopan parlamentin sos.dem. ryhmä ovat asettuneet Rahaliiton kannattajiksi.

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Viitamies piirsi rohkeita tulevaisuuden viivoja kohti entistä yhtenäisempää poliittista yhtenäisyyttä Euroopassa. Mielestäni ne olivat ehkä hieman liian rohkeita tässä vaiheessa, mutta se oleellinen tuli näkyviin eli se, että euro- ja Emu-prosessit ovat ratkaisu sille globaalille ongelmalle, joka on nykyisissä rahamarkkinoissa, globaalissa taloudessa. Ilman Euroopan yhteistä taloudellista päätöksentekoa näihin liikkeisiin ei voida puuttua.

Ed. K u o s m a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Viitamies käytti mielestäni hyvin ansiokkaan puheenvuoron Rahaliitosta. Hän pohti rehellisesti, mitä pääomaliikkeiden vapauttaminen 80-luvun lopussa aiheutti Euroopan talouteen ja Suomen talouteen. Suomen taloudessa tapahtui lähinnä niin, että tuli 30 000 konkurssia, koska niin nopeasti vapautettiin rahamarkkinat. Toisin sanoen otettiin ulkomaista valuuttalainaa ja ennen kuin laina maksettiin, lainan pääoma kasvoi kahdessa kolmessa vuodessa lähes 35—40 prosenttia, ja sitä yritykset eivät kestäneet.

Tästä yhteisestä euronahasta sanon sen veran, että on erittäin tärkeää Euroopan teollisuudelle, että me saamme dollaria ja jeniä vastaan vahvan valuutan. Siitä hyötyvät yritykset ja kaikki 380 miljoonaa kansalaista eli saadaan vastine dollarille ja jenille.

Mitä nyt on puhuttu eurotaloudesta yleensä, niin sanon teille, hyvät ystävät, että Suomi on itsenäisyyden aikana noussut suosta sen ansiosista, että meillä on erittäin vahva metsä- ja metalliteollisuus ja nyt on elektroniikkateollisuus tullut sen rinnalle. Ne ovat tottuneet kansainväliseen kauppaan, ja niiden päämarkkina-alue noin 75-prosenttisesti on ollut Eurooppa. Kun puhutaan taloudesta, niin sanon teille suoraan, että Emuun liittyminen ei vaikuta mitään Suomen talouteen, koska meidän perusteollisuutemme on meillä kantava voima. Muut on höpö-höpö-puhetta.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä kuin ed. Bryggare, että ed. Viitamiehen yhdentymispuheet olivat aika rohkeita. Tällaisia asioitahan on kuulunut europarlamentista jo muutenkin, että siellä sosialidemokraatit tekevät kyllä yhteistyötä keskenään, mutta eivät välttämättä niin kovin hyvin aja meidän kansallisia etujamme oman suomalaisen parlamenttiryhmän puitteissa. Se on minusta surullinen asia.

Sen sijaan minä en kyllä usko ihan siihen, että Rahaliitto nyt ihan ensimmäinen askel on Euroopan yhdentymiseen. Kyllä tässä on monenlaisia asioita tapahtunut tähän mennessäkin, mutta tämä puhe vaikutti kyllä siltä, että liittovaltion suuntaan ed. Viitamies on kehittämässä.

Ed. V i i t a m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmaselle sanoisin, että niinkään ongelmana ei ollut se, että pääomaliikkeet vapautettiin 80-luvulla ja suomalaiset yritykset käyttivät tätä hyväkseen ja ottivat edusta rahoitusta omaan toimintaansa, vaan ongelmanahan nimenomaan oli 90-luvun alun vaikeudet, jolloin kävi selväksi, että Suomen valuutta, Suomen markka ei kestä. Sen arvo ei ollutkaan vakaa. Jos silloin oltaisiin oltu euroalueessa, niin tuskinpa sellaisia ongelmia tai ongelmien kärjistyksiä olisi tapahtunut kuin mitä tapahtunut konkurssiaalto aiheutti.

Ed. Bryggarelle sanoisin, arvoisa puhemies, sen, että visiot ovat varmasti rohkeita, mutta eivät ne liian rohkeita ole. Ne ovat arkipäivää muutaman vuoden kuluttua Euroopassa ja myös meillä Suomessa.

Ed. Rehniin voi yhtyä siinä, että totta kai Euroopan integraatio on ollut monien vuosien ja vuosikymmenien prosessi jo tähän mennessä. Euroopan raha- ja talousliitto on tästä eteenpäin ensimmäinen askel, jolla tätä integraatiota ele-

tään, eikä tietenkään missään tapauksessa viimeinen.

Ed. V a n h a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Viitamiehen äsken näin yön keskeisinä tunteina pitämä puheenvuoro oli hyvin valaiseva varsinkin, jos se vähääkään kuvaa sitä keskustelua ja arviota, jota ilmeisesti sosialidemokraattien sisällä käydään siitä, mihin EU on menossa ja mihin projektiin myös yhteinen valuutta liittyy. Kyllä tuo puheenvuoro oli hyvin pitkälle menevä julistus poliittisen unionin syventämiseen, oikeastaan pidemmälle menevä, kuin mitä Suomessa ehkä tähän mennessä kukaan on rohjennut sanoa. Olisi ehkä ollut toivottavaa, että hallitus olisi myös omassa tiedonannossaan tätäkin puolta arvioinut hieman enemmän.

Arvoisa puhemies! Tämä päätös omasta rahasta, rahapolitiikasta ja oman keskuspankin itsenäisyydestä luopumisesta on päätöksenä tämän vaalikauden suurin ja kauaskantoisin. Siksi aikakirjoihin nyt jäävä hallituksen pelkistetty tiedonanto kritiikittömyydessään antaa jossain määrin epäodollisen vaikutelman. Kun monet muut EU:n jäsenmaat päätyvät omista lähtökohdistaan päinvastaiseen kantaan kuin meidän hallituksemme, niin olisi odottanut, että vuosia jatkuneen keskustelun kritiikistäkin olisi jotain jäänyt jäljelle, mutta ei.

Hallitus tunnustaa talouden epäsymmetrisiin häiriöihin liittyvän ongelmia, mutta kuittaa tämän tämän kritiikin toteamalla, että yhteisen rahan olosuhteissa häiriöt jäävät sektorikohtaisiksi eivätkä entistä monipuolisemman rakenteemme vuoksi uhkaa koko kansantaloutta. Onko todella niin, että muutamassa vuodessa tuotantorakenteemme on siten monipuolistunut, että saamme heittää hyvästit talouden häiriöille? Tällaista hyväuskoisuutta ei näin suuressa asiassa pidä kuitenkaan hyväksyä. Hallituksen mukaan yritykset ovat varautuneet häiriöihin vahvistamalla taseitaan ja hallituksen mukaan työmarkkinoiden konsensushakuinen yhteistyöperinne lisää mahdollisuuksia reagoida nopeasti koko kansantaloutta kohtaaviin häiriöihin. Ensimmäisen kerran kuulen, että työmarkkinajärjestelmämme on kykenevä reagoimaan nopeasti muutoksiin. Ainakin edellisessä lamassa nopeaa reagointia tapahtui vain työpaikkojen määrässä, se jousti alaspäin.

Kun hallitus arvioi, että häiriöt jäävät sektori-kohtaisiksi, niin miten rakennettavia muutaman miljardin suuruisia puskurirahastoja käytetään sektori- tai yrityskohtaisten häiriöiden lievittä-

miseen? Tätä hallitus ei pohdi, koska vastaus olisi kielteinen. Emun oloissa on varauduttava siihen, että eri kustannustekijöiden on joustettava nykyistä nopeammin ja tarvittaessa yrittäjänsäkin. Edes tämä itsestäänselvyys kannattaisi ilmoittaa ennen Emu-päätöstä, ettei meille kävisi kuten Ruotsille kävi kritiikittömän EU-keskustelun jälkeen. Päätöksen jälkeen odotusten ja todellisuuden välinen ero on purkautunut siellä pettymyksenä. Myöskään Suomessa vallanpitäjien ei pitäisi koskaan olla niin varmoja oman kantansa oikeellisuudesta, että vain sitä tukevat argumentit tunnustetaan.

Kun hallituksen Emu-asiantuntijaselvityksistä ensimmäiset valmistuivat viime keväänä, oli keskustelussa mukana myös avointa ongelmien erittelyä. Lehtisiteeraukset viime huhtikuulta kertovat perustelluista epäilyistä siitä, että kun rahajousto loppuu, saattavat palkat joutua joustamaan. Aluekehityksen pelättiin myös kärjistävän, koska EU:lla ei ole mahdollisuuksia samalla tavalla tasoittaa alueellisia kehityseroja kuin USA:n keskushallinnon budjetilla. Julkiseen talouteen kohdistuvien paineiden pelättiin ensi sijassa kohdistuvan naisiin. Näiden selvitysten taustaolettamukset eivät ole vuodessa muuttuneet mihinkään, mutta epäilyt on nyt lakaistun maton alle. Hallitus ei tilaamistaan selvityksistä ole omaksunut muuta kuin omaa kantaansa tukevat argumentit.

Suomi joutuu vappuna ottamaan kantaa kahteen suureen kysymykseen: Meneekö Suomi itse mukaan yhteiseen rahaan ja mitkä muut maat täyttävät kriteerit? Näitä asioita ei voi ratkaista erikseen, kuten hallitus nyt pyrkii tekemään. Tällä tiedonannolla se hakee poliittista valtuutusta ilmoittaa Suomi mukaan ensimmäisten joukkoon, mutta lykkää kannanottamisen kriteerien tulkintaa tuonnemmaksi. Kun komission ja Euroopan rahapoliittisen instituutin käsitystä kriteerit täyttävistä maista ei vielä ole, on luonnollista, että hallitus ei nyt tiedonannossaan voi vielä ottaa kantaa muihin maihin. Mutta kysymys kriteerien tulkinasta olisi voitu tehdä, ja mielestäni valiokuntien on tämä tulkinta myös tehtävä.

Hallitus haluaa lykätä muiden maiden käsittelyn tuonnemmaksi todeten, että sitä koskeva kannanotto saatetaan aikanaan eduskunnan tietoon osana normaalia neuvoston kokousten valmistelumenettelyä. Kun huippukokousten valmistelussa normaali menettely suomalaisessa järjestelmässä on ollut se, että pääministeri on informoinut suurta valiokuntaa suullisesti ilman kirjallisesti dokumentoituja hallituksen kannanot-

toja, ei tätä menettelyä voi kriteerien tulkinnan kohdalla nyt pitää riittävänä.

Hallitus pyrkii valitsemallaan menettelyllä saamaan itselleen niin väljät kädet toimia, että Suomen kantoihin ei mikään huippukokouksessa törmäisi. Tästä taktiikasta ainoa seuraus on, että Emun syntyessä kriteerit saavat joustaa alueen laajuuden kustannuksella. Tätä hallitus jo ennakoii tiedonannossaan kannanotolla, jonka mukaan euroalueen tulisi olla mahdollisimman laaja. Laajuutta hallitus perustelee myös poliittisesti suotavana, mutta perustelut jäävät muutoin heikoiksi. Poliittinen suotavuus jääkin perusteista painavimmaksi.

Arvoisa puhemies! Vastustaessani Suomen liittymistä Emuun ensimmäisten joukossa en kiistä Emuun liittyviä etuja. Tietty vakaus ja valuuttakurssiriskien poistuminen euroalueen sisäisestä kaupasta ovat etuja. Suomen kannattaa kuitenkin lykätä jäsenyyttään, valmistaa omia rakenteitaan Emu-alueessa elämiseen, uudistaa suomalaisia rakenteita, parantaa työllisyyttä ja julkisen talouden tilaa ja ylipäättään vahvistaa Suomea pärjäämään Emu-oloissa, jos sinne myöhemmin haluamme mennä. Samalla meidän kannattaa painottaa euroon osallistuvien rinnalla myös alkuvaiheessa sen ulkopuolella jäävien kauppakumppaniemme ratkaisuja tasavertaisesti. Suomi ehtii yhteiseen valuuttaan myöhemmin, jos se viisaaksi myöhemmin katsotaan.

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vanhanen käytti hyvin analyttisen, hienon puheenvuoron, kriittisenkin sellaisen, euron ja Rahaliiton mahdollisuuksista. Minua vain häiritsi yksi asia. Se on se, että hän väitti, että hallitus ei ole informoinut riittävästi meitä tämän asian ympärillä olevista seikoista. Me olemme saaneet ei sivuittain vaan kiloittain informaatiota, myös hallituksen tuottamana, josta tämä tiedonanto on päätös asialle. Minä ainakin koen, että informaatio on ollut riittävä. Tätä kautta on tultu niihin loppupäätelmiin, joita hallitus nyt esittää.

Valiokuntavaiheessa, niin kuin ed. Vanhanenkin sanoi, on syytä pohtia hyvin kriittisesti kaikkia näitä vaihtoehtoja, siis sitä, mitä tapahtuu, jos emme mene ensimmäisten joukossa, mitä on olla ulkopuolella tai jos yrittäisimme rikkoa keskustan ja kokoomuksen edellisen hallituksen tekemää EU-sopimusta, mitä se merkitsee Suomelle. Mutta nämä kaikki vaihtoehdot ovat edelleenkin eduskunnassa pohdittavina. Me edustajat voimme niitä pohtia hyvin laajasti tämänkin tie-

donannon pohjalta ja sitä kautta tehdä sitten päätöksen siinä vaiheessa, kun se on mahdollista.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin mitä tapahtuu, jos Suomi ei Maastrichtin sopimuksesta huolimatta osallistuisi Emuun. Oma arvioni on se, että kukaan ei Suomea tule käräjille haastamaan sen takia. Se on poliittinen päätös, ja kaikki sitä sellaisena myös kunnioittavat.

En puheenvuorossani ainakaan itse huomannut, että olisin syyttänyt hallitusta siitä, että se ei ole jakanut informaatiota vaan siitä, että kaikista hallituksen itsensä teettämistä ja tilaamista selvityksistä ei tiedonantoon ole oikeastaan jäänyt ripettäkään siitä kritiikistä, joita näihin moniin asiantuntijaselvityksiin on liittynyt, vaan hallitus on kirjannut tähän historialliseen dokumenttiin ainoastaan omaa kantaansa tukevia argumentteja.

Ed. S j ö b l o m : Herra puhemies! Suomi ja sen kansalaisia edustava eduskunta tekee ratkaisunsa liittymisestä Emuun itsenäisesti, mutta tavan takaa Emu-jäsenyyden vastustajat ovat viitanneet siihen, että Ruotsi, Tanska ja Iso-Britannia eivät tässä vaiheessa ole tulossa mukaan Rahaliittoon. Tämän seikan tulisi vastustajien mukaan olla yksi peruste Suomenkin poisjäämiselle.

Henkilökohtaisesti olen siitä asiasta eri mieltä. Niinpä lainaan erästä merkittävää ruotsalaista poliitikkoa. Lainaus alkaa: ”Suomalaiset ovat paljon voimakkaammin suuntautuneet Eurooppaan kuin me ruotsalaiset. Ero on syvä ja perinpohjainen, ja sen huomaavat kaikki Brysselissä ja jokaisessa eurooppalaisessa avainpääkaupungissa.” Näin sanoi Ruotsin ex-pääministeri Carl Bildt muutama kuukausi sitten Suomen Kuva-lehden haastattelussa. Hän jatkoi: ”Menemällä ensimmäisten joukossa mukaan Emuun Suomi ottaa pienemmän riskin kuin Ruotsi, joka jättäytyy tässä vaiheessa Rahaliiton ulkopuolelle.”

Pidän itsestään selvänä sitä, että Suomi saa kilpailijamaahansa Ruotsiin verrattuna etua Eurooppa-myönteisyydestään ja pikaisesta Emu-jäsenyydestä. Ensimmäisenä Emuun mukaan menevät maat saavat osakseen paitsi arvostusta myös vahvemman poliittisen painoarvon. Carl Bildtin mukaan on lisäksi melko varmaa, että Ruotsi seuraa pian mukana Suomen perässä.

Täällä on tänään ehditty todeta, että Suomi päätti antaa eduskunnalle valtuudet päättää Emu-jäsenyydestä jo EU-kansanäänestyksen yhteydessä. Tämä oli selkeää maan silloiselle poliiti-

tiselle johdolle, etunenässä nykyiselle oppositiojohtajalle Esko Aholle. Eduskunnan onkin nyt otettava selkeästi vastuu tästä merkittävästä, monisäikeisestä ja historiallisesta asiasta. Samalla on ryhdyttävä tiedottamaan lisää, kuten hallitus onkin jo päättänyt, laajasti Emun mukanaan tuomista uudistuksista.

Tänään julkaistun gallupin mukaan puntit kannattajien ja vastustajien kesken ovat tasan. Peräti joka viides suomalaisista ei osaa ottaa kantaa Emu-jäsenyyteen. Lisäksi tehdyistä gallupeista käy selvästi ilmi, että niiden tulokset vaihtelevat riippuen siitä, mitä kysytään. Sekin on seikka, joka puhuu niin sanottua gallup-demokratiaa vastaan.

Henkilökohtaisesti olen selkeästi Emu-jäsenyyden kannalla. Siitä huolimatta katson, että meidän on tuki kiinnitettävä vakavaa huomiota myös Emu-riskeihin. Riskittömiä ratkaisuja elämässä ei ole olemassa, mutta on muistettava, että jääminen ulos Emusta sisältää sekin omat riskinsä, jotka ovat monien arvioiden mukaan jäsenyyttä suuremmat.

Emun Suomelle tuomista hyödyistä merkittävintä on ehdottomasti taloutemme vakauden ja sitä kautta kansalaisten hyvinvoinnin edistäminen. Vakaa valuutta ja alaiset korot ovat talouskasvun ja sitä kautta työttömyyden nujertamisen perusedellytyksiä. On myös korostettava, että Emun ensimmäiseen vaiheeseen menevät maat ovat vakauden ja luotettavuuden johdosta investointeja ajatellen houkuttelevia maita. Sekin on seikka, joka on omiaan vahvistamaan työllisyyttä.

Ulkomaankauppa euromaiden kanssa helpottuu entisestään, mikä avaa ovia suomalaiselle vientiteollisuudelle. Hyöty siitä sataa lopulta kuluttajan laariin.

Emu merkitsee Suomelle tarkan euron politiikkaa, mutta järkevän taloudenpidon tavoillehan me olemme jo saaneet tottua viime vuosina muutenkin. Sillä linjalla on jatkettava. Tuhlaamisen aika on ohitse.

Tavallisille kansalaisille Emu tuo paljon helpotuksia käytännön elämään. Korkojen vakaus auttaisi myös yksittäisiä kansalaisia siinä missä yrityksiä ja investointejakin. Kilpailu kiristyy, mikä aiheuttaa suoraa hyötyä kuluttajille. Valuutanvaihto jää pois, mistä on myös konkreettista käytännön iloa paljon matkustaville suomalaisille.

Vakauden vastapainona on se, että meidän tulee pidättäytyä suurista nimellisistä hintojen ja palkkojen korotuksista. Toisaalta vakaa kasvu

antaa meille mahdollisuuden alentaa jatkossa liian rankkaa verotustamme.

Arvoisa puhemies! Emu-kriitikot sanovat, että jääminen euroalueen ulkopuolelle tarjoaisi mahdollisuuden saada kokemuksia sen toimintatavasta ennen liittymistä. Mutta miksi meidän olisi jäätävä sivustakatsojiksi? Emussa mukana oleminen tarjoaa vielä paremman mahdollisuuden saada kokemusta Talous- ja rahaliitosta ja ennen kaikkea jäsenyys antaa meille suuremman vallan olla mukana hiomassa Emua meidän kannaltamme mahdollisimman edulliseksi.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tartun ed. Sjöblomin viimeiseen lauseeseen, että jäsenyys Emussa tarjoaa mahdollisuuden olla muokkaamassa Emua meidän kannaltamme mahdollisimman suotuisaksi tai myönteiseksi. Minusta sen paikka olisi nyt tänä keväänä. Siinä tapauksessa, jos hallitus haluaa väkisin Suomen viedä Emuun, tulisi nyt vaikuttaa siihen, kuinka tiukasti Emulle säädettyjä kriteerejä tulkitaan ja noudatetaan, ja siihen, että Emusta ei tule liian eteläpaineista ja laajaa, koska en ole kenenkään asiantuntijan kuullut sanovan, että se olisi Suomelle edullista samaan aikaan, kun meidän keskeiset kauppakumppanimme pohjoisesta jäävät ulos.

Mutta hallituksen linja on se, että tärkeintä on saada Suomi mukaan sinne ja sen yhtenä sivutuotteena on se, että Emusta saa tulla kuinka laaja tahansa kriteereistä välittämättä. Se ei missään tapauksessa ole Suomen etu. Sen jälkeen, kun tämä kokoonpano on päätetty, ne päätökset, joita Emun sisällä tehdään, liittyvät rahapolitiikkaan ja siinä määrittäväksi asettuu se, minkä taloudellisten alueiden suhdanteiden mukaan rahapolitiikkaa tehdään. Kyllä me keskustassa pelkäämme sitä, että Saksan ja Ranskan akselilla suhdannevaihtelut saattavat vaikuttaa rahapolitiikan linjauksiin hieman painokkaammin kuin Suomen suhdannevaihtelut. Tässä suhteessa kokemusten saaminen siitä, miten rahapolitiikkaa eri suhdannevaiheissa keskuspankki tulee harjoittamaan, olisi parempi kerätä Emun ulkopuolella kuin sieltä sisältä, jolloinkin, jos kokemus on meidän kannaltamme kielteinen, emme siitä eroon pääse.

Ed. K u o s m a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Sjöblom lainasi entistä Ruotsin pääministeriä Carl Bildtiä ja hän kertoi, että suomalaiset ovat menneet ruotsalaisten edellä Eurooppaan tänä päivänä. Mutta jos

me muistelemme vanhoja aikoja, niin suomalaiset pk-yritykset aikanaan kansainvälistyivät Ruotsin kautta eli nimenomaan pienet ja keski-suuret yrittäjät pääsivät tekemään sinne liihan-kintaa ja kaiken näköistä muuta kauppaan liitty-vää toimeksiantoa.

Tästä Emun tuomasta hyödystä Suomelle olen ed. Sjöblomin kanssa samaa mieltä, että se todella luo vakautta meidän ulkomaankaup-paamme entistä enemmän ja todella sitä kautta, että ne valuuttariskit, joita on pienellä ja keski-suurella yrittäjällä ollut, kun me metsäläiset me-nemme Eurooppaan heikolla koulutus pohjalla, häviävät meiltä. Ennen kaikkea siitä, kun tavara, henkilöstö ja kaikki vapaasti saavat liikkua tääl-lä talousalueella, on valtava hyöty meidän pienel-le ja keski-suurelle yritystoiminnallemme. Me yrittäjät 95-prosenttisesti kannatamme sitä, että heti menemme Emuun.

Ruotsin teollisuus, pankit ja vakuutusyhtiöt-hän ovat julkisesti ilmoittaneet, että heidän kaik-ki tietokoneensa siirtyvät Emun kautta epäviral-lisesti eurovaluuttaan 1.1.99, mikä on Suomen kannalta erittäin positiivista, koska me teemme kansainvälistä kauppaa Ruotsin kanssa. Siinä ei ole mitään pahaa sanottavaa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sjöblom toisteli niitä samo-ja hokemia, jotka ovat tuossa tiedonannossa: vakaus, kasvu ja korot. Kasvuhan meillä on en-nennäkemätöntä tällä hetkellä. Tuskinpa se siitä enää paranee Emu-vaiheessa. Korot ovat alhaal-la, hyvin alhaalla, jopa alempana kuin monissa vertailumaissa. Vakaus on kohtuullisen hyvä. Minä uskon, että Euroopan unionissa taikka eu-roalueessa vakaus saattaa merkitä tasaista oloa eli köyhyyden palsamointia mieluummin kuin vakaata kehitystä ylöspäin.

Mitä tulee sitten Ruotsiin ja ruotsalaisiin, niin ruotsalaisethan ovat aina vetäneet meitä höpläs-tä taikka ainakin pyrkineet vetämään. Se nähtiin Euroopan unionin jäsenhakemuksen jättämis-esä jo. He tekevät sitä oikein mielellään. Ruotsa-laisia täytyy aina varoa. Tässäkin tapauksessa, kun sekä Ruotsi, Norja että Suomi liikkuvat aika paljon samoilla kansainvälisen kaupan markki-noilla, on aina mahdollista se, että kun me me-nemme euroon ja sitoudumme sinne, sen jälkeen ainakin Ruotsi käyttää hyvinkin helposti mah-dollisuuksiaan nimenomaan valuuttamarkki-noilla tilanteensa korjaamiseksi, mikä sille vielä on mahdollista, ja jälleen kerran Suomi on tullut höplästä vedetyksi.

Ruotsiin ei pidä missään vaiheessa uskoa sillä tavalla, että lähdemme sen kanssa esimerkiksi yhteistoimintaan. Se ei sovi sen paremmin heli-kopterikaupoissa kuin muissakaan. Näen minä tämän asian näen.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sjöblom tunnusti rehellisesti, että monien hyötyjen lisäksi on myös riskejä Emuun menemisessä. Sitten hän kuitenkin aika suoraan oletti, että hinnat laskevat kilpailun lisääntyessä. Nyt todennäköisesti käy kuitenkin niin, että siinä siirtymävaiheessa hinnat mieluummin nouse-vat, koska siellä on semmoisia paineita, jotka johtuvat atk-laitteistoista, -ohjelmistoista, hin-noittelukustannuksista, koulutuskustannuksista ynnä muista. En ole ihan vakuuttunut siitä, että heti ainakaan hinnat laskevat; ehkä sitten myö-hemmin.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra pu-hemies! Minusta Emu ei ole vielä mitenkään val-mis. Sen on aika moni täällä jo todennut. Minä en ymmärrä, miksi meidän pitäisi mennä saamaan kokemusta keskeneräisestä Rahaliitosta, joka mielestäni ei ole valmis myöskään silloin, kun se alkaa 1999.

Minusta pitäisi nyt jotain muutakin hyötyä löytyä Emusta kuin se, että ei tarvitse vaihtaa rahaa, kun menemme ulkomaille. Ei se ole mi-kään mittari tässä.

Ed. S j ö b l o m (vastauspuheenvuoro): Arvoi-sa puhemies! Tuosta rahatalouden linjauksesta, että se voitaisiin hoitaa ulkopuolelta paremmin kuin olemalla mukana siinä, olen edelleen sitä mieltä, että mukana olemalla se varmasti hoituu paremmin, samoin siihen reagointi, koska onhan Emussa niitä riskejäkin.

Sitten ed. Aittoniemi otti esiin, että meillä ovat korot alhaalla, talous kasvaa ja on kohtuullisen vakaa. Markkinat ovat jo huomioineet Suomen Emu-kuntoa. (Ed. Aittoniemi: Ehei!) — Kyllä ne ovat jo jonkin verran huomioineet sitä.

Ed. I m m o n e n : Arvoisa puhemies! Suo-melle jäsenyys Euroopan talous- ja rahaliitossa merkitsee useita tuntemattomia mutta varmasti suuria muutoksia niin kansalaisillemme kuin kansantaloudellemmekin. Jäsenyys tuo muka-naan paljon mahdollisuuksia mutta myös sellai-sia, joiden riskejä kukaan ei edes yritä kieltää. Varmoja voimme olla Emusta vasta, kun se ensin syntyy ja saadaan pyörimään.

Olisin toivonut Suomen omaavan maltillisen asenteen suhteessa jäsenyyteen. Suomen olisi ollut perustellumpaa lähteä mukaan vasta toisessa vaiheessa, jos valmis Emu-koneisto olisi vielä meitä houkutellut. Kun Suomi ei pääse pienenä valtiona juurikaan vaikuttamaan Euroopan talous- ja rahaliiton sisällöllisiin kysymyksiin, jäsenyydellä ei olisi pitänyt olla kiirettä. Pidän harkitsevuutta aina hyveenä päätöksenteossa, enkä pysty ymmärtämään pääministerin ja useiden muidenkin poliitikkojen sokeaa intoa saada Suomi kiireellisesti osaksi Emua.

Jäsenyyttä edeltävä keskustelu ajautui väistämättä jossitteluksi Euroopan talous- ja rahaliiton hyvistä ja huonoista puolista. Käyty keskustelu vaikutti samalla kuin väittelisimme siitä, milaista on taivaassa. Kukaan ei voi tuoda meille terveisiä sen enempää Emu-Euroopasta kuin taivaastakaan. Toivoin kansalaisten sekä erityisesti päättäjien suhtautuvan hankkeeseen kiinnostuksella, johon sisältyisi myös annos kritiikkiä. Pohdinnan ja harkinnan perään on kuitenkin enää turha haikailla, sillä lukuisien gallupien mukaan kansalaistemme enemmistö haluaa Suomen olevan jäsenmaana Emussa.

Euroopan talous- ja rahaliiton haasteet ovat erilaiset yhteiskuntamme eri osa-alueilla. Eurooppalaiseen yhteiseen valuuttaan siirtymisellä ei ole juurikaan välittömiä vaikutuksia Suomen maatalouteen. Emusta seuraa aikanaan kuitenkin välillisiä vaikutuksia maatalouteemme, mutta niiden tarkka ennustaminen tässä vaiheessa on lähes mahdotonta. Nyt jo kuitenkin selvänä voi pitää, että omat maataloustuotteemme kohtaavat kovemman kilpailun. Asetelmamme tässä kilpailussa on epäedullinen, koska kasvuolosuhteemme heikentävät maatalouden tulosta ja olemme liian kaukana isoista potentiaalisista kuluttajakeskittymistä. Maataloutemme tarvitsee tukea ja uusia innovaatioita vastatakseen näihin haasteisiin, sillä kotimainen elintarvike tarvitsee laadukkaat raaka-aineensa. Maataloutemme ei ole kuitenkaan pyhä asia, jota tuetaan silmät kiinni, vaan se tulee myös tarpeen tullen rinnastaa muuhun yrityselämään.

Suomen Emu-jäsenyyden mukanaan tuomien mahdollisten työllisyysvaikutusten vuoksi olen valmis siirtämään oman kriittisyyteni syrjään. Ei ole mitenkään taattua, että Emu toisi työtä suomalaisille. Kuitenkin juuri suurtyöttömyytemme poistamiseksi on otettava riskejäkin. Tähän mennessä emme ole pystyneet kansallisesti ratkaisemaan omaa suurtyöttömyyttäme. Uu-

denlaiset ratkaisumallit ovat siis tarpeen. Ennusteiden valossa yritystemme toimintaedellytykset paranevat Suomen ollessa Emun jäsen.

Euroopan talous- ja rahaliitto tulee lisäämään jäsenmaiden yritysten kilpailukykyä maailman-kaupassa. Tämä olisi erittäin tärkeää Suomelle, joka on heikosti tunnettu kauppakumppani. Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen selvitykset viittaavat euroonkin siirtymisen hyödyttävän juuri ulkomaankaupasta riippuvaisia jäsenmaita, joihin Suomi ehdottomasti lukeutuu. Jos Emu-jäsenyys tuo yrityksillemme pysyvää menestystä ja sitä kautta selkeästi paremman työllisyyskilanteen, on Emu-jäsenyytemme tuottoisa talouspoliittinen siirto. Meidän on huolehdittava, että aikanaan Suomen Emu-jäsenyydestä hyötyvät yritykset työllistävät ja siten jakavat hyvinvointia ympärilleen.

Tällä hetkellä yrityksemme elävät noususuhdanteessa ja niiden talous on vakaalla pohjalla, mutta samanaikaisesti niin valtiolla, kunnilla kuin erityisesti suurella osaa kansaakin menee huonosti. Kysyn, meneekö muilla kuin yrityksillä selkeästi paremmin nyt kuin lamavuosina. Nyt sekä Emu-Suomessa yritykset nauttivat erimuotoisista tuista ja osittain syystäkin. Kuitenkin vastineeksi pitäisi saada muutakin kuin osinkoja muutamalle promillelle kansalaisistamme. Yritysverotuksen korotus ei ole välttämättä oikea tapa johdattaa yritysten voitto koko kansan hyödyksi, sillä jo nyt on vaarana yritysten karkaaminen Suomen rajojen ulkopuolelle.

Sen sijaan menestyviltä yrityksiltä tulisi vaatia uusien työntekijöiden palkkausta ilman minikäänlaisia aputoimia. Suomen aikanaan Euroopan talous- ja rahaliiton kautta yrityksilleen saaman hyödyn pitäisi koitua välillisesti kaikille suomalaisille muun muassa työpaikkoina.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 23.05.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

